

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

МЕЛЬНИК АЛЛА БОРИСІВНА

УДК 378.6.046-021.66:[001.891:005.336.2](477)“199/202“(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ

**РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ У
ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ ХХ - ПЕРША
ЧВЕРТЬ ХХІ СТОЛІТТЯ)**

011 – Освітні, педагогічні науки

01 освіта / педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Мельник А. Б.

Науковий керівник: Акімова Ольга Вікторівна, доктор педагогічних наук,
професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла
Коцюбинського

Вінниця – 2024

АНОТАЦІЯ

Мельник А. Б. Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ - перша чверть ХХІ століття). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, МОН України, Вінниця, 2024 р.

Аналіз історико-педагогічних передумов досліджуваної проблеми доводить, що дефініція «магістр» носить соціальний характер та в історичному розвитку змінювала значення, але пріоритетом було визнання наукового ступеня магістра ознакою професійної кваліфікації, гідності і статусу фахівця. Головною формою науково-дослідної роботи у закладах вищої освіти України починаючи з ХІХ ст. була підготовка та захист дисертаційної роботи для отримання наукового ступеню магістра. Головними напрямками розвитку науково-дослідних умінь й навичок були: семінарські заняття з використанням творів-роздумів наукового змісту та залучення досвідчених професорів; наукові гуртки та наукові товариства, діяльність котрих передбачала обговорення доповідей, участь у дискусіях та дебатах, а результатом вважалося видання збірників наукових праць.

Методологічні засади аналізу історико-педагогічного процесу розвитку дослідницької компетентності магістрантів з освітніх, педагогічних наук включають: *синергетичний підхід* (міждисциплінарне розуміння педагогічних процесів та освітологічне трактування розвитку системних підходів до педагогічного знання); *акмеологічний підхід* (єдність соціальної зумовленості особистісно-професійного становлення та активної позиції магістранта); *акмесинергетичний підхід* (взаємозв'язок досягнення магістрантом вершин професіоналізму зі здатністю до самоорганізації); *системний підхід* (забезпечення цілісності освітнього процесу, його ефективної організації);

компетентнісний підхід (забезпечення спрямованості на освітній результат як основну норму якості освіти).

Обґрунтовано періодизацію розвитку дослідницької компетентності магістрантів з освітніх, педагогічних наук в Україні (друга половина ХХ – перша чверть ХХІ століття). *Етапи розвитку* інституту магістратури в Україні було виокремлено на основі аналізу нормативних документів, що регламентують розвиток та функціонування вищої освіти у досліджуваний період. *I етап* - становлення інституту магістратури в Україні (1991-1993) відрізняється такими характеристиками: вперше окреслено шляхи реформування системи вищої освіти (автономія університетів, державний контроль якості освіти, диверсифікації освітнього простору, демократизація управління та удосконалення методів викладання); визначена головна мета магістерської підготовки (створення системи безперервної освіти для забезпечення самовдосконалення особистості, формування культурного та інтелектуального потенціалу суспільства); сформульовано стратегічні завдання (розбудова національної системи вищої освіти для забезпечення саморозвитку людини; реформування концептуальних, теоретичних та організаційних засад; створення багатоваріантної політики в галузі освіти); визначено пріоритетні напрями розбудови магістратури (забезпечення інтелектуальної, психологічної та моральної готовності магістрантів; досягнення високого рівня оволодіння українською мовою, іноземними мовами, рідною історією; створення умов для постійного самовдосконалення); розроблено основні шляхи реформування (піднесення ролі загальнолюдських цінностей; розвиток освіти на основі прогресивних наукових теорій та концепцій; введення в освітній процес сучасних технологій та методичних досягнень; постійне підвищення загальнокультурного та професійного рівня здобувачів освіти); визначено принципи становлення магістратури (пріоритетність освіти; демократизація, суб'єктність та партнерство студентів й викладачів; гуманізація освіти й створення умов для розвитку здібностей; гуманітаризація освіти, формування духовності, культури і планетарного мислення особистості; національна

спрямованість освіти, єдність освіти з народними традиціями та національною історією, збагачення народної культури). *II етап - адаптації магістерської підготовки України до світових стандартів (1993 – 1997)* - передбачав спрямованість на вирішення стратегічних завдань: перехід до ступеневої системи професійної підготовки фахівців; створення мережі закладів вищої освіти, котра за освітніми та кваліфікаційними рівнями, термінами і формами навчання, типами закладів освіти задовольняла б потреби регіону та інтереси молоді; підвищення культурного та освітнього рівня суспільства у цілому; інтеграція у міжнародне освітньо-наукове співтовариство. Напрямами модернізації було визначено: розроблення інноваційних моделей рівнів вищої освіти; інтегрування у міжнародну освітню систему; постійне оновлення наукового рівня змісту вищої освіти, використання новітніх освітніх технологій; оновлення системи інформаційного забезпечення освітнього процесу; гуманізація, демократизація та гуманітаризація освітнього процесу; поєднання загальнолюдського та національного в професійній підготовці. *III етап - це період інноваційного розвитку магістерської підготовки (1997 – донині)*, що передбачав розповсюдження у закладах вищої освіти України принципів Болонського процесу та спрямованість на інноваційний розвиток магістерської підготовки в Україні. Ключовими завданнями було урахування рекомендацій й визначених інструментів Європейського простору освіти та запровадження стандартів, а саме: введення трициклової системи вищої освіти (бакалавр, магістр, доктор філософії (PhD)); запровадження новітньої Європейської кредитнотрансферної системи; введення Додатку до диплома європейського зразка; застосування Національної рамки кваліфікацій.

Сформульовано авторське визначення досліджуваного феномену: дослідницька компетентність магістрантів з освітніх, педагогічних наук визначається у дослідженні як особистісно-професійна якість, котра забезпечує мотивацію пізнавальної та науково - дослідної діяльності у галузі освіти, володіння методологією наукової педагогічної роботи та методів дослідження

педагогічних явищ, передбачає наявність відповідних особистісних якостей, як-то креативне мислення, незалежність суджень, самостійність висновків.

Визначено вплив *євроінтеграційних процесів* на підготовку магістрантів, зокрема на формування їх дослідницької компетентності. Схарактеризовано основні напрями цього впливу: відповідно до Болонської декларації наукову діяльність було визнано як пріоритетну складову вищої освіти; підкреслено необхідність розвитку критичного мислення, аналітичних та дослідницьких навичок у магістрантів; визначено шляхи міжнародної співпраці та мобільності в галузі вищої освіти, розроблено систему оцінки якості освіти, включаючи дослідницьку діяльність.

До основних тенденцій розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття) віднесено такі. *Перша тенденція: побудова індивідуальних освітніх траєкторій розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття).* Індивідуальна освітня траєкторія потрактовується як персоналізований шлях самореалізації особистісного потенціалу майбутнього фахівця, що сформувався з урахуванням його здібностей, інтересів, мотивації, досвіду і можливостей та ґрунтується на виборі здобувачами освіти форм, методів, видів і темпу пізнавальної діяльності та вільному виборі освітніх програм, вибіркових дисциплін, рівня їх складності та методів контролю. *Друга тенденція: розвиток логічного та творчого мислення майбутнього викладача в освітньому середовищі педагогічного університету як важливої передмови формування дослідницької компетентності.* До ознак педагогічної креативності, що визначає здатність магістрантів до виявлення творчого мислення, віднесено такі: соціальна й моральна свідомість; пошуковий стиль професійного мислення; володіння інтелектуальними операціями аналізу, обґрунтування, синтезу, узагальнення; здатність до проблемного бачення ситуації; наявність творчої фантазії та розвинутого уявлення; особистісні

якості, такі як безкорисність, сміливість, здатність до прийняття ризикованих рішень, ентузіазм, цілеспрямованість, допитливість; сформована мотивація самореалізації, пізнавальний інтерес; прагнення досягти результат; комунікативні здібності.

Третя тенденція – розвиток культури дослідницької співпраці. Визначено, що на процес розвитку культури дослідницької співпраці в педагогічних університетах України у другій половині ХХ та першій чверті ХХІ століття впливали такі чинники: участь в конкурсах на отримання грантів, що забезпечило підвищення якості наукових досліджень та активізацію наукової співпраці; запровадження програм підтримки міжнародної співпраці сприяло залученню українських науковців до міжнародних проєктів; розвиток інфраструктури через створення нових наукових лабораторій та дослідницьких центрів; зростання значення соціальної відповідальності в дослідницькій діяльності.

Схарактеризовано дидактичні основи розвитку дослідницької компетентності магістрантів. Визначено, що зміст освіти включає кілька ключових аспектів: навчальні дисципліни, що формують основу навчальних програм і включають обов'язкові та вибіркові курси; обов'язкові дисципліни забезпечують базову підготовку у відповідності до державних стандартів, тоді як вибіркові дають студентам можливість поглибити знання в певних галузях відповідно до їхніх інтересів та професійних потреб; міждисциплінарні зв'язки та інтегровані дисципліни (важливий аспект змісту освіти, що забезпечує інтеграцію знань з різних галузей науки, сприяючи формуванню цілісного уявлення про світ та розвиток критичного мислення у студентів). Схарактеризовано основні функції змісту освіти магістерського рівня: світоглядна функція (спрямованість на розуміння законів суспільного та природного розвитку); пізнавальна функція (знання, що стимулюють пізнавальну активність); суспільна функція (вплив на наукове, суспільне, культурне та економічне життя країни); практична функція (забезпечувати підготовку до практичної діяльності).

Здійснено аналіз розвитку технологій та методик розвитку дослідницької компетентності магістрантів у педагогічних університетах України. У досліджуваний період професійна підготовка магістерського рівня включала різноманітні форми навчання, традиційні такі як лекції, семінари, практичні заняття та лабораторні роботи, та інноваційні – науково-дослідницькі проєкти, конференції та семінари, дослідницька та викладацька практика, міжнародне співробітництво, індивідуальні консультації, а також майстер-класи та тренінги для забезпечення якісної підготовки майбутніх магістрантів з освітніх, педагогічних наук. До основних форм розвитку дослідницької компетентності магістрантів у цей період віднесено: науково-дослідницькі проєкти; аналіз професійних кейсів, підготовку та проведення власних міні-досліджень; наукові конференції різного рівня; конкурси студентських наукових робіт різного рівня; студентські творчі конкурси, турніри; міжнародне співробітництво.

Вивчення зарубіжного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття) дозволяє виявити нормативні документи, основні підходи та інноваційні практики, що регламентують діяльність зарубіжних університетів. Одним із вагомих документів, що регулює розвиток дослідницької компетентності магістрантів в країнах ЄС безумовно є Європейська Рамка компетенцій дослідників (ResearchComp: The European Competence Framework for Researchers), що є основою для визначення відповідних компетенцій та найбільше впливає на розвиток наукового середовища. Рамка визначає основні навички, необхідні для успішної кар'єри в галузі досліджень та відкриває нові перспективи для освіти у цій сфері.

У роботі виокремлені основні *шляхи екстраполяції* ефективного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів у педагогічних університетах України, до яких віднесено такі: *інтеграція дослідницької діяльності в освітній процес*, що відбувається через використання дослідницьких методів, залучення магістрантів до науково-дослідної роботи,

проведення наукових конкурсів та олімпіад для магістрантів, створення умов для наукової самодіяльності магістрантів; *використання інноваційних та інформаційних технологій у підготовці магістрів*, що включає онлайн-курси та платформи, електронні навчальні ресурси, інструменти для спільної роботи (хмарні сховища даних, віртуальні класи та онлайн-дошки для стимулювання командної роботи, співпраці та обміну знаннями, системи онлайн-тестувань, онлайн-портфоліо для демонстрації магістрантами своїх робіт), інтерактивні методи навчання (симуляції, віртуальна реальність та гейміфікація для створення більш захоплюючого та інтерактивного освітнього середовища), проблемне навчання, евристичне навчання, проектну роботу та дослідницьку діяльність для розвитку критичного мислення, навичок аналізу та вирішення проблем, створення онлайн-лабораторій та віртуальних середовищ для проведення досліджень та експериментів; персоналізацію навчання (використання адаптивних систем навчання та систем штучного інтелекту для персоналізації навчального контенту та темпу навчання відповідно до індивідуальних потреб та особливостей кожного магістранта; *міжнародна співпраця*, до ефективних шляхів використання котрої віднесена реалізація програм обміну студентами та викладачами з закордонними ЗВО; запрошення іноземних викладачів до університету; спільні дослідницькі проекти з закордонними університетами та науковими інститутами; участь магістрантів у міжнародних наукових дослідженнях та грантах; створення спільних наукових лабораторій та дослідницьких центрів; програм подвійного диплому з закордонними університетами; міжнародні стажування; участь у міжнародних мережах та асоціаціях освітніх закладів та фахівців у галузі освіти.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

вперше на основі синергетичного, акмеологічного, акмесинергетичного, системного, компетентнісного, діяльнісного підходів здійснено комплексний аналіз історико-педагогічних передумов розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX - перша чверть XXI століття);

науково обґрунтовано періодизацію розвитку дослідницької компетентності магістрантів з освітніх, педагогічних наук в Україні у досліджуваний період: I етап - становлення інституту магістратури в Україні (1991-1993); II етап - адаптації магістерської підготовки України до світових стандартів (1993 – 1997); III етап - адаптації магістерської підготовки України до світових стандартів (1993 – 1997); *визначено та обґрунтовано основні тенденції* розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття): перша тенденція: побудова індивідуальних освітніх траєкторій розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття), друга тенденція: розвиток логічного та творчого мислення майбутнього викладача в освітньому середовищі педагогічного університету як важливої передмови формування дослідницької компетентності, третя тенденція – розвиток культури дослідницької співпраці; *схарактеризовано дидактичні засади* розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки; *визначено основні технології та методики* розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття);

уточнено та поглиблено зміст основного поняття: «дослідницька компетентність магістрантів з Освітніх, педагогічних наук»; у науковий обіг введено історико-педагогічні джерела, що доповнюють відомості про розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX - перша чверть XXI століття);

подальшого розвитку набуло трактування педагогічних явищ, що характеризують особливості розвитку дослідницької компетентності

магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що розроблено та впроваджено у практику методичні рекомендації «Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ - перша чверть ХХІ століття); розроблено та впроваджено у практику робочу програму обов'язкової дисципліни «Педагогіка вищої школи» для здобувачів вищої освіти магістр галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю: 011 Освітні, педагогічні науки та методичні рекомендації до вивчення цього курсу відповідно до програми; визначено теоретичні узагальнення, історико-педагогічні концепції досліджуваного періоду, що обґрунтовані в дисертації, котрі можуть бути використані в системі професійної підготовки майбутніх магістрів, під час підготовки навчальних посібників й методичних матеріалів, розробці лекційних і практичних занять з навчальних дисциплін «Едукологія», «Педагогіка вищої школи», «Методика викладання у вищій школі», «Етика викладача» тощо.

Ключові слова: підготовка майбутніх магістрів; спеціальність 011Освітні, педагогічні науки; педагогічні університети України; тенденції розвитку дослідницької компетентності магістрантів.

SUMMARY

Melnyk A. B. Development of research competence of master's students in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences in pedagogical universities of Ukraine (end of the 20th - first quarter of the 21st century). – Qualifying scientific work on the rights of a manuscript.

The dissertation for obtaining the scientific degree of the Doctor of Philosophy in Specialty 011Educational and Pedagogical Sciences. – Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Ministry of Education and Science of

Ukraine, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia, 2024.

The analysis of the historical and pedagogical foundations of the researched problem demonstrates that the concept of a “master's degree” has evolved with a strong social dimension throughout history. While its meaning has shifted over time, the primary focus remained on recognizing the master's degree as a symbol of professional qualification, dignity, and the status of a specialist. Since the 19th century, the preparation and defense of a dissertation for obtaining a master's degree have been the central form of research work in higher education institutions in Ukraine. Key avenues for developing research skills and abilities included seminar classes that engaged with scientific content through reflection and the guidance of experienced professors; participation in scientific circles and societies that fostered the discussion of reports, debates, and scholarly exchanges; and the publication of collections of scientific works.

The methodological principles of the analysis of the historical-pedagogical process of the development of the research competence of the master's students in educational and pedagogical sciences include: an *energetic approach* (interdisciplinary understanding of pedagogical processes and educational interpretation of the development of systemic approaches to pedagogical knowledge); *acmeological approach* (unity of social conditions of personal and professional formation and active position of the master's student); *acmesynergistic approach* (interrelationship between the master's student's achievement of the heights of professionalism and the ability to self-organize); *systemic approach* (ensuring the integrity of the educational process, its effective organization); *competence approach* (ensuring a focus on the educational result as the main norm of the quality of education).

The periodization of the development of research competence of master's students in educational and pedagogical sciences in Ukraine (the second half of the 20th century – the first quarter of the 21st century) is substantiated. *The stages of the development* of the master's degree institute in Ukraine were distinguished based on

the analysis of normative documents regulating the development and functioning of higher education in the period under study. *The first stage* – the establishment of a master's degree institute in Ukraine (1991-1993) is distinguished by the following characteristics: *the ways of reforming* the higher education system were outlined for the first time (autonomy of universities, state control of the quality of education, diversification of the educational space, democratization of management and teaching methods); *the main goal is defined master's training* (creating a system of continuous education to ensure self-improvement of the individual, formation of the cultural and intellectual potential of society); *strategic tasks* were formulated (building a national system of higher education to ensure the self-development of a person; reforming conceptual, theoretical and organizational foundations; creating a multivariate policy in the field of education); *the priority directions of the development of the master's degree* are determined (ensuring the intellectual, psychological and moral readiness of the master's students; achieving a high level of mastery of the Ukrainian language, foreign languages, native history; creating conditions for constant self-improvement); *the main ways of reform* have been developed (elevating the role of universal human values; development of education based on progressive scientific theories and concepts; introduction of modern technologies and methodical achievements into the educational process; constant improvement of general cultural and professional level of education seekers); *the principles of formation of the master's degree* are determined (priority of education; democratization, subjectivity and partnership of students and teachers; humanization of education and creation of conditions for the development of abilities; humanization of education, formation of spirituality, culture and planetary thinking of the individual; national orientation of education, unity of education with folk traditions and national history, enrichment of folk culture). *The II stage* – *adaptation of Ukraine's master's training to world standards (1993 - 1997)* provided for a focus on solving strategic tasks: transition to a graded system of professional training of specialists; creation of a network of higher education institutions that would meet the needs of the region and the interests of young people in terms of educational and qualification levels, terms and forms of education, and

types of educational institutions; raising the cultural and educational level of society as a whole; integration into the international educational and scientific community. The directions of modernization were determined: development of innovative models of higher education levels; integration into the international educational system; constant updating of the scientific level of the content of higher education, use of the latest educational technologies; creation of an information support system for the educational process; humanization, democratization and humanitarianization of the educational process; combination of universal and national in professional training. *The III stage – is the period of innovative development of master's training (1997-present)* provided for the dissemination of the principles of the Bologna process in higher education institutions of Ukraine and ensuring the focus on innovative development of master's training in Ukraine. The key tasks were to take into account the recommendations and defined tools of the European Education Area and the introduction of standards, namely: the introduction of a three-cycle system of higher education (bachelor, master, integrated master, doctor of philosophy (PhD)); introduction of the innovative European credit transfer system; introduction of the supplement to the diploma of the European model; application of the National Framework of Qualifications.

The author's definition of the researched phenomenon is formulated: the research competence of master's students in educational and pedagogical sciences is defined in the study as a personal and professional quality that provides motivation for cognitive and scientific research activities in the field of education, mastery of the methodology of scientific pedagogical work and methods of researching pedagogical phenomena, the presence of appropriate personal qualities, such as creative thinking, independence of judgments, independence of conclusions.

The influence of European integration processes on the training of master's students, in particular on the formation of their research competence, is determined. The main directions of this influence are characterized: in accordance with the Bologna Declaration, scientific activity was recognized as a priority component of higher education; the need to develop critical thinking, analytical and research skills

in master's students is emphasized; ways of international cooperation and mobility in the field of higher education have been defined, a system for evaluating the quality of education has been developed, including research activities.

To the main trends in the development of research competence of master's students from the specialty 011 Educational, pedagogical sciences in pedagogical universities of Ukraine (end of the 20th – first quarter of the 21st century) the following are assigned. *The first trend: construction of individual educational trajectories of the development of research competence of master's students in the specialty 011 Educational, pedagogical science in pedagogical universities of Ukraine (the end of the 20th - the first quarter of the 21st century).* The individual educational trajectory will be interpreted as a personalized way of self-realization of the personal potential of the future specialist, which was formed taking into account his interests, abilities, motivation, experience and opportunities and is based on the choice by the students of education of the forms, methods, types and pace of cognitive activity and the free choice of educational programs, selective educational disciplines, their level of complexity, control methods. *The second trend: the development of logical and creative thinking of the future teacher in the educational environment of a pedagogical university as an important prelude to the formation of research competence.* The signs of pedagogical creativity, which determine the ability of master's students to reveal creative thinking, include the following: social and moral awareness; searching style of professional thinking; mastery of intellectual operations of analysis, substantiation, synthesis, generalization; the ability to see the situation in a problematic way; the presence of creative imagination and developed imagination; personal qualities, such as selflessness, courage, the ability to make risky decisions, enthusiasm, purposefulness, curiosity; formed motivation for self-realization, cognitive interest; desire to achieve results; communication.

The third trend is development cultures research cooperation. It was determined that the process of developing the culture of research cooperation in pedagogical universities of Ukraine in the second half of the 20th and the first quarter of the 21st century was influenced by the following *factors*: participation in competitions for

obtaining grants, which ensured the improvement of the quality of scientific research and the activation of scientific cooperation; the introduction of international cooperation support programs contributed to the involvement of Ukrainian scientists in international projects; infrastructure development through the creation of new scientific laboratories and research centers; growing importance of social responsibility in research activities.

The didactic foundations of the development of research competence of master's students are characterized. It was determined that the content of education includes several key aspects: academic disciplines that form the basis of educational programs and include mandatory and optional courses; compulsory courses provide basic training in accordance with state standards, while optional courses give students the opportunity to deepen their knowledge in certain fields according to their interests and professional needs; interdisciplinary connections and integrated disciplines (an important aspect of the content of education, which ensures the integration of knowledge from various fields of science, contributing to the formation of a holistic view of the world and the development of critical thinking among students). The main functions of the master's level education content are characterized: *worldview function* (focus on understanding the laws of social and natural development); *cognitive function* (knowledge that stimulates cognitive activity); *social function* (impact on scientific, social, cultural and economic life of the country); *practical function* (provide preparation for practical activities).

An analysis of the development of technologies and methods of developing the research competence of master's students in pedagogical universities in Ukraine was carried out. In the studied period, professional training at the master's level included various forms of education, traditional such as lectures, seminars, practical classes and laboratory work, and innovative: research projects, conferences and seminars, research and teaching practice, international cooperation, individual consultations, as well as master classes and trainings to ensure quality training of future master's students in educational and pedagogical sciences. The main forms of development of research competence of master's students in this period include: research projects ;

analysis of professional cases, preparation and conducting of own mini-researches; scientific conferences of various levels; competitions of student scientific works of various levels; student creative contests, tournaments; international cooperation.

The study of foreign experience in the development of the research competence of master's students (the end of the 20th century – the first quarter of the 21st century) allows us to identify normative documents, basic approaches and innovative practices that regulate the activities of foreign universities. One of the important documents regulating the development of research competence of master's students in EU countries is the European Framework of Competences for Researchers (ResearchComp: The European Competence Framework for Researchers), which is the basis for determining the relevant competencies and has the greatest impact on the development of the scientific environment. The framework identifies the essential skills needed for a successful career in research and opens up new perspectives for education in this field.

The work highlights the main *ways of extrapolation* of the effective experience of developing the research competence of master's students in pedagogical universities in Ukraine, which include the following: *and the integration of research activities into the educational process* , which occurs through the use of research methods; involvement of master's students in research work; conducting scientific competitions and Olympiads for master's students; creation of conditions for scientific self-activity of master's students; *the use of innovative and information technologies in the training of masters*, which includes online courses and platforms; electronic educational resources; tools for collaborative work (cloud data storage, virtual classrooms and online boards to stimulate teamwork, cooperation and knowledge exchange, online testing systems , online portfolios for master's students to demonstrate their work); interactive learning methods (simulations, virtual reality and gamification to create a more exciting and interactive educational environment); problem-based learning, heuristic learning, project work and research activities to develop critical thinking, analysis and problem-solving skills; creation of online laboratories and virtual environments for conducting research and experiments;

personalization of learning (using adaptive learning systems and artificial intelligence systems to personalize learning content and the pace of learning in accordance with the individual needs and characteristics of each graduate student); *international cooperation*, effective ways of using which include the implementation of student and teacher exchange programs with foreign higher education institutions; inviting foreign teachers to the university; joint research projects with foreign universities; participation in international research laboratories and research centers; participation in international educational institutions and specialists in the field of education.

The scientific novelty of the study is that:

for the first time on the basis of synergistic, acmeological, acmesynergistic, systemic, activity, *comprehensive analysis* of competence approaches was carried out historical and pedagogical prerequisites for the development of research competence of master's students in the specialty 011 – Educational, pedagogical sciences in pedagogical universities in Ukraine (end of the 20th – first quarter of the 21st century); the periodization of the development of the research competence of master's students in educational and pedagogical sciences in Ukraine during the researched period *is scientifically substantiated*: 1st stage – the establishment of the master's degree institute in Ukraine (1991-1993); II stage – adaptation of master's training of Ukraine to world standards (1993-1997); III stage – adaptation of master's training of Ukraine to world standards (1993- 1997); *the main trends are defined and substantiated* development of research competence of master's students from the specialty 011 Educational, pedagogical sciences in pedagogical universities of Ukraine (end of the 20th – first quarter of the 21st century): *first trend*: construction of individual educational trajectories of the development of research competence of master's students in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences in pedagogical universities of Ukraine (the end of the 20th – the first quarter of the 21st century); *the second trend*: the development of logical and creative thinking of the future teacher in the educational environment of a pedagogical university as an important preface the formation of research competence; the development of the culture of research cooperation; *the didactic principles* of the development of the

master's degree in “Educational Sciences” are characterized; the main technologies and methods of the development of the master's degree in “Educational Sciences” are determined pedagogical universities of Ukraine (end of the 20th – first quarter of the 21st century);

the content of the main concept: “research competence of master's students in educational and pedagogical sciences” *has been clarified and deepened*; historical and pedagogical sources have been introduced into the scientific circulation, supplementing information on the development of research competence of master's students in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences in pedagogical universities of Ukraine (end of the 20th – first quarter of the 21st century);

further development took place in the interpretation of pedagogical phenomena characterizing the peculiarities of the development of research competence of master's students in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences in pedagogical universities of Ukraine.

The practical significance of the research results is that methodological recommendations “Development research competence of master's students in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences in pedagogical universities of Ukraine (end of the 20th – first quarter of the 21st century); theoretical generalizations of the historical-pedagogical concepts of the researched period, substantiated in the dissertation, which can be used in the system of professional training of future masters, during the preparation of training manuals and methodical materials, the development of lectures and practical classes in the educational disciplines “Educology”, “Pedagogy of higher education”, “Methodology of teaching in higher education”, “Ethics of the teacher”, etc.

Keywords: training of future masters; specialty 011 Educational, pedagogical sciences; pedagogical universities of Ukraine; trends in the development of research competence of master's students.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації
Статті у наукових фахових виданнях України

1. Акімова О. В., Сапогов М. В., Мельник А. Б. Категорія творчого розвитку викладача в контексті різних освітніх парадигм. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2022. № 69. С.45-52. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2022-69-45-51>.

2. Мельник А. Б. Розвиток дослідницької компетентності магістрантів як наукова категорія. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»).* 2023. № 10 (28). С. 320-327. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-10\(28\)-320-327](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-10(28)-320-327).

3. Мельник А. Б. Теоретичні аспекти проблеми розвитку дослідницької компетентності студентів магістратури. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2023. Випуск 75. С. 69-75. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-75-69-75>.

4. Мельник А. Б. Characterization of the development of research competence of master's students in the field of educational sciences: international experience. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки.* 2024. № 1(116). С. 108-121. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.1\(116\).2024.9](https://doi.org/10.35433/pedagogy.1(116).2024.9).

5. Мельник А. Б. Шляхи імплементації ефективного Європейського досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки.* 2024. № 1 (2024). С. 101-107. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-1-101-107>.

Наукові праці апробаційного характеру

6. Акімова О. В., Мельник А. Б. Індивідуальна освітня траєкторія: андрагогічний вимір. / Психолого-педагогічне забезпечення підготовки

педагогічного персоналу в умовах трансформаційних змін: матеріали доповідей Звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2020 рік (23-29 березня 2021 р.). Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: ДКС-Центр, 2021. 127 с.

7. Акімова О. В., Мельник А. Б. Індивідуальна освітня траєкторія як педагогічна категорія. / Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя». Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. (м. Вінниця. 29-30 листопада 2021). Вінниця: «Твори ». 2021. 240с.

8. Акімова О. В., Сапогов М. В., Мельник А. Б. Деякі підходи до аналізу історико-педагогічного процесу. *The 14 th International scientific and practical conference “International scientific innovations in human life”* (August 4-6, 2022). Cognum Publishing House, Manchester, United Kingdom. 2022. 441 p.

9. Акімова О. В., Сапогов М. В., Мельник А. Б. Концепція історико-педагогічного дослідження. *The 3 rd International scientific and practical conference —Modern research in world science* (June 12-14, 2022). Lviv, Ukraine. 2022. 1867 p.

10. Акімова О. В., Сапогов М. В., Мельник А. Б. Проблеми теорії та історії педагогічної науки: розвиток систем навчання. *The 13 th International scientific and practical conference “Modern directions of scientific research development”* (June 15-17, 2022). BoScience Publisher, Chicago, USA. 2022. 883 p.

11. Мельник А. Б. Розвиток дослідницької компетентності магістрантів вітчизняних ЗВО у контексті євроінтеграційних процесів. / Особистісно-професійне становлення педагога в контексті інтеграції України в європейський освітній простір. Матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Вінниця. 29-30 листопада 2022). Частина 1. Вінниця: «Твори », 2022. 204 с.

12. Мельник А. Б. Розвиток дослідницької компетентності магістрантів. *Матеріали інтернет-конференції «Особистісно-професійна підготовка*

фахівців у контексті інтеграції України в європейський освітній простір» (м. Вінниця, 2 листопада 2023) С. 84-88.

13. **Мельник А. Б.**, Бурлака Н. І. Андрагогічні підходи у формуванні професійної компетентності магістрів з освітніх наук. «Інноваційна педагогіка XXI століття: нові компетентності викладача закладу вищої освіти». С. 45-48.

14. Мельник А. Б. Професійний розвиток магістрантів з освітніх наук у педагогічних університетах України (кінець ХХ - перша чверть ХХІ століття) : *методичні рекомендації*. Вінниця, 2024. С. 303.

15. *Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ» для студентів СВО «магістр» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки / Укладачка Мельник А. Б. Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2024. 38с.*

Опубліковані праці, котрі додатково відображають результати дослідження

16. Melnyk A. Scientific and pedagogical preconditions for the development of the problem of formation of research competence of masters in educational sciences. *Pedeutology*. 2023. 1(2), С. 80-88. DOI: [https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023\(2\)-80-88](https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023(2)-80-88).

ЗМІСТ

ВСТУП.....	24
РОЗДІЛ I. ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАГІСТРАНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	35
1.1. Історичні, психолого-педагогічні передумови та етапи розвитку проблеми дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки в Україні (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття).....	35
1.2. Дослідницька компетентність магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки як наукова категорія.....	56
1.3. Розвиток проблеми дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у контексті Євроінтеграційних процесів.....	70
Висновки до першого розділу.....	94
Список використаних джерел у першому розділі.....	99
РОЗДІЛ II. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ У ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття).....	109
2.1. Тенденції розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття).....	109
2.2. Дидактичні основи розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття).....	130
2.3. Розвиток технологій та методик розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні	

науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття).....	152
Висновки до другого розділу.....	172
Список використаних джерел у другому розділі.....	176
РОЗДІЛ ІІІ. ШЛЯХИ ЕКСТРАПОЛЯЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ДОСВІДУ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ У ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)	
3.1. Зарубіжний досвід розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття).....	186
3.2. Шляхи екстраполяції ефективного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України.....	212
Висновки до третього розділу.....	242
Список використаних джерел у третьому розділі.....	245
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	251
ДОДАТКИ.....	258

ВСТУП

Актуальність проблеми дослідження. Процеси входження України до європейського простору вищої освіти, адаптація європейських стандартів освітньої політики у вітчизняні університети зумовлюють необхідність постійного оновлення діяльності магістратури як освітньої інституції, методологічних засад підготовки магістрантів, теоретичного обґрунтування та технологічного й методичного супроводу освітнього процесу у закладах вищої освіти. Особливо важливим аспектом підготовки магістрів з Освітніх, педагогічних наук є розвиток їхньої дослідницької компетентності, адже магістерська підготовка передбачає формування дослідницьких, проєктувальних здібностей, здатності до інноваційної педагогічної діяльності, умінь проведення досліджень. Магістратура має забезпечувати підготовку викладачів-дослідників – фахівців нового століття, що оволоділи інноваційними технологіями педагогічної діяльності у вищій школі, перш за все дослідницькими вміннями, та процес неперервного професійного самовдосконалення.

Концептуальною основою дослідження проблеми розвитку дослідницької компетентності магістрантів з Освітніх, педагогічних наук є нормативно-правові документи: «Про професійний розвиток працівників» (2012), «Про вищу освіту» (2014), «Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (2015), Закон України «Про освіту» (2017), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018), Рекомендації Європейського Парламенту і Ради ЄС та Рамкова програма ЄС щодо оновлених ключових компетентностей (2018), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (2022).

Проблему розвитку дослідницької компетентності магістрантів в умовах реформування вищої освіти України досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці. Теоретичні основи розвитку вищої педагогічної освіти закладені у працях: С. Гончаренко, Р. Гуревича, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Лазаренко, Н. Ничкало, С. Сисоевої; основні засади філософії вищої освіти досліджували:

В. Андрущенко, Г. Васянович, В. Луговий, В. Огнев'юк; проблеми підготовки магістрантів з освітніх, педагогічних наук вивчали : О. Акімова, О. Антонова, О. Дубасенюк, В. Каплінський, А. Коломієць, В. Фрицюк.

Історико-ретроспективний аналіз та методологічне обрuntuвання досліджуваної проблеми здійснили: Н. Батечко, В. Кремень, Л. Загородня, О. Лучанінова, Н. Мачинська, О. Микитюк, О. Овчарук, О. Огієнко, О. Пометун, В. Радул, А. Цапко.

Феноменологію поняття дослідницької компетентності магістрантів розглядали: С. Архипова, О. Біда, С. Білецька, М. Головань, О. Кисла, О. Лучанінова, І. Ножко, В. Онопа, О. Проскурня, Ж. Чернякова. Дидактичні та організаційні основи досліджували: С. Вітвицька, Л. Карпова, Л. Козак, Н. Мачинська, В. Моторіна, О. Штонда.

Зарубіжний досвід розвитку деонтологічної культури досліджували вітчизняні науковці: Л. Бергман (L. Bergman), Г. Бойхамп (G. Beauchamp), Є. Бродін (E. Brodin), Я. Ванг (Y. Wang), Дж. Гілфорд (J. Holford), Г. Дзібао (G. Jibao), Д. Дмитру (D. Dumitru), Л. Кларке (L. Clarke), Дж. Лоуренс (J. Lawrence), Дж. Муррей (J. Murray), С. Сумана (S. Sumana), Ю. Тар (U. Tar), П. Торренс (P. Torrens), Е. Феїнберг (E. Feinberg), Л. Хефу (L. Hefu), Ч. Хоу (Q. Hou), М. Хульме (M. Hulme), Х. Чанцін (H. Changqing), Ф. Шнель (Ph. Schnell).

Проблему розвитку дослідницької компетентності магістрантів вивчали зарубіжні науковці: Л. Бергман (L. Bergman), Г. Бойхамп (G. Beauchamp), Дж. Гілфорда (J. Holford), Д. Дмитру (D. Dumitru), Л. Кларке (L. Clarke), Дж. Лоуренс (J. Lawrence), П. Торренс (P. Torrens), Е. Феїнберг (E. Feinberg), Ф. Шнель (Ph. Schnell).

Актуальність теми підтверджується *суперечностями* між:

- необхідністю узагальнення та застосування позитивного історико-педагогічного досвіду щодо розвитку дослідницької компетентності магістрантів з Освітніх, педагогічних наук та недостатнім концептуальним та теоретичним осмисленням, аналізом етапів розвитку проблеми, визначенням

наукових передумов та сучасних тенденцій розвитку дослідницької компетентності з метою виокремлення важливих для педагогічних університетів ідей;

- важливістю осучаснення змісту підготовки магістрів, методичного супроводу змістового контенту та технологічного забезпечення процесу розвитку дослідницької компетентності магістрантів з Освітніх, педагогічних наук та недостатністю інноваційного впровадження історично накопиченого ефективного досвіду в освітній простір педагогічних університетів;

- потребою у використанні новітнього зарубіжного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів з Освітніх, педагогічних наук та недостатнім аналізом, узагальненням та впровадження ефективного досвіду у практику педагогічних університетів.

Доцільність подальшого вивчення проблеми розвитку дослідницької компетентності магістрантів з Освітніх, педагогічних наук у педагогічних університетах України, важливість додержання історичного характеру процесу професійної підготовки майбутніх магістрів, узагальнення ефективних ідей та прогресивного досвіду їх використання у педагогічних університетах та необхідність вирішення визначених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ - перша чверть ХХІ століття)»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження входить до плану науково-дослідної роботи Вінницького державного педагогічного університету за темою «Теоретико-методичні засади формування загальнопедагогічної компетентності сучасного вчителя в контексті становлення європейського простору вищої освіти» (№ 0115U002571). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 4 від 20.10.2021 р.) та узгоджено в Міжвідомчій

раді НАПН України з координації наукових досліджень у галузі педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 30.06.2022 р.).

Мета дослідження полягає в узагальненні прогресивних ідей та ефективного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів з Освітніх, педагогічних наук у педагогічних університетах України (кінець XX - перша чверть XXI століття) та виокремленні актуальних для сучасної вищої школи шляхів впровадження накопиченого досвіду.

Об'єкт дослідження – розвиток дослідницької компетентності магістрантів з Освітніх, педагогічних наук у педагогічних університетах України (кінець XX - перша чверть XXI століття) як педагогічний феномен у процесі суспільно-історичного розвитку.

Предмет дослідження – теорія та практика розвитку дослідницької компетентності магістрантів з Освітніх, педагогічних наук у педагогічних університетах України (кінець XX - перша чверть XXI століття).

Відповідно до мети було визначено такі **завдання дослідження**:

1. Визначити історичні та психолого-педагогічні передумови розвитку проблеми дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки в Україні (кінець XX – перша чверть XXI століття); схарактеризувати дослідницьку компетентність магістрантів з освітніх, педагогічних науки як наукову категорію.

2. Виокремити та обґрунтувати етапи становлення проблеми розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки в Україні (кінець XX – перша чверть XXI століття).

3. Обґрунтувати основні тенденції розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки в Україні у період з кінця XX – по першу чверть XXI століття.

4. Визначити шляхи імплементації ефективного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів, накопиченого у досліджуваний період.

Для вирішення зазначеної мети було застосовано такі **методи дослідження**: *загальнонаукові* – аналіз, синтез, узагальнення та систематизація, котрі використані з метою ретроспективного визначення етапності та перспективного аналізу та визначення тенденцій розвитку дослідницької компетентності магістрантів; *історико-хронологічний* – для дослідження динаміки позитивного розвитку дослідницької компетентності магістрантів у досліджуваній період в Україні; *емпіричні методи* (спостереження, педагогічний досвід, експертне оцінювання); *історико-аналітичний* – для вивчення архівних джерел, нормативних актів і документів, статистичних звітів; *порівняльний* – для аналізу зарубіжного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів.

Джерельна база дослідження. Фактологічний матеріал дисертації становлять:

- офіційні документи освітніх реформ, а саме: Закон України «Про освіту» (1991), «Положення про акредитацію вищих навчальних закладів» (1992), «Положення про освітньокваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» (1994), «Перелік напрямів базової освіти та кваліфікаційних рівнів у навчальних закладах України» (1996), «Про державний вищий навчальний заклад» (1996), Наказ МОН України «Про затвердження положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» (1993), Наказ МОН України «Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації» (1993), Положення Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття») (1993), «Положення про освітні кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» (1998), Закон України «Про вищу освіту» (2002), Національна доктрина розвитку освіти (2002), Закоу України «Про вищу освіту» (2014), Наказ МОН України «Про затвердження положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах». N 161 від 2.06.1993, Положення про акредитацію вищих навчальних закладів. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 1992 р. N 303, Положення про

освітньокваліфікаційні рівні (ступеневу освіту). Постанова МОН України від N 1/9-168 від 25.04.2001, «Про державний вищий навчальний заклад». Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1996 р. N 1074 Київ, (1996), Про Національну доктрину розвитку освіти. м. Київ, 17 квітня 2002 року N 347, Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність (2016), Стандарт вищої освіти України для спеціальності «011 – Освітні педагогічні науки» на другому (магістерському) рівні (2021), Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти» від 11 травня 2021 р. № 520, Наказ МОН України № 99 від 10.02.2010 р. «Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні». (2010), Наказ МОН України Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей, Наказ МОН України Про затвердження Положення про проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук, Наказ МОН України Про затвердження Положення про студентські професійні творчі конкурси, турніри;

- архівні джерела, що стосуються роботи закладів вищої освіти (освітні програми, навчальні плани, робочі програми і навчально-методичні посібники з використання різноманітних форм підготовки й освітніх методів): Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

- інтерпретаційні джерела: монографічні праці та дисертаційні роботи, наукові статті, що включають інформацію з використання традиційних та інноваційних технологій, форм й методів навчання з метою розвитку дослідницької компетентності магістрантів;

- іншомовні інтерпретаційні джерела, конференції, декларації: Болонська декларація (1999), Рекомендації Європейського простору вищої освіти щодо докторських ступенів (2005), Стратегія ЄС для досліджень та інновацій до 2020 року (2014), Резолюція Ради ЄС про нову стратегію для європейських

університетів (2020), Європейська рамка компетенцій дослідників (ResearchComp: The European Competence Framework for Researchers) (2023);

- наукові статті періоду з кінця XX – до початку XXI століття; наукові дослідження зарубіжних науковців у галузі розвитку дослідницької компетентності магістрантів: Л. Бергман (L. Bergman), Г. Бойхамп (G. Beauchamp), Дж. Гілфорда (J. Holford), Д. Дмитру (D. Dumitru), Л. Кларке (L. Clarke), Дж. Лоуренс (J. Lawrence), П. Торренс (P. Torrens), Е. Феїнберг (E. Feinberg), Ф. Шнель (Ph. Schnell).

Хронологічні межі дослідження охоплюють кінець XX – першу чверть XXI століття. Визначення нижньої хронологічної межі дослідження обумовлено тим, що у 90-х роках XX століття відбувалося становлення інституту магістратури в Україні, були окреслені шляхи реформування системи вищої освіти, визначена головна мета, сформульовано стратегічні завдання, визначено пріоритетні напрями розбудови магістратури, визначено принципи становлення магістратури. Верхня хронологічна межа дослідження: перша чверть XXI століття зумовлена інноваційним розвитком магістерської підготовки, що передбачав розповсюдження у закладах вищої освіти України принципів Болонського процесу та забезпечення спрямованості на інноваційний розвиток магістерської підготовки в Україні.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

вперше на основі синергетичного, акмеологічного, акмесинергетичного, системного, компетентнісного, діяльнісного підходів здійснено комплексний аналіз історико-педагогічних передумов розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX - перша чверть XXI століття); науково обґрунтовано періодизацію розвитку дослідницької компетентності магістрантів з освітніх, педагогічних наук в Україні у досліджуваний період: I етап - становлення інституту магістратури в Україні (1991-1993); II етап - адаптації магістерської підготовки України до світових стандартів (1993-1997); III етап - адаптації магістерської підготовки України до світових стандартів

(1993-1997); *визначено та обґрунтовано основні тенденції* розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття); *перша тенденція*: побудова індивідуальних освітніх траєкторій розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття); *друга тенденція*: розвиток логічного та творчого мислення майбутнього викладача в освітньому середовищі педагогічного університету як важливої передмови формування дослідницької компетентності; *третьою тенденцією* – розвиток культури дослідницької співпраці; схарактеризовано дидактичні засади розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки; визначено основні технології та методики розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття);

уточнено та поглиблено зміст основного поняття: «дослідницька компетентність магістрантів з Освітніх, педагогічних наук»; у науковий обіг введено історико-педагогічні джерела, що доповнюють відомості про розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX - перша чверть XXI століття);

подальшого розвитку набуло трактування педагогічних явищ, що характеризують особливості розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що розроблено та впроваджено у практику методичні рекомендації «Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX - перша чверть XXI століття); розроблено та впроваджено у практику робочу програму

обов'язкової дисципліни «Педагогіка вищої школи» для здобувачів вищої освіти магістр галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю: 011 Освітні, педагогічні науки та методичні рекомендації до вивчення цього курсу відповідно до програми; визначено теоретичні узагальнення історико-педагогічні концепції досліджуваного періоду, що обґрунтовані в дисертації, котрі можуть бути використані в системі професійної підготовки майбутніх магістрів під час підготовки навчальних посібників й методичних матеріалів, розробці лекційних і практичних занять з навчальних дисциплін «Едукологія», «Педагогіка вищої школи», «Методика викладання у вищій школі», «Етика викладача» тощо.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 14/24 від 16.04.2024 р.); Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/1354 від 10.05.2024 р.); Криворізького державного педагогічного університету (КДПУ) (довідка №08-187/3 від 22.04.2024 р.); Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 992 від 10.05.2024 р.); Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (довідка №946/30 від 01.05.2024 р.).

Особистий внесок. Особистий внесок здобувача в публікації «Категорія творчого розвитку викладача в контексті різних освітніх парадигм», написаної у співавторстві з О. Акімовою та М. Сапоговим, полягає в обґрунтуванні категорії творчого розвитку викладача. Особистий внесок здобувача в публікації «Індивідуальна освітня траєкторія: андрагогічний вимір», написаної у співавторстві з О. Акімовою, полягає у обґрунтуванні особливостей індивідуальної освітньої траєкторії. Особистий внесок здобувача в публікації «Індивідуальна освітня траєкторія як педагогічна категорія», написаної у співавторстві з О. Акімовою, полягає у визначенні індивідуальної освітньої траєкторії як педагогічної категорії. Особистий внесок здобувача в публікації «Деякі підходи до аналізу історико-педагогічного процесу», написаної у

співавторстві з О. Акімовою та М. Сапоговим, полягає в обґрунтуванні деяких підходів до аналізу історико-педагогічного процесу. Особистий внесок здобувача в публікації «Концепція історико-педагогічного дослідження», написаної у співавторстві з О. Акімовою та М. Сапоговим, полягає в обґрунтуванні концепції історико-педагогічного дослідження. Особистий внесок здобувача в публікації «Проблеми теорії та історії педагогічної науки: розвиток систем навчання», написаної у співавторстві з О. Акімовою та М. Сапоговим, полягає у визначенні та обґрунтуванні проблеми теорії та історії педагогічної науки. Особистий внесок здобувача в публікації «Андрагогічні підходи у формуванні професійної компетентності магістрів з освітніх наук», написаної у співавторстві з Н. Бурлакою, полягає у визначенні андрагогічних підходів у формуванні професійної компетентності магістрів з освітніх наук.

Апробацію результатів дослідження здійснено на конференціях: міжнародних: «International scientific innovations in human life» (Велика Британія, Манчестер, 2022); «Modern research in world science», (Україна, Львів, 2022); «Modern directions of scientific research development», 13-ї інтернаціональна науково-практична конференція (США, Чикаго, 2022); всеукраїнських: «Психолого-педагогічне забезпечення підготовки педагогічного персоналу в умовах трансформаційних змін», (Україна, Київ, 2021); «Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя», V всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція (Україна, Вінниця, 2021); «Особистісно-професійне становлення педагога в контексті інтеграції України в європейський освітній простір», всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція (Україна, Вінниця, 2022); «Особистісно-професійна підготовка фахівців у контексті інтеграції України в європейський освітній простір», (Україна, Вінниця, 2023); на звітних наукових конференціях викладачів і студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (2020–2024); на засіданнях кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (2020–2024).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано у 16 працях, з яких 5 – у наукових фахових виданнях категорії Б, 2 – методичні посібники, 9 статей – в інших виданнях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів та загальних висновків, списку використаних джерел – 223, з них 53 іноземною мовою, 50 архівних джерел, 18 додатків на 95 сторінках, рисунків – 5, таблиць – 7. Повний текст дисертації складає 353 сторінки, основний зміст роботи викладений на 198 сторінках.

РОЗДІЛ І.
РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ ЗІ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ У
ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА
ПРОБЛЕМА

1.1. Історико-ретроспективний аналіз та етапи становлення проблеми розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 - Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України.

Процеси глобалізації, євроінтеграції та перехід вищої освіти на ступеневу підготовку фахівців відповідно до положень Болонського процесу зумовили оновлення теоретичних та практичних основ професійної підготовки магістрантів з освітніх, педагогічних наук. Такий підхід спонукав до оновлення змісту та організаційних форм підготовки здобувачів освіти усіх освітніх ступенів, магістрів з освітніх, педагогічних наук зокрема. Оскільки процес реформування системи вищої освіти носить історичний та соціальний характер, важливими вимогами до професійної підготовки є якість надання освітніх послуг та відповідність соціальному замовленню. У цьому процесі важливу роль відіграють дослідження та впровадження досвіду з розвитку та функціонування магістратури в історичній ретроспективі.

Історико-педагогічні передумови досліджуваної теми.

Дефініція «магістр» (лат. Magister) носить соціальний характер та в історичному розвитку має інші значення, ніж у сучасному світі. Дослідження, що здійснено Л. Загородньою, дозволило стверджувати, що у давньому Римі поняття магістра використовувалося до деяких посадових осіб, наприклад, це: цензор, диктатор, міністр імператорського двору, голова міських цензуалів, наглядач за кордонами імперії, головнокомандувач військом, церемоніймейстер тощо. У Західній Європі поняття магістра

використовувалося до начальників рицарських орденів та наглядачів за проповідниками в папських капелях. Існують й інші трактування поняття магістра, а саме: магістр як науковий ступінь. У середні віки в Європі називали «Magister atrium liberalium» учителя вільних наук; дещо пізніше це формулювання застосовувалося для визначення наукового ступеня на з філософії; ближче до XIX ст. цей термін визначав ступінь доктора філософії, наприклад: «Ступінь магістра отримує особа, яка по закінченні університетського курсу витримає особливий усний іспит з певної галузі наук і публічно захистить дисертацію, яка схвалена факультетом» [19, с. 21].

Подібні визначення терміна «магістр» Л. Загородня знаходить і у вітчизняних джерелах XIX століття, а саме: магістр – вчений ступінь, котрий присуджувався випускникам університету або духовної академії, склав екзамена та захистив дисертацію. Магістратура – це підготовка, що підвищує кваліфікацію фахівця по закінченню закладу вищої освіти. Ступінь магістра визначав крім освітнього рівня – гідність, стан й соціальну приналежність людини та дозволяв піднятися їй по сходинках в соціальній ієрархії, цей ступінь прирівнював магістра з особами «благородними за походженням». Середньовічний магістр мистецтв, який отримував ліцензію, зазвичай відкривав приватну школу або займався підготовкою студентів артистичного факультету, поєднуючи викладання лекцій з репетиціями. У викладацькій діяльності магістрів особливе місце займали диспути [19, с. 21].

Аналіз історико-педагогічних джерел дозволив науковцям (А. Цапко) стверджувати, що у період середньовіччя склалася послідовна процедура присудження наукових ступенів: стадія бакалаврства і ліценціатства, потім магістерська та докторська підготовка. Як зазначає А. Цапко, по завершенню навчання у середньовічному університеті випускникам присуджували наукові ступені у дусі школярства або учнівства. Система підготовки магістра також була ступенева: у віці 15 років можна було вступити на факультет мистецтв, або підготовчий факультет, де вивчалися сім «вільних мистецтв» (*artes liberales*), що поділялися на «квадрівіум» і «тривіум» та тривав 6 років.

Навчання включало оволодіння певними курсами та обов'язкову участь у декількох диспутах, що було допуском до іспиту, котрий здійснювала спеціальна комісія та який тривав цілий день. Перевірка теоретичної готовності доповнювалася визначенням набутих практичних навичок: здобувачі проводили пробні уроки з метою оцінювання вміння бути викладачем. Цього було достатньо для отримання ступеня бакалавра, або помічника магістра, ця процедура отримала назву «перших дверей для досягнення інших ступенів». Цікавим моментом отримання вченого ступеня бакалавра було прийняття присяги про добросовісне виконання визначених обов'язків. Отримавши ступінь, бакалаври набували права викладати в університет за умови продовження навчання та прагнення здобути магістерський ступінь. Вони читали ординарні лекції, виконували інші обов'язки, поєднуючи їх з навчанням. Навчання другого циклу завершувалося випробуванням на ступінь «*magister artium*», котре надавало можливість викладання «*licentia docendi*» в університеті публічних лекцій, але після видачі церковними організаціями ліцензії на період до двох років. Магістром мистецтв ставали не раніше 21 року (Статут Паризького університету). Процедура отримання вищого ступеня магістра у середньовічних університетах передбачала складання іспитів у три послідовні та тісно пов'язані етапи. Перший етап – це представлення кандидата спеціальній комісії у складі ректора, канцлера, членів університетської ради, котре відбувалося за рекомендацією магістра, який доводив, що бакалавр досяг високого рівня. Другий етап – це іспит, котрий передбачав тривалий диспут з обраного питання. На підставі рішення комісії здобувачеві надавалась ліцензія (*licentia docendi*), котра вважалася юридичним документом, що надавав право викладацької діяльності. Отримання ліцензії не означало початку діяльності в якості викладача, а лише була гарантією належного рівня інтелектуальної підготовки. Третій етап – це «публічний екзамен», котрий мав назву «інаугурація», тобто виконував роль церемоніалу, котрий відбувався в церкві та супроводжувався молитвами й урочистими промовами. Здобувач складав присягу факультету, отримував магістерські емблеми (книги, рукавички, берет)

та проводив другий екзаменаційний диспут з бакалаврами за власною обраною темою. Це був церемоніал – констатація «приналежності ліценціата до вченої корпорації» (*corpus magistrorum*), виявленням здатності до діяльності викладача. Науковий ступінь магістра був свідченням не тільки професійної кваліфікації, або корпоративного рангу, він визначав гідність, статус і соціальну принадлежність фахівця, що оволодів даним ступенем. Цей науковий ступінь надавав можливості набуття більш високого положення в соціальній ієрархії суспільства та прирівнював магістра з елітою суспільства, «благородних за народженням» [64, с. 217].

Підготовка фахівців ступеня магістра в Західній Європі почала здійснюватися починаючи з XII століття, у період становлення перших університетів. Найдавнішими вважаються Болонський (XI ст.) і Паризький (XII ст.), але до 1500 року нараховувалося вже біля 70 університетів. «Навчальна справа» стає справою магістрів, науковці відзначають їх керівну роль в університетах, де вони «панували» або «управляли», що підтверджується середньовічним висловлюванням: «*magistri regentes* – магістри – регенти або управляючі». У середньовічних університетах вперше склалася система академічних і наукових ступенів та вчених звань [64, с. 217].

З початку XVII ст. магістрів почали готувати у Східній Європі, основною спрямованістю магістерської підготовки стала гуманітарна орієнтованість та особлива увага до інтелектуального розвитку магістранта. Відповідно до статутів європейських університетів (XII-XIV ст.) особи, які отримували ступінь магістра, обов'язково мали викладати. Першими вітчизняними закладами вищої освіти були Острозька академія і Києво-Могилянська академія. У 1661 році право присвоєння учених ступенів отримав Львівський університет, котрому було надано це право відповідним дипломом про «статус академії й титул університету». По закінченню університету випускники отримували наукові ступені – ліценціат, бакалавр, магістр, доктор наук. Як зазначає Л. Загородня, в Україні ступінь магістра був уведений у 1803 року та

призначався людині, яка мала спеціальну підготовку та успішно захистила магістерську дисертацію [19, с. 22].

У перших вітчизняних університетах (університет Св. Володимира, Києво-Могилянська академія, Харківський університет, Київський університет) розвиток науково-дослідної роботи та підготовка науково-педагогічних кадрів вважалася одним із головних завдань. У «Положенні про присвоєння вищих ступенів» (1803) та статутах університетів було прописано порядок атестації наукових кадрів та визначено терміни випробувань здобувачів наукових ступенів. В Україні починаючи з 1803 року було встановлено наукові ступені кандидата, магістра, доктора наук. Наприклад, як свідчать історичні джерела, у статуті Харківського університету (1804) провідне місце мав розділ «Про випробування і приведення в університетські достоїнства», де розкривалися вимоги до здобувачів наукових ступенів та була виписана процедура присудження наукового ступеня (студента - на ступінь кандидата; кандидата - на науковий ступінь магістра; магістра - на науковий ступінь доктора). До іспитів допускалися пошукачі, документи яких були обговорені та позитивно оцінені. Вимоги до екзаменів пошукачів кандидатського ступеня передбачали демонстрацію фундаментальних знань з визначених дисциплін, котрі викладені логічно й послідовно, а також представлення короткого роздуму «про один з предметів». Здобувачу магістерського ступеня потрібно було: скласти іспит («попередній іскус») комісії з числа професорів, які викладали «допоміжні науки», дати письмову відповідь («серйозно і детально») на питання «з кожної науки, що належить до відділення», причому питання обиралися за жеребкуванням, провести публічну лекцію для студентів, присвячену обраним дисциплінам («Про предмети відділення») та скласти усний іспит, котрий включав необмежену кількість питань. Завершальним «випробуванням» здобувача наукового ступеня магістра був публічний захист дисертації, котра мала бути написана латинською мовою. Обов'язковою вимогою захисту дисертації магістерського рівня була наявність трьох опонентів, які мали бути професорами університету, де навчався та захищається здобувач («професорів

відділення за старшинством»). Таким чином, головною формою науково-дослідної роботи та основним шляхом формування дослідницьких вмінь та навичок у закладах вищої освіти України в XIX ст. була підготовка та захист дисертаційної роботи для отримання наукових ступенів – магістра і доктора наук. Дисертаційні роботи як форма наукової дослідницької діяльності в університетах України пройшли довгий шлях становлення – від невеликого за розміром літературного твору-роздуму на визначену тему до ґрунтовних монографій, котрі мають значні наукові досягнення [32, с. 58].

Аналіз історико-педагогічної літератури свідчить, що розвиток науково-дослідних умінь та навичок на магістерському рівні відбувався, перш за все, у процесі навчання через використання елементів диспутів, бесід, діалогів тощо. Магістранти вели конспекти лекцій та практичних занять, де потрібно було виділяти цікаві моменти у розповіді лектора, виокремлювати ідеї. Підготовка до лекційних та семінарських занять передбачала повторення матеріалу з конспекту, самостійне відтворення матеріалу «з роздумами», доповнення його самостійно знайденими додатковими відомостями з рекомендованої літератури. Значні можливості для розвитку дослідницьких вмінь мали семінарські заняття, котрі мали за мету «розвиток та загострення розуму» через читання і розбір праць зарубіжних й вітчизняних авторів. Семінар мав форму наукової бесіди викладача і магістрантів та проводився один раз на тиждень латинською мовою, що було обумовлено спеціальним документом «Проект про учені співбесіди між студентами і викладачами» (1835). У цьому документі передбачалися також виступи магістрантів з науковими рефератами й повідомленнями та їх обговорення й рецензування під керівництвом викладача. Таким чином, семінарські заняття як форма пізнавальної діяльності магістрантів, підготовка ними літературних творів були ефективними засобами і важливою умовою розвитку науково-дослідних умінь й навичок. Головними напрямками розвитку науково-дослідних умінь й навичок на семінарських заняттях були такі: виконання магістрантами творів-роздумів наукового змісту; проведення семінарських занять досвідченими викладачами та

професорами; заохочення до наукової діяльності (премії, стипендії, грошова допомога, грамоти та медалі) [32, с. 60].

Ще один важливий шлях розвитку науково-дослідних умінь магістрантів у перших університетах України, як свідчить аналіз історико-педагогічної літератури та архівних джерел, була участь студентів та магістрантів у наукових гуртках та наукових товариствах. Започаткована така форма наукової роботи була у Харківському університеті та відбувалася за ініціативою професорів. Позитивним результатом діяльності наукових гуртків вважалося видання збірників наукових праць професорів, магістрантів та студентів зазвичай у типографії закладу освіти. Наприклад, у Харківському університеті був створений гурток, котрий мав свій статут й досліджував культурну спадщину України та користувався повагою з боку студентів та магістрантів. Пізніше на його базі було створено «Товариство наук», де зачитувалися доповіді гуртківців щотижня та видавалися збірники наукових робіт. Подібні відомості знайдені у «Записці про стан університету Св. Володимира», де наведено 20 протоколів засідання юридичного товариства університету, а у «Протоколі історико-філологічного товариства Харківського Імператорського університету» наведені виступи та доповіді студентів та магістрантів. Цікаво, що згідно до університетського Статуту (1904) до гуртка приймалися студенти та магістранти усіх курсів, але обов'язкового за рекомендацією п'яти членів гуртка та за рішенням, що ухвалювалося більшістю голосів. Відповідно до статуту гурток обирав голову, секретаря, бібліотекаря, скарбника та керівника з числа професорів.

Наукова цінність гурткової роботи полягала у підготовці, читанні та обговоренні доповідей, у обов'язкових за регламентом наукового гуртка дискусіях та дебатах з проблеми доповіді, демонстрації здатності обґрунтовувати та відстоювати власну точку зору, заглиблюватися у питаннях, що представлені у дослідженні. Підготовка й участь в обговоренні наукових доповідей були важливі для розширення загального кругозору магістрантів та студентів, що одночасно сприяло підвищенню якості професійній підготовці.

Мотивуючим фактором було те, що найкращі реферати та доповіді рекомендувалося доопрацювати та оформити у серйозну наукову роботу, котра нагороджувалася медалями, преміями та публікувалася у наукових періодичних виданнях. О. Микитюк з цього приводу зазначає: «Різноманітність форм, напрямів наукової думки, зміст наукових гуртків сприяли розвитку в цілому студентської науки, розширенню світогляду слухачів, формуванню дослідницьких умінь, можливості самовираження в науковій творчості. Розвивалася пізнавальна активність, уміння розв'язувати наукові задачі індивідуально і групою товаришів, уміння взаємоконтролю і взаємодопомоги. Постійне підвищення вимог до наукових робіт гуртківців сприяло підготовці студентів до подальшої дослідної роботи. Багато з них, пройшовши школу гуртків, у подальшому ставали відомими вченими» [32, с. 63].

Для нашого дослідження проблеми розвитку дослідницької компетентності магістрантів з Освітніх, педагогічних наук важливим є питання історико-педагогічних передумов викладання педагогічних дисциплін та підготовки майбутніх викладачів педагогіки у вітчизняних університетах минулого століття. Як свідчать історико-педагогічні та архівні джерела, у XIX столітті у вітчизняних університетах з метою розвитку науково-дослідних умінь студентів та магістрантів велике значення надавалося *змісту* педагогічних дисциплін та розробці питань вузівської педагогіки. Так, у Харківському університеті у XIX столітті активно розроблялися проблеми змісту педагогічних дисциплін, розглядалися теоретичні питання педагогіки вищої школи, висувалися дидактичні вимоги до методики викладання педагогіки в університеті, вводилися курси теорії педагогіки та історії педагогіки на всіх факультетах, про що свідчить архівний документ «Звіті про роботу університету за 1839/1840 н. р.». У документі збереглася програма-конспект дисципліни педагогіки, котрий свідчить про використання у змісті педагогіки творів Д. Локка, Ж.Ж. Руссо, І.Г. Песталоцці [2;15].

Як зазначає О. Микитюк, дидактика як теорія навчання поділялася тоді на загальну й часткову. Загальна дидактика була присвячена питанням сутності

навчання, його мети, дидактичних принципів змісту і методів навчання, дидактичних вимог до викладача, впливу різних дисциплін на розвиток здобувачів освіти. У частковій дидактиці виділялися такі теми: аналіз різних методів навчання та їхніх можливостей в різних науках; сутність і методи навчання для різних вікових груп; система освіти. Викладалася також дисципліна «Історія педагогіки», котра включала питання історії розвитку педагогічних ідей у країнах Стародавнього Сходу, Греції й Риму, розкривалися педагогічні ідеї Сократа, Піфагора, Платона, Сенеки, Арістотеля, Квінтіліана, надавався огляд розвитку вищих закладів освіти у Римі, Афінах, у Німеччині і інших країнах. Теорія виховання розглядалася як самостійна дисципліна педагогічного циклу та включала такі теми: загальне учіння про виховання; конкретизоване учіння про виховання. Перша тема включала питання мети, форм, методів та засобів виховання, виділялися загальні принципи та правила виховання та «керівництва здібностями» здобувачів освіти. Друга тема включала питання морального, фізичного та естетичного виховання, а також питання «засобів вдосконалення добродійності». Розроблялися та викладалися також питання вузівської дидактики, котра включала характеристику провідних принципів дидактики: науковості, зв'язку теорії і практики, доступності, активності набуття знань, принцип виховуючого навчання. Принцип науковості викладання пов'язувався з особистістю професора, який мав забезпечити оволодіння здобувачами дійсно науковими знаннями, ефект від яких залежав також від педагогічної майстерності викладача та його моральних якостей, загальнонаукового й інтелектуального рівня. Важливим принципом вузівської дидактики був принцип зв'язку теорії з практикою, котрий здійснювався через використання практичних видів діяльності; участь у складанні проектів; роботу у кабінетах, лабораторіях, обсерваторіях; проведення педагогічної практики. Аналіз історико-педагогічної літератури свідчить, що у вузівській дидактиці розглядалися також принципи усвідомленості й активності навчання, послідовності викладу матеріалу, виховуючого характеру навчання. Професори навчали простому, ясному, чіткому й емоційному викладу змісту матеріалу.

Виклад наукових положень мав збуджувати увагу здобувачів та активізувати самостійне мислення, а також сприяти свідомому засвоєнню [32, с. 84].

Аналіз архівних документів і наукових публікацій свідчить, що значна увага приділялася підвищенню ефективності навчання, виробленню пізнавального інтересу, активізації їх пізнавальної діяльності. Вивчення архівних матеріалів (планів-конспектів лекцій, методичних рекомендацій та вказівок) доводить увагу до питань доцільної організації розумової праці здобувачів та активізації їхнього мислення, спрямування до самостійного оволодіння знаннями, розвитку позитивного ставлення до набуття знань, тому рекомендувалося на лекціях проводити «діалоги», «короткі диспути», вводити «елементи бесід», використовувати «ставлення питань».

Педагогічно ефективними формами вважалися так звані «репетиції і співбесіди», котрі проводилися з метою активізації контролю напередодні екзаменів та навіть вносилися у розклад. Репетиції проводили ад'юнкти і магістри окремо з кожним студентом, на яких перевірялися конспекти лекцій, засвоєння теоретичних курсів, відвідування студентами бібліотеки. Метою співбесіди було «привчання студентів до вільного викладу думки» [2; 15].

Методологічні засади аналізу історико-педагогічного процесу розвитку дослідницької компетентності магістрантів з освітніх, педагогічних наук.

Підготовка магістрантів як історико-освітній процес розвивається та функціонує спираючись на наукові підходи й освітні парадигми, такі як : когнітивна парадигма, що розглядає процес пізнання як складову мислення; особистісна й розвивальна парадигми, що передбачають активність й самостійність у пізнавальній діяльності; функціоналістська парадигма, що потрактовується науковцями як відповідь системи освіти на соціальне замовлення суспільства; культурологічна парадигма, що розглядає освіченість людини як ціннісний об'єкт культури, а особистість як суб'єкт культури. Розвиток суспільства має суттєвий вплив на зміну освітніх парадигм, на зміну методологічних підходів, на які потрібно реагувати та застосовувати їх у процесі професійної підготовки магістрантів з освітніх, педагогічних наук,

орієнтуючись на навчання впродовж життя, на побудову власної освітньої траєкторії саморозвитку за гуманістичною парадигмою від особистості знаючої до особистості компетентної [29].

Нині суспільство потребує дипломованих магістрів з розвиненими дослідницькими вміннями та навичками, здатними до критичного мислення. До сучасних парадигмальних підходів, що впливають на розвиток дослідницької компетентності магістрантів, науковці відносять деякі специфічні, зокрема такі: адаптаційний підхід; світоглядний (освіта як створення наукової картини світу); професіоналізаційний; культурологічний (освіта як розвиток розумової культури); концепція неперервної освіти. Такі підходи повністю відповідають положенням Болонського процесу «Освіта через все життя»: освіта готує до життя у суспільстві, формує світогляд на основі усвідомлення наукової картини світу та створює умови для розумової діяльності [29].

Аналіз наукової літератури дозволив виокремити методологічні підходи, що безпосередньо пов'язані з проблемою розвитку дослідницької компетентності магістрантів з освітніх, педагогічних наук.

Синергетичний підхід. Синергетика розглядається у науці як теорія самоорганізації, як теорія спонтанного виникнення та саморозвитку впорядкованих просторових і часових структур у відкритих системах різної природи, сутність котрої розкривається через поняття «відкритість», «самоорганізація», «нерівноважність», «нелінійність», «флуктуація», «біфуркація», «атрактори», «дисипативні структури». Н. Батечко виокремлює найбільш суттєві аспекти використання синергетичного підходу в педагогіці, це: дидактична адаптація синергетичних ідей в змісті вищої освіти; застосування його в якості методологічного базису науково-педагогічних досліджень, використання в прогнозуванні та моделюванні розвитку систем вищої освіти та управлінні освітнім процесом. Використання синергетики у педагогічній науці слід розглядати як метод наукового пошуку, тобто як синергетичний аналіз освіти, як синергетичний спосіб управління освітнім

процесом та можливим є розгляд синергетики в контексті визначення змісту вищої освіти, тобто як навчання магістрантів синергетичним знанням та розвиток синергетичного світосприйняття [5, с. 8].

Значення синергетичної теорії для педагогічної науки та вищої освіти посилюється виокремленням категорії «освітня синергетика» (В. Кремень), котра адаптується до освітніх проблем як цілісна концепція, у межах якої досліджуються освітні процеси, здійснюється інтерпретація змісту педагогічної науки та практики, реконструкція освітньо-педагогічних систем, а також доповнення основних принципів. Доцільність застосування синергетики у вищій освіті пов'язана з її природою, стверджує В. Кремень, що полягає у міждисциплінарному підході до педагогічних процесів [27, с. 167].

Одним із нових наукових напрямів міждисциплінарних досліджень є освітологія (В. Огнев'юк, С. Сисоєва), котра розкриває спрямованість вищої освіти як соціального інституту до набуття функцій цивілізаційного механізму становлення та випереджувального формування нової людини та суспільного інтелекту. Важливого значення для прогресивного розвитку суспільства нині має наукове обґрунтування нових ознак й нового змісту сучасної вищої освіти з урахуванням цивілізаційних новацій нинішньої історичної доби. Сучасність, на думку науковців, висуває проблеми, вирішення котрих передбачає розвиток системних, синергетичних наукових підходів в галузі педагогічного знання [42, с. 48].

Н. Батечко розглядає синергетичний підхід як інноваційну методологію дослідження системи підготовки магістрів. Автор стверджує, що завдяки використанню наукового потенціалу синергетики можна вирішувати головні проблеми магістерської підготовки. Зокрема, застосування основних принципів синергетики (відкритість, взаємодія, не лінійність, динамічність, самоорганізація й саморегуляція) до процесу підготовки магістрів як педагогічної системи, здатної до саморозвитку та самоорганізації, значно удосконалив підготовку магістрів [6, с. 49].

Акмеологічний підхід. У науковій літературі (Н. Батечко) розглядається феномен акмеологічного підходу до професійної підготовки магістрів в Україні, адже науковці додержуються думки, що першочерговий вплив на підготовку до майбутньої діяльності магістрів має «людський вимір», тобто фактори суб'єктивності, механізми саморегуляції особистості, здатність до самореалізації, професійної та особистої мобільності. Акмеологічний підхід дозволяє розглядати процес підготовки магістрів у форматі становлення майбутнього викладача як успішної, творчої особистості, здатної до самореалізації у професійній діяльності. Цей підхід розглядається у науковій літературі також як метод наукового дослідження педагогічних систем, що зосереджується на закономірностях досягнення магістрантом вершин саморозвитку як людини, як особистості, як суб'єкта та індивідуальності. Акмеологічний підхід важливий саме для дослідження проблем підготовки магістрів тому, що йому властиві такі характеристики, як міждисциплінарність, фундаментальність, гуманістична спрямованість. Важливість акмеологічного підходу також у тому, що акмеологія як наука досліджує весь особистий та професійний шлях людини; вивчає проблеми самовдосконалення, адаптації до професійної діяльності та формує особисту позицію, що вершин самореалізації, професіоналізму й майстерності особистість досягає сама [6, с. 49].

В. Радул з цього приводу зазначає, що «акмеологія ґрунтується на понятті активного соціально зумовленого характеру становлення особистості, але водночас передбачає активну позицію самої особистості у виборі діяльності, яку вона виконує». Нині акмеологія як наука, на думку автора, включає нові аспекти дослідження професійного становлення фахівця під кутом «оволодіння ним «акме» [59, с. 18].

Важливою характеристикою акмеологічного підходу, як методологічної основи магістерської підготовки, є його прогностичність та можливість зорієнтуватися на наукових дослідженнях, що вивчають прогноз ефективного результату професійної підготовки магістрів, продуктивність досвіду та виокремлення перспективних положень, ідей, чинників формування

професіоналізму майбутнього фахівця. Акмеологічні методики індивідуально спрямовані на акме, тому що вони створюють методологічні орієнтири для проєктування ефективних моделей пізнавальної діяльності магістрантів та мотивують їх на досягнення вершин професійного розвитку [6, с. 50].

Важливою умовою інноваційного розвитку інституту магістратури в Україні Н. Батечко вважає інтеграцію акмеологічного та синергетичного підходів. *Акмесинергетичний підхід* визначає взаємозв'язок між досягненням магістрантами вершин професіоналізму («акме») та здатністю до самоорганізації. Автор вважає, що існує тісний взаємозв'язок та взаємообумовленість рівня професіоналізму магістра та рівня його самоорганізації. З позицій акмесинергетичного підходу підготовка магістрантів є відкритою, нерівноважною, динамічною педагогічною системою, котра постійно змінюється, розвивається, набуває нових особистісних якостей, забезпечує майбутнім фахівцям можливість особистої та професійної адаптації [6, с. 50].

Системний підхід. Н. Мачинська, яка досліджувала педагогічну освіту магістрантів вищих закладів освіти педагогічного профілю, узагальнила різні підходи до розуміння системного підходу як педагогічного поняття. Зокрема, автор виокремлює такі положення: системний підхід – це метод філософського пізнання, що розглядає об'єкти дослідження як системи; він є методологічним інструментом дослідження інтеграції, а саме – інтегрованих об'єктів дослідження та інтегрованих взаємозалежностей; системний підхід спрямований на виокремлення різновидів зв'язку компонентів структури певного об'єкта, у тому числі педагогічного процесу у закладі вищої освіти, що розвивається за власними законами; він сприяє цілісному аналізу педагогічних проблем і дозволяє розглядати педагогічну освіту як інваріантний етап неперервної освіти протягом життя та забезпечує системність усіх елементів змісту освіти; системний підхід – це узагальнене вивчення певного об'єкта з позиції взаємозалежності його елементів; це напрям методології, що розглядає об'єкти як системи [31, с. 206].

Основою розробки методології феномена освіти, на думку С. Сисоєвої, є системний аналіз виявлення цінностей сучасної вищої освіти, виявлення основних домінант її розвитку, а також виокремлення компонентів вищої освіти, їх системних зв'язків та чинників, що впливають на їх функціонування [60, с. 9].

Системний підхід у процесі підготовки майбутніх викладачів в умовах магістратури має виняткове значення, на його основі створюється певна педагогічна система з використанням визначених форм й методів навчання, що відповідно сприяє формуванню індивідуального стилю педагогічної діяльності, розвитку творчого мислення та ініціативності, що є основним критерієм ефективності педагогічної діяльності у сучасній вищій школі. Цей підхід забезпечує цілісність освітнього процесу, сприяє його ефективній організації, дозволяє будувати поетапно розвиток готовності, професійної компетентності магістрів як систему з різноманітними зв'язками [31, с. 203].

Компетентнісний підхід є важливим для дослідження проблеми формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів з освітніх, педагогічних наук, адже він є орієнтиром визначення єдиних вимог з освітніми стандартами в Європі; він забезпечує визначення та дотримання закономірностей розвитку та функціонування магістерської підготовки, визначення її головної мети – формування дослідницької компетентності як інтегративної якості особистості магістранта та готовності майбутнього викладача до здійснення наукового дослідження з освітніх, педагогічних наук, а також здатності до особистісно-професійного саморозвитку. Актуалізація проблеми розвитку дослідницької компетентності на основі компетентнісного підходу у майбутніх магістрів з освітніх, педагогічних наук зумовлена переходом до інформаційного суспільства та глобалізаційними процесами у світі; переходом до нової освітньої парадигми, де пріоритетом є не тільки накопичення знань та фахових умінь й навичок, а перш за все формування пізнавальної мотивації та навчальних й дослідницьких умінь, у тому числі здатності до пошуку інформації; здатності до здійснення розумових операцій

(аналіз, синтез, узагальнення) та самонавчання упродовж життя; створення умов для набуття навичок інтегруватися в соціум, самовизначатися в житті, прагнути до особистої конкурентоспроможності на світовому ринку праці.

Компетентнісний підхід передбачає мотиваційні, аксіологічні когнітивні, рефлексивні, технологічні результати навчання, що відображають рівень набутих знань й умінь, досвіду ціннісного ставлення до педагогічної професії. О. Пометун зазначає, що компетентнісний підхід є ефективним й чітким шляхом модернізації вищої освіти, адже зміст професійної підготовки та організація освітнього процесу в контексті компетентнісного підходу реалізуються з урахуванням потреб суспільства та індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти, їхніх потреб у саморозвитку особистості [51, с. 25].

Компетентнісний підхід, зазначає О. Огієнко, спрямований на освітній результат, що виражається у компетенціях та відповідає типу життєдіяльності особистості. Він забезпечує врахування вимог суспільства до підготовки магістрів, зокрема: адаптування до постійних і швидких змін, підготовку фахівців в ракурсі активних суб'єктів сучасної освітньої парадигми, а саме – «освіти впродовж життя». Увага акцентується на формуванні умінь креативно вирішувати педагогічні проблеми. Компетентнісний підхід актуалізує оновлення змісту професійної підготовки, уможлиблює індивідуалізацію освітнього процесу та вибір методів, форм, технологій навчання, а також темпу вивчення навчального матеріалу [41, с. 63].

Компетентнісний підхід науковці розглядають як технологію моделювання навчальних результатів та визнання їх як норм якості освіти; пріоритетну спрямованість на навчальні цілі як вектори освіти, це: здатність до інтелектуальної діяльності, самодетермінації, самоактуалізація, розвиток індивідуальності. Компетентнісний підхід у процесі підготовки майбутніх викладачів ґрунтується на наукових принципах у форматі багаторівневої структури. Упровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку магістрів освітніх, педагогічних наук спрямовано на вирішення головного

завдання вищої освіти – сприяння особистісно-професійній самореалізації здобувача освіти, підготовку конкурентоспроможних викладачів, що мають володіти сучасними професійними знаннями та професійною компетентністю, що включає критичне та творче мислення та здатність застосовувати теоретичні знання на практиці [50, с. 59].

Етапи розвитку інституту магістратури в Україні.

Функціонування системи вищої освіти визначається багатьма факторами, перш за все ідеалами, культурними стандартами суспільства, нормативними документами та установками, що запроваджується в галузі освіти. Нормативне й законодавче регулювання підготовки магістрів та наукове обґрунтування цього процесу мають велике значення для розвитку європейського простору вищої освіти в Україні. Становлення інституту магістратури в Україні на основі переходу до ступеневої системи вищої освіти створив умови для наукового обґрунтування цього процесу, перш за все оновлення мети та завдань, перегляду сутності професійної підготовки здобувачів вищої освіти усіх кваліфікаційних рівнів. Акцент був зроблений на положенні, що магістри мають бути наділені фундаментальними знаннями, розвиненим творчим потенціалом, здатністю до дослідницької та інноваційної діяльності. Виокремлення етапів розвитку магістратури в Україні здійснено у нашому дослідженні на основі аналізу основних нормативних документів, що регламентують розвиток та функціонування вищої освіти та процесу становлення інституту магістратури в Україні.

1 етап- становлення інституту магістратури в Україні (1991-1993)

Принципове концептуальне значення для становлення магістратури у незалежній Україні мали положення Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), де були визначені *принципи реформування* системи вищої освіти [16]. У документі, котрий був представлений на Першому конгресі українських освітян (1993), вперше було окреслено шляхи реформування системи освіти, зокрема питання доступності вищої освіти, автономії університетів, державного контролю якості освіти, диверсифікації

освітнього простору, демократизації управління, планування й фінансування, методів викладання у закладах вищої освіти. У документі було визначено принципи формування системи закладів вищої освіти: за освітньо-кваліфікаційними рівнями, типами закладів освіти, формами й методами навчання. Акцент робився на необхідність досягнення вищою освітою України рівня розвинутих країн та інтеграцію вищої освіти України у міжнародне освітнє та наукове співтовариство.

У Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття», 1993) зазначалося, що реформування системи освіти спрямоване на відтворення духовного та інтелектуального потенціалу народу, національне та культурне відродження України. Процеси, що відбуваються нині у всьому світі та пов'язані із зростанням соціальної ролі особистості, демократизації та гуманізації всього суспільства, постійними змінами технологій та відповідно інтелектуалізації праці, потребують створення умов для постійного навчання. *Головною метою* Програми визначно розробку стратегії розвитку освіти на перспективу до ХХІ століття, створення системи безперервного навчання для забезпечення можливостей для самовдосконалення особистості, формування культурного та інтелектуального потенціалу суспільства. *Стратегічними завданнями* визначено такі: розбудова національної системи вищої освіти задля формування творчої, освіченої особистості, забезпечення саморозвитку людини; досягнення в освіті рівня розвинутих країн через реформування концептуальних, теоретичних та організаційних засад; демократизації освітніх закладів; створення багатоваріантної політики в галузі освіти. До *пріоритетних напрямів* реформування віднесено такі: розбудова вітчизняної освіти з урахуванням стрімких змін у суспільному житті; забезпечення інтелектуальної, психологічної та моральної готовності суспільства до здобуття освіти; досягнення нового вищого рівня оволодіння базовими навчальними дисциплінами: української мови, іноземної мови, літератури, історії, математики, при родничих наук; задоволення професійних та освітніх потреб молоді та створення умов для постійного самовдосконалення. *Основними*

шляхами реформування визначено такі: створення суспільної атмосфери сприяння розвитку освіти; піднесення важливості загальнолюдських цінностей; забезпечення розвитку освіти на основі прогресивних наукових теорій та концепцій, введення в освітній процес сучасних технологій та методичних досягнень; відмова від авторитарної педагогіки; підготовка нового покоління педагогічних працівників, постійне підвищення їх загальнокультурного та професійного рівня. До основних *принципів реалізації* Програми внесено такі: пріоритетність освіти; демократизація освіти, її суб'єктність та партнерство студентів та викладачів; гуманізація освіти, створення умов для розвитку здібностей; гуманітаризація освіти, формування духовності, культури і планетарного мислення особистості; національна спрямованість освіти, єдність освіти з народними традиціями та національною історією, збагачення народної культури [16].

Нормативні акти, котрі забезпечували вирішення практичних проблем відкриття та становлення магістратури в Україні були розроблена на основі Закону України «Про освіту» (1991) [21]. До таких нормативних документів відносяться: «Положення про акредитацію вищих навчальних закладів» (1992) [48]; «Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» (1994) [49]; «Перелік напрямів базової освіти та кваліфікаційних рівнів у навчальних закладах України» (1996) [46]; «Про державний вищий навчальний заклад» (1996) [54]; наказ МОН України «Про затвердження положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» (1993 р) [36] та програми підготовки бакалаврів (1994), молодих спеціалістів (1994), спеціаліста (1995).

II етап - адаптації магістерської підготовки України до світових стандартів (1993 – 1997)

Професійна підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» у закладах вищої освіти України почала поступово вводитися у 1993 - 1997 роках. У 1993/94 навчальному році було запроваджено експеримент та розпочато професійну підготовку магістрів на основі диплома спеціаліста з

однорічним терміном навчання на підставі Наказу Міністерства освіти і науки України «Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації» у Державному університеті «Львівська політехніка» та у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (тоді Національному аграрному університеті). Підготовка магістрів в Україні була започаткована і в інших університетах за послідовною схемою на підставі «Положення про освітні кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» (1998) [56].

У 1996 році Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») була доповнена та були внесені деякі зміни стосовно вищої освіти. У документі зазначалося, що вища освіта спрямовується на фундаментальну загальнокультурну, наукову, практичну професійну підготовку майбутніх фахівців, на формування інтелектуального потенціалу суспільства. Вища освіта має стати основою розвитку духовної культури суспільства. Реформування вищої освіти було спрямовано на вирішення таких стратегічних завдань: перехід до ступеневої системи професійної підготовки фахівців; створення мережі закладів вищої освіти, котра за освітніми та кваліфікаційними рівнями, термінами і формами навчання, типами закладів освіти задовольняла б потреби регіону та інтереси молоді; підвищення культурного та освітнього рівня суспільства у цілому; інтеграція у міжнародне освітньо-наукове співтовариство. У Програмі було визначено основні напрями модернізації вищої освіти: розроблення інноваційних моделей рівнів вищої освіти; інтегрування у міжнародну освітню систему; постійне оновлення наукового рівня змісту вищої освіти, використання новітніх освітніх технологій; створення системи інформаційного забезпечення освітнього процесу; гуманізація, демократизація та гуманітаризація освітнього процесу; поєднання загальнолюдського та національного в професійній підготовці [55].

Це був період адаптації та перебудови організаційної культури закладів вищої освіти, перш за все це стосувалося університетів III-IV рівнів акредитації, вдосконалювалися форми організації освітнього процесу, методи

навчання та контролю й оцінки знань здобувачів освіти. Ці заходи відбувалися в основному задля приведення у відповідність до принципів Болонського процесу [4, с. 130].

III етап - період інноваційного розвитку магістерської підготовки (1997 – донині)

З кінця 90-х років ХХ століття досвід експериментального впровадження підготовки магістрів за європейськими вимогами почав узагальнюватися МОН України та поширюватися у закладах вищої освіти через спеціальні наради для керівників та професорсько-викладацького складу; через інструктивні листи МОН України; через науково-практичні семінари та конференції. Цими подіями було покладено початок нового етапу розповсюдження у закладах вищої освіти України основних принципів Болонського процесу та почався період інноваційного розвитку магістерської підготовки в Україні. У цей період вирішувалися ключові завдання, що включали урахування рекомендацій й визначених інструментів Європейського простору освіти та запровадження стандартів, а саме: запровадження трициклової системи вищої освіти (бакалавр, магістр, інтегрований магістр, доктор філософії (PhD)); запровадження інноваційної Європейської кредитнотрансферної системи; введення Додатку до диплома європейського зразка; застосування Національної рамки кваліфікацій. З урахуванням зазначених нововведень було ухвалено Закон України «Про вищу освіту» (2002) [53], котрий визначає підгрунтя вищої освіти України донині. Закон про вищу освіту був доповнений іншими нормативними документами, запровадження котрих передбачало серйозні перетворення у структурі, розумінні сутності та управлінні вищою освітою. Основною метою цих перетворень було наближення української національної системи освіти до європейських стандартів та приєднання до Болонського процесу, котре відбулося на Конференції міністрів вищої освіти у Бергені (Норвегія, 2005) [4, с. 131].

У Національній доктрині розвитку освіти (2002) у розділі « XII. Освіта і наука» була визначена основна умова модернізації системи вищої освіти, а

саме це поєднання освіти та науки, що забезпечується фундаменталізацією змісту освіти; випереджувальним розвитком освіти через впровадження новітніх наукових досягнень та технологічних новацій; запровадження інноваційної освітньої діяльності у закладах освіти; ведення експертизи державних стандартів вищої освіти, створення нових підручників, розробку інноваційних систем навчання та виховання; створення науково-інформаційного середовища закладу освіти з використанням нових комунікаційно-інформаційних засобів; випереджальним розвитком педагогічної та психологічної науки [57].

Приєднання України до Болонського процесу (2005) спричинило прийняття оновленої редакції Закону України «Про вищу освіту» (2014), були внесені деякі зміни, наприклад: було вилучено з системи ступеневої підготовки ОКР «Спеціаліста», внесені зміни у диференціацією термінів навчання (один рік, один рік і чотири місяці, два роки) відповідно до особливостей освітньої програми та вимог до професійної підготовки фахівців [19, с. 26].

Нова редакція Закону України «Про вищу освіту» (2014) включала нові корективи стосовно ступенів та рівнів вищої освіти, а також основні характеристики магістерського рівня професійної підготовки. У розділі II статті п'ятої «Рівні та ступені вищої освіти» зазначається, що «підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими, науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: 1) початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; 2) перший (бакалаврський) рівень; 3) другий (магістерський) рівень; 4) третій (освітньо-науковий) рівень; 5) науковий рівень» [20].

1.2. Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки як наукова категорія

Інтеграційні процеси, що відбуваються нині в Україні, гуманізація та демократизація вищої освіти, її спрямованість на світовий освітній простір,

передбачають нові вимоги до характеру та змісту підготовки фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, зорієнтованих на інновації у професійній діяльності та досягнення світових стандартів. Нині перспективним напрямом розвитку вищої педагогічної освіти є орієнтація на підготовку майбутнього викладача як, перш за все, людину освічену, компетентну, здатну навчатися протягом життя.

У Державній програмі «Освіта» (Україна XXI століття) [20; 55] визначено, що головна мета вищої освіти полягає у підготовці компетентного фахівця, конкурентоспроможного на світовому та європейському ринках праці, здатного до особистісно-професійного зростання та навчання протягом життя. У Законі України «Про вищу освіту» [20] обов'язковим компонентом професійної підготовки фахівців визначена наукова діяльність, котра сприяє інтеграції освітньої діяльності з науковою. Тобто формування дослідницької компетентності у майбутніх магістрів освітнього напрямку розглядається у нормативних документах важливим завданням сучасної вищої школи.

Сучасні вітчизняні науковці (Н. Лазаренко, А. Коломієць, Є. Громов) до особливостей наукової роботи викладачів педагогічних університетів відносять такі: участь викладачів у науково-дослідній роботі як компонент їхньої професійної діяльності; набуття здобувачами вищої освіти базових дослідницьких компетентностей; міждисциплінарний характер наукових досліджень і проєктів; інтернаціоналізація дослідницької діяльності та здійснення міжнародних наукових проєктів; стажування викладачів у зарубіжних університетах та наукових центрах; апробація наукових результатів проведених досліджень у фахових періодичних зарубіжних виданнях. Авторами визначено мету наукової роботи викладачів у педагогічному закладі вищої освіти як забезпечення якості професійної підготовки здобувачів, ефективне використання наукового потенціалу задля модернізації системи вищої освіти у регіоні. Відповідно до мети авторами визначено такі завдання: пріоритетний розвиток наукових досліджень, що спрямовані на модернізацію освітнього процесу, використання новітніх педагогічних технологій, посилення

якості стажування та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів; створення умов для розширення міжнародної інтеграції. Важливими для розуміння сутності дослідницької компетентності магістрантів є виокремлені принципи: єдність освітнього та наукового процесів; розвиток фундаментальних та прикладних досліджень; розробка нових освітніх технологій; розвиток творчої наукової студентської творчості; інтеграція у світове та європейське міжнародне освітнє наукове співтовариство [26, с. 77].

Основні шляхи реформування освітнього процесу у вищій педагогічній школі пов'язані з впровадженням компетентнісного підходу. У Законі України «Про вищу освіту» компетентність потрактовується як «динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [20].

У Національному освітньо-науковому глосарії поняття компетентності розглядається як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Компетентності лежать в основі кваліфікації випускника. Компетентність (компетентності) як набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності не слід плутати з компетенцією (компетенціями) як наданими особі повноваженнями» [38, с. 43].

Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи вивчала С. Сисоева, яка потрактовує дослідницьку компетентність як інтегровану особистісну якість педагога, що відображає професійну мотивацію до наукової діяльності, володіння науковою методологією педагогічного пошуку, особистісні якості дослідника, такі як: інноваційне й креативне мислення, здатність до творчої діяльності [61, с. 78].

Такого підходу додержується О. Біда, яка запропонувала відрізнити акценти у визначенні категорій компетентності, а саме: у матеріалах ЮНЕСКО поняття компетентності визначається як єдність знань та умінь, відношень та ставлень, цінностей й мотивів, синтез котрих спрямований на вирішення практичних завдань; Галузеві стандарти вищої освіти включають визначення компетентнісного підходу, що передбачає поєднання розуміння та знання, трактовку знань як пізнавальної діяльності, знань як життєдіяльності, а також визначають дисциплінарну галузь, де молодь обізнана та готова до виявлення бажання до певної діяльності. Разом з тим авторка визнає, що інші автори не готові ототожнювати знання, уміння й пізнавальні здібності з компетентностями; адже суть поняття компетентності можна потрактовувати як пізнавальний досвід або досвідченість особистості, причому пріоритетність має саме досвідченість, а не знання, або поінформованість особистості у різних галузях освіти та життєдіяльності. Для нашого дослідження важливим є те, що авторка потрактовує сутність дослідницької компетентності відповідно до розуміння сутності поняття компетентності. У той же час деякі автори розглядають дослідницьку компетентність магістрів як ключову і тому тісно пов'язують її із якостями особистості, або потрактовують її як інтегральну якість особистості, що передбачає готовність вільно й самостійно набувати знання та оволодівати здатністю до творчої пізнавальної діяльності [7].

Розвиток дослідницької компетентності магістрантів як педагогічну проблему, що вирішується через доцільну організацію науково-дослідної практики досліджували С. Білецька, О. Проскурня. Дослідницька компетентність майбутніх магістрів визначається авторами як єдність компетентностей різного дисциплінарного рівня: базових, ключових й фахових. Особливості ключових компетентностей пов'язуються авторами з інваріантністю самої педагогічної діяльності; характеристика базових компетентностей розглядається відповідно до напрямку професійної підготовки. Авторським висновком про статус дослідницької компетентності можна вважати такі положення: дослідницька компетентність магістрів з освітніх наук

відноситься до ключових; можливим є ототожнення цієї компетентності з методологічною; доцільно віднести дослідницьку компетентність до базових та поєднати з методичною [66].

У науковій літературі розглядаються також інші підходи (С. Білецька, О. Проскурня) щодо визначення категорії дослідницької компетентності магістрів з освітніх, педагогічних наук, наприклад як: єдність особистісно-професійних якостей особистості; залишкові знання й навички, необхідні для здійснення наукового дослідження; здатність та мотиваційна готовність до виконання наукової роботи, її впровадження в освітню практику та відповідну апробацію. Авторським підходом до розуміння досліджуваного феномену можна вважати таке: «дослідницька компетентність магістрантів – це інтегративна особистісно-професійна характеристика, що включає методологічну обізнаність, здатність до використання технологій дослідницької діяльності, здатність застосовувати дослідницькі вміння у пізнавальній діяльності. До елементів дослідницької компетентності магістрантів автори відносять готовність до виконання наукового дослідження та застосовування результатів в освітній практиці» [66].

М. Головань, досліджуючи сутність та зміст *поняття «дослідницька компетентність»*, відносить цю компетентність до категорії ключових компетентностей. Аналіз наукової літератури дозволив автору виокремити декілька різних підходів до визначення цього поняття, а саме дослідницька компетентність майбутніх фахівців це: компонент професійної компетентності; елемент інтелектуального розвитку та професійної освіченості; результат пізнавальної діяльності у конкретній науковій та професійній галузі; єдність особистісно-професійних якостей, важливих для дослідницької діяльності; поняття, що тотожне з функціональною компетентністю; узагальнена інтегральна особистісна якість; здатність самостійно набувати нові знання у контексті перетворювальної діяльності; функціональна психічна система, пов'язана з сукупністю особистісних якостей; інтегральна характеристика магістранта, сформована на основі знань, вмінь, досвіду, цінностей,

особистісно-професійних якостей; інтегральна особистісна якість, що включає готовність і здатність до вирішення проблем й прийняття творчих рішень на основі усвідомлених знань, умінь, цінностей, способів діяльності; володіння науковою методологією й методами дослідження [13, с. 58].

Деякі науковці (В. Барабаш, А. Мехеда, Л. Глебова) звертають увагу на важливість оволодіння здобувачами освіти необхідним об'ємом фахових знань, що є базовими для розвитку дослідницької компетентності, виходячи з результатів власного дослідження проблеми організації дослідницької діяльності магістрантів у процесі набуття основ їхньої професійної компетентності. Особливого значення автори надають набуттю здобувачами освіти здатності ефективно оперувати здобутою інформацією через оволодіння відповідними вміннями, такими як: пошук актуальної інформації, її обробка та зберігання, навички доцільного використання необхідної інформації, вміння створювати авторську інформацію. До шляхів розвитку дослідницької компетентності магістрантів авторами віднесено студентську наукову роботу, що формує відповідні вміння, розвиває специфічний тип мислення. На розвиток дослідницької компетентності впливає також використання певних форм наукової студентської роботи, а саме : підготовка рефератів; написання курсових робіт; обговорення на семінарах; виконання проблемних завдань; виступи на наукових конференціях; робота у наукових гуртках [3, с. 223].

Питання розробки авторської моделі розвитку дослідницької компетентності магістрантів розробляв та представив у науковій літературі В. Онопа, який побудовав модель на основі застосування єдності таких методологічних підходів: діяльнісного, системного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та міждисциплінарного. Розвиток дослідницької компетентності майбутніх фахівців подано у моделі як педагогічно керований процес, ефективність котрого пов'язана із характером взаємодії викладача й студента та наявним рівнем сформованості відповідної компетентності, що відповідає професійним стандартам [43].

Дослідницька компетентність формується в основному у процесі написання кваліфікаційних робіт відповідних до предметної галузі. Розвиток дослідницької компетентності магістрів досліджувала С. Архипова. Розвиток дослідницької компетентності, на думку автора, має першочергове значення у процесі педагогічної підготовки магістрів та проявляється у особистому ціннісному відношенні до майбутньої діяльності. У процесі розвитку дослідницької компетентності певного значення набувають особистісно-професійні якості магістрантів, такі як: готовність до дослідницької діяльності, до визначення стратегій розвитку та самоаналізу перспектив. Здійснений науковий аналіз літератури визначив авторську позицію про багатоваріантність визначення категорії дослідницької компетентності та дозволив відзначити такі: це пізнавальний результат освіти, володіння науковими методами педагогічного дослідження; це інтегративна особистісна якість, що передбачає готовність свідомо набувати професійних знань; це цілісна особистісно-професійна якість, котра включає ціннісне відношення до майбутньої професії, особистісні якості й здатність ставити та вирішувати проблеми на практиці. Авторський підхід до визначення дослідницької компетентності магістрів передбачає такі моменти, як визнання її необхідною особистісною характеристикою, що включає здатність до проведення дослідження, застосування методологічних знань й теоретичних підходів у дослідницькій роботі [1, с. 6].

Актуальні підходи до формування дослідницької компетентності магістрантів з професійної освіти під час підготовки кваліфікаційних робіт вивчала О. Лучанінова. На її думку, вища школа динамічно розвивається у межах освітніх парадигм: розвивальної, що спрямовує особистість на активну самостійну роботу; когнітивної, пріоритетом котрої є процес пізнавального мислення; культурологічної, що визначає цінність освіченість людини, а саму людину вважає суб'єктом культури; функціоналістської, котра визначає соціальне замовлення в освіті та відповідні функції особистості у професійній діяльності. Першочергово важливими для дослідницької діяльності магістрантів, на думку автора, є парадигмальні підходи, до яких віднесено такі:

середовищний підхід, котрий розглядає та визначає стратегії розвитку вищої освіти; компетентнісний підхід, що передбачає розвиток загальних, ключових й фахових компетентностей майбутнього фахівця у процесі проблемного, евристичного та компетентнісного навчання; андрагогічний підхід, що визначає розвиток логічного, творчого мислення й когнітивної сфери; особистісний підхід, котрий передбачає вплив на особистість магістранта через використання проблемних ситуацій, світоглядних діалогів, кейсів нестандартних ситуацій, дидактичних розвивальних задач, пізнавальних ігор, висунення гіпотез, здійснення саморефлексії; адаптаційний підхід, що визначає можливість особистості до адаптації до різних типів навчання та творчого використання цифрового середовища; креативний підхід, що перетворює освітній простір закладу вищої освіти в освітній контент [28, с. 12].

Л. Карпова на основі аналізу різних підходів до визначення досліджуваного поняття та власного педагогічного досвіду пропонує авторське трактування поняття дослідницької компетентності як якості особистості, що інтегрує особистісну і професійну складові та відображає пізнавальну мотивацію, володіння методологією наукового пошуку, особистісно значимі якості, що в єдності визначає успіх за умови застосування індивідуальної освітньо-дослідницької траєкторії. Індивідуальна дослідницька траєкторія, на думку автора, передбачає пошукову діяльність на рівні здатностей особистості, що мають визначати рівень складності, темп, терміни й результати [23, с. 86].

У науковій літературі (М. Головань, В. Яценко) визначено сутність та зміст дослідницької компетентності магістрантів та її складові, до яких віднесено такі: систему знань стосовно основних напрямів досліджень у сучасній науковій думці; володіння професійною іноземною мовою й мовою особистісного спілкування; обізнаність у методологічних та філософських концепціях у професійній сфері; володіння методологічними принципами й закономірностями, здатність застосовувати фахові знання у професійній сфері; уміння бачити сутність досліджуваної проблеми, визначати мету й завдання, гіпотезу, розробляти програму експерименту; застосовувати наукові методи

дослідження; здатність до аналізу та презентації отриманих результатів наукової роботи, робити загальні висновки. Дослідницька компетентність в авторській інтерпретації – «це цілісна, інтегративна якість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісні ставлення та особистісні якості і виявляється в готовності і здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності» [13, с. 59].

Л. Бондаренко розуміє *дослідницьку компетентність* як цілісну властивість особистості майбутнього викладача, котра інтегрує знання, уміння й навички, досвід творчої діяльності, особистісно-професійні цінності й креативні якості, творче мислення й спостережливість, що визначає готовність здійснювати науково-дослідну діяльність та організувати дослідницьку роботу студентів. Результат формування дослідницької компетентності фахівця автор визначає як позитивні зрушення в професійній теоретичній і практичній готовності магістранта до виконання дослідницьких завдань. Автором виокремлено чотири рівні сформованості дослідницької компетентності, а саме це: «інформаційно-алгоритмічний; репродуктивно-операційний; когнітивно-пошуковий; діяльнісно-творчий» [10, с. 14].

В. Моторіна, яка досліджувала проблему формування науково-дослідницької компетентності магістрів математики, здійснює характеристику цієї компетентності виходячи з особливостей дослідницької діяльності, котра є компонентом освітнього процесу. *Дослідницька діяльність* виконує такі функції: удосконалення освітнього процесу та включення новітніх наукових досягнень у процес навчання магістрантів. Мета дослідницької діяльності включає два аспекти: дослідницький результат та процес дослідницької діяльності. Щодо визначення поняття дослідницької компетентності, то автор визначає її як інтегративну характеристику магістранта, котра передбачає володіння методологічними знаннями, технологіями дослідницької діяльності

та способами їх використання в майбутній діяльності. Дослідницьку компетентність складають такі групи умінь: інформаційні уміння, що включають використання способів пошуку, обробки, збору, інтерпретації інформації; організаційні вміння, що забезпечують цілепокладання, організацію, планування, регулювання, контроль і аналіз пізнавальної роботи; інтелектуальні уміння, що спрямовані на вирішення проблем дослідницького характеру; комутативні уміння [35].

Н. Бірук розглядає науково-дослідну компетентність результатом професійно-творчого розвитку викладача та тлумачить цю компетентність як системну властивість особистості, що передбачає готовність до застосування знань, умінь та способів діяльності для розв'язання на належному методологічному рівні нестандартних педагогічних задач та виконання творчих і дослідницьких проектів [8, с. 11].

О. Кисла, досліджуючи проблему формування дослідницької компетентності магістрантів, називає її складові, це: розвиток здібностей здобувача освіти, що передбачає науковий характер педагогічної діяльності, забезпечення ціннісного характеру наукової діяльності, уміння приймати ефективні та нестандартні професійні рішення, наявність дослідницьких умінь і навичок. О. Кисла підтримує думку більшості вітчизняних науковців про належність дослідницької компетентності до категорії ключових, ця компетентність містить систему елементів, характерних для різних ключових компетентностей та є компонентом особистісно-професійної культури магістранта. Значимість дослідницької компетентності пов'язана також з тим, що професійна підготовка майбутнього магістра здійснюється на фундаментальному рівні та передбачає набуття ціннісної особистісно-професійної позиції, системи дослідницьких умінь та оволодіння інноваційними підходами та технологіями. До основних характеристик, що розкривають дослідницьку компетентність, автор відносить: розуміння сутності науково-дослідної діяльності як креативної, спрямованої на опрацювання та створення інформації, на вибір нестандартних рішень; загальнонаукова та

фахова готовність; здатність до творчого вирішення проблем та продукування оригінальних рішень [25].

Формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів досліджував І. Ножко, який на основі аналізу наукової літератури робить висновок, що дослідницька компетентність є інтегративною якістю майбутнього фахівця, котра включає: знання, уміння, навички та здатності використання новітніх технологій проведення наукового дослідження на основі системного підходу до вирішення професійних проблем; відповідні особистісно-професійні якості; здатність до цілепокладання, визначення стратегії розвитку професійної діяльності; готовності використовувати отримані у результаті проведених наукових досліджень матеріали у практичній діяльності; здатність до вирішення професійних задач через адаптацію фундаментальних основ наук. Автором з'ясовано, що продуктивність дослідницької діяльності магістрантів залежить від певних чинників, а саме: інформаційного контенту навчальних дисциплін; форм і методів організації позааудиторної роботи; рівня складності дослідницьких завдань; урахування наукових інтересів магістрантів; забезпечення мобільності здобувачів вищої освіти; науково-методична забезпеченість бібліотечних фондів; наявність мережі електронних бібліотек та електронного навчально-методичних комплексів [40].

С. Вітвицька, яка досліджувала проблему формування дослідницької культури майбутніх магістрів з освіти, розглядає процес оволодіння магістрантами дослідницькою культурою важливим компонентом їх підготовки до майбутньої викладацької діяльності, котрий сприяє розвитку особистості майбутнього фахівця на основі оволодіння ґрунтовними знаннями й здатності до інноваційної та творчої діяльності. Поняття дослідницької культури магістрантів з освітніх наук автор потрактовує як інтегральну й динамічну властивість особистості, що поєднує інтелектуальні й креативні можливості (творче мислення, інтелектуальну активність, фантазію та уяву); професійні компетентності, що передбачають наявність загальнонаукових та професійних

знань, умінь й навичок, що забезпечують такі розумові операції як аналіз, синтез, класифікація та оволодіння мовою наукового викладу та презентації результатів дослідження [12, с. 18].

У науковій літературі (О. Макаренко) визначено також основні завдання ефективного формування дослідницької компетентності магістрантів, а саме це: спрямування студентів на досягнення професіоналізму в обраній спеціальності; оволодіння науковою методологією та методами наукового дослідження; формування міждисциплінарного наукового світогляду; розвиток логічного мислення і наукової ерудиції; набуття практичних навичок; розвиток професійного мислення; розвиток суб'єктності у дослідній роботі; розвиток активності та ініціативності у науковій діяльності [30, с. 37].

Ж. Чернякова на основі аналізу наукової літератури робить висновок про перетворювальний характер сутності дослідницької компетентності та потрактовує її як інтегровану якість особистості. Формою виявлення дослідницької компетентності автор вважає здатність та готовність самостійно набувати нові знання на основі наявних базових знань та способів діяльності. Аналіз та узагальнення наукових підходів дозволив автору запропонувати власне визначення поняття дослідницької компетентності як «інтегральної характеристики особистості, що полягає в готовності і здатності самостійно засвоювати і отримувати системи нових знань у результаті перенесення смислового контексту діяльності від функціонального до перетворювального, базуючись на наявних знаннях, уміннях, навичках та способах діяльності» [30, с. 38]. На основі авторського визначення стало можливим виокремлення специфічних характеристик дослідницької компетентності, а саме це: метапредметність як наявний досвід пошукової діяльності; інтеграційність як сформовані особистісні якості, комунікаційні та дослідницькі уміння; інноваційність як розвинуті креативні здібності, творче мислення, здатність до використання інноваційних методів і технологій; прогностичність як здатність до прогнозування результату освітньої діяльності; індивідуальність як єдність особистісних якостей та досвіду проведення досліджень [65].

Вивчення феноменології поняття дослідницької компетентності передбачає виокремлення структурних компонентів основного поняття дослідження. Розглянемо різні наукові підходи до цієї проблеми. Так, Ж. Чернякова виділяє такі компоненти дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії : мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивний. Так, когнітивний компонент передбачає наявність базових інтегрованих знань (методологічні, фахові, пошукові), досвіду творчої діяльності, критичного та креативного мислення, комунікативних та організаторських здібностей, здатності працювати у команді. Мотиваційно-ціннісний компонент включає мету, пізнавальні мотиви та мотиви самовдосконалення, а також передбачає наявність дослідницького інтересу та ціннісних орієнтацій. Операційно-діяльнісний компонент включає: дослідницькі уміння (аналізу, порівняння, ціле покладання, бачення головного, визначення проблеми, критичного оцінювання, аргументування тощо); інформаційно-рецептивні уміння (спостереження, обробки, систематизації та класифікації факти, їх інтерпретації тощо); продуктивні уміння (експериментування, узагальнення отриманих даних) [65].

Структуру дослідницької компетентності, але вже викладача закладу вищої освіти вивчала С. Сисоєва, яка виокремила такі основні компоненти: мотиваційно-ціннісний (система цінностей, мотивів і потреб пошукової діяльності); когнітивний (єдність міждисциплінарних та методологічних знань); процесуально-діяльнісний (уміння використовувати відповідні до мети й завдань методи дослідження, аналізувати зібрані факти, інтерпретувати результати та впроваджувати їх); інформаційно-комунікаційний (підтвердження висунутих гіпотез, систематизація емпіричних даних); комунікативний (вміння комунікувати з респондентами, працювати у команді); особистісно-творчий (творчі якості особистості); професійно-рефлексивний (оцінювання власної дослідницької діяльності) [61].

Авторське визначення. Дослідницька компетентність магістрантів з освітніх, педагогічних наук визначається нами як особистісно-професійна

якість, котра забезпечує мотивацію пізнавальної та науково - дослідної діяльності у галузі освіти, володіння методологією наукової педагогічної роботи та методів дослідження педагогічних явищ, наявність відповідних особистісних якостей, як-то креативне мислення, незалежність суджень, самостійність висновків.

Отже, аналіз сутності наукового поняття дослідницької компетентності дозволив дозволяє визначити значення цієї компетентності в системі професійних компетентностей, з'ясувати її роль у процесі магістерської підготовки та виокремити її вплив на професійне становлення магістрантів з освітніх наук. До основних шляхів впливу слід віднести такі: посилення пізнавальної мотивації; активізація можливостей використання досвіду пошукової діяльності на основі застосування таких розумових операцій як аналіз, порівняння, синтез, пошук, узагальнення у професійно спрямованій діяльності; набуття досвіду участі у наукових конференціях, презентації та публікації результатів власного дослідження; виконання вимог академічної доброчесності.

Визначимо місце і роль дослідницької компетентності у системі професійних компетентностей майбутніх викладачів. Система компетентностей, що вважається результатом професійної підготовки магістрів в галузі освіти, включає загальні та фахові компетентності. До загальних компетентностей науковці (В. Бобрицька) відносять: світоглядну як особистісне ставлення до змісту освіти та інформаційної складової професійної підготовки; методологічну як застосування наукових методів пізнання у дослідній діяльності, розробці пошукових проєктів, інтерпретації результати; громадянську як виявлення активної громадянської позиції та здатність успішно інтегруватися в суспільство; комунікативну як здатність до суб'єктної дидактичної взаємодії, толерантної комунікації, ефективної презентації результатів дослідження; інформаційну як здатність використовувати методи зберігання й оброблення інформації; самоосвітню як здатність до рефлексії та критичної оцінки професійного досвіду. До фахових компетентностей автор

відносить: науково-освітню як здатність застосовувати наукову термінологію з освітніх наук, усвідомлювати системність, цілісність педагогічних процесів; дослідницьку як здатність до наукового дослідження на основі методологічних знань і методів педагогічного експерименту, відповідних особистісно-професійних якостей; здатність до визначення наукового апарату, стратегії дослідного процесу на основі використання аналізу, синтезу, класифікації, узагальнення, конкретизації; здатність до генерування інновацій; візуалізації та презентації результатів; суб'єкту як здатність до самоаналізу та рефлексії; діагностичну як здатність до моніторингу освітніх інновацій на основі володіння діагностичними методиками та інструментарієм оцінки освітніх результатів [9].

Зробимо висновок: формування дослідницької компетентності у системі професійних компетентностей магістрантів з освітніх наук є важливим завданням, котре є актуальним для сучасної педагогіки вищої освіти. Аналіз педагогічної літератури доводить, що формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів з освітніх, педагогічних наук на практиці відбувається з різною ефективністю, що забезпечується додержанням певних педагогічних умов ефективного формування дослідницької компетентності в умовах університетської підготовки.

1.3. Розвиток проблеми дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки у контексті Євроінтеграційних процесів

Дослідницька компетентність магістрантів, особливо у сфері освітніх та педагогічних наук, постає ключовим елементом процесу їхнього професійного становлення в освітньому просторі університету. У контексті Євроінтеграційних процесів, що визначають стратегічні цілі та вимоги до освітньої системи, розвиток дослідницької компетентності магістрантів є

необхідним для досягнення міжнародних стандартів та відповідності сучасним вимогам ринку праці та науково-дослідницьких викликів.

У зв'язку зі зростаючою роллю Європейського простору вищої освіти, магістранти спеціальності 011Освітні, педагогічні науки повинні мати не лише теоретичні знання, але й практичні навички у проведенні наукових досліджень та аналізу даних. Від рівня дослідницької компетентності залежить успішне впровадження інновацій у сфері вищої педагогічної освіти, вдосконалення педагогічного процесу та вирішення актуальних проблем суспільства через освітній вимір [87].

За останні десятиліття, євроінтеграційні процеси внесли суттєві зміни у систему вищої освіти, зокрема в Україні. Приєднання до Болонського процесу та інших європейських ініціатив вимагає від вітчизняних закладів вищої освіти адаптації до європейських стандартів та принципів, серед яких велика увага приділяється якості освіти, розвитку дослідницьких потенціалів та академічної мобільності. Крім того важливим є впровадження нових підходів до навчання та виховання, розвиток дослідницької компетентності магістрантів, яка є одним із ключових елементів підготовки якісних кадрів у сучасному освітньому середовищі. Дослідницька компетентність магістрантів розглядається критично важливою для успішного функціонування вищої освіти та розвитку суспільства в цілому. Отже, розвиток дослідницької компетентності магістрантів у контексті Євроінтеграції є актуальною та важливою проблемою для сучасної вищої освіти [39; 17; 63; 11].

У контексті Євроінтеграції України сучасна система вищої освіти постає перед новими викликами та завданнями. Вимоги європейських освітніх стандартів відбиваються на всіх освітніх рівнях, включаючи підготовку магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки. Сучасні вимоги до магістрантів включають глибокі базові знання, уміння й навички самостійно проводити дослідження, критично аналізувати інформацію, генерувати нові ідеї та впроваджувати їх на практиці. Загалом дослідницька компетентність, як зазначалося у попередньому підрозділі, визначається здатністю до проведення

наукових досліджень, здатністю критичного аналізу інформації, синтезу знань та формулювання висновків на основі отриманих даних. Дослідницька компетентність також передбачає вміння ефективно працювати зі структурованою інформацією, володіти методами педагогічного дослідження та вміння адекватно аналізувати та інтерпретувати результати. Недостатній рівень розвитку дослідницької компетентності магістрантів може негативно вплинути на якість підготовки фахівців у галузі освіти та педагогіки [63; 34].

У сучасних реаліях розвиток дослідницької компетентності магістрантів передбачає орієнтацію на європейські освітні стандарти, котрі включають використання інноваційних методів навчання та дослідження, запровадження кращих європейських практик у освітній процес та співпрацю з зарубіжними університетами та науковими центрами. Активізація науково-дослідної діяльності магістрантів передбачає участь у наукових конференціях, семінарах, проєктах, публікацію наукових статей та монографій, а також отримання грантів на проведення досліджень. Підвищення кваліфікації викладачів через навчання на курсах підвищення кваліфікації, стажування в зарубіжних університетах та участь у міжнародних наукових проєктах також сприяє розвитку дослідницької компетентності магістрантів [87].

Відповідно до оновленої Європейської рамки компетентностей для дослідників, з метою ефективного розвитку дослідницької компетентності магістрантів, у досліджуваний період необхідно було вдосконалити навчальні програми, включивши до них курси з методології досліджень, статистики та англійської мови, запровадити інтерактивні методи навчання та збільшити обсяг самостійної роботи магістрантів. Створення науково-дослідницьких лабораторій, котрі мали забезпечити доступ магістрантів до сучасних інформаційних ресурсів та надати можливість проведення досліджень та публікації наукових результатів також вважалося корисним. Крім того, відбувалося заохочення участі магістрантів у наукових проєктах через надання грантів, організацію конкурсів наукових робіт та сприяння публікації наукових

статей, що сприяло ефективному розвитку їхньої дослідницької компетентності [87].

Варто також зазначити, що у сучасному освітньому просторі України, процеси євроінтеграції визначають стратегічні напрямки розвитку освіти та вимагають від усіх суб'єктів освітнього процесу високого рівня дослідницької компетентності. Проте, деякі науковці виокремлюють певні проблем у підготовці магістрантів, що ускладнюють їх можливість успішної інтеграції в європейський освітній та науковий простір. Перш за все, це відмінності в освітніх програмах та методиках навчання між університетами, що певним чином впливають на якість академічної підготовки магістрантів та готовність до проведення досліджень. По-друге, існує брак досвіду в міжнародному співробітництві, адже багато магістрантів не мають досвіду співпраці з колегами з інших країн або участі у міжнародних наукових проектах, що в свою чергу може обмежувати можливість взаємодіяти з міжнародними науковцями та впроваджувати європейські підходи в їхню дослідницьку роботу [72]. По-третє, це завжди достатня підготовка до європейських стандартів дослідницької діяльності, іноді недостатнє дотримання етичних принципів до наукової продукції, недосконалість оцінки ризиків та іншими аспектами європейської наукової практики, що може ускладнювати їхню інтеграцію в міжнародне наукове співтовариство. Четверте питання стосується мовних бар'єрів, оскільки для багатьох магістрантів може бути важко ефективно спілкуватися з колегами з інших країн через обмежені знання іноземної мови та недостатній рівень іншомовної комунікативної культури, що в свою чергу може ускладнювати процес комунікації та співпраці. Остання, але не менш важлива, проблема полягає в обмеженому доступі до міжнародних наукових ресурсів. Багато ЗВО мають обмежений доступ до міжнародних наукових журналів та баз даних, що обмежує можливості магістрантів для здійснення якісних досліджень у європейському контексті [71].

На формування дослідницької компетентності магістрантів в українських ЗВО впливають різні фактори, включаючи постанови, резолюції та рішення

міжнародних організацій Європи (Таблиця 1.3). Співробітництво Міністерства освіти і науки України (МОН) з такими організаціями відіграє ключову роль у розвитку освітньої системи та формуванні дослідницької компетентності магістрантів [34].

Таблиця 1.3

Ключові постанови, резолюції та рішення міжнародних організацій Європи, що впливають на формування дослідницької компетентності магістрантів в Україні

Назва документа	Рік прийняття	Основні положення
Болонська декларація	1999	<ul style="list-style-type: none"> • Створення Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА); • Підвищення якості та конкурентоспроможності європейської вищої освіти через розвиток науково-дослідницьких навичок; • Пріоритет наукової діяльності та здійснення наукових досліджень під час навчання студентів та магістрантів.
Рекомендації Європейського простору вищої освіти щодо докторських ступенів	2005	<ul style="list-style-type: none"> • Необхідність підвищення рівня науково-дослідницької компетентності серед студентів магістерського рівня; • Надання можливостей для участі у наукових дослідженнях магістрантам.
Стратегія ЄС для досліджень та інновацій до 2020 року	2014	<ul style="list-style-type: none"> • Зазначає необхідність розвитку дослідницьких навичок серед студентів, включаючи магістрантів; • Звернення уваги на підготовку

		магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки.
Резолюція Ради ЄС про нову стратегію для європейських університетів	2020	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення якості освіти та забезпечення високого рівня дослідницької підготовки магістрантів; • Зростаюча увага до підготовки магістрантів у контексті європейських університетів.

Один із значущих міжнародних документів, котрий спрямований на розвиток компетентностей, у тому числі й дослідницької компетентності магістрантів – це Болонська декларація (1999). Цей документ визначає принципи створення Європейського простору вищої освіти та зокрема підкреслює важливість розвитку науково-дослідницької діяльності серед студентської молоді. Крім того, Рекомендації Європейського простору вищої освіти щодо докторських ступенів (2005) визначають необхідність підвищення рівня науково-дослідницької компетентності студентів магістерського рівня та надання їм можливостей для участі у наукових дослідженнях. Стратегія ЄС для досліджень та інновацій до 2020 року (2014) також вказує на необхідність розвитку дослідницьких навичок серед студентів, що зокрема відображається на підготовці магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки. Резолюція Ради ЄС про нову стратегію для європейських університетів (2020) також відображає зростаючу увагу до підвищення якості освіти та забезпечення високого рівня дослідницької підготовки магістрантів [72].

Враховуючи вплив цих міжнародних документів та співпрацю з міжнародними організаціями, МОН у досліджуваній період вдосконалює програми підготовки магістрантів, сприяє участі їх у наукових заходах та стажуваннях за кордоном, тим самим сприяючи формуванню їхньої

дослідницької компетентності, тому розглянемо більш детально вищезгадані документи.

Болонська декларація (1999):

Болонська декларація, підписана 29 країнами в 1999 році, є основоположним документом, у якому започатковано процес реформування вищої освіти в Європі з метою створення Європейського простору вищої освіти (European Higher Education Area, EHEA). Декларація стала еталоном для реформ вищої освіти і важливим інструментом у формуванні дослідницької компетентності магістрантів. Цей історичний документ акцентує на необхідності забезпечення високої якості освіти та конкурентоспроможності європейських університетів шляхом активного розвитку науково-дослідницької діяльності. Саме тому однією з ключових цілей цієї декларації є підвищення якості та конкурентоспроможності європейської вищої освіти через розвиток дослідницьких навичок магістрантів [90].

Щодо розвитку дослідницької компетентності магістрантів, Болонська декларація надає кілька важливих підстав, а саме: Декларація визначає наукову діяльність як одну з основних складових вищої освіти та закликає до забезпечення можливостей студентам для здійснення наукових досліджень під час навчання; підкреслює важливість розвитку критичного мислення, аналітичних та дослідницьких навичок серед студентів, включаючи магістрантів; сприяє міжнародній співпраці в галузі вищої освіти та досліджень, стимулює обмін студентів та викладачів, участь у спільних дослідницьких проєктах та програмах обміну; закликає до розробки систем оцінки якості освіти, включаючи дослідницьку діяльність, що включає в себе забезпечення адекватних ресурсів для науково-дослідницьких проєктів та оцінку результатів досліджень [74].

Загалом, Болонська декларація встановлює важливий фундамент для розвитку дослідницької компетентності магістрантів у Європі, сприяючи їхній підготовці до наукової діяльності та міжнародній співпраці. Крім того, Болонська декларація підкреслює важливість академічної мобільності

магістрантів, що дає їм можливість навчатися та досліджувати в інших країнах. Вказує на необхідність гармонізації освітніх програм та наукових ступенів в країнах ЄПВО та підтримує розвиток інноваційних методів навчання, які стимулюють дослідницьку активність магістрантів.

Впровадження Болонської декларації в Україні призвело до ряду змін у системі вищої освіти, котрі сприяли розвитку дослідницької компетентності магістрантів. Перш за все, це введення двоступеневої системи навчання (бакалаврат і магістратура) та розширення можливостей для академічної мобільності магістрантів. Також ефективним вважалося впровадження пошукових типів та методів навчання, таких як проблемне навчання, проектно-орієнтоване навчання та дослідницьке навчання [83].

Виходячи з принципів Болонської декларації, система вищої освіти України стала адаптувати свої підходи до завдань формування дослідницьких компетентностей студентів, зокрема магістрантів. Важливими аспектами в цьому процесі є:

- *пріоритет дослідницької діяльності в освітньому процесі:* Болонська декларація підкреслює важливість наукової роботи як ключового компонента вищої освіти, що сприяє створенню умов для магістрантів щодо здійснення власних досліджень та є важливим кроком у формуванні їхньої дослідницької компетентності;

- *забезпечення доступу до сучасних ресурсів:* безпосередній доступ до сучасних інформаційних та наукових ресурсів є необхідною умовою для розвитку дослідницьких навичок магістрантів; завдяки принципам Болонської декларації, університети змогли покращити свою матеріально-технічну базу та забезпечити доступ до сучасних наукових джерел;

- *міжнародна співпраця:* Болонська декларація акцентує на важливості міжнародної співпраці в галузі освіти та науки, що в свою чергу відкрило для магістрантів можливість участі у міжнародних наукових проєктах, обміні досвідом з колегами з інших країн, а також проведення спільних досліджень;

- *оцінка та забезпечення якості*: система оцінювання якості освіти, в тому числі й дослідницької діяльності, стала пріоритетом після введення принципів Болонської декларації, що змусило ЗВО звернути більшу увагу на якість навчання та дослідницької роботи магістрантів [34; 78].

Незважаючи на позитивний вплив Болонської декларації, існують виклики, котрі дещо гальмують ефективний розвиток дослідницької компетентності магістрантів. До них науковці відносять необхідність одночасного формування мотивації здобувачів освіти та системне включення завдання формування дослідницької компетентності у викладання всіх дисциплін магістерської підготовки, а також розширення доступу до світових інформаційних ресурсів. Тобто, вирішення згаданих завдань потребує комплексного підходу, що включає покращення інфраструктури закладів вищої освіти, постійного підвищення дослідницької компетентності всіх суб'єктів освітнього процесу. Тільки в такий спосіб можна забезпечити повноцінний розвиток дослідницької компетентності магістрантів та їхню успішну інтеграцію в міжнародний науковий простір (Додаток 1А).

Рекомендації Європейського простору вищої освіти щодо докторських ступенів (2005):

Рекомендації Європейського простору вищої освіти щодо докторських ступенів, прийняті у 2005 році, є визначальними для розвитку дослідницької компетентності магістрантів та безпосередньо впливають на процес їх підготовки та сприяють формуванню професійної експертизи. Ці рекомендації спрямовані на удосконалення підготовки докторів філософії, але вони одночасно відображають важливість наукового підґрунтя та наукової експертизи магістерського навчання [88].

Перше положення рекомендацій підкреслює ключове значення дослідницьких компетенцій для магістрантів, які планують продовжити навчання на науковому рівні. А тому це означає, що магістранти повинні розвивати навички, необхідні для проведення високоякісних досліджень та внесення новацій у освітню практику. Важливим елементом цього процесу є

навчання магістрантів самостійності та критичного мислення, що дозволяє їм аналізувати інформацію та розробляти нові підходи до вирішення проблем.

Друге положення рекомендацій вказує на необхідність розвитку у магістрантів навичок самостійної роботи, творчого мислення, аналізу інформації та генерування нових ідей. Такі навички стають основою для успішної наукової діяльності та допомагають магістрантам вирішувати складні проблеми та робити вагомий внесок у розвиток науки й суспільства [68; 88].

При цьому рекомендації наголошують на необхідності створення університетських освітньо-інформаційних середовищ, що сприяють науковій діяльності та дозволяють магістрантам брати участь у наукових проєктах та дослідженнях. Це включає підтримку наукового керівництва та забезпечення доступу до необхідних ресурсів для проведення досліджень. Загалом, рекомендації Європейського простору вищої освіти щодо докторських ступенів не тільки визначають стандарти для підготовки докторантів, але й сприяють формуванню наукових компетенцій серед магістрантів, що є важливим кроком у розвитку національної та європейської наукової спільноти [88] (Додаток 1 Б).

Стратегія ЄС щодо досліджень та інновацій до 2020 року (2014):

Стратегія ЄС щодо досліджень та інновацій до 2020 року (Horizon 2020) була прийнята у 2014 році і є важливим документом, що визначає пріоритети для успішного розвитку європейської наукової та інноваційної системи. Цей документ став ключовим керівним принципом для реалізації прогресивних цілей щодо розвитку досліджень та інновацій у Європейському Союзі.

Початково стратегія визначала важливість розвитку людського капіталу для успіху науково-дослідницької та інноваційної системи. Це означає, що інвестування у розвиток наукових навичок та компетентностей серед магістрантів має стратегічне значення для досягнення успішних результатів у галузі досліджень та інновацій. Стратегія наголошувала на необхідності посилення зв'язків між освітою та наукою. Це включало запрошення науковців для проведення лекцій та семінарів для магістрантів, стажування магістрантів у наукових установах, а також спільну роботу університетів та наукових установ

над дослідницькими проектами. Такий підхід сприяв обміну знаннями та досвідом між науковою спільнотою та магістрантами, що було важливим для їхнього наукового розвитку [14].

Крім того, стратегія акцентувала увагу на розвитку підприємницьких навичок та креативності серед магістрантів, що було спрямовано на підготовку магістрантів до роботи у сучасному інноваційному середовищі, де важливими є здатність до самостійного мислення, прийняття рішень та вміння працювати у команді. Окрім цього, стратегія підтримувала мобільність магістрантів, що дозволяло їм навчатися та здійснювати дослідження в інших країнах, що розширювало їхні можливості для здобуття нових знань та дослідницького досвіду [89; 14].

Таким чином, стратегія ЄС для досліджень та інновацій до 2020 року відіграла важливу роль у формуванні сучасної системи вищої освіти та наукових досліджень у Європейському Союзі. Її впровадження сприяло підвищенню якості освіти, розвитку дослідницьких навичок та компетентностей магістрантів, а також збільшенню конкурентоспроможності європейської наукової та інноваційної системи.

Згідно зі Стратегією, розроблено низку програм та засад, спрямованих на підвищення якості наукових досліджень та розвиток дослідницької компетентності на різних етапах наукової кар'єри. Деякі з цих ініціатив, які мають вплив на розвиток дослідницької компетентності магістрантів, включають наступне:

- Програма Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) націлена на підтримку мобільності та підвищення кваліфікації дослідників, включаючи магістрантів, на всіх етапах їх наукової кар'єри. Програма надає гранти для навчання та дослідження у міжнародному середовищі, сприяючи тим самим розвитку дослідницьких навичок та компетентностей;

- ініціатива «Європейські інструменти наукової дослідницької інфраструктури» (ESFRI) має на меті підтримку розвитку наукової інфраструктури в Європі, забезпечення доступу магістрантів до сучасних

наукових засобів та обладнання, що може значно поліпшити їх можливості в галузі наукових досліджень;

- співпраця з приватним або промисловим сектором, що пропагується в рамках Horizon 2020, сприяє підвищенню взаємодії між університетами та приватним сектором у галузі досліджень та інновацій. Це створює можливості для магістрантів залучатися до реальних проєктів разом із промисловими партнерами, що сприяє розвитку їхніх дослідницьких компетентностей [82; 80].

Незважаючи на те, що ці програми та ініціативи не зосереджуються безпосередньо на магістрантах, вони створюють сприятливе середовище для розвитку їхньої дослідницької компетентності та сприяють залученню студентів до наукової діяльності на всіх рівнях освіти.

Загалом прийняття Стратегії та її наступних модифікацій, що чинні у нині, надзвичайно актуальні для магістрантів з кількох причин, таких як:

- *підготовка до наукової діяльності*: магістранти, які прагнуть розвивати свою наукову кар'єру, повинні володіти дослідницькою компетентністю, що включає вміння проводити дослідження, аналізувати дані, формулювати гіпотези та висновки, а прийняття стратегії спрямовувало на формування цих навичок;

- *конкурентоспроможність на ринку праці*: роботодавці все більше цінують магістрантів, які можуть виконувати дослідження та розв'язувати складні завдання, а достатній рівень дослідницької компетентності робить випускників більш затребуваними на ринку праці;

- *розвиток інновацій та наукового потенціалу*: магістранти, які володіють дослідницькою компетентністю, можуть вносити новаторські ідеї та розвивати науковий потенціал, що в свою чергу сприяє розвитку суспільства та економіки;

- *підготовка до докторських досліджень*: дослідницька компетентність є важливим етапом перед вступом до аспірантури та подальших докторських програм; магістранти, які вже мають дослідницький досвід, легше адаптуються до вимог докторських досліджень [14; 82; 80]. (Додаток 1 В).

Резолюція Ради ЄС про нову стратегію для європейських університетів (2020):

Резолюція, ухвалена Радою Європейського Союзу у 2020 році, орієнтується на розвиток європейських університетів та визначає пріоритети для наступного десятиліття. Одним із центральних аспектів цієї стратегії є підвищення рівня дослідницької компетентності магістрантів. У документі відзначаються наступні напрямки розвитку дослідницької компетентності [76]:

- *обґрунтування важливості дослідницької компетентності:* резолюція вказує на те, що розвиток дослідницьких навичок є ключовим елементом майбутнього успіху європейських університетів;

- *створення інноваційних освітніх програм:* документ передбачає розробку нових освітніх програм, спрямованих на стимулювання дослідницької діяльності магістрантів, тобто програми мають забезпечувати високий рівень теоретичної підготовки та одночасно готувати до набуття здобувачами освіти практичних навичок, необхідних для ефективної роботи в науковій сфері;

- *розвиток навичок співпраці та комунікації:* резолюція вказує на значення розвитку у магістрантів навичок співпраці, комунікації та роботи в команді, що означає важливість самостійної роботи та здатність працювати в групі та ефективно спілкуватися з колегами (soft skills);

- *підтримка мобільності магістрантів:* резолюція підтримує ініціативи, спрямовані на забезпечення можливостей для магістрантів навчатися та досліджувати в різних країнах, що сприятиме їхньому професійному й особистому зростанню, а також обміну досвідом та ідеями з іншими студентами та вченими з усього світу;

- *забезпечення доступу до сучасних дослідницьких інструментів та ресурсів:* резолюція визнає важливість доступу магістрантів до сучасних дослідницьких інструментів, обладнання та технологій, що означає забезпечення не лише фінансування для наукових досліджень, але й доступу до лабораторій, бібліотек, баз даних та інших ресурсів, необхідних для успішного здійснення наукових проектів;

- *підтримка наукових керівників та менторів для магістрантів:* резолюція закликає університети забезпечити підтримку та належне керівництво магістрантам у здійсненні їхніх наукових досліджень, що включає в себе призначення висококваліфікованих наукових керівників та менторів відповідної галузі, які надають фахову підтримку та допомогу у розвитку наукової кар'єри [34; 80; 77; 81];

- впровадження вищезгаданих заходів сприятиме збільшенню *підтримки міждисциплінарної співпраці та обміну дослідницькими ідеями:* резолюція сприяє створенню освітнього сприятливого середовища для міждисциплінарного обміну ідей та співпраці між магістрантами різних фахових напрямків, що дозволяє студентам отримувати нові інсайти та перспективи з різних галузей науки та технологій; сприятиме розвитку дослідницької активності серед магістрантів, становленню їхніх наукових компетенцій та підготовці наукової освітньої еліти, яка зможе ефективно впроваджувати освітні інновації та сприяти науково-технологічному розвитку Європейського Союзу (Додаток 1 Г).

Рекомендації ЮНЕСКО щодо розвитку дослідницьких компетенцій (2021):

Рекомендації ЮНЕСКО щодо розвитку дослідницьких компетенцій (2021) є ключовим документом, котрий визначає стратегічні напрямки підвищення якості вищої освіти та розвитку дослідницьких здібностей університетської молоді. Документ встановлює ряд важливих принципів та рекомендацій, спрямованих на створення сприятливого освітнього середовища для формування й розвитку дослідницьких компетенцій у магістрантів. Загальна мета Рекомендацій полягає у тому, щоб забезпечити магістрантам надання якісної вищої освіти та підготовку їх до викликів наукового та інноваційного світу, а саме [92]:

- *визначення дослідницьких компетентностей:* згідно з рекомендаціями ЮНЕСКО, дослідницькі компетентності визнаються як ключові для розвитку стійкого та інклюзивного суспільства, що означає

необхідність оволодіння магістрантами широким спектром базових знань та дослідницьких навичок, що включають в себе критичне мислення, аналіз, комунікацію та етичність (академічну доброчесність);

- *розширення доступу до якісної освіти та досліджень*: рекомендації закликають до створення умов для всебічного особистісного розвитку магістрантів шляхом забезпечення їм доступу до якісної освіти та дослідницьких можливостей, що включає в себе не лише доступ до високоякісних навчальних програм, але й до актуальних дослідницьких ресурсів і інфраструктури;

- *розвиток етичних та відповідних дослідницьких практик*: рекомендації вказують на необхідність виховання у магістрантів етичних і відповідальних підходів до наукової діяльності, що означає усвідомлення етичних аспектів здійснення дослідження, дотримання академічної доброчесності та відповідального використання отриманих результатів;

- *розвиток навичок самостійної наукової роботи*: рекомендації підкреслюють важливість розвитку у магістрантів навичок самостійної роботи, щоб здобувачі освіти були здатні самостійно визначати тему дослідження, планувати та виконувати наявні наукові дослідження, а також аналізувати та інтерпретувати отримані результати;

- *створення стимулюючого освітнього середовища для дослідницької діяльності*: рекомендації наголошують на важливості створення сприятливого освітнього середовища для розвитку дослідницької активності у магістрантів, що передбачає доступ до сучасних наукових ресурсів, участь у наукових конференціях та проектах, а також належний науковий супровід [92; 52; 24].

Рекомендації ЮНЕСКО щодо розвитку дослідницьких компетенцій є важливим кроком у сприянні становлення наукової культури та якісної підготовки кваліфікованих фахівців, які здатні здійснювати внесок у науковий та інноваційний прогрес, а впровадження розроблених ними рекомендацій сприяло б підвищенню рівня освіти та дослідницьких досягнень, що має важливе значення для сталого розвитку суспільства.

Співпраця між ЮНЕСКО та МОН, серед іншого, націлена також на розвиток дослідницької компетентності магістрантів та підвищення якості освіти в українських ЗВО. Співпраця включає кілька ключових напрямків діяльності, спрямованих на створення сприятливого освітнього середовища для розвитку дослідницьких здібностей студентів, а також підвищення кваліфікації викладачів у цій галузі [33], що передбачає:

по-перше, розробку нових навчальних програм, що є важливим етапом у підготовці магістрантів до наукової діяльності, враховуючи, що ЮНЕСКО та МОН спільно працюють над створенням програм, що враховують потреби сучасного ринку праці та сприяють розвитку дослідницьких навичок магістрантів; програми мають включати в себе курси з методології досліджень, статистики, англійської мови та академічного письма, що сприяє всебічному розвитку наукових та інтелектуальних здібностей студентів;

по-друге, підвищення кваліфікації викладачів у галузі дослідницької методології є важливим аспектом успішної реалізації програм розвитку дослідницьких компетентностей, особливо через спільно організовані ЮНЕСКО та МОН тренінги та семінари, що надають викладачам можливість ознайомитися з новітніми методами та технологіями наукової роботи та передавати ці знання здобувачам вищої освіти;

третій напрямок співпраці - це створення інноваційного освітньо - інформаційного середовища для досліджень в українських університетах, що включає забезпечення доступу магістрантів до сучасних інформаційних ресурсів, підтримку їхньої участі у наукових конференціях, семінарах та проектах, а також надання можливості публікувати дослідницькі роботи [33; 1].

Крім того, співпраця ЮНЕСКО та МОН реалізується також у рамках різних програм, що спрямовані на підтримку дослідницької діяльності в українських ЗВО. Цей напрямок включає участь у програмі «Кафедри ЮНЕСКО» (програма підтримує кафедри в українських університетах, які проводять дослідження в пріоритетних для ЮНЕСКО галузях), «Мережі ASPnet» (мережа об'єднує аспірантів та молодих дослідників з усього світу) та

«UNITWIN/UNESCO Chairs Programme» (програма сприяє співпраці між університетами з різних країн світу), котрі сприяють обміну знаннями, досвідом та підвищенню конкурентоспроможності українських університетів на міжнародній арені [45] (Додаток 1 Д).

Вважаємо доцільним розглянути кілька проєктів у межах співпраці ЮНЕСКО та МОН, що сприяють розвитку дослідницької компетентності магістрантів та підвищенню якості наукової діяльності в українських ЗВО.

Проєкт «Розвиток дослідницьких компетентностей магістрантів в Україні». Цей проєкт є спільною ініціативою ЮНЕСКО, МОН та Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Його мета полягає в розробці та впровадженні нових навчальних програм для магістрантів, спрямованих на розвиток їхніх дослідницьких навичок. Крім того, проєкт передбачає підвищення кваліфікації викладачів та створення сприятливого інноваційного середовища для проведення досліджень в українських ЗВО [76].

Проєкт «Підтримка мобільності магістрантів з України». Ця ініціатива, що реалізована спільно з МОН, передбачає надання стипендій магістрантам з України, що навчаються за напрямками STEM. Стипендії спрямовані на підтримку їхнього наукового дослідження протягом року у країнах-членах ЮНЕСКО [33].

Проєкт «Створення інноваційного середовища для досліджень в українських університетах». У рамках цього проєкту, реалізованого спільно з МОН та Світовим банком, акцент зроблено на створенні сприятливих умов для наукових досліджень в українських ЗВО. Проєкт включає забезпечення доступу до сучасних інформаційних ресурсів, підтримку участі магістрантів у наукових заходах та можливість публікації їхніх наукових робіт [1].

Зазначені проєкти відображають активну співпрацю між ЮНЕСКО та МОН, спрямовану на зміцнення наукового потенціалу українських ЗВО та підготовку кваліфікованих науковців. Реалізація цих ініціатив сприяє підвищенню рівня дослідницької компетентності магістрантів, розширенню

можливостей для наукового розвитку та збільшенню конкурентоспроможності українських університетів на міжнародній арені.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР):

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) є ключовим гравцем у сфері міжнародного співробітництва та розвитку дослідницької компетентності магістрантів. ОЕСР об'єднує 38 країн світу, котрі поділяють спільні принципи демократії та вільної ринкової економіки. У рамках своєї діяльності організація активно співпрацює з країнами-членами та партнерами для розвитку дослідницької компетентності магістрантів [69].

ОЕСР систематично публікує доповіді та рекомендації з розвитку дослідницької компетентності магістрантів, які стають основою для формування політики урядами країн-членів організації. Організація проводить різноманітні дослідження з питань розвитку дослідницької компетентності магістрантів, результати яких використовуються для розробки нових програм та ініціатив. ОЕСР сприяє налагодженню співпраці між країнами-членами та партнерами з метою розвитку дослідницької компетентності магістрантів. Ця співпраця може включати спільні дослідницькі проекти, обмін досвідом та кращими практиками [85].

У контексті України, ОЕСР також співпрацює з українськими ЗВО для розвитку дослідницької компетентності магістрантів. Така співпраця охоплює розробку нових навчальних програм, підвищення кваліфікації викладачів та створення інноваційного середовища для досліджень. Діяльність ОЕСР сприяє підвищенню рівня дослідницької компетентності магістрантів, підготовці їх до успішної кар'єри в науці, збільшенню кількості якісних наукових досліджень та підвищенню конкурентоспроможності українських університетів на міжнародній арені. Співпраця має важливе значення для зміцнення наукового потенціалу та інноваційного розвитку українських університетів [85].

ОЕСР активно співпрацює з країнами-членами та партнерами для розвитку дослідницької компетентності магістрантів через програму «Інвестиції в людський капітал для економічного зростання» (ІМНЕ). Спільна

програма ОЕСР та Світового банку має на меті розвиток навичок, необхідних для успішного працевлаштування магістрантів та підтримку їхнього наукового потенціалу.

Програма ІМНЕ реалізує різноманітні проекти з метою розвитку дослідницької компетентності магістрантів. Серед цих проектів виділяються наступні [84]:

- *розробка нових навчальних програм*: програма ІМНЕ підтримує розробку нових навчальних програм для магістрантів з фокусом на розвиток дослідницьких навичок та включенням курсів з методології досліджень, статистики, англійської мови та академічного письма;

- *підвищення кваліфікації викладачів*: програма підтримує проведення тренінгів, семінарів та онлайн-курсів для викладачів з питань дослідницької методології з метою підвищення їхньої кваліфікації;

- *створення інноваційного середовища для досліджень*: програма сприяє створенню інноваційного середовища для досліджень в українських ЗВО, включаючи забезпечення доступу магістрантів до сучасних інформаційних ресурсів, підтримку їхньої участі у наукових заходах та надання можливості публікації їхніх дослідницьких робіт [84].

Участь у програмі ІМНЕ сприяє підвищенню рівня дослідницької компетентності магістрантів, підготовці їх до успішної кар'єри в науці, збільшенню кількості якісних наукових досліджень та підвищенню конкурентоспроможності українських університетів на міжнародному ринку. Програма ІМНЕ є важливим інструментом для сприяння розвитку наукового потенціалу та інноваційного росту українських університетів (Додаток 1Е).

Глобальна мережа інноваційних навчальних програм (INQ):

Глобальна мережа інноваційних навчальних програм (INQ) представляє собою важливий інструмент у сфері розвитку дослідницької компетентності магістрантів. Ця мережа об'єднує університети з усього світу з метою спільної розробки та впровадження інноваційних навчальних програм, спрямованих на підвищення якості освіти та підготовку кадрів високого рівня для ринку праці.

Основними програмами, що пропонуються INQ для магістрантів, є програми подвійних дипломів, програми мобільності та онлайн-курси. Програми подвійних дипломів надають студентам можливість отримати два дипломи магістра – один від університету, в якому навчаються, та один від університету-партнера INQ, що дозволяє студентам отримати міжнародне визнання своєї освіти та розширити можливості для майбутньої кар'єри. Програми мобільності дають студентам можливість навчатися протягом одного або двох семестрів в університеті-партнері INQ, що сприяє їхньому академічному зростанню та культурній обміні. Крім того, INQ організовує різноманітні заходи, такі як міжнародні конференції, семінари та вебінари з метою сприяння обміну знаннями та досвідом між магістрантами та викладачами з усього світу [93; 37].

Участь у програмі INQ має значний потенціал для українських здобувачів вищої освіти: вона допомагає підвищити рівень їхньої дослідницької компетентності, надає можливість отримати досвід навчання в провідних університетах світу, розширює їхню мережу професійних контактів та сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності на ринку праці. Таким чином, участь у програмі INQ стає важливим кроком для магістрантів, які прагнуть досягти успіху в академічній та професійній сферах, а також для університетів, що прагнуть підвищити якість та міжнародний престиж своєї освітньої програми [47].

Вважаємо доцільним розглянути кілька прикладів програм, котрі пропонує INQ:

- програма подвійного диплому магістратури з менеджменту, що реалізується спільно Київським національним економічним університетом імені Вадима Гетьмана та London Business School;
- програма мобільності здобувачів освіти рівня магістратури з комп'ютерних наук, реалізована спільно Львівським національним університетом імені Івана Франка та Massachusetts Institute of Technology; вона

дозволяє магістрантам навчатися протягом одного семестру в МІТ, що є однією з найпрестижніших університетських установ у світі;

- онлайн-курс з дослідницької методології, розроблений Університетом Оксфорда, котрий надає магістрантам знання та навички, необхідні для проведення якісних досліджень. Курс включає в себе важливі аспекти дослідницької роботи, такі як методологія, статистика, англійська мова та академічне письмо, що є необхідними для успішного виконання наукових проєктів [76].

Міжнародна організація праці (МОП):

Міжнародна організація праці (МОП) виступає ключовим фігурантом у розвитку дослідницької компетентності магістрантів, акцентуючи увагу на питаннях праці та соціальної справедливості. Ця організація впроваджує цілісні підходи через наступні напрямки діяльності:

- програми для магістрантів: МОП надає різноманітні можливості для магістрантів, включаючи стажування, дослідницькі гранти та спеціалізовані програми, що дозволяють їм проводити дослідження під керівництвом провідних експертів у сфері праці та соціальної справедливості, що стимулює обмін знаннями, формує міжнародні зв'язки та формує наукову культуру серед магістрантів;

- навчання: завдяки різноманітним курсам та семінарам, МОП допомагає магістрантам розширити свої дослідницькі навички та глибше ознайомитися з новими аспектами праці та соціальної справедливості, що сприяє професійному зростанню та ефективній підготовці до викликів у науковій та професійній сферах;

- фінансова підтримка: МОП надає стипендії та гранти магістрантам для фінансування їхніх наукових досліджень, що передбачає можливість зосередитися на власних проєктах та досягти значних результатів;

- співпраця з університетами: організація активно співпрацює з університетами з усього світу для розробки та впровадження програм для

магістрантів, спрямованих на підвищення їхньої дослідницької компетентності [81; 62].

Таким чином, вплив МОП на розвиток дослідницької компетентності магістрантів виявляється у підвищенні рівня їхніх наукових досягнень, підготовці до кар'єри в галузі досліджень та публікаціях якісних наукових праць з питань професійної діяльності та соціальної справедливості. Такий вплив допомагає поширити обізнаність про важливість цих питань та розробити ефективні політики для їх вирішення [62] (Додаток 1 Ж).

Рада Європи (РЄ):

Рада Європи (РЄ) є ключовим гравцем у сприянні розвитку дослідницької компетентності магістрантів, зосереджуючи свою увагу на важливих аспектах навчання та науки. Організація виконує свою місію через різноманітні програми та ініціативи [58]:

- програми для магістрантів: РЄ надає магістрантам можливість брати участь у програмах стажування та отримувати дослідницькі гранти. Такі ініціативи дозволяють магістрантам проводити свої дослідження під керівництвом провідних експертів й користуватися унікальними ресурсами РЄ;
- навчальні заходи: РЄ проводить широкий спектр курсів та семінарів для магістрантів, котрі сприяють розвитку їхніх дослідницьких навичок та глибшому засвоєнню знань у різних галузях;
- фінансова підтримка: організація надає стипендії та гранти для фінансування дослідницьких проектів магістрантів, що сприяє розвитку їхніх наукових здібностей;
- співпраця з університетами: РЄ активно взаємодіє з університетами з усього світу для розробки та реалізації програм, спрямованих на підвищення дослідницької компетентності магістрантів [62; 58; 91].

Вплив РЄ на розвиток дослідницької компетентності магістрантів виявляється у підвищенні рівня їхніх наукових досягнень, підготовці до кар'єри в науці та збільшенні кількості якісних наукових досліджень. Організація також

здійснює додаткові заходи для підтримки дослідницької активності магістрантів, а саме:

- публікація досліджень: РЄ публікує дослідження з широкого спектру питань, котрими зацікавлені магістранти;
- організація конференцій: РЄ організовує конференції, що дають магістрантам можливість обмінюватися результатами проведених досліджень та науковими ідеями з колегами з усього світу;
- співпраця з іншими організаціями: РЄ співпрацює з іншими міжнародними організаціями з метою спільного розвитку дослідницької компетентності магістрантів [91].

Такий комплексний підхід сприяє підвищенню рівня освіти та науки в Європі та світі, сприяючи становленню молодих науковців та розвитку суспільства (Додаток 1 И).

Програма ЄС та РЄ «Сприяння освіті в сфері прав людини та демократичного громадянства в країнах Східного Партнерства»:

Програма Європейського Союзу та Ради Європи «Сприяння освіті в сфері прав людини та демократичного громадянства в країнах Східного Партнерства» є важливим інструментом у розвитку дослідницької компетентності магістрантів, спрямованою на підтримку освітніх та дослідницьких ініціатив у сфері прав людини та демократії. Програма пропонує ряд заходів з метою підвищення рівня знань, навичок та умінь магістрантів, сприяючи їхньому професійному зростанню та розвитку. Далі коротко наведемо основні напрямки діяльності цієї програми [79]:

- підтримка розвитку освітніх програм: програма фокусується на підтримці розробки та впровадження нових освітніх програм для магістрантів, що акцентуються на питаннях прав людини та демократії, що включає в себе розробку курсів, семінарів та тренінгів, спрямованих на поглиблення розуміння та аналіз сучасних викликів у цих областях;
- постійне підвищення кваліфікації викладачів: програма організовує навчальні заходи для викладачів, спрямовані на постійне оновлення та

підвищення рівня професійних компетенцій у сфері прав людини та демократії, що спрямовано на допомогу викладачам стати більш ефективними наставниками та вчителями для магістрантів;

- підтримка досліджень: програма фінансує дослідницькі проекти магістрантів з питань прав людини та демократії, надаючи їм можливість здійснювати якісні та інноваційні дослідження в цих областях;

- сприяння обміну знаннями: програма організовує конференції, семінари та інші заходи, що сприяють обміну знаннями та досвідом між магістрантами, викладачами та фахівцями у галузі прав людини та демократії [79; 86].

Вплив цієї програми на розвиток дослідницької компетентності магістрантів виявляється у багатьох аспектах. Програма допомагає не лише підвищити рівень компетентності магістрантів у вивченні та аналізі питань прав людини та демократії, але й підготувати їх до успішної кар'єри в цих сферах. Крім того, вона сприяє збільшенню кількості якісних наукових досліджень у галузі прав людини та демократії, а також підвищенню обізнаності про ці питання серед громадськості та формуванню ефективних політик для їх вирішення. Такий комплексний підхід дозволяє програмі відігравати важливу роль у сприянні розвитку освіти та науки в сфері прав людини та демократії [75; 70].

Загалом співпраця МОН з різними європейськими та міжнародними організаціями контексті Євроінтеграції стає невід'ємною складовою формування конкурентоспроможності вищої освіти в Україні та сприяє зростанню якості дослідницької роботи національних університетів. Крім зазначених вище партнерств співпраця відбувається також з Європейським фондом освіти (ЄФО), EU4Skills, Європейським дослідницьким простором (ЄДП), Євратом, програмою Еразмус+ та Європейською стратегією для Дунайського регіону (ЕСДР) [18].

Приклади проектів з ЄФО, такі як «Підтримка дослідницьких компетентностей магістрів в Україні» (спрямована на розробку і впровадження

нових навчальних програм для магістрів, спрямованих на розвиток дослідницьких навичок; ініціатива також передбачає надання можливостей для дослідницького досвіду та підвищення кваліфікації викладачів) та «Мобільність магістрів для досліджень» (надає стипендії магістрам для навчання та проведення досліджень у закордонних університетах ЄС, що сприяє їхньому науковому зростанню та розвитку міжнародних наукових зв'язків), ставлять за мету розробку навчальних програм та надання стипендій для магістрів з метою розвитку їхніх дослідницьких навичок та підвищення кваліфікації викладачів. Ініціативи EU4Skills спрямовані на розробку навчальних програм та підтримку участі магістрів у міжнародних дослідницьких проектах з метою забезпечення відповідності їхніх навичок потребам ринку праці [73; 22].

ЄДП сприяє гармонізації українських стандартів аспірантури з міжнародними, сприяє мобільності дослідників та заохочує відкритий доступ до наукових даних, що підвищує якість наукових досліджень в Україні. Ініціативи ЄФО, EU4Skills, Євратом, програми Еразмус+ та ЕСДР спрямовані на розвиток дослідницьких і наукових потенціалів, стимулюючи співпрацю та обмін знаннями та досвідом між національними та міжнародними університетами та дослідницькими центрами [22].

Загалом, співпраця МОН України з міжнародними організаціями в процесі Євроінтеграції значно підвищує дослідницьку компетентність магістрантів, робить їх більш конкурентоспроможними на міжнародній арені та сприяє інтеграції України в європейське наукове співтовариство.

Таким чином, у контексті Євроінтеграційних процесів проблема розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки є актуальною та значущою. На основі проведеного аналізу можна зробити такі висновки: інтеграція української освітньої системи до європейського освітнього простору вимагає від магістрантів підвищення рівня дослідницьких навичок та компетентності. У зв'язку з цим, необхідно активізувати зусилля у підготовці магістрантів до проведення наукових досліджень, критичного аналізу та вирішення актуальних проблем у галузі

освіти та педагогіки; розвиток дослідницької компетентності магістрантів потребує системного підходу до організації навчального процесу, що включає в себе забезпечення доступу до сучасних методик досліджень, підтримку викладачів у розвитку наукових компетенцій та створення стимулів для активної дослідницької діяльності; зростання інтернаціоналізації освіти в Україні вимагає від магістрантів не лише освоєння національних, а й міжнародних стандартів дослідницької діяльності. Тому важливо забезпечити їхню участь у міжнародних проєктах, конференціях та обмінах досвідом з іншими країнами.

Висновки до першого розділу

Аналіз історико-педагогічних передумов досліджуваної проблеми доводить, що дефініція «магістр» носить соціальний характер та в історичному розвитку змінювала значення, пріоритетом визнання наукового ступеня магістра була висока професійна кваліфікація, гідність і статус фахівця. Головною формою науково-дослідної роботи у закладах вищої освіти України починаючи з XIX ст. була підготовка та захист дисертаційної робіт для отримання наукового ступеню магістра. Головними напрямками розвитку науково-дослідних умінь й навичок були: семінарські заняття з використанням творів-роздумів наукового змісту та залучення досвідчених професорів; наукові гуртки та наукових товариствах, що включала обговорення доповідей, участь у дискусіях та дебатах, обґрунтування точки зору, результатом вважалося видання збірників наукових праць.

Методологічні засади аналізу історико-педагогічного процесу розвитку дослідницької компетентності магістрантів з освітніх, педагогічних наук включають: синергетичний підхід (міждисциплінарне розуміння педагогічних процесів та освітологія як розвиток системних підходів до педагогічного знання); акмеологічний підхід (єдність соціальної зумовленості особистісно-професійного становлення та активної позиції магістранта); акмесинергетичний підхід (взаємозв'язок досягнення магістрантом вершин

професіоналізму та здатність до самоорганізації); системний підхід (забезпечення цілісності освітнього процесу, його ефективної організації); компетентнісний підхід (забезпечення спрямованості на освітній результат як основну норму якості освіти через врахування вимог суспільства до підготовки магістрів).

Етапи розвитку інституту магістратури в Україні виокремлені на основі аналізу нормативних документів, що регламентують розвиток та функціонування вищої освіти. I етап - становлення інституту магістратури в Україні (1991-1993) має такі характеристики: вперше окреслено шляхи реформування системи вищої освіти (доступності вищої освіти, автономії університетів, державного контролю якості освіти, диверсифікації освітнього простору, демократизації управління, методів викладання у закладах вищої освіти); визначена головна мета (створення системи безперервної освіти, формування культурного та інтелектуального потенціалу суспільства); сформульовано стратегічні завдання (розбудова національної системи вищої освіти забезпечення саморозвитку людини; реформування концептуальних, теоретичних та організаційних засад; створення багатоваріантної політики в галузі освіти); визначено пріоритетні напрями розбудови магістратури (забезпечення інтелектуальної, психологічної та моральної готовності магістрантів; досягнення високого рівня оволодіння української мови, іноземної мови, історії, математики, природничих наук; створення умов для постійного самовдосконалення). II етап - адаптації магістерської підготовки України до світових стандартів (1993 – 1997) передбачав спрямованість на вирішення стратегічних завдань: перехід до ступеневої системи професійної підготовки фахівців; створення мережі закладів вищої освіти, котра за освітніми та кваліфікаційними рівнями, термінами і формами навчання, типами закладів освіти задовольняла б потреби регіону та інтереси молоді; підвищення культурного та освітнього рівня суспільства у цілому; інтеграція у міжнародне освітньо-наукове співтовариство. Напрямами модернізації було визначено: розроблення інноваційних моделей рівнів вищої освіти; інтегрування у

міжнародну освітню систему; постійне оновлення наукового рівня змісту вищої освіти, використання новітніх освітніх технологій; створення системи інформаційного забезпечення освітнього процесу; гуманізація, демократизація та гуманітаризація освітнього процесу; поєднання загальнолюдського та національного в професійній підготовці. *III етап - період інноваційного розвитку магістерської підготовки (1997 – донині)* передбачав розповсюдження у закладах вищої освіти України принципів Болонського процесу та забезпечення спрямованості на інноваційний розвиток магістерської підготовки в Україні. Ключовими завданнями було урахування рекомендацій й визначених інструментів Європейського простору освіти та запровадження стандартів, а саме: запровадження трициклової системи вищої освіти (бакалавр, магістр, інтегрований магістр, доктор філософії (PhD)); запровадження інноваційної Європейської кредитнотрансферної системи; введення Додатку до диплома європейського зразка; застосування Національної рамки кваліфікацій.

Авторське визначення. Дослідницька компетентність магістрантів з освітніх, педагогічних наук визначається у дослідженні як особистісно-професійна якість, котра забезпечує мотивацію пізнавальної та науково - дослідної діяльності у галузі освіти, володіння методологією наукової педагогічної роботи та методів дослідження педагогічних явищ, наявність відповідних особистісних якостей, як-то креативне мислення, незалежність суджень, самостійність висновків.

Схарактеризовано основні напрями впливу євроінтеграційних процесів на підготовку магістрантів: відповідно до Болонської декларації наукову діяльність було визнано як пріоритетну складову вищої освіти; підкреслено необхідність розвитку критичного мислення; визначено шляхи міжнародної співпраці та мобільності в галузі вищої освіти, розроблено систему оцінки якості освіти, включаючи дослідницьку діяльність. Визначено вплив на вирішення проблеми розвитку дослідницької компетентності магістрантів з освітніх, педагогічних наук міжнародних програм, спрямованих на розвиток дослідницької компетентності фахівців на різних етапах наукової кар'єри, а

саме: програма Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA), спрямована на підтримку мобільності дослідників, включаючи магістрантів; Ініціатива «Європейські інструменти наукової дослідницької інфраструктури» (ESFRI), що має на меті розвиток наукової інфраструктури через забезпечення доступу магістрантів до сучасних наукових засобів; Horizon 2020, що передбачає взаємодію між університетами та приватними підприємствами у галузі досліджень та інновацій.

Список використаних джерел у першому розділі

1. Архипова С. П. Формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів соціальної роботи у процесі професійної підготовки. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. Випуск № 15.2018. С. 3-12. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3043>.
2. Архівні матеріали. Електронні путівники. URL: <https://archives.gov.ua/ua/%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D1%96-%D0%BF%D1%83%D1%82%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8/>.
3. Барабаш, В. А., Глебова Л. В., Мехеда А. М. Науково-дослідницька діяльність у процесі формування професійної компетентності студентів-інформаційників. *Соціум. Документ. Комунікація. Серія: Історичні науки*. Переяслав-Хмельницький, 2020. Вип. 10. С. 216–239. DOI: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2020-10-216-239>.
4. Батечко Н. Г. Інститут магістратури в Україні: правові засади функціонування. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Педагогіка. 2013. Випуск 203. Том 215 С.128-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2013_215_203_30.
5. Батечко Н. Методологія освітології: синергетичний аспект. *Освітологічний дискурс*. 2017, № 1-2 (16-17). С. 1-12.
6. Батечко Н. Сучасна магістратура в Україні як акмесинергетична система. *ОСВІТОЛОГІЯ, OŚWIATOLOGIA*. Випуск 3, 2014 С.45-52.
7. Біда О. А. Зміст поняття «дослідницька компетентність» у вітчизняній та зарубіжній літературі. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*, (15). 2017. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/1915>.

8. Бірук Н. П. Професійно-творчий розвиток особистості педагога-дослідника в умовах діяльності науково-педагогічної школи. автореф. дис. ... канд.пед. наук : 13.00.04. Житомир. 2021. 22 с.
9. Бобрицька В. І. Професійна підготовка магістрів у галузі освіти в Україні: сучасні виклики, проблеми, знахідки. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/12457/16830>.
10. Бондаренко Л. І. Діагностика сформованості дослідницької компетентності майбутніх викладачів вищих навчальних закладів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки.* № 7 (312). Ч.2 2017. С. 11-18.
11. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. URL: <https://vspu.edu.ua/>.
12. Вітвицька С. С. Формування дослідницької культури майбутніх магістрів освіти як наукова і практична проблема. *Креативна педагогіка: [наук.-метод. журнал] / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки.* «Полісся». Житомир, 2021. Вип. 15. С. 17-21. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/34282/1/%D0%92%D1%96%D1%82%D0%B2%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%A1.%D0%A1..pdf>.
13. Головань М. С., Яценко В. В. Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність». *Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць.* Випуск VII. Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2012. С. 55-62.
14. Горизонт 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/jevrintegraciya/ramkovi-programi-z-doslidzhen-ta-innovacij-gorizont-2020-ta-gorizont-jevropa-ta-inicijativi-jevropeskoyi-komisiyi-jevropeskij-zelenij-kurs/gorizont-2020>.
15. Державна архівна служба України. URL: <https://archives.gov.ua>.
16. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). від 3 листопада 1993 р. N 896, Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text>.

17. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. URL: <https://dspu.edu.ua/>.
18. Європейська Інтеграція. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/yevropejska-integraciya>.
19. Загородня Л. Історико-ретроспективний аналіз підготовки магістрів спеціальності дошкільна освіта у вітчизняній теорії та практиці. *Наукові записки БДПУ Серія: Педагогічні науки*. Вип.2. Бердянськ : БДПУ, 2019. С. 19-30.
20. Закон України «Про вищу освіту» від 28 грудня 2014 року N 80-VIII). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
21. Закон України «Про освіту». 1991. № 1060-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
22. Звіт про наукові, дослідницькі та інноваційні показники ЄС за 2022 рік. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/knowledge-publications-tools-and-data/publications/all-publications/science-research-and-innovation-performance-eu-2022-report_en.
23. Карпова Л. Дослідницька компетентність вчителя нової української школи. *Молодь і ринок*. №1 (168), 2019 С.85-89.
24. Кафедри ЮНЕСКО. URL: <https://unesco.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/kafedri-yunesko>.
25. Кисла О. Ф. Формування дослідницької компетентності студентів магістратури під час асистентської практики. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VchdpuP_2015_125_79.
26. Коломієць А., Лазаренко Н., Громов Є. Концептуальні засади розвитку наукової діяльності педагогічного університету на сучасному етапі

розвитку суспільства. *Освітній простір України*. 2017. Вип. 9. С. 74-80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2017_9_14.

27. Кремень В. Г. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму. К. Педагогічна думка, 2012. 368 с.

28. Лучанінова О. П. Сучасні підходи до розвитку дослідницької компетентності магістрів з професійної освіти у процесі підготовки кваліфікаційної роботи. *Імідж сучасного педагога*. 2022. № 5 (206). С. 10-15. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5\(206\)-10-15](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5(206)-10-15).

29. Лучанінова О. Сучасні підходи до розвитку дослідницької компетентності магістрів з професійної освіти у процесі підготовки кваліфікаційної роботи. *Імідж сучасного педагога*. 2023. (5(206), 10–15. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5\(206\)-10-15](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5(206)-10-15).

30. Макаренко О. В. Формування дослідницької компетентності майбутніх лікарів на засадах організації їхньої пізнавальної діяльності. *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. №6(14)2017 С. 36-39.

31. Мачинська Н. І. Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів педагогічного профілю: монографія. Львів: Льв ДУВС, 2013. 416 с.

32. Микитюк О. М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект). Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків: «ОВС», 2001. 256 с.

33. МОН співпраця з ЮНЕСКО. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/yunesko>.

34. МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/>.

35. Моторіна В. Г. Формування науково-дослідницької компетентності магістрів математики. *Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Полтава, 2019. С. 59-63.

36. Наказ МОН України «Про затвердження положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах». N 161 від 2.06.1993. Київ. 1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93#Text>.

37. НАН України. URL: <https://www.nas.gov.ua/>.

38. Національний освітньо-науковий глосарій. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.

39. Національний університет «Києво-Могилянська академія». URL: <https://www.ukma.edu.ua/>.

40. Ножко І. О. Формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів з пожежної безпеки у професійній підготовці. автореф. дис. ... канд.пед. наук : 13.00.04. Переяслав-Хмельницький. 2018. 21 с. URL: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/handle/8989898989/3490>.

41. Огієнко О. І. Інноваційний потенціал модульних технологій, що базуються на компетенціях, у професійній освіті. *Педагогіка і психологія професійної освіти: науково-методичний журнал*. Львів. 2010. № 4. С. 62-70.

42. Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О. Освітологія – науковий напрям інтегрованого дослідження сфери освіти. *Рідна школа: щомісячн. наук.-пед.журнал*. № 4-5 (988-989), квітень–травень, 2012. С. 44-51.

43. Онопа В. А. Модель формування науково-дослідницької компетентності магістра технічного напрямку. Scientific and pedagogicalinternship. Wloclawek, Republic of Poland. May 16 –June 26, 2022. С. 56-61. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-273-9-11>.

44. Офіс Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>.

45. Перелік заходів кафедр ЮНЕСКО в Україні. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/mizhnarodna/UN/plan-zakhodiv-na-2018-r201712300355.doc>.

46. Перелік напрямів базової освіти та кваліфікаційних рівнів у навчальних закладах України. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 травня 1997 р. N 507. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/507-97-%D0%BF#Text>.

47. План дій – Міжнародна наукова рада (council.science). URL: <https://council.science/uk/actionplan/>.

48. Положення про акредитацію вищих навчальних закладів. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 1992 р. N 303, Київ. 1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-92-%D0%BF#Text>.

49. Положення про освітньокваліфікаційні рівні (ступеневу освіту). Постанова МОН України від N 1/9-168 від 25.04.2001, 1994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/65-98-%D0%BF>.

50. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики*. К.: К.І.С., 2004. 112 с.

51. Пометун О. Технології – це відповідь. А про що ми запитуємо? *Рідна школа*. 2011. № 8-9. С. 23-27.

52. Постійне представництво України при ЮНЕСКО. URL: <https://unesco.mfa.gov.ua/>.

53. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.02 № 2984-III // ВВР. № 20. С. 134.

54. Про державний вищий навчальний заклад. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1996 р. N 1074 Київ. 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-96-%D0%BF#Text>.

55. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»). Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. N 896. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text>.

56. Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) від 20 січня 1998 р. № 65. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/lars/show/65-98n>.

57. Про Національну доктрину розвитку освіти. м. Київ, 17 квітня 2002 року N 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>.

58. Рада Європи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizaciyami/rada-yevropi>.

59. Радул В. В. Соціальна зрілість як вершина акмеологічного розвитку особистості. *Рідна школа*. 2011. № 3 С. 15-20.
60. Сисоєва С. О. Освіта як об'єкт дослідження. *Шлях освіти*. № 2. 2011. С. 5-11.
61. Сисоєва С. О., Козак Л. В. Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи: навчальний посібник. Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2016. 156 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19333/1/NavchalnijPosibnykKozak%20v4%2B.pdf>.
62. Співпраця з міжнародними організаціями. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizaciyami>.
63. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. URL: <https://sumdu.edu.ua/en/>.
64. Цапко А. М. Особливості організації підготовки магістрів в середньовічному університеті. *Вища освіта України. Теоретичний та науково-методичний часопис. Тематичний випуск: «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 3(54) 2014. С. 216-219. URL : www.cuspu.edu.ua/do.
65. Чернякова Ж. Формування дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії у процесі докторської підготовки. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B02.pdf>.
66. Штонда О. Г., Білецька С. А., Проскурня О. І. Формування дослідницької компетентності магістрів педагогічних університетів у процесі науково-дослідної практики. *Наукові записки кафедри педагогіки*. (51), 2022. С. 105-112. DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-12>.

67. «Освіта для всіх» в діяльності ЮНЕСКО. URL: <http://eustudies.history.knu.ua/uk/viktoriya-pilkevych-osvita-dlya-vsih-v-diyalnosti-yunesko/>.
68. Bologna beyond 2010. URL: <https://www.ehea.info/cid101087/bologna-beyond-2010.html>.
69. Bologna Process. URL: <https://www.ehea.info/>.
70. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. URL: eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0214.
71. Erasmus+. URL: <https://erasmusplus.org.ua/>.
72. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/index_en.
73. European Council. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal>.
74. European Higher Education Area and Bologna Process. URL: <http://www.ehea.info/index.php>.
75. European Parliament resolution of 8 July 2021 on a new ERA for Research and Innovation (2021/2524(RSP)) (europa.eu). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021IP0353>.
76. European Strategy for Universities. URL: <https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-01/communication-european-strategy-for-universities-graphic-version.pdf>.
77. European Union Agency. URL: <https://era.europa.eu/>.
78. General Report of the Bologna Follow-up Group to the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education Bergen, 19-20 May 2005. URL: https://www.ehea.info/media.ehea.info/file/2005_Bergen/37/9/2005_Bergen_BFUG_Report_577379.pdf.
79. Global approach to research and innovation: Europe's strategy for international cooperation in a changing world - Wednesday, 6 April 2022

(europa.eu). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0112_EN.html.

80. H2020 Programme. URL: https://cinea.ec.europa.eu/programmes/horizon-europe/h2020-programme_en.

81. Higher education initiatives. URL: <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/about-higher-education>.

82. Horizon 2020. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-2020_en.

83. Ministerial Conference Bologna 1999 // European Higher Education Area and Bologna Process. URL: <http://www.ehea.info/page-ministerial-conference-bologna-1999>.

84. OECD Research and Innovation. URL: <https://www.oecd.org/science/>.

85. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). URL: <https://www.oecd.org/>.

86. ResearchComp: The European Competence Framework for Researchers - European Commission (europa.eu) https://research-and-innovation.ec.europa.eu/jobs-research/researchcomp-european-competence-framework-researchers_en

87. ResearchComp: The European Competence Framework for Researchers. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/jobs-research/researchcomp-european-competence-framework-researchers_en.

88. Seminar on Doctoral Programmes for the European Knowledge Society. URL: <https://www.ehea.info/cid102053/doctoral-degree-salzburg-2005.html>.

89. The Activities of the Bologna Follow-Up Group. URL: <https://www.ehea.info/cid102127/bfug-2003-2005.html>.

90. The Bologna Declaration of 19 June 1999 // European Higher Education Area and Bologna Process. URL:

http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/Ministerial_conferences/02/8/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf.

91. The EU's global approach to research and innovation (europa.eu). URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733550/EPRS_BRI\(2022\)733550_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733550/EPRS_BRI(2022)733550_EN.pdf).

92. UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/en>.

93. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/>.

РОЗДІЛ II.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 СВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ У ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ (кінець XX – перша чверть XXI століття)

2.1. Тенденції розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття)

Перша тенденція: побудова індивідуальних освітніх траєкторій розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття).

У матеріалах Державної служби якості освіти України «Індивідуальна освітня траєкторія: запитання й відповіді для директора школи» (02.11.2022), що були підготовлені у межах проєкту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe), зазначається, що: «Індивідуальна освітня траєкторія у класичному розумінні – це персональний шлях розвитку здібностей, особистісних якостей і психічних процесів» [28]. В основі феномену індивідуальної освітньої траєкторії лежить ідея людиноцентризму, котра передбачає створення максимально сприятливих умов для розвитку кожної особистості. Наявність та впровадження індивідуальних освітніх траєкторій у процесі інституційного аудиту вважається індикатором якості надання освітніх послуг закладом освіти та оцінюється за такими показниками: педагогічні працівники здійснюють формування та реалізацію індивідуальних освітніх траєкторій; заклад освіти створює необхідні умови для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії [28].

О. Мариновська, яка досліджувала методологічні аспекти проєктування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагога, визначає тісний взаємозв'язок між поняттями індивідуальної траєкторії та професійною

компетентністю викладача таким чином: компетентність – це результат, котрий досягається у процесі професійної підготовки, а індивідуальна траєкторія – це процес досягнення результату. Індивідуальна освітня траєкторія визначається автором як індивідуальна, персоналізована модель саморегулювання власної пізнавальної діяльності з метою розвитку професіоналізму та професійно-педагогічної компетентності [54, с. 69].

Л. Немець, К. Сегіда, М. Логвинова досліджували індивідуальні освітні траєкторії студентів та їх роль у забезпеченні якості вищої освіти та дійшли висновку, що індивідуальна освітня траєкторія – це персоналізований шлях самореалізації особистісного потенціалу майбутнього фахівця, що сформувався з урахуванням його інтересів, здібностей, мотивації, потреб, досвіду і можливостей та ґрунтується на виборі здобувачами освіти форм, методів, видів і темпу пізнавальної діяльності та вільному виборі освітніх програм, вибіркового навчальних дисциплін, рівня їх складності, методів контролю. Автори вважають, що індивідуальна освітня траєкторія здобувачів освіти в закладі вищої освіти може бути зреалізована тільки через розробку індивідуального навчального плану. Науковці наводять й інші підходи до трактування поняття індивідуальної освітньої траєкторії, а саме: як певної послідовності елементів пізнавальної діяльності студента з реалізації індивідуальних освітніх цілей, що відповідають мотивації, здібностям, інтересам, можливостям; як персональний шлях пізнавальної діяльності на основі реалізації особистого творчого потенціалу студента; як програма індивідуальної активності студента, зміст та спрямованість якої визначаються мотивованістю та готовністю до власного вибору. Важливою характеристикою індивідуальної освітньої траєкторії науковці вважають темп навчання, котрий визначає продуктивність пізнавальної діяльності здобувачів освіти, рівень засвоєння навчального матеріалу, що насамперед залежить від індивідуальних особливостей студентів, ступеня підготовленості, пізнавальної мотивації [47, с. 52].

У зарубіжній педагогіці вищої освіти також використовується поняття індивідуальної освітньої траєкторії, де основні характеристики репрезентовані професором Бостонського університету Е. Феїнберг (E. Feinberg), який потрактовує індивідуальну освітню траєкторію як середньострокову дидактичну систему, що забезпечує оптимальні педагогічні умови для розвитку творчого потенціалу здобувача освіти відповідно до індивідуальних особливостей особистості студента, можливостей створення індивідуального інформаційно-освітнього середовища, персоналізацію визначених цілей, планування особистісно спрямованої пізнавальної й дослідницької діяльності. Л.Бергман (L. Bergman) дещо інакше розуміє феномен індивідуальної освітньої траєкторії та потрактовує її як персоніфікований засіб реалізації творчого потенціалу здобувачів освіти у спільній пізнавальній діяльності, що пов'язано з формуванням суб'єктивного творчого досвіду з урахуванням психологічних особливостей. Професор Віденського Інституту регіональних досліджень та член Австрійської академії наук Ф.Шнель (Ph. Schnell) потрактовує поняття індивідуальної освітньої траєкторії як процес динамічного просування між освітніми рівнями, що призводить до різних рівнів «освітнього капіталу». Ефективність цього процесу передбачає певні вимоги до закладів вищої освіти щодо побудови та впровадження стратегій індивідуального вибору майбутніх фахівців та надання можливостей до освіти протягом усього життя. На думку зарубіжних науковців, концепція створення індивідуальних освітніх траєкторій належить до феномену «освітнього мікрокосмосу» здобувача освіти, який включений у «глобальне освітнє середовище». Як складний дидактичний процес проектування і практична реалізація індивідуальних освітніх траєкторій включає в себе такі компоненти: створення індивідуальних інформаційних середовищ; персоналізацію дидактичних ресурсів, включаючи індивідуальні пошукові інструменти; індивідуалізацію визначеної освітньої мети та гнучкість у її досягненні; індивідуальний підхід до визначення темпу пізнавальної та дослідницької діяльності [47, с. 56].

О. Білоус, П. Самойленко, які досліджували особливості запровадження та реалізації індивідуальних освітніх траєкторій у процесі педагогічної практики майбутніх учителів на другому (магістерському) рівні вищої освіти, обрали спрямовуючим орієнтиром розробки та проектування індивідуальної освітньої траєкторії матрицю компетенцій майбутнього фахівця. Проектування проводилося відповідно до професійного стандарту. Педагогічна практика розглядалася як освітньо-професійне середовище для створення індивідуальної освітньої траєкторії, котре забезпечувало здобувачу освіти суб'єктну позицію у виборі, розробці та реалізації індивідуального пізнавального алгоритму за умови педагогічного супроводу керівника педагогічної практики. Значення освітнього середовища, створеного у період педагогічної практики, автори вбачають у можливості реалізації індивідуальних траєкторій пізнавальної діяльності студентів [11, с. 112].

П. Самойленко розглядає індивідуальну освітню траєкторію здобувача вищої освіти як унікально-індивідуальний шлях професійного й особистісного саморозвитку, що включає вільний вибір змісту, форм, методів, засобів й темпу вирішення визначених завдань за умови ефективної педагогічної підтримки педагога. Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії передбачає розробку індивідуальної освітньої програми та індивідуального освітнього маршруту. Конкретизація індивідуальної освітньої траєкторії студента відбувається при складанні індивідуальної освітньої програми, де визначаються цілі, завдання, вихідні характеристики рівня готовності магістранта до виконання навчальних завдань, форми та методи реалізації визначених завдань. Послідовність виконання запропонованих навчальних завдань та терміни їх виконання визначається в індивідуальному освітньому маршруті, що орієнтовно передбачає індивідуальний темп формування професійних компетентностей. Індивідуальний освітній маршрут, індивідуальна освітня програма та індивідуальна освітня траєкторія створюються у процесі консультативних зустрічей та розглядаються як програма особистісно-професійного саморозвитку здобувача освіти [57, с. 23].

На основі аналізу літератури науковцями (Т. Коростіянець) здійснено узагальнення різних підходів до розуміння поняття індивідуальної освітньої траєкторії, а саме: як персоналізований шлях творчої реалізації наявного інтелектуального потенціалу; як процес виявлення та розвитку здібностей, що відбувається в освітньому процесі; як певна послідовність етапів пізнавальної діяльності по реалізації особистих та професійних цілей відповідно до здібностей, мотивації, можливостей, інтересі за умови координуючій, організуючій, консультуючій допомоги педагога; як виявлення стилю пізнавальної діяльності здобувача освіти, сформованого відповідно до мотивації, рівня підготовленості. У результаті Т. Коростіянець пропонує власне визначення, а саме він розглядає індивідуально-освітню траєкторію студента як розробку та реалізацію освітньої програми, де обумовлюється позиція здобувача та можливий проєкт пізнавальної діяльності. Індивідуальна освітня програма надається здобувачу освіти для розуміння свого «індивідуального освітнього маршруту». Структура індивідуальної освітньої траєкторії включає наступні елементи: цільовий як постановка цілей і визначення провідних напрямів отримання освіти, що визначається відповідно до державного освітнього стандарту та індивідуальних потреб й основних мотивів здобувача освіти; змістовний, що відображає зміст, передбачений конкретною освітньою програмою; технологічний, котрий пропонує новітні технології, форми, методи й методики навчання; діагностичний, що визначає систему діагностики досліджуваного феномену; організаційно-педагогічний, що регламентує умови реалізації відповідно до характеристики конкретного студента (рівень готовності, пізнавальні потреби); результативний [33].

Таким чином, визначимо основні характеристики досліджуваного феномену: 1) індивідуальна освітня траєкторія магістранта розробляється та виконується через вільний вибір освітньої програми, набору навчальних дисциплін, дисциплін за вибором, а також форм і методів навчання; 2) індивідуальна освітня траєкторія магістранта конкретизується в індивідуальному навчальному плані; 3) індивідуальний навчальний план

складається на один навчальний рік на основі особистого вибору студентом переліку навчальних дисциплін; 4) важливим шляхом реалізації індивідуальної освітньої траєкторії є участь магістрантів у програмах академічної мобільності.

Друга тенденція: розвиток логічного та творчого мислення майбутнього викладача в освітньому середовищі педагогічного університету як важливої передмови формування дослідницької компетентності

Розвиток дослідницької компетентності майбутніх магістрів з освітніх, педагогічних наук зумовлений тенденціями, що передбачають вирішення проблеми особистісно-професійного становлення викладача закладу вищої освіти на основі набуття ключових компетентностей, розвитку професійних здібностей та творчого потенціалу, формування системи гнучких умінь щодо роботи в команді, прийняття продуктивних рішень у ситуаціях невизначеності та багатофакторності. Тому важливим стає питання розвитку професійного, логічного та творчого мислення здобувачів освіти освітнього рівня магістра.

Ефективний розвиток творчого мислення магістрантів вимагає системного підходу до цього процесу. У науковій літературі (О. Акімова) представлена авторська *система розвитку* досліджуваного феномену, котра включає такі компоненти: 1) стратегічно-цільовий, котрий визначає оновлені стратегічні орієнтири розвитку вищої освіти та передбачає становлення особистісної та професійної готовності студентів до роботи в сучасному, динамічному, кризовому соціумі, що може бути досягнуто через зміну навчальних цілей до набуття студентами здатності розв'язувати пізнавальні, професійні та особистісні проблеми; зміну освітніх технологій від репродуктивних до розвивальних педагогічних технологій, котрі можуть забезпечити випереджальний характер вищої педагогічної освіти; зміни змісту педагогічної освіти за ознаками новизни, обсягу й структури його побудови (практична значущість, фундаментальність, базовість і варіативність); міждисциплінарної інтеграції; 2) навчально-визначальний, котрий передбачає розвиток освітніх парадигм – від традиційної до розвивальної освіти, результатом цього процесу має стати розвиток таких властивостей особистості,

як здатність вирішувати педагогічні задачі на творчому рівні, критично мислити та аналізувати педагогічні ситуації, обґрунтовувати власну професійну позицію, своє педагогічне кредо; 3) особистісний, пов'язаний з актуалізацією ролі творчих інтелектуальних здібностей, що розкриваються через такі положення: здібності, як індивідуальні психологічні властивості особистості, притаманні людині протягом життя, тому доцільним є надання можливостей для їх розвитку в освітньому середовищі закладу освіти; , відповідного цим здібностям; 2) здібності можна розвивати в освітньому процесі через «прирощення способів розумової діяльності» [1, с. 9].

Розвиток дослідницької компетентності магістрантів вимагає у якості важливої передумови формування у здобувачів освіти логічного мислення та основних розумових операцій (аналіз, синтез, узагальнення, порання). До головних понять логічного мислення відноситься, перш за все, категорія «визначення», котра потрактовується науковцями як логічний опис поняття у термінах відповідної науки з метою виокремлення нових відмінних від попередніх понять особливостей, але має бути збережена можливість встановлення до якого групи загальних понять відноситься нове поняття (предмет, процес, властивість, наслідок). Формування логічних операцій включає певні етапи: перш за все, це введення нового поняття у родові поняття, котре має деякі ознаки нового поняття; по-друге – це виокремлення відмінностей від інших понять даного роду. Важливим для розвитку дослідницької компетентності є формування «понять», котрі розглядаються як тип мислення, що характеризує ознаки предметів. Поняття – це тип мислення, що відображає суттєві ознаки предметів та їх властивості, а також характеризує відношення між предметами та явищами. Розрізняють такі функції понять : пізнавальну, коли нове пізнання є результатом попереднього; комунікативну, коли поняття використовується як засіб спілкування. Науковці виокремлюють дві основні властивості понять – за обсягом і змістом, що конкретизується таким чином: зміст поняття визначає сукупність ознак, що включає поняття, або суму властивостей, що уможливають об'єднання предметів; обсяг

поняття визначає об'єм даного поняття. За обсягом поняття поділяються на універсальні та загальні; одиничні поняття та нульові поняття, у котрих ще не міститься жодного предмета. У науковій літературі представлено логічні способи та шляхи формування понять, а саме: стихійне створення понять у повсякденному житті, але вони будуть не чіткими й розпливчатими; наукове створення понять на основі результатів дослідної роботи, зазвичай вони чітко визначені, та змінюються лише під впливом наукового пізнання. Створення наукових понять вимагає застосування логічних способів мислення, таких як: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та абстрагування [3, с. 228].

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок, що логічне мислення магістранта розглядається як тип мислення, котрий дозволяє вирішувати проблеми, здійснювати концептуальний аналіз, застосовувати різноманітні способи міркування, виокремлювати абстрактні структури, виявляти зв'язок між ситуаціями та приймати рішення через використання різноманітних порівнянь і робити висновки. До шляхів розвитку логічного мислення науковці відносять змішане навчання, котре визначається як будь-яка комбінація форм і методів навчання, зазвичай застосовуючи очне навчання на основі асинхронних та синхронних комп'ютерних засобів й технологій. Освітні технології, що використовуються у змішаному навчанні, найчастіше пов'язані із системами управління навчанням (LMS), такими як Schoology, Edmodo, Moodle та іншими. Змішане навчання є ефективним методом розвитку логічного мислення у процесі навчання для подолання проблем освіти віч-на-віч. Освітнє середовище у процесі змішаного навчання є ефективним для розвитку логічного мислення за умови дотримання таких параметрів : підтримка самостійного й спільного навчання, групові обговорення, продуктивна практика, налагодження зворотнього зв'язку тощо [4, с. 66].

У результаті теоретичного аналізу було зроблено висновок, що для розвитку творчого мислення магістрантів необхідним є активно-творчий тип набуття знань, котрий розуміється як розумова діяльність, або творча дія, що

набуває статусу досвіду. Цей досвід є позитивним для майбутньої практичної педагогічної діяльності, а знання, набуті у процесі активного пізнання, характеризуються креативністю. Саме з активно-творчим засвоєнням знань пов'язаний процес вирішення педагогічних задач, адже він відповідає природі мислення як процесу, спрямованого на пізнання або відкриття нових знань та шляхів реалізації практичних проблем. Доведеним вважається факт, що розв'язання творчих педагогічних задач можливе за умови використання при їх вирішенні теоретичних положень. Науковці додержуються думки, що розвиток творчого мислення потребує оволодіння магістрантами його основними принципами, такими як: розуміння домінуючих теоретичних педагогічних ідей; пошук різних шляхів знаходження рішення; вихід за межі логічного педагогічного мислення; прийняття можливості випадковості [2, с. 16].

Н. Шиліна, яка досліджувала проблему розвитку творчого мислення магістрів, здійснила огляд зарубіжних підходів до досліджуваної проблеми. У зарубіжних дослідженнях представлено деякі аспекти проблеми творчого мислення, а саме : взаємозв'язок творчого та критичного мислення (Eva M. Brodin) – автор зауважує, що критичне мислення іноді заважає виявленню творчості та вільному пошуку різноманітних підходів до наукової істини [75, с. 972]; виокремлено засоби розвитку творчого мислення (D. Dumitru) – до важливих засобів розвитку творчого і критичного мислення автор відносить включення у навчальні плани підготовки магістрів дисциплін, що сприяють критичному способу мислення, а саме гуманітарних наук, культурології, мистецтва [76, с. 873]; здійснено дослідження впливу творчої самоефективності на креативність аспірантів та магістрантів на внутрішню мотивацію (Jibao Gu, Changqing He та Hefu Liu) – автори взявши за основу соціальну когнітивну теорію та теорії лідерства розробили теоретичну модель, котра пов'язує стилі педагогічного керівництва (директивний та підтримуючий) з творчістю через когнітивні фактори (внутрішню мотивацію та творчу самоефективність [78, с. 722]; розроблена синтетична модель творчості (Yan Wang, Qinlong Hou) –

авторами запропонована модель творчого мислення, що включала дивергентне мислення, конвергентне мислення та інсайт (раптове виявлення оригінальності) [81, с. 3].

Класичними у педагогіці творчості є дослідження П. Торренса та Дж. Гілфорда, які виокремили такі ознаки творчого мислення: дивергентність як здатність особистості бачити досліджуваний об'єкт різнобічно та виявляти нові шляхи його використання, виходячи іноді за межі звичних уявлень; гнучкість як здатність продукувати ідеї, знаходити різноманітні рішення, об'єднувати суперечливі положення; оригінальність як самобутність висловлювань, незвичайність прийнятих рішень, що відходять від шаблону; самостійність як здатність приймати рішення, що відходять від традиції; некомфорність рішень; новизна як відсутність подібних результатів у інших авторів [74, с. 256].

С. Сисоєва виокремила ознаки педагогічної креативності, що визначає здатність магістрантів до виявлення творчого мислення, а саме це : соціальна й моральна свідомість; пошуковий стиль професійного мислення; володіння інтелектуальними операціями аналізу, обґрунтування, синтезу, узагальнення; здатність до проблемного бачення ситуації; наявність творчої фантазії та розвинутого уявлення; особистісні якості, такі як безкорисність, сміливість, здатність до прийняття ризикованих рішень, ентузіазм, цілеспрямованість, допитливість; сформована мотивація самореалізації, пізнавальний інтерес; прагнення досягти результат; комунікативні здібності [61, с. 153; 63, с. 36].

Формування творчого мислення магістранта, на думку С. Вітвицької, передбачає певну попередню роботу, а саме : розвиток всіх видів мислення (словесно-логічного; практично-дійового; теоретичного і емпіричного; інтуїтивного, дискусійного; репродуктивного та продуктивного); вдосконалення розумових операцій узагальнення, аналізу, порівняння, синтезу, класифікації, абстрагування; робити висновки з наявних фактів; доводити істинність суджень; висловлювати думки доказово. Тобто, на думку автора, формування творчого мислення означає одночасний розвиток його складових,

всіх видів розумових операцій, логічних умінь та прийомів. Ефективний розвиток творчого мислення магістрантів має бути забезпечений наявними творчими можливостями, що розглядаються як певна система інтелектуальний та творчих властивостей особистості, котра складається з підсистем: спрямованості (інтереси, мотиви, потреби); характерологічних властивостей (цілеспрямованість, сумлінність); здібностей і творчих процесів. До творчих якостей особистості автор відносить: інтуїцію, дивергентність мислення, творчу уяву, оригінальність, інтелектуальну активність [16, с. 89].

До компонентів творчого потенціалу О. Ємчик відносить: усвідомлення творчого характеру обраної професії; спрямованість особистості на творчу діяльність; опанування базовими педагогічними знаннями; оволодіння творчими вміннями та основами педагогічної майстерності; розвиток відповідних якостей особистості майбутнього фахівця; аналітико-синтетичними вміннями, вдосконалення професійних умінь, їх реалізація на творчому рівні; розвиток педагогічної творчості та самовдосконалення [21, с. 18].

Сутність творчого мислення, на думку деяких науковців (Б. Новіков, Т. Руденко, Г. Костроміна), полягає у здатності особистості досягати творчих результатів, висуває оригінальні ідеї, формувати інноваційні судження задля вирішення проблеми. До структурних компонентів творчого мислення автори відносять: проблемну ситуацію, творчу активність, спрямовану на розв'язання задачі та відповідна свідомість, котрій властивий аналіз, синтез та творчий результат. Головною мотивацією творчого мислення є пізнавальний інтерес, адже творче мислення спрямовує інтелектуальний процес на вирішення певної задачі, а результатом є процес саморозвитку та самоактуалізації особистості. Самореалізація особистості сприяє розвитку творчого потенціалу, створенню творчого продукту, оригінальної ідеї, нового бачення проблеми та генерація знання. Важливим механізмом творчого мислення науковцями визначається рефлексія, котра визначає особистісну зумовленість здійснення творчого процесу та включає самоаналіз власного мислення, особливостей особистості

на основі самоспостереження. При цьому виокремлюється два типи рефлексії: інтелектуальна рефлексія та особистісна рефлексія [48, с. 31].

Третя тенденція – *Розвиток культури дослідницької співпраці.*

Ця тенденція пов'язана із зростанням значення відповідальності в дослідницькій діяльності: сучасні дослідники відчують більшу відповідальність за соціальні та етичні аспекти своєї роботи. У зв'язку з цим університети акцентують увагу на процесі розвитку соціальних навичок та етичного мислення у магістрантів під час проведення досліджень.

У просторі української вищої освіти педагогічні університети відзначаються важливим історичним й академічним внеском у розвиток культури дослідницької співпраці. Від другої половини ХХ століття до початку ХХІ століття заклади вищої освіти виступали як каталізатори академічних пошуків, активно сприяючи науковому прогресу й інноваціям у педагогіці та суміжних наукових галузях. Вступ до дослідницької співпраці в педагогічних університетах України варто розглядати не лише як відображення історичної динаміки, але й як ключовий момент у визначенні сучасних тенденцій та перспектив подальшого розвитку науково-педагогічної спільноти країни та сприянні розвитку дослідницької компетентності магістрантів з освітніх наук.

Історичний контекст проблеми розвитку культури дослідницької співпраці в педагогічних університетах України, особливо у період з другої половини ХХ та першої чверті ХХІ століття, відображається через динамічні зміни, що відбувалися у системі освіти країни. Даний період характеризується значними трансформаціями, які суттєво вплинули на хід науково-дослідницької діяльності у педагогічних університетах та сприяли формуванню нової культури співпраці в цій сфері [73, с. 102].

Одним із ключових факторів, що вплинули на розвиток наукової співпраці та розвиток дослідницької компетентності магістрантів, був перехід до ринкової економіки у 90-ті роки ХХ століття. Це призвело до зростання конкуренції між університетами за студентів та фінансування, що стимулювало активізацію наукових досліджень для підвищення рейтингу закладів.

Впровадження нових освітніх стандартів у 2000-ні роки також відіграло значну роль у стимулюванні наукової діяльності. Потреба в оновленні наукового контенту та методик викладання вимагала проведення досліджень та співпраці з іншими університетами та науковими установами. Інтеграція України до світового освітнього простору відкрила нові можливості для міжнародної співпраці у сфері наукових досліджень, залучення до участі у міжнародних проєктах та програмах, що сприяло підвищенню авторитету української науки на міжнародному рівні. Запровадження нових інформаційних та цифрових технологій дало нові можливості для співпраці між науковцями та створило нові форми наукової взаємодії, такі як онлайн-семінари та конференції [73, с. 103].

Зростання ролі громадянського суспільства також сприяло активізації наукової діяльності, залученню магістрантів до наукової співпраці та підвищенню значення наукових досліджень у вирішенні соціальних проблем. У сукупності зазначені фактори сприяли активізації науково-дослідницької діяльності та формуванню культури дослідницької співпраці в педагогічних університетах України, що визначило їхню сучасну наукову парадигму та перспективи розвитку. Розвиток культури академічної доброчесності в педагогічних університетах України відображає складні та постійно змінювані виклики та перспективи протягом другої половини ХХ століття до початку ХХІ століття. Зростання усвідомлення важливості академічної доброчесності серед магістрантів, викладачів та науковців було спричинене не лише запровадженням міжнародних стандартів, але й внутрішніми потребами університетської спільноти. Інтеграція України до світового освітнього простору прискорила процес впровадження міжнародних стандартів науково-дослідної роботи, включаючи етичні аспекти, такі як академічна доброчесність. Збільшення ролі наукових досліджень в суспільстві спонукало до зростання вимог до доброчесної поведінки у науковій спільноті [18, с. 56].

У контексті цих тенденцій педагогічні університети вживали дієві заходи для підвищення рівня академічної доброчесності. Проведення навчальних

заходів та розробка кодексів академічної доброчесності сприяли формуванню свідомої позиції стосовно етичних аспектів наукової роботи. Створення комісій та покращення системи виявлення порушень академічної доброчесності були кроками до забезпечення дотримання етичних норм та стандартів [7, с. 6].

За останні роки акцент уваги також був зроблений на підвищенні свідомості щодо плагіату та інших форм наукового нечесного поводження. Уведення програмного забезпечення для виявлення плагіату та зміцнення механізмів внутрішнього контролю сприяли покращенню стану академічної доброчесності. Загалом, розвиток культури академічної доброчесності в педагогічних університетах України продовжується і вимагає постійного вдосконалення заходів та механізмів для забезпечення високих етичних стандартів у науковому середовищі [7, с. 7].

Загалом у період з другої половини ХХ століття до початку ХХІ століття в Україні відбулися ключові події та перехідні етапи, котрі сприяли розвитку культури академічної доброчесності. Важливим етапом стало прийняття Закону України «Про освіту» у 1995 році, в якому містилися положення, що стосувалися академічної доброчесності. У 2001 році було створено Міністерство освіти і науки України, яке отримало відповідальність за координацію політики в галузі академічної доброчесності. Роком пізніше, у 2002 році, було прийнято Національний кодекс України з етики та етикету, що відобразив важливі аспекти доброчесності у науці та освіті [24; 67, с. 65].

Додаткові зусилля були звернуті на створення правил внутрішнього розпорядку вищих навчальних закладів, враховуючи академічну доброчесність. У 2010 році була створена Комісія з питань етики при Міністерстві освіти і науки, спрямована на вирішення етичних аспектів у сфері освіти та науки. У 2014 році був ухвалений Закон України «Про запобігання та протидію корупції», який включав в себе положення про академічну доброчесність, підкреслюючи її важливість у контексті запобігання корупції. У 2019 році була затверджена Стратегія розвитку вищої освіти України до 2030 року, в якій були

визначені завдання щодо подальшого розвитку культури академічної доброчесності [67, с. 66].

Розгляд основних тенденції розвитку культури дослідницької співпраці в педагогічних університетах України у період з другої половини ХХ століття до початку ХХІ століття надзвичайно важливий для аналізу й формування уявлення про динамічний розвиток сучасної наукової думки в цій галузі. Зростання кількості наукових публікацій виявилось ключовим індикатором активізації науково-дослідницької діяльності та прагнення до її розвитку у закладах вищої освіти. Загалом відзначається значне зростання кількості наукових статей, котрі публікуються науково-педагогічними працівниками педагогічних університетів, що є не лише свідченням збільшення кількості проведених наукових досліджень, але й відображає бажання дослідників публікувати результати своєї роботи, сприяючи розвитку професійного обміну знань у науковому середовищі. Крім того зростання публікацій у міжнародних наукових журналах та збірниках свідчить про підвищення рівня наукових досліджень, проведених в педагогічних університетах України, що демонструє не лише важливість та актуальність проведених досліджень, а й їхнє визнання на міжнародному рівні, а також сприяє утворенню ефективних мереж співпраці та обміну досвідом між науковими установами різних країн [72, с. 48].

Помітною, на думку науковців, є також тенденція появи нових наукових видань, присвячених педагогічній тематиці, що свідчить про розширення тематичного спектру наукових досліджень та зростання інтересу до педагогічних проблем серед наукової спільноти. Такі видання відображають різноманітність підходів та підходять до вирішення важливих завдань у сфері освіти й педагогіки, що також сприяє розвитку інтелектуального потенціалу у педагогічних університетах України [13, с. 13].

Однією з найважливіших тенденцій є розширення тематики досліджень, що виявляється у великому розмаїтті педагогічних проблем, що вивчаються науковцями. Це відображає комплексний підхід до аналізу педагогічних проблем та пошуку нових знань у цій галузі. Особлива увага приділяється

таким проблемам, як інноваційні методи навчання та виховання, використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, інклюзивна освіта, педагогічна психологія, методика викладання різних дисциплін, історія педагогіки, порівняльна педагогіка, філософія освіти, соціологія та філософія освіти та інші [5, с. 12].

Ще одним не менш значущим шляхом розвитку культури дослідницької співпраці є активізація міжнародної співпраці. Педагогічні університети України активно взаємодіють з партнерами з інших країн у сфері наукових досліджень, що сприяє обміну досвідом, знаннями та ресурсами, а також підвищенню рівня наукових досліджень. Співпраця включає такі форми, як спільні наукові проекти, участь у міжнародних конференціях та семінарах, обмін науковими публікаціями, стажування наукових працівників та спільні публікації. Також варто відзначити впровадження нових форм наукової співпраці, які сприяють обміну досвідом та знаннями між науковцями, формуванню нових наукових ідей та залученню молодих науковців до дослідницької діяльності. Серед цих форм можна виділити наукові семінари, вебінари, круглі столи, дослідницькі лабораторії та наукові школи [72, с. 50].

Таким чином, перелічені шляхи вирішення проблеми розвитку культури дослідницької співпраці взяті у системі сприяють підвищенню рівня наукових досліджень, розширенню тематики досліджень, збільшенню кількості наукових публікацій та зростанню авторитету педагогічних університетів України на міжнародному рівні.

У науковій літературі виділяють також фактори, що впливають на процес розвитку культури дослідницької співпраці в педагогічних університетах України у другій половині ХХ та першій чверті ХХІ століття:

- *підтримка з боку держави*, що виявилася у збільшенні бюджетних асигнувань на наукову діяльність; належне фінансування сприяло розширенню матеріально-технічної бази наукових лабораторій, покращенню умов праці для науковців, а також збільшенню кількості наукових стипендій та грантів; стимулювання університетів до участі в конкурсах на отримання грантів, що

забезпечило підвищення якості наукових досліджень та активізацію наукової співпраці; запровадження програм підтримки міжнародної співпраці, що сприяло залученню вітчизняних науковців до міжнародних проєктів та наукових заходів [9, с. 65];

- *розвиток інфраструктури*: створення нових наукових лабораторій та дослідницьких центрів, що дозволило проводити більш складні та масштабні дослідження та залучати більше науковців до наукової діяльності; розширення інфраструктури сприяло проведенню більш складних та масштабних досліджень також у сфері педагогіки та освіти; нові лабораторії забезпечували не лише доступ до сучасного обладнання, але й створювали стимул для повернення нових талановитих науковців та дослідників до університетського середовища; модернізація матеріально-технічної бази університетів відіграла не менш важливу роль у розвитку дослідницької співпраці: закупівля нового обладнання, комп'ютерної техніки та програмного забезпечення, а також забезпечення доступу до наукових баз даних та електронних ресурсів значно підвищили ефективність проведення наукових досліджень; все це дозволило науковцям університетів працювати більш швидко та результативно, а також залучати до співпраці нових партнерів та експертів з різних галузей; створення сприятливих умов для наукової роботи, таких як комфортні робочі місця, можливість публікації результатів досліджень та доступ до наукової інформації та бібліотек, було ще одним важливим аспектом, що сприяло зростанню мотивації науковців до активної участі у наукових проєктах та співпраці з іншими ученими, які діяли в межах університетських структур чи поза ними; загалом згадані аспекти в сукупності сприяли покращенню інфраструктури та умов для наукової діяльності в педагогічних університетах України, що в свою чергу позитивно вплинуло на розвиток культури дослідницької співпраці в цих навчальних закладах [7, с. 8; 17, с. 19];

- *підвищення дослідницької кваліфікації науково-педагогічних працівників*, що було спрямовано на забезпечення науковців необхідними

новими знаннями, навичками та інструментами для ефективної наукової роботи та передбачало:

по-перше, впровадження програм підвищення кваліфікації стало невід'ємною складовою в університетському середовищі; університети організовували різноманітні курси, семінари, тренінги та майстер-класи для науково-педагогічних працівників, що дозволяло охопити широкий спектр тем та напрямів від методології наукових досліджень до використання новітніх інформаційних технологій, що спрямовувалося на допомогу науковцям в оновленні знань та вмінь, вдосконаленні методологічних підходів до проведення досліджень та підвищення якості наукових публікацій;

по-друге, підтримка участі науковців у міжнародних конференціях та стажуваннях відіграла важливу роль у підвищенні їх професійного рівня та розширенні горизонтів знань; участь у міжнародних наукових заходах надавала можливість науковцям ознайомитися з передовим досвідом та тенденціями в галузі педагогіки та освіти, а також налагоджувати наукові контакти з колегами з інших країн; стажування за кордоном дозволяє збагачувати та оновлювати знання, здобувати нові методики, а також розширювати свої наукові мережі;

по-третє, зростання ролі магістратури, аспірантури та докторантури в університетах сприяло залученню молодих науковців до наукової діяльності та розвитку нових наукових напрямків; навчальні програми надавали можливість молодим дослідникам отримувати практичний досвід під керівництвом досвідчених науковців, та розвивати свої наукові компетенції; магістранти, аспіранти та докторанти активно брали участь у проведенні наукових досліджень у співпраці з іншими учасниками наукового середовища, що сприяє створенню стійких зв'язків між різними поколіннями науковців та підтримці наукової співпраці в університетському середовищі [12, с. 8; 22, с. 56; 27, с. 66];

- *вдосконалення системи управління науковою діяльністю*: процес, що передбачав реформування та оптимізацію управління науковими процесами на рівні університетів з метою підвищення ефективності, прозорості та розвинення наукової співпраці; створення наукових рад та комісій стало

важливим кроком у координації та контролі за науковою діяльністю; такі органи мали на меті обговорення стратегічних питань розвитку наукової сфери університету, визначення пріоритетних напрямків наукових досліджень, а також експертизу та підтримку наукових проектів; робота наукових рад та комісій сприяла спільним рішенням, покращенню управлінських процесів та формуванню наукової стратегії університету; впровадження системи показників ефективності наукової діяльності дозволило оцінити результати роботи науковців та стимулювати їх до активізації та вдосконалення наукових досліджень; показники включали в себе такі аспекти, як кількість наукових публікацій, участь у наукових заходах, залучення до отримання наукових грантів, а також використання результатів досліджень у практичній діяльності; визначення цих показників дозволяло об'єктивно оцінювати наукову продуктивність та виявляти сильні та слабкі сторони діяльності науковців, що сприяло удосконаленню наукової роботи в цілому; зростання ролі наукового керівництва в управлінні науковою діяльністю було важливим елементом формування наукового середовища в університетах; наукові керівники факультетів та кафедр відігравали активну роль у стимулюванні наукової активності, підтримці та координації наукових проектів, а також в організації наукових заходів; вони виступали як посередники між адміністрацією університету та науковими працівниками, сприяючи вирішенню організаційних та методологічних питань наукової діяльності [5, с. 13; 9, с. 85].

- *активізація інформаційної діяльності* передбачала: впровадження нових підходів до збору, обробки та поширення наукової інформації, сприяла збільшенню обсягів та доступності наукових даних, а також підвищило рівень комунікації між науковою спільнотою; створення веб-сайтів університетів та наукових підрозділів стало важливим інструментом для поширення інформації про наукові дослідження, публікації, гранти, а також для залучення нових науковців та партнерів до співпраці, що дозволило створити простір для відкритої комунікації, обміну досвідом та ідеями між науковцями, а також забезпечити широкий доступ до результатів наукових досліджень для широкої

аудиторії; видання наукових журналів та збірників стало важливим засобом для публікації та обміну результатами наукових досліджень; вони не лише дозволяли науковцям представляти результати досліджень науковій аудиторії, але й сприяли виявленню та розгортанню наукових дебатів, аналізу та рецензуванню нових ідей та підходів; участь у наукових конференціях та семінарах стала важливим механізмом для спілкування науковців, обміну ідеями та досвідом, а також для підвищення відомостей про актуальні теми та підходи у своїй галузі [18, с. 49].

Важливим аспектом вирішення проблеми вважаємо визначення наявних викликів розвитку культури дослідницької співпраці в педагогічних університетах України у другій половині XX та першій чверті XXI століття, що складаються з кількох факторів, котрі впливають на ефективність розвитку наукової діяльності в цій галузі. По-перше, необхідність повномасштабних досліджень та модернізації інфраструктури науково-педагогічних лабораторій; по-друге, посилення інформаційно-технічної підтримки університетів; по-третє, потреба збільшення кількості магістрантів та покращення якості їх підготовки для забезпечення наукової співпраці в майбутньому; по-четверте, недостатня мотивація у деяких магістрантів до наукової діяльності [72, с. 50; 73, с. 192].

Крім того варто зазначити ряд викликів у процесі формування академічної доброчесності магістрантів та викладачів, перш за все це: недостатність заходів, спрямованих на запобігання порушенням академічної доброчесності та вдосконалення системи виявлення та розгляду таких порушень. Різноманітність систем та методів оцінювання знань у педагогічних університетах, недостатньо чіткі критерії та суб'єктивність викладачів іноді порушує академічну доброчесність. Недостатня культура саморегулювання серед студентів та викладачів є ще одним значущим викликом. Багато студентів не усвідомлюють важливості академічної доброчесності та можливих наслідків порушень її принципів. Також деякі викладачі можуть бути схильні до лобювання інтересів окремих студентів або нехтувати порушеннями академічної доброчесності [12, с. 9; 17, с. 20].

Аналіз наукової літератури дозволив нам виокремити деякі перспективні напрями розвитку культури дослідницької співпраці в педагогічних університетах України у другій половині ХХ та першій чверті ХХІ століття, котрі можуть сприяти покращенню якості та ефективності наукової діяльності в цій галузі: по-перше, ширше залучення магістрантів до виконання грантів та реалізації приватних інвестицій, постійне поліпшення матеріально-технічної бази наукових лабораторій, що сприяє активізації наукової діяльності; покращення інформаційної підтримки, що є також важливим для сприяння науковій співпраці; посилення заходів з запобігання порушенням академічної доброчесності та вдосконалення системи їх виявлення та розгляду є критично важливими аспектами для університетів, щоб створити більш сприятливі умови для культури академічної доброчесності [22, с. 58; 13, с. 15]; по-друге, своєчасне оновлення веб-сайтів університетів та наукових підрозділів, видання наукових журналів та збірників, а також активне використання соціальних мереж для поширення інформації про наукові дослідження та співпрацю може сприяти створенню сприятливого середовища для наукової співпраці [13, с. 15]; по-третє, сприяння впровадженню новітніх методів навчання та дослідницької роботи, що може сприяти розвитку нових ідей та наукових напрямків; підвищення мотивації науковців та магістрантів до активної наукової діяльності [67, с. 66]; по-четверте, постійна робота над підвищенням культури саморегулювання магістрантів та викладачів, що є ключовим фактором у формуванні академічної доброчесності, але вимагає систематичних заходів, таких як навчальні семінари, інформаційні кампанії та виховна робота, що у цілому спрямовано на розвиток відповідальності та етичних цінностей серед учасників освітнього процесу. Реалізація цих перспектив дозволить значно підвищити рівень академічної доброчесності магістрантів у педагогічних університетах України що, в свою чергу, сприятиме розвитку науки та освіти в країні, а також підвищить авторитет української педагогічної науки на міжнародному рівні.

2.2. Дидактичні основи розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття)

Розвиток дослідницької компетентності магістрантів є одним з ключових завдань у системі підготовки майбутніх педагогів та освітніх фахівців у педагогічних університетах України. Особливого значення розвиток дослідницької компетентності набуває у процесі підготовки магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки, які повинні володіти не лише глибокими теоретичними знаннями, а й практичними навичками проведення педагогічних досліджень. Кінець XX – перша чверть XXI століття стали періодом активного реформування освітньої системи в Україні, що зумовило зміну підходів до підготовки педагогічних кадрів, зокрема у сфері розвитку їхньої дослідницької компетентності.

Розгляд дидактичних основ процесу розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки включає аналіз основних підходів до формування дослідницьких умінь та навичок, методів та форм організації освітнього процесу, що сприяють розвитку дослідницької компетентності, а також аналіз історичних та соціально-економічних передумов, що впливають на цей процес. Особливої уваги заслуговує розгляд методичних засад розвитку дослідницької компетентності, серед яких важливе місце займають інтерактивні та проблемно-орієнтовані методи навчання, що забезпечують активну участь магістрантів в освітньому процесі. Розуміння дидактичних основ розвитку дослідницької компетентності магістрантів у педагогічних університетах дозволяє не лише оцінити стан та тенденції розвитку педагогічної освіти у зазначений період, але й окреслити шляхи вдосконалення підготовки майбутніх педагогів, здатних до інноваційної діяльності та наукових пошуків [41].

Як зазначає С. Сисоєва, у сучасних умовах професійно-педагогічна діяльність викладачів вищої школи зазнає якісних змін, зумовлених кількома

чинниками. По-перше, це соціальна орієнтація сучасної вищої школи на творчий розвиток студентів, їх талантів і обдарованості; діяльність викладачів у цьому напрямі часто відбувається інтуїтивно, а час, відведений на організацію творчої діяльності, є мінімальним. По-друге, демократизація та гуманізація педагогічної професії змінюють професійну позицію викладача, його взаємини з іншими соціальними інститутами, що сприяє реалізації творчого потенціалу та вимагає утвердження педагогіки співробітництва і партнерства. По-третє, швидкозмінність сучасного світу та технологій вимагає від викладачів творчого підходу до роботи та постійного вдосконалення професійної діяльності. Але іноді бажання працювати самостійно і творчо поєднується з ускладненнями у застосуванні знань у нових ситуаціях, що зумовлено недостатньо розвинутим творчим мисленням та неадекватною підготовкою до творчої діяльності. Недостатня увага приділяється становленню творчої особистості майбутнього викладача, вихованню професійно-педагогічної спрямованості та загально-педагогічних умінь на основі ґрунтовної психологічної і фізіологічної підготовки. У результаті, існує певна суперечність між новими вимогами до професійно-педагогічної праці та типовою заформалізованою підготовкою майбутніх викладачів до професійної діяльності [63, с. 89].

У вітчизняному науковому дискурсі проблема підготовки магістрів спеціальності 011Освітні, педагогічні науки розглядається, зокрема, в наукових дослідженнях таких науковців як: О. Акімова (змісту підготовки магістрів освітніх наук); О. Антонова (ефективність впровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки фахівців); С. Вітвицька (сучасні підходи до визначення поняття «педагогічні інновації»); основні положення модульно-контекстної технології підготовки магістрів); І. Зязюн (формування майстерності у професійній діяльності); С. Нестуля та Н. Кононец (методологічні підходи до розробки освітньої програми підготовки магістрів «Педагогіка вищої школи»); С. Сисоєва (проблеми модернізації освіти та розвитку особистості в контексті сучасних цивілізаційних змін; конкретизація та обґрунтування основних принципів підготовки магістрів освіти); та інших.

Однією з ключових задач сучасної вищої освіти є формування у студентів здатності до самостійного дослідження та критичного мислення, що особливо актуально для магістрантів. Зміст освіти, орієнтований на розвиток дослідницької компетентності, має включати не лише теоретичні знання, але й практичні навички, які сприяють формуванню системного підходу до дослідження.

Н. Постригач, розглядаючи питання реформування змісту вищої педагогічної освіти, зазначає ряд рекомендацій для покращення підготовки магістрантів, що включають: врахування різних точок зору та взаємозв'язків між навчанням, викладанням і контекстами; інтеграцію теорії та практики через оновлення курикулуму (навчального плану); підтримку професійної автономії вчителів і розвиток рефлексивного мислення; акредитацію національних академічних мереж і їх розширення; зміцнення академічних мереж для обміну знаннями та практиками [53, с. 13].

Питанням реформування змісту освіти, зокрема, присвячена діяльність групи експертів з реформування вищої освіти (Higher Education Reform Experts Team (HERE team)), під керівництвом Erasmus+. Мета HERE team полягає в забезпеченні експертної підтримки для просування реформ і сприяння прогресу в сфері вищої освіти в зацікавлених країнах, а також у розробці політики та реформ у цій галузі, та включає три основні напрямки [77]:

- підтримка розробки освітньої політики: допомога у модернізації та розробці стратегій у вищій освіті через тісну співпрацю з місцевими органами влади, включаючи розробку навчальних планів, удосконалення управління та функціонування вищих навчальних закладів, а також зміцнення зв'язків між сектором вищої освіти та соціально-економічним середовищем;

- постійний діалог з ЄС: співпраця з ЄС для підтримки освітньої політики, можливо, через координацію з платформами програми Erasmus+ та іншими ініціативами європейської комісії;

- підтримка проєктів Erasmus+: розповсюдження результатів і наслідків проєктів Erasmus+ та попередніх програм ЄС, включаючи передовий досвід та інноваційні ініціативи, для підтримки модернізації і розвитку вищої освіти [77].

HERE team здійснюватимуть діяльність як на національному, так і на міжнародному рівнях, зокрема:

- бенефіціари Erasmus+: вищі навчальні заклади, окремі особи, громадянське суспільство, неурядові організації, підприємства, професійні асоціації, дослідницькі установи, заклади професійної підготовки та інші зацікавлені сторони в галузі вищої освіти;

- національні органи, що відповідальні за вищу освіту та їхні підрозділи.

Міжнародна діяльність HERE team охоплює: тематичні семінари (орієнтовані на специфічні потреби країн-партнерів для обміну знаннями і досвідом, включаючи візити до навчальних закладів), навчальні візити (поїздки до університетів ЄС або країн-партнерів для ознайомлення з практиками реформування вищої освіти), міжнародні конференції (великі масштабні заходи з доповідями експертів і семінарами на актуальні теми модернізації вищої освіти), місії технічної допомоги (надання технічної підтримки на місцевому рівні для проведення навчальних і консультаційних заходів), рпритування/публікації (участь у створенні опитувань та публікацій на замовлення Європейської Комісії або EACEA), віртуальна експертна спільнота (платформи для комунікації, обміну інформацією та матеріалами) [77].

На національному рівні команда HERE team буде:

- консультувати і надавати підтримку (допомога закладам вищої освіти у реалізації реформ);

- підвищення обізнаності (реклама та популяризація реформ вищої освіти, а також ініціатив ЄС);

- консультативні послуги (участь у розробці освітньої політики, організації семінарів, читання лекцій, публічні виступи, аналізи, дослідження та публікації щодо реформ вищої освіти) [77].

Зміст освіти є фундаментальним компонентом освітнього процесу, що визначає мету, завдання, форми і методи навчання, а також основні результати, які очікуються від здобувачів. В Україні зміст освіти регулюється державними стандартами, що визначають загальні вимоги до навчальних програм і результатів навчання.

Зміст освіти магістрантів відповідно до міжнародних документів включає кілька ключових аспектів:

- навчальні дисципліни та курси (формують основу навчальної програми і включають обов'язкові та вибіркові курси; обов'язкові курси забезпечують базову підготовку у відповідності до державних стандартів, тоді як вибіркові курси дають студентам можливість поглибити знання в певних галузях відповідно до їхніх інтересів та професійних потреб);

- міждисциплінарні зв'язки (важливий аспект змісту освіти, що забезпечує інтеграцію знань з різних галузей науки, сприяючи формуванню цілісного уявлення про світ та розвиток критичного мислення у студентів);

- компетентнісний підхід (сучасна освіта орієнтована на формування компетентностей, тобто здатності використовувати знання, уміння і навички в реальних життєвих та професійних ситуаціях; підхід акцентує увагу на розвитку не лише когнітивних здібностей, але й особистісних якостей, таких як комунікація, співпраця, креативність та відповідальність);

- інноваційні методи навчання (зміст освіти має включати новітні педагогічні технології та методики, що сприяють активному залученню студентів у навчальний процес (наприклад: проєктне навчання, проблемне навчання, інтерактивні технології, використання цифрових ресурсів та засобів дистанційного навчання);

- освітні стандарти та результати навчання (державні стандарти освіти визначають вимоги до змісту навчання і встановлюють конкретні результати, яких повинні досягти студенти. це включає знання, уміння, навички та цінності, які є необхідними для успішної професійної діяльності та особистісного розвитку) [30].

Загалом особливості змісту підготовки магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки включають кілька ключових аспектів, що забезпечують високий рівень фахівців у цій галузі.

Законодавче регулювання відіграє важливу роль у визначенні структури та змісту освітніх програм для магістрантів. Основними нормативними документами є зокрема Закон України «Про вищу освіту», Національна рамка кваліфікацій, освітньо-професійні програми та ліцензійні умови.

Закон України «Про вищу освіту» є фундаментальним документом, що встановлює загальні принципи організації вищої освіти в Україні. Він визначає вимоги до підготовки магістрів, забезпечуючи єдність і узгодженість освітніх програм на національному рівні. Закон регламентує не лише зміст освітніх програм, але й методику навчання та критерії оцінювання, що дозволяє забезпечити високу якість підготовки фахівців. Національна рамка кваліфікацій встановлює рівні кваліфікацій, яким повинні відповідати випускники ЗВО, що забезпечує стандартизацію освітніх програм і дає можливість зрозуміти, які знання, вміння та навички повинні мати магістранти для успішної професійної діяльності. Кожен ЗВО, в свою чергу, розробляє власну освітньо-професійну програму для магістрів, яка повинна відповідати вимогам державних стандартів. Ці програми охоплюють теоретичні та практичні аспекти підготовки, спрямовані на формування компетентностей, необхідних для педагогічної діяльності. Для здійснення освітньої діяльності ЗВО повинен отримати ліцензію, що підтверджує відповідність його освітніх програм встановленим вимогам. Ліцензійні умови забезпечують контроль якості освіти і гарантують, що заклади дотримуються всіх необхідних стандартів у підготовці магістрантів [25; 43; 42].

Сучасні тенденції в законодавчому регулюванні орієнтовані на компетентнісний підхід, індивідуалізацію навчання та забезпечення якості освіти. Компетентнісний підхід передбачає формування у магістрантів не лише теоретичних знань, але й практичних умінь та навичок, необхідних для професійної діяльності. Це сприяє підготовці фахівців, які можуть ефективно

використовувати свої знання на практиці і адаптуватися до змін у професійному середовищі.

Індивідуалізація навчання дозволяє розробляти індивідуальні навчальні плани для магістрантів, враховуючи їхні особисті потреби та інтереси, що сприяє більш ефективному навчанню і розвитку професійних компетентностей, оскільки кожен магістрант може зосередитися на тих аспектах, які найбільше відповідають його професійним цілям. Забезпечення якості освіти включає впровадження систем внутрішнього забезпечення якості освіти, які дозволяють постійно покращувати навчальний процес. Це включає регулярний моніторинг і оцінювання освітніх програм, а також внесення змін для підвищення їхньої ефективності. Таким чином, законодавче регулювання та сучасні тенденції в освіті забезпечують підготовку компетентних, творчих і адаптивних фахівців у галузі освітніх і педагогічних наук, які здатні відповідати сучасним викликам та сприяти розвитку освітньої сфери [34].

Зміст освіти у підготовці магістрів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки зосереджується на глибокому вивченні теоретичних та практичних аспектів освіти та педагогіки. Основними особливостями змісту підготовки магістрів у цій спеціальності є такі компоненти: теоретична підготовка, практична підготовка, спеціальні курси, дослідницька діяльність та розвиток особистісних компетенцій [42].

Теоретична підготовка включає вивчення філософії освіти, що передбачає ознайомлення з основними філософськими підходами до освіти, аналіз сучасних освітніх парадигм та теорій. Педагогічна теорія охоплює дослідження різних педагогічних теорій та моделей навчання, їх ефективність та застосування у різних освітніх контекстах. Методологія педагогічних досліджень спрямована на освоєння методів і методологій проведення педагогічних досліджень, включаючи кількісні та якісні дослідження [43].

Практична підготовка охоплює практику викладання, яка включає стажування у навчальних закладах, розробку та проведення уроків, а також аналіз і рефлексію педагогічної діяльності. Педагогічний менеджмент

передбачає вивчення принципів та методів управління освітніми закладами, стратегічного планування та організації навчального процесу. Інноваційні технології в освіті включають ознайомлення з сучасними технологіями та інструментами, що використовуються в освіті, зокрема цифровими технологіями та дистанційним навчанням.

Спеціальні курси зосереджені на інклюзивній освіті, що готує магістрантів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, та міжнародній освіті, яка аналізує глобальні тенденції в освіті, вивчає міжнародні освітні системи та програми, сприяє обміну досвідом з іноземними колегами.

Дослідницька діяльність включає написання та захист магістерської роботи з актуальної проблеми в галузі освіти та педагогіки, що передбачає глибокий аналіз обраної теми та пропозиції щодо її вирішення. Участь у наукових конференціях та семінарах забезпечує презентацію результатів досліджень, обговорення сучасних проблем та досягнень у сфері освіти з іншими науковцями та педагогами [42; 43].

Розвиток особистісних компетенцій включає професійний розвиток через постійне вдосконалення професійних знань та навичок за допомогою участі у тренінгах, семінарах та курсах підвищення кваліфікації, а також розвиток комунікативних навичок, що охоплює ефективну комунікацію, роботу в команді, вирішення конфліктів та співпрацю з колегами, учнями та батьками.

Загалом, зміст підготовки магістрів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки спрямований на формування висококваліфікованих педагогів та освітніх менеджерів, здатних впроваджувати інновації та забезпечувати якісну освіту в умовах сучасного суспільства.

Відповідно до Стандарту вищої освіти України для спеціальності 011 Освітні педагогічні науки на другому (магістерському) рівні, що містить численні дидактичні основи для розвитку дослідницької компетентності магістрантів, зміст підготовки включає теоретичні основи освітніх досліджень, освітню статистику, освітні вимірювання та управління освітою. Методологічні підходи підкреслюють використання сучасних технологій навчання,

соціологічних та статистичних методів, цифрових технологій, інтегрованих та індивідуально-орієнтованих освітніх технологій [42].

Компетентності магістрантів формуються через здатність до проектування і дослідження освітніх систем, застосування нових підходів до вирішення дослідницьких задач, здійснення експертизи та надання консультацій з питань освітньої політики та інновацій в освіті, управління стратегічним розвитком команди, а також використання сучасних ІКТ у дослідницькій діяльності. Результати навчання передбачають, що магістранти мають знати новітні концепції розвитку освіти і педагогіки, використовувати сучасні цифрові технології в дослідницькій діяльності, організовувати освітній процес на основі компетентнісного підходу, розробляти та реалізовувати інноваційні дослідницькі проекти. Ці дидактичні основи сприяють формуванню у магістрантів навичок та знань, необхідних для ефективного проведення освітніх досліджень і впровадження інновацій в педагогічну практику [41; 70].

М. Леврінц, Н. Варга, Ю. Попик, досліджуючи розвиток дослідницької компетентності майбутніх педагогі зазначають, що науково-дослідницька діяльність (НДД) є важливою складовою професійної діяльності педагога, що формує рівень його дослідницької компетентності (ДК) [79].

На думку науковців, сучасні наукові підходи до вивчення компетентності включають кілька основних орієнтирів:

- особистісний підхід, що акцентує увагу на поведінкових характеристиках фахівця, які впливають на його успішність у професійній діяльності. У межах цього підходу компетентність розглядається як основний поведінковий аспект, що проявляється в ефективній та успішній діяльності, залежно від контексту, організаційних умов середовища та факторів професійної діяльності;

- системний підхід, що трактує дослідницьку компетентність як складову професійної компетентності та невід'ємний компонент загальної та професійної освіти. цей підхід визнає ДК однією з ключових складових у професійній підготовці;

- процесуально-технологічний підхід (зокрема, згідно з М. Архиповою), що розглядає ДК як володіння специфічними дослідницькими здатностями. У цьому контексті ДК є сукупністю знань у певній галузі науки і методів, що використовуються для проведення досліджень;

- знанневий підхід, що визначає ДК як комбінацію знань, умінь і навичок, необхідних для здійснення дослідницької діяльності (зокрема, за визначенням С. Сисоєвої та Л. Козака);

- функціонально-діяльнісний підхід, що ототожнює дослідницьку компетентність із функціональною компетентністю, розглядаючи її як сукупність особистісних якостей, що сприяють ефективній дослідницькій діяльності [79].

У контексті педагогічної діяльності НДД, як зазначають М. Леврінц, Н. Варга, Ю. Попик, формує дослідницьку компетентність, зокрема через розвиток навичок аналітичної та проєктної діяльності, виконання науково-дослідницьких проєктів і впровадження їх результатів у практичну роботу. Основною тенденцією є раннє залучення студентів до НДД, що підтримується певними педагогічними умовами, такими як цілеспрямоване заохочення НДД, посилення міждисциплінарного підходу і застосування активних форм навчання, включаючи співбесіди, практикуми, семінари, ділові ігри, аналіз ситуацій, практикум, стажування та самостійну роботу. Удосконалення формування ДК у вищій освіті України може бути досягнуто через впровадження позитивного зарубіжного досвіду у навчальний процес [79].

Н. Батечко зазначає, що реалізація акмесинергетичної моделі підготовки викладачів у вищій школі тісно пов'язана з застосуванням різних методів навчання магістрантів. На етапі професійного самопізнання найбільш ефективними виявились репродуктивні методи, які включають пояснення та інструктаж. Для етапів самовиховання та саморозвитку краще підходять продуктивні методи, зокрема виконання комплексних міжпредметних завдань. На етапі самовдосконалення перевагу мають творчі методи, зокрема розв'язання комплексних завдань і моделювання творчих завдань.

Комбінування різних методів навчання в умовах магістратури дозволяє комплексно вирішувати завдання навчання, виховання та наукової роботи, що сприяє формуванню професійного стилю, науково-професійного світогляду, педагогічних і особистісних цінностей у магістрантів [8, с. 57].

Н. Мачинська, аналізуючи розвиток магістерської освіти та зміни змісту підготовки магістрантів зазначає, що згідно з тогочасним чинним законодавством магістерські програми класифікуються на три основні типи: дослідницькі програми, які орієнтовані на поглиблене дослідження в конкретній науковій галузі; професійні програми, що спрямовані на розвиток професійних і управлінських компетенцій у певній сфері діяльності; та кар'єрні програми, які зосереджені на вдосконаленні теоретичних знань і практичного досвіду для кар'єрного зростання та підготовки до управлінської діяльності [37, с. 98]. Якість освіти визначається як сукупність характеристик, що відповідають міжнародним стандартам і здатні задовольнити потреби студентів і суспільства. Це включає властивості освітніх послуг, які забезпечують всебічний розвиток студента, професійну компетентність і ціннісну орієнтацію особи з вищою освітою, а також багатовимірний аспект, що охоплює різні види діяльності вищого навчального закладу, такі як академічні програми, наукові дослідження, навчально-методичні ресурси, професорсько-викладацький склад та матеріально-технічну базу [37, с. 98].

Дослідниця також зазначає, що у процесі магістерської підготовки, важливим є дотримання принципу науковості, що у педагогічній освіті полягає в тому, що зміст освіти має базуватися на наукових знаннях і враховувати як логічні, так і історичні аспекти. Реалізація цього принципу передбачає, що викладачі повинні спрямовувати зусилля на освоєння студентами глибоких наукових знань і формування наукового світогляду. Для цього потрібно впроваджувати найновіші досягнення в галузі педагогічної теорії та практики, систематично інформувати студентів про нові наукові досягнення, використовувати сучасну наукову термінологію, а також демонструвати розвиток науки і методи пізнання. Це включає розкриття причинно-наслідкових

зв'язків явищ, проникнення в суть подій і демонстрацію досягнень науки [38, с. 278].

Сучасна освіта характеризується кількома провідними тенденціями, що визначають її розвиток. Основними з них є демократизація освіти, зміни в вимогах до саморозвитку особистості, акцент на креативний стиль індивідуального і суспільного життя, а також свобода педагогічної творчості. Важливим аспектом є застосування сучасних технологій навчання, які сприяють підготовці майбутніх фахівців, та новітні тенденції викладання навчальних дисциплін.

Магістратура є першим критично важливим етапом професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів вищих навчальних закладів. На цьому рівні навчання забезпечується формування готовності до викладацької діяльності, яка є невід'ємною частиною професійного розвитку. Основна мета магістратури полягає у формуванні дослідницької компетентності, що включає не лише оволодіння теоретичними знаннями в конкретній галузі, але і здатність до інноваційного підходу у навчальному процесі, творчого стилю педагогічної діяльності та розвинутої педагогічної рефлексії [38, с. 283].

Підвищена увага до психології і педагогіки, а також розуміння освіти як безперервного процесу, який супроводжує життєдіяльність сучасної людини, стимулюють зацікавленість у питаннях професійної підготовки викладачів ЗВО. Важливою частиною формування змісту педагогічної освіти магістрантів є врахування кількох аспектів:

- світоглядне значення навчальної дисципліни: дисципліни повинні допомагати магістрантам зрозуміти закони суспільного та природного розвитку, а також здійснювати аналіз суспільних та педагогічних явищ і процесів;
- пізнавальне значення навчальних дисциплін: вони повинні сприяти розвитку світогляду магістрантів, надавати цікаві та корисні фахові знання, стимулювати пізнавальну активність;

- суспільне значення навчальних дисциплін: вони повинні мати значний вплив на наукове, суспільне, культурне та економічне життя країни;
- практичне значення навчальної дисципліни : дисципліни повинні бути корисними для магістрантів, зокрема, бути пов'язаними з їхньою майбутньою професією, надавати навички і вміння, які можна застосовувати на практиці;
- якість викладання початкової дисципліни: важливим є також високий рівень викладання предметів, що вплине на ефективність навчання [38, с. 288].

Згідно з О. Проценко, магістратура передбачає вивчення нормативних дисциплін, таких як «Педагогіка вищої школи», «Психологія вищої школи», «Методика викладання у вищій школі», «Методологія наукових досліджень у вищій школі», «Управління навчально-виховним процесом у вищій школі», «Психологія управління», а також спецкурсів, таких як «Професійно-особистісне становлення викладача вищої школи» і «Освітні технології навчання у вищому навчальному закладі». Ці курси спрямовані на формування теоретичних знань та умінь магістрантів щодо науково-педагогічної діяльності у вищих навчальних закладах [55].

Реформування системи підготовки магістрів спрямоване на підвищення якості підготовки майбутніх науковців і педагогів полягає у реалізації стратегічних завдань та шляхів реформування системи підготовки магістрів спеціальності (таблиці 2.2.1. та 2.2.2.), що досягається через оновлення змісту освітніх програм, використання інноваційних методів навчання та залучення до навчального процесу провідних науковців і практиків. Інтеграція в європейський освітній простір є одним із ключових завдань, що реалізується через впровадження міжнародних стандартів та розширення можливостей для академічної мобільності магістрантів і викладачів. Важливим аспектом реформування є розвиток дослідницької діяльності магістрантів. Заохочення участі магістрантів у наукових дослідженнях та публікація результатів у наукових виданнях сприяють підвищенню рівня наукового потенціалу

магістрантів. Посилення практичної складової навчання забезпечується через можливість проходження практики в освітніх закладах різних типів та участь у розробці й впровадженні інноваційних освітніх програм.

Таблиця 2.2.1.

Стратегічні завдання реформування системи підготовки магістрів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Завдання	Опис
Підвищення якості підготовки майбутніх науковців і педагогів	Основним завданням є підвищення якості підготовки шляхом оновлення змісту освітніх програм, використання інноваційних методів навчання та залучення провідних науковців і практиків до навчального процесу. Важливим аспектом є забезпечення інтеграції теоретичних знань із практичними навичками, що відповідають потребам сучасної педагогіки. Використання сучасних методик та підходів дозволяє підвищити рівень професійної компетентності майбутніх педагогів та науковців, роблячи їх конкурентоспроможними на ринку праці.
Інтеграція в європейський освітній простір	Аргументована необхідністю впровадження міжнародних стандартів та розширенням можливості для академічної мобільності магістрантів та викладачів. Інтеграція в європейський освітній простір сприяє підвищенню конкурентоспроможності випускників на міжнародному ринку праці та сприяє обміну досвідом між освітніми установами різних країн. Важливим аспектом є адаптація освітніх програм до вимог європейських стандартів, що дозволяє створювати умови для визнання українських дипломів за кордоном.
Розвиток	Заохочення участі магістрантів у наукових

<p>дослідницької діяльності магістрантів</p>	<p>дослідженнях та публікація результатів у наукових виданнях є ключовими аспектами розвитку їхнього наукового потенціалу. Створення умов для проведення наукових досліджень, підтримка наукових ініціатив та організація наукових заходів дозволяють магістрантам розвивати свої дослідницькі навички та робити внесок у науковий прогрес. Важливим є формування у магістрантів наукового мислення та вміння критично оцінювати отримані результати.</p>
<p>Посилення практичної складової навчання</p>	<p>Забезпечення можливості проходження практики в освітніх закладах різних типів та участь у розробці та впровадженні інноваційних освітніх програм є важливими елементами підготовки магістрантів. Практична складова навчання дозволяє студентам застосовувати отримані знання на практиці, що сприяє формуванню професійних навичок. Важливою є також співпраця з освітніми установами для забезпечення ефективної практичної підготовки студентів.</p>

Оновлення змісту освітніх програм включає в себе сучасні педагогічні технології, цифрові інструменти, курси з управління освітніми закладами тощо. Розвиток науково-дослідницької діяльності передбачає створення умов для проведення наукових досліджень, організацію наукових конференцій, семінарів, круглих столів, що дозволяє магістрантам розвивати свої дослідницькі навички. Посилення міжнародної співпраці сприяє обміну досвідом з іноземними партнерами, залученню іноземних викладачів та участі у міжнародних проектах. Важливим напрямом реформування є впровадження нових форм організації навчального процесу, таких як онлайн-навчання, міждисциплінарні проекти, проблемне навчання, що сприяють розвитку критичного мислення та творчих здібностей студентів. Регулярне підвищення

кваліфікації викладачів з метою оновлення їхніх знань і навичок є невід'ємною частиною забезпечення якості освіти, що дозволяє викладачам бути в курсі новітніх педагогічних методик і технологій, підвищуючи ефективність навчального процесу [64].

Таблиця 2.2.2.

*Шляхи реформування системи підготовки магістрів спеціальності
011 Освітні, педагогічні науки*

Шляхи	Опис
Оновлення змісту освітніх програм	Необхідність включати до навчальних планів сучасні педагогічні технології, цифрові інструменти, курси з управління освітніми закладами тощо, що дозволяє магістрантам опановувати новітні методи і засоби навчання, що відповідають вимогам сучасного освітнього середовища. Оновлення змісту освітніх програм сприяє підвищенню рівня підготовки фахівців, здатних ефективно працювати в умовах сучасних викликів.
Розвиток науково-дослідницької діяльності	Створення умов для проведення наукових досліджень, організація наукових конференцій, семінарів, круглих столів сприяють активізації наукової роботи серед магістрантів, що дозволяє підвищити рівень наукових досліджень та забезпечити магістрантів необхідними дослідницькими компетенціями. Важливим є також створення наукових лабораторій та центрів, де магістранти можуть реалізувати свої наукові проекти.
Посилення міжнародної співпраці	Обмін досвідом з іноземними партнерами, залучення іноземних викладачів та участь у міжнародних проектах сприяють збагаченню освітнього процесу

	<p>новими знаннями та практиками. Це забезпечує розвиток міжнародних зв'язків та сприяє інтеграції української освіти у світовий освітній простір. Важливим є також створення програм подвійних дипломів та спільних освітніх проєктів з іноземними університетами.</p>
<p>Впровадження нових форм організації навчального процесу</p>	<p>Необхідність впроваджувати онлайн-навчання, міждисциплінарні проєкти, проблемне навчання, що сприяють розвитку критичного мислення та творчих здібностей магістрантів. Ці форми організації навчального процесу дозволяють магістрантам отримувати знання і навички в інтерактивній та інноваційній формі. Важливою є також підтримка самостійної роботи магістрантів та створення умов для їхньої творчої самореалізації.</p>
<p>Підвищення кваліфікації викладачів</p>	<p>Регулярне підвищення кваліфікації викладачів з метою оновлення їхніх знань і навичок є важливим аспектом забезпечення якості освіти, що дозволяє викладачам бути в курсі новітніх педагогічних методик і технологій, що підвищує ефективність навчального процесу. Важливою є також підтримка професійного розвитку викладачів через участь у наукових конференціях, семінарах, стажуваннях та інших формах підвищення кваліфікації.</p>

Таким чином, реформування системи підготовки магістрів спрямоване на створення умов для підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в сучасному освітньому середовищі та робити вагомий внесок у розвиток педагогічної науки та практики. Реформування передбачає комплексний підхід, що охоплює оновлення змісту освітніх програм, розвиток

науково-дослідницької діяльності, посилення міжнародної співпраці, впровадження інноваційних форм навчання та підвищення кваліфікації викладачів. Це дозволяє забезпечити високий рівень підготовки магістрантів та сприяти їхній успішній професійній реалізації.

Оскільки розвиток науково-дослідницької діяльності магістрантів є критично важливим компонентом їхньої підготовки, що забезпечує не лише наукову компетентність, але й сприяє розвитку інноваційних підходів у галузі освіти, він відіграє не менш важливу роль у процесі реформування змісту підготовки. Дослідницька діяльність магістрантів забезпечує інтеграцію теоретичних знань з практичними навичками, що дозволяє їм ефективно вирішувати актуальні проблеми в освітній сфері [66].

Для ефективної реалізації зазначених цілей є необхідним забезпечення системної підготовки магістрантів до науково-дослідницької діяльності через спеціалізовані дисципліни. В залежності від ЗВО та особливостей освітньо-професійної програми (ОПП) курси формують основи для проведення наукових досліджень високої якості, надаючи магістрантам усі необхідні знання та навички. Вважаємо за потрібне коротко проаналізувати дисципліни, які готують магістрантів до науково-дослідницької діяльності, а також їхній внесок у розвиток дослідницьких компетенцій студентів.

Методологія та організація наукових досліджень: дисципліна є основою для формування у магістрантів розуміння наукового методу. Він охоплює планування досліджень, вибір відповідних методів збору та аналізу даних, а також написання наукових робіт. Навчання у цій дисципліні включає вивчення основних етапів наукового процесу, таких як формулювання наукових питань, розробка гіпотез, вибір методів дослідження та аналіз результатів. Метою курсу є надання студентам знань та навичок, які дозволять їм самостійно проводити якісні наукові дослідження. Практичне значення курсу полягає в розвитку вмінь планувати, реалізовувати дослідницькі проекти, критично оцінювати отримані результати та представляти їх у наукових публікаціях, що є важливим для академічної та практичної діяльності в галузі освіти [64].

Наукова комунікація: дисципліна спрямована на розвиток навичок ефективного наукового спілкування, що включає написання наукових статей, підготовку доповідей на конференціях та ведення наукових дискусій. Навчання у цьому курсі охоплює правила написання академічних текстів, техніки підготовки та проведення усних доповідей, а також вміння аргументувати свої позиції під час наукових дискусій. Метою курсу є навчити магістрантів чітко і аргументовано представляти результати своїх досліджень як в усній, так і в письмовій формах. Практичне значення курсу полягає у підготовці студентів до участі у міжнародних наукових заходах, публікацій у рецензованих журналах, а також у розвитку комунікаційних навичок, необхідних для успішної кар'єри в академічному середовищі [59].

Статистичні методи в освітніх дослідженнях: курс охоплює основи статистичного аналізу даних, використання спеціалізованого програмного забезпечення для статистичного аналізу та інтерпретацію результатів. Навчання у цьому курсі забезпечує студентів знаннями про кількісні методи аналізу даних, такі як регресійний аналіз, кореляційний аналіз, факторний аналіз та інші статистичні методи, що використовуються в освітніх дослідженнях. Метою дисципліни є надання студентам інструментів для обробки і аналізу емпіричних даних, що є критично важливим для проведення наукових досліджень. Практичне значення дисципліни полягає у формуванні вмінь проводити кількісний аналіз даних, що є необхідним для багатьох наукових досліджень в освітній сфері, а також у здатності інтерпретувати результати і використовувати їх для обґрунтування наукових висновків [70].

Для забезпечення ефективною підготовки магістрантів до науково-дослідницької діяльності важливу роль відіграють не лише спеціалізовані дисципліни, але й відповідні навчальні ресурси. Підручники та посібники є критичними компонентами навчального процесу, які надають необхідні теоретичні знання та практичні навички. Вони не тільки підтримують засвоєння матеріалу, але й забезпечують магістрантам інструменти для самостійного вивчення та застосування дослідницьких методів. Коротко розглянемо

характеристики підручників та посібників, що використовуються для підготовки магістрантів до науково-дослідницької діяльності, а також їхній вплив на формування дослідницьких компетентності (Додаток 2Б):

Практичність: підручники та посібники містять безліч практичних завдань і кейсів, що дозволяють студентам застосовувати теоретичні знання на практиці. Наприклад, підручники з методології наукових досліджень можуть містити приклади реальних досліджень, що допомагає магістрантам краще зрозуміти процес проведення досліджень, від формулювання наукового питання до написання звіту [70].

Актуальність: підручники та посібники містять сучасну інформацію про новітні методи досліджень, технології збору та аналізу даних, що дозволяє магістрантам бути в курсі останніх тенденцій і підходів у науковій сфері, таких як новітні технології в аналізі даних, нові статистичні методи, а також інноваційні методики дослідження у педагогіці [70].

Інтерактивність: деякі посібники мають інтерактивні елементи, такі як онлайн-ресурси, тестові завдання з автоматичною перевіркою, відеолекції та вебінари, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу та надає студентам можливості для самостійного навчання, що підвищує рівень залученості та мотивації до навчання [59].

Належне забезпечення магістрантів необхідними знаннями та навичками для науково-дослідницької діяльності потребує не лише використання відповідних підручників та посібників, але й чітко структурованих освітніх програм. Освітні, навчальні та робочі програми визначають основні напрями і форми навчання, забезпечуючи інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок. Вони сприяють формуванню дослідницької компетентності через систематичний підхід до навчального процесу [32]. Тому важливим для складання освітніх, навчальних та робочих програм є врахування наступних критеріїв.

Індивідуальний підхід. ОПП враховують індивідуальні потреби та інтереси студентів, що дозволяє кожному магістранту обрати напрямок дослідження

відповідно до його наукових інтересів і кар'єрних цілей. Це забезпечує можливість адаптації навчального процесу до індивідуальних особливостей студентів та їхніх дослідницьких інтересів.

Інтеграція теорії та практики. Навчальні плани включають як теоретичні дисципліни, так і практичні заняття, що дозволяє магістрантам застосовувати отримані знання на практиці. Це може включати проведення досліджень, участь у практичних семінарах, виконання проектів і завдань, що сприяють реалізації теоретичних знань у реальних умовах.

Міждисциплінарність. Програми передбачають міждисциплінарні курси, що сприяє розвитку комплексного підходу до вирішення наукових проблем. Загалом це дозволяє магістрантам інтегрувати знання з різних галузей і застосовувати міждисциплінарні підходи для вирішення складних наукових і практичних завдань [8; 60].

Не менш важливим аспектом у підготовці магістрантів є надання методичних рекомендацій щодо написання кваліфікаційних робіт. Методичні вказівки та рекомендації виступають як практичний інструмент, що допомагає магістрантам не лише у структуризації їхніх досліджень, але й у формуванні наукового мислення. Вони забезпечують чіткі інструкції щодо організації, оформлення та представлення наукових результатів, що є критично важливим для успішного завершення навчального процесу. Аналізуючи, як методичні рекомендації сприяють підготовці магістрантів до написання кваліфікаційних робіт, а також їхній вплив на розвиток дослідницьких навичок та дослідницької компетності, виділяємо наступні компоненти [40]:

- чіткі інструкції – методичні рекомендації містять чіткі інструкції щодо структури та змісту кваліфікаційних робіт, що допомагає магістрантам систематизувати свою роботу і дотримуватися наукових стандартів; це включає детальні вказівки щодо написання кожної частини роботи, від вступу до висновків, а також вимоги до оформлення та структуризації роботи [40];

- підтримка самостійної роботи – методичні рекомендації включають поради щодо самостійного планування та проведення досліджень, що сприяє

розвитку самостійності та відповідальності у магістрантів; можуть включати поради щодо вибору теми, збору даних, аналізу результатів і написання тексту роботи [29];

- критичне мислення – методичні рекомендації акцентують увагу на важливості критичного аналізу літератури та результатів досліджень, що сприяє формуванню наукового мислення у магістрантів, допомагаючи їм оцінювати наукові джерела, формулювати аргументовані висновки та виявляти недоліки в наукових дослідженнях [38];

- практичні поради – методичні рекомендації містять практичні поради щодо використання методів збору та аналізу даних, оформлення результатів досліджень та підготовки до захисту кваліфікаційної роботи, що включає рекомендації щодо вибору методів збору даних, аналізу результатів, написання звіту і підготовки до публічного захисту роботи [35].

Загалом, ці компоненти формують комплексний підхід до розвитку науково-дослідницької діяльності магістрантів, забезпечуючи їх всебічну підготовку для ефективного проведення наукових досліджень у сфері освітніх і педагогічних наук. Така підготовка є важливим етапом у формуванні кваліфікованих фахівців, здатних вносити інноваційні рішення у сучасну освітню практику та наукову діяльність.

Таким чином, слід підкреслити, що процес формування дослідницької компетентності магістрантів є багатограним і комплексним; включає впровадження спеціалізованих дисциплін, використання сучасних навчальних ресурсів та розробку чітко структурованих освітніх програм. Основними елементами, що забезпечують ефективний розвиток дослідницьких навичок, є спеціалізовані дисципліни, які формують теоретичну і практичну базу для проведення наукових досліджень, надаючи магістрантам знання і навички, необхідні для критичного аналізу та реалізації наукових проектів; підручники та посібники, що забезпечують актуальну і практично орієнтовану інформацію, а також інтерактивні елементи, які підтримують ефективне засвоєння матеріалу та сприяють самостійній роботі студентів; освітні, навчальні та робочі

програми, які інтегрують теоретичні знання з практичними заняттями, забезпечують міждисциплінарний підхід і враховують індивідуальні потреби студентів, що сприяє їх комплексному розвитку; методичні рекомендації щодо написання кваліфікаційних робіт, які забезпечують чіткі інструкції та практичні поради, допомагають магістрантам ефективно планувати, організовувати і представляти результати своїх досліджень. Всі ці елементи взаємодіють, формуючи стійку основу для розвитку дослідницької компетентності магістрантів. У контексті педагогічних університетів України це підходить як до реформування навчального процесу, так і до адаптації освітніх стандартів до сучасних вимог і тенденцій у науково-педагогічній сфері. Аналіз розвитку дослідницької компетентності в зазначений період свідчить про поступовий перехід до інтеграції сучасних педагогічних і наукових підходів, що забезпечують високий рівень підготовки фахівців у галузі освітніх і педагогічних наук.

2.3. Розвиток технологій та методик розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття)

У сучасному науковому контексті стрімкий розвиток цифрових технологій та новітніх наукових досліджень створює нові виклики та можливості для освітньої сфери. Одним із ключових аспектів модернізації освітньої системи є підвищення дослідницької компетентності майбутніх педагогів, зокрема магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. В умовах глобалізації, євроінтеграції України, а також постійного оновлення знань і навчальних методик, важливо забезпечити високу якість підготовки магістрів до професійної діяльності, що серед іншого, потребує впровадження інноваційних підходів до навчального процесу.

Розвиток технологій кінця ХХ – початку ХХІ століття суттєво вплинув на освітні методи та підходи до навчання. ІКТ та сучасні цифрові технології стали невід’ємною частиною освітнього процесу, що дозволило значно розширити можливості дослідницької діяльності магістрантів. Використання електронних ресурсів, баз даних, відкритих університетських репозитаріїв, віртуальних лабораторій та інших інструментів значно підвищило ефективність проведення наукових досліджень та забезпечило доступ до сучасних знань і технологій.

Особливої уваги заслуговують методики розвитку дослідницької компетентності, які базуються на активному використанні цифрових технологій, що включають проєктне навчання, проблемно-орієнтоване навчання, використання цифрових платформ для спільної роботи тощо, а також сприяють розвитку критичного мислення, аналітичних навичок, здатності працювати з великими обсягами інформації та проводити наукові дослідження на високому рівні [62, с. 25].

Аналіз історичних джерел, нормативних документів, архівів та наукових досліджень свідчить про те, що ступінь магістра на теренах України зазнав змін. Важливо зазначити, що у 1661 році Львівський університет отримав право викладання всіх актуальних університетських дисциплін і присвоєння наукових ступенів завдяки диплому польського короля, що надав йому статус академії й титул університету. Випускники університету могли отримувати наукові ступені ліценціата, бакалавра, магістра або доктора наук. Крім того, протягом ХV-ХVІ століть українці здобували магістерські ступені в європейських університетах, наприклад таких як Болонський і Падуанський університети, а протягом ХVІІ-ХVІІІ століть на українських теренах проводилась підготовка магістрів до наукової діяльності [31, с. 23].

У Законі України «Про вищу освіту», прийнятому у 2002 році було визначено освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр». Відповідно до закону магістр – це рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра здобула повну вищу освіту, та володіє спеціальними вміннями та знаннями, достатніми для виконання професійних завдань та обов’язків

інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності. Підготовка фахівців рівня магістра може здійснюватися також на основі освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста [23, с. 24].

Таким чином дослідницька компетентність є однією з ключових складових у підготовці магістрів відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та визначення вимог до рівня магістра. Формування даної компетентності є важливим завданням університетів, які використовують різноманітні форми та методи роботи для досягнення поставленої мети (таблиці 2.3.1 та 2.3.2.).

Таблиця 2.3.1.

Основні форми роботи для розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття)

Форма роботи	Опис
<i>Лекційні заняття</i>	Одні з основних форм навчання, де магістранти отримують систематичні знання з різних аспектів дослідницької діяльності.
<i>Семінарські заняття</i>	Доповнюють лекційні заняття та забезпечують більш інтерактивний формат навчання, де магістранти можуть активно залучатися до обговорення та аналізу отриманих знань.
<i>Практичні заняття</i>	Заняття, спрямовані на закріплення теоретичних знань через виконання конкретних завдань, аналізу кейсів, роботу з науковими текстами.
<i>Лабораторні роботи</i>	Застосування експериментальних методів, робота програмним забезпеченням для збору та аналізу даних.
<i>Самостійна робота</i>	Забезпечує можливість для магістрантів поглиблювати свої знання, розвивати навички самостійного навчання та дослідження, а також

	формувати критичне мислення.
<i>Науково-дослідницькі проекти</i>	Виконання індивідуальних або групових проектів, які включають всі етапи дослідження — від формулювання проблеми до презентації результатів.
<i>Конференції та семінари</i>	Участь у наукових заходах, де магістранти мають можливість представляти свої дослідження, обговорювати результати та отримувати зворотний зв'язок.
<i>Переддипломна та асистентська практики</i>	Залучення магістрантів до реальних наукових досліджень в університетських лабораторіях, науково-дослідних інститутах або в рамках міжнародних проектів.
<i>Участь у наукових дослідженнях</i>	Залучення до індивідуальних та колективних наукових проектів під керівництвом викладачів та науковців.
<i>Міжнародне співробітництво</i>	Участь у міжнародних проектах, програмах обміну, стажуваннях.
<i>Індивідуальні консультації</i>	Індивідуальна робота з науковим керівником для уточнення та поглиблення знань з теми дипломного дослідження.
<i>Майстер-класи та тренінги</i>	Підвищення кваліфікації через спеціалізовані майстер-класи та тренінги з актуальних методів дослідження.

Аналіз архівних джерел свідчить про те, що у кінці ХХ - першій чверті ХХІ століття в педагогічних університетах України для магістерського рівня підготовки активно впроваджувалися різноманітні форми навчання, традиційні такі як лекції, семінари, практичні заняття та лабораторні роботи, та інноваційні: науково-дослідницькі проекти, конференції та семінари, дослідницька та викладацька практика, міжнародне співробітництво,

індивідуальні консультації, а також майстер-класи та тренінги для забезпечення якісної підготовки майбутніх магістрантів з освітніх наук [14, с. 34].

Як зазначає І. Солошич лекційні заняття досі залишаються однією з найважливіших форм навчання, що забезпечує систематичне та структуроване представлення теоретичних знань з різних аспектів дослідницької діяльності; сприяє отриманню глибоких знань з методології наукових досліджень, основних методів збору та аналізу даних, етичних стандартів проведення досліджень, а також навичок наукової комунікації. Важливість лекцій полягає у можливості викладача структуровано передати великий обсяг інформації, забезпечуючи при цьому теоретичну базу, на якій будуть ґрунтуватися подальші дослідження студентів [65].

Як зазначено у таблиці 2.3.1., семінарські заняття доповнюють лекційний матеріал і забезпечують більш інтерактивний формат навчання; створюють умови для активного залучення магістрантів до: обговорення складних питань, що виникли під час лекцій, аналізу реальних кейсів, презентації власних досліджень та отримання зворотного зв'язку від викладачів та одногрупників, що загалом сприяє розвитку критичного мислення, вміння аргументувати свої позиції та формує навички наукової дискусії, що є невід'ємною частиною дослідницької компетентності.

Практичні заняття, у свою чергу, спрямовані на закріплення теоретичних знань через виконання конкретних завдань. У методичних дослідженнях зазначається, що практичні заняття включають в себе: теоретичний та практичний аналіз кейсів, роботу з науковими текстами, підготовку та проведення власних міні-досліджень. Г. Процик зазначає, що практичні заняття дозволяють магістрантам застосувати отримані теоретичні знання на практиці, що є важливим для формування навичок дослідницької діяльності, крім того магістранти вчаться планувати та організовувати дослідження, збирати та аналізувати дані, формулювати висновки та презентувати результати своєї роботи [56].

Лабораторні роботи є невід'ємною частиною підготовки магістрантів, оскільки вони забезпечують практичне освоєння експериментальних методів досліджень. Під час лабораторних занять студенти працюють з сучасним обладнанням та програмним забезпеченням, що дозволяє їм збирати та аналізувати дані, моделювати процеси та проводити експерименти. Лабораторні роботи сприяють розвитку технічних навичок, необхідних для проведення досліджень, а також формують розуміння складних наукових процесів [15, с. 111].

У своєму дослідженні І. Євтушенко зазначає, що науково-дослідницькі проекти є однією з основних форм розвитку дослідницької компетентності магістрантів. Виконання проектів у процесі навчання сприяє розумінню та практичному опануванню всіх етапів наукового дослідження, а саме від формулювання проблеми і до презентації отриманих результатів дослідження. Таким чином, процесі роботи над проектами магістранти вчаться планувати дослідження, збирати та аналізувати дані, використовувати різні методи дослідження, а також інтерпретувати, підсумовувати та представляти результати своєї роботи. Загалом така форма роботи сприяє розвитку навичок критичного мислення, самостійності та відповідальності, що є важливими складовими дослідницької компетентності [20].

Участь у наукових конференціях різного рівня та секційних семінарах сприяє можливості магістрантам презентувати проміжні та підсумкові результати кваліфікаційного дослідження, обговорювати отримані результати, а також отримувати зворотний зв'язок від наукових керівників та досвідчених науковців. Участь у конференціях сприяє розвитку навичок наукової комунікації, вміння аргументувати свої позиції та захищати результати досліджень. Крім того, конференції та семінари дозволяють студентам ознайомитися з новітніми досягненнями у галузі педагогічних наук, встановити професійні контакти та розширити своє наукове коло спілкування [20].

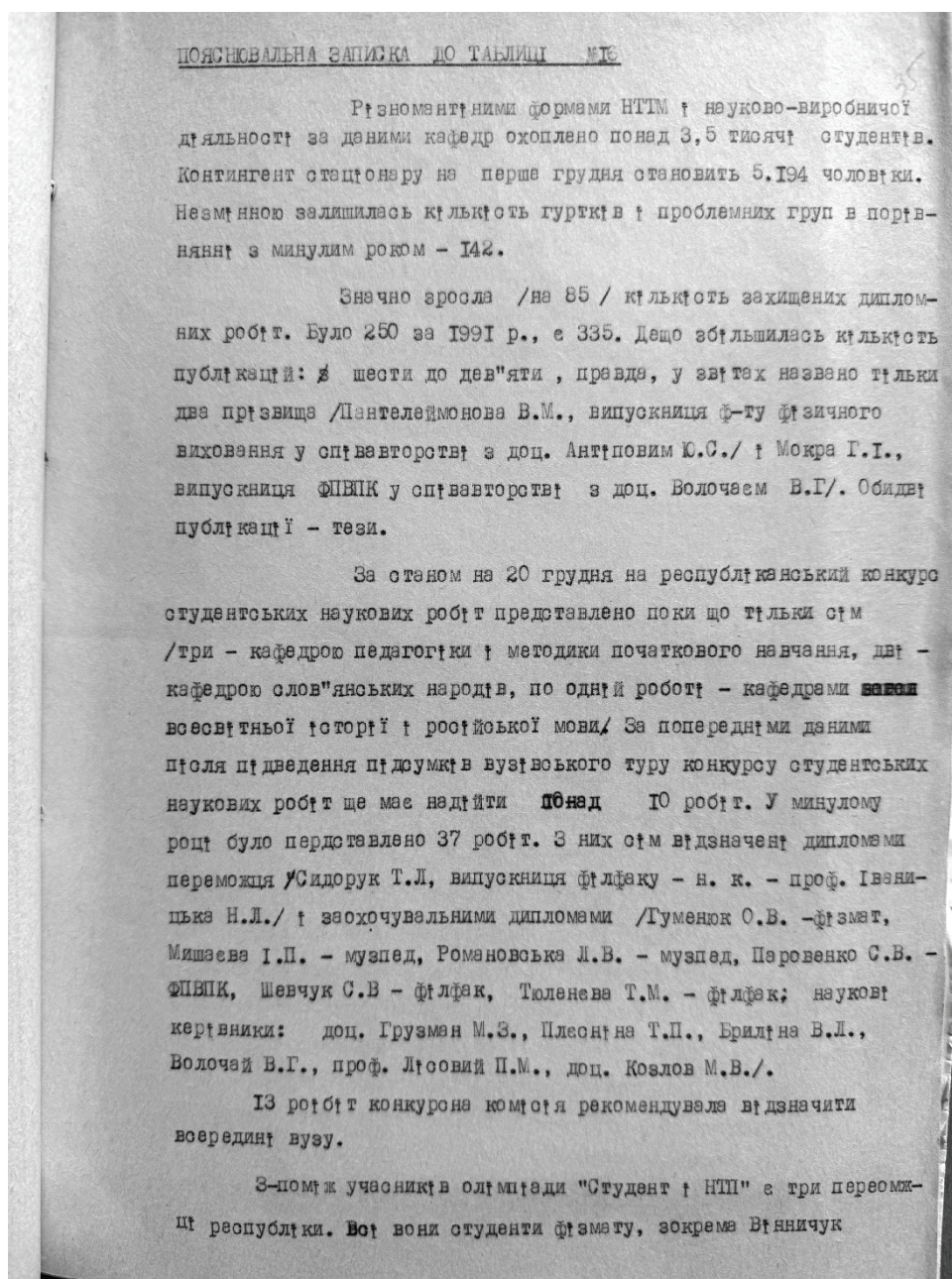

Рис. 2.2 Фрагмент звіту за 1992-94 рр. про участь у конкурсі студентських наукових робіт

Загалом конкурси студентських наукових робіт для магістрантів спеціальності 011Освітні, педагогічні науки в педагогічних університетах України з кінця ХХ століття і по сьогодні є важливим інструментом розвитку дослідницької компетентності магістрантів.

Конкурси студентських наукових робіт різних рівнів почали набирати популярності в кінці ХХ століття, як інноваційний метод підвищення дослідницької активності магістрантів та залучення їх до участі у

держб'юджетних темах, проте їхня значимість по сьогоднішній день не втратила своєї актуальності, оскільки вони спрямовані на стимулювання наукової активності магістрантів, підвищення рівня їхніх дослідницьких навичок та популяризацію наукових досягнень у галузі педагогічних наук (Додаток 2А) [69, с. 36].

Аналіз архівних матеріалів та наукових джерел свідчить, що такі конкурси відіграють ключову роль у формуванні наукової культури серед магістрантів та молодих вчених, сприяють розвитку критичного мислення, вміння проводити наукові дослідження та презентувати їх результати, надають магістрантам можливість випробувати свої сили у науковій діяльності, отримати цінні знання та навички [69; 45].

Відповідно до Законів України про Вищу освіту, про наукову і науково-технічну діяльність, про затвердження Положення про студентські професійні творчі конкурси, турніри, про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей, Положення про Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей, Положення про студентські професійні творчі конкурси, турніри, тощо, Конкурси студентських наукових робіт організовуються на різних рівнях: внутрішньо університетському, регіональному та національному. Вони можуть проводитись як окремими університетами, так і за підтримки МОН України та інших державних та громадських організацій [45; 52; 44-51].

На внутрішньо університетському рівні конкурси зазвичай організовуються кафедрами або науково-дослідними відділами університетів. Вони можуть включати такі етапи, як подача наукових робіт, їх рецензування, презентація результатів та обговорення. Переможці внутрішньо університетських конкурсів часто отримують можливість представляти свої роботи на регіональних та національних конкурсах [50; 39].

На національному рівні конкурси можуть мати більш складну структуру і включати декілька етапів. Наприклад, спочатку проводиться регіональний

відбір, а потім – фінальний етап, де найкращі роботи змагаються за головні призи. Національні конкурси часто проводяться за підтримки МОН України, що забезпечує високу якість проведення та значимість таких заходів [46].

У конкурсах студентських наукових робіт можуть брати участь різні види наукових досліджень, включаючи теоретичні, експериментальні, прикладні та міждисциплінарні дослідження. Основні критерії оцінювання робіт зазвичай включають наукову новизну, актуальність теми, методологічну обґрунтованість, якість проведених досліджень, оригінальність підходів та рівень підготовки презентації результатів [50].

Участь у конкурсах студентських наукових робіт надає магістрантам ряд переваг:

- можливість отримати визнання за свої наукові досягнення;
- участь у конкурсах сприяє розвитку професійних навичок, таких як публічний виступ, наукове письмо та робота в команді;
- конкурси надають можливість встановити наукові контакти з іншими дослідниками та науковими установами, що сприяє подальшій співпраці та реалізації наукових проєктів [46; 25; 26].

Таким чином, конкурси студентських наукових робіт значною мірою впливають на розвиток дослідницької компетентності магістрантів оскільки стимулюють їх до самостійної наукової роботи, сприяють розвитку навичок проведення наукових досліджень та аналізу даних, формуванню критичного мислення та наукового підходу до вирішення проблем. Крім того, участь у конкурсах допомагає магістрантам розвивати вміння презентувати результати своїх досліджень, захищати свої ідеї та аргументувати власну позицію.

Переддипломна та асистентська практики є невід'ємною частиною освітньої програми з підготовки магістрантів спеціальності 011Освітні, педагогічні науки. Переддипломна практика передбачає участь магістрантів у реальних наукових дослідженнях, що проводяться в навчально-науковому інституті педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації (Рис. 2.3, Додаток 2А, Додаток 3Е). Проходження практики дозволяє магістрантам

отримати практичний досвід, застосувати теоретичні знання на практиці та розвинути навички роботи з науковим обладнанням та програмним забезпеченням. Асистентська практика, у свою чергу, сприяє розвитку педагогічних навичок, необхідних для подальшої професійної діяльності у сфері освіти [6, с. 230].

Департаменту посольства США по зв'язках з громадськістю. Асистент Савченко О.І. взяла участь у 3 міжнародних семінарах та конференціях під егідою Британської ради. Доц. Носик С.Г. взяла участь у семінарі, присвяченому презентації нової навчальної програми з практики англійської мови для педагогічних університетів (січень 2000 р., м. Київ), грант Британської ради. У листопаді 2000 р. ст. викладач Ремовська С.Г. взяла участь у симпозиумі германістів України (м. Львів), грант інституту Гете. Студенти факультету іноземних мов Бутович Тетяна та Янковський Олександр в межах міжнародної програми академічних обмінів виграли грант на проходження часткового курсу навчання в університетах США.

Науково-дослідна робота студентів у Вінницькому державному педагогічному університеті здійснюється як під час навчального процесу, зокрема, під час вивчення різноманітних дисциплін та спецкурсів (наприклад, "Основи наукових досліджень"), виконання лабораторних робіт і практичних завдань з елементами наукових досліджень, розв'язання науково-дослідних задач під час проходження педагогічних та фахових практик, виконання курсових і дипломних робіт науково-дослідного характеру, так і поза його межами. Питання поліпшення організації і підвищення ефективності науково-дослідної роботи студентів регулярно обговорюються на засіданнях кафедр, вчених радах факультетів, вченої ради педуніверситету.

Обдарована студентська молодь залучається до розробки науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, що здійснюються кафедрами навчального закладу. Нині в педуніверситеті діють 127 гуртків і проблемних груп, роботою в яких охоплено 2433 студенти. 420 студентів, що складає понад 30% від загальної кількості випускного курсу, виконували дипломні роботи.

У 2000 р. у Вінницькому державному педагогічному університеті була організована і проведена 21 вузівська студентська науково-практична конференція. Крім того, 71 студент педуніверситету взяв участь у Всеукраїнських та міжнародних конференціях і семінарах, міжнародній науково-практичній конференції TESOL Ukraine, що має студентську секцію (організатором конференції вже впродовж кількох років є Вінницький державний педагогічний університет).

Активна науково-дослідна робота студентів знаходить своє відображення в наукових публікаціях, яких за 2000 рік налічується 429 одиниць.

Рис. 2.3. Фрагмент звіту за 2000 р. про науково-дослідну роботу магістрантів, у тому числі про проходження практик

Міжнародне співробітництво відкриває для магістрантів нові можливості для професійного розвитку. Участь у міжнародних проектах, програмах обміну та стажуваннях дозволяє магістрантам ознайомитися з передовими науковими практиками, встановити контакти з зарубіжними колегами та отримати цінний досвід роботи у міжнародному середовищі. Міжнародна співпраця сприяє не лише підвищенню рівня дослідницької компетентності, але й розширенню світогляду студентів, що є важливим для їхньої подальшої наукової кар'єри (Додаток ЗИ, Рис. 2.4) [16].

Відомості про наукове і науково-технічне співробітництво із закордонними партнерами

Продовжується розвиватись міжнародне співробітництво. Відновлена угода про співпрацю із Сьвентокшицькою Академією імені Яна Коханоського (м. Кельце, Польща). Проф. Панков О.А. продовжує, перебуваючи в Сполучених Штатах Америки, брати участь у міжнародному проекті НАТО (PST 978736 від 25.03.02) в якості координатора від України. Проф. Гуревич Р.С. бере участь у міжнародному проекті з впровадження інформаційних технологій в навчальний процес спільно з університетом Герхарда Мернатора (м. Дуйсбург, Німеччина). Доц. Белінський В.М. є учасником міжнародного проекту “БІЗПРО” (Програма регуляторної реформи в Україні).

Помітним досягненням можна вважати участь Вінницького державного педуніверситету спільно з установами Польщі та Литви у міжнародному проекті “Скринінгова система оцінки кардіоваскулярної системи на основі мультипараметрового аналізу”, що проводиться з ініціативи Європейського фонду розвитку “EUREKA” і базується на розробці АНТРОПОС проф. ВДПУ Белканії Г.С. Проект розрахований на 3 роки і на час його реалізації в навчальному закладі створена науково-дослідна лабораторія валеології та фізичної реабілітації. На даний час вже виготовлений експериментальний зразок приладу, а на наступний етап заплановані масштабні клінічні випробування.

9

Рис. 2.4. Фрагмент звіту за 2003 р. про міжнародне співробітництво

Міжнародне співробітництво для магістрантів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (ВДПУ) відкриває численні можливості для проведення наукових досліджень. Магістранти мають змогу брати участь у міжнародних програмах обміну, стажуваннях, конференціях та семінарах.

Основні напрями міжнародного співробітництва включають:

- *Програми обміну та подвійного диплому:* ВДПУ співпрацює з багатьма університетами по всьому світу, що дозволяє магістрантам проводити частину свого навчання за кордоном, отримуючи цінний досвід і нові знання;
- *Стажкування:* Завдяки партнерським угодам із закордонними університетами, магістранти мають можливість проходити стажування у наукових та освітніх центрах, що сприяє їх професійному розвитку;
- *Спільні дослідницькі проекти:* Університет активно залучає магістрантів до участі у міжнародних дослідницьких проектах (напр. Erasmus+), що дозволяє працювати над актуальними науковими проблемами разом з іноземними колегами (Додаток 3И).

Важливою складовою у процесі роботи над кваліфікаційним дослідженням є індивідуальні консультації з науковими керівниками. Під час таких консультацій студенти отримують можливість обговорити свої наукові ідеї, отримати поради щодо проведення досліджень, а також розглянути можливі шляхи вирішення наукових проблем. Індивідуальний підхід дозволяє більш ефективно враховувати індивідуальні потреби та особливості кожного студента, що сприяє підвищенню якості їхньої наукової підготовки та сприяє самостійній роботі [36].

Оскільки самостійна робота є важливим елементом підготовки магістрантів не тільки спеціальності 011Освітні, педагогічні науки, вона стала невід'ємною частиною освітнього процесу педагогічних університетів України (кінець XX та перша чверть XXI століття), яка сприяє розвитку дослідницької компетентності. Самостійна робота забезпечує можливість для магістрантів поглиблювати свої знання, розвивати навички самостійного навчання та дослідження, а також формувати критичне мислення [68].

До ключових переваг самостійної роботи магістрантів відносять:

- поглиблення знань (під час самостійної роботи магістранти мають можливість детально вивчати наукові тексти, аналізувати різні джерела інформації та поглиблювати свої знання з певної теми, що сприяє глибшому розумінню наукових проблем та формуванню дослідницьких питань);

- розвиток самостійності (самостійна робота стимулює магістрантів до самостійного планування та організації свого навчального процесу, що спонукає працювати з науковою літературою, знаходити необхідну інформацію, аналізувати дані та формулювати висновки);
- формування критичного мислення (під час самостійної роботи магістранти аналізують різні теорії та концепції, порівнюють їх, роблять висновки та формулюють власні аргументи, що сприяє розвитку критичного мислення, яке є важливою складовою дослідницької компетентності);
- розвиток навичок дослідницької діяльності (виконання самостійних досліджень дозволяє магістрантам отримати практичні навички проведення наукових досліджень, включаючи формулювання дослідницьких питань, збір та аналіз даних, використання різних методів дослідження) [68; 51].

Крім того, самостійна робота магістрантів може включати різні види діяльності: *аналіз наукових текстів* (передбачає вивчення наукових статей, монографій, дисертацій для глибшого розуміння теоретичних основ своєї спеціальності та формулювання власних дослідницьких питань), *підготовка до семінарів та лекцій* (включає самостійну підготовку магістрантів до участі в семінарах та лекціях, вивчення необхідних матеріалів, аналіз питань, які будуть обговорюватися, та формулювання своїх думок та аргументів), *виконання індивідуальних завдань та проєктів* (передбачає самостійне дослідження певної проблеми, збір та аналіз даних, формулювання висновків та презентацію результатів), *робота з електронними ресурсами* (включає використання баз даних, наукових журналів, електронних бібліотек для пошуку та аналізу наукової інформації), *використання онлайн платформ* (напр. таких як Moodle, Google Classroom) дозволяє магістрантам організувати свою самостійну роботу, отримувати навчальні матеріали, виконувати завдання та отримувати зворотний зв'язок від викладачів) [80, с. 108].

Таким чином, науково-дослідницькі проєкти, конференції та семінари, переддипломна та асистентська практика, участь у наукових дослідженнях, міжнародне співробітництво, індивідуальні консультації, а також самостійна

робота відіграють ключову роль у формуванні дослідницької компетентності магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України.

Окрім зазначених форм навчання та організації дослідницької діяльності, що забезпечують комплексний підхід до підготовки майбутніх науковців, поєднуючи теоретичні знання з практичними навичками, що є необхідним для успішної наукової кар'єри у сфері педагогічних наук, вважаємо доцільним розглянути основні методи роботи для розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття) (Таблиця 2.3.2.).

Таблиця 2.3.2.

Основні методи роботи для розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття)

Методи роботи	Опис
<i>Метод проєктів</i>	Навчальний метод, що передбачає самостійну або групову роботу магістрантів над дослідницьким проєктом.
<i>Проблемне навчання</i>	Метод, при якому магістранти отримують проблемні завдання, які потребують дослідницького підходу для їх вирішення.
<i>Кейс-метод</i>	Використання реальних або вигаданих ситуацій (кейсів) для аналізу, обговорення та пошуку рішень на основі наукових методів.
<i>Дискусії та дебати</i>	Обговорення наукових проблем, презентація та доцільне обґрунтування власних ідей та позицій,

	критичний аналіз різних точок зору.
Мозковий штурм	Колективне генерування ідей з подальшим їх аналізом та відбором найбільш перспективних для дослідження.
Метод емпіричних досліджень	Використання експериментів, спостережень, опитувань, анкетувань для збору первинних даних.
Аналіз наукових текстів	Робота з науковими статтями, монографіями, дисертаціями для вивчення існуючих теорій та методів, формулювання власних дослідницьких питань.
Комп'ютерне моделювання	Використання спеціального програмного забезпечення для моделювання процесів та явищ, проведення віртуальних експериментів.
Інтеграція ІКТ в навчальний процес	Використання онлайн платформ, електронних ресурсів та віртуальних лабораторій для організації дистанційного навчання та підтримки навчального процесу.
Використання онлайн платформ	Moodle, Google Classroom, тощо для організації дистанційного навчання та підтримки навчального процесу.
Електронні ресурси	Бази даних, наукові журнали, електронні бібліотеки, відкриті репозитарії для доступу до актуальних наукових джерел.
Віртуальні лабораторії	Спеціалізовані програми та симулятори для проведення віртуальних експериментів та аналізу результатів.

Вважаємо доцільним розглянути перелічені методи більш детально.

Метод проєктів передбачає самостійну або групову роботу магістрантів над дослідницьким проєктом з певної теми. Виконання проєктів дозволяє магістрантам пройти всі етапи наукового дослідження, починаючи з формулювання проблеми та завершуючи презентацією отриманих результатів.

Проектна діяльність сприяє розвитку творчого мислення, вміння працювати в команді, планувати та організовувати свою роботу, а також підвищує відповідальність та самостійність магістрантів [80, с. 111].

Проблемне навчання базується на використанні проблемних завдань, які потребують дослідницького підходу для їх вирішення. Даний метод стимулює магістрантів до активного пошуку інформації, аналізу та синтезу знань, розвитку критичного мислення та навичок самостійного прийняття рішень. Проблемне навчання сприяє формуванню дослідницької компетентності, оскільки магістранти змушені вирішувати реальні проблеми, використовуючи наукові методи [49, с. 200].

Кейс-метод передбачає використання реальних або вигаданих ситуацій для аналізу, обговорення та пошуку рішень на основі наукових методів. Метод дозволяє магістрантам застосовувати теоретичні знання на практиці, розвиває навички критичного мислення, аргументації та прийняття рішень. Кейс-метод сприяє формуванню дослідницької компетентності, оскільки магістранти вчаться аналізувати складні ситуації та знаходити науково обґрунтовані рішення [14, с. 36].

Дискусії та дебати є ефективними методами розвитку дослідницької компетентності, оскільки вони сприяють формуванню навичок наукової комунікації, критичного мислення та аргументації. Під час дискусій та дебатів магістранти обговорюють наукові проблеми, захищають власні ідеї та позиції, аналізують різні точки зору [62, с. 63].

Мозковий штурм передбачає колективне генерування ідей з подальшим їх аналізом та відбором найбільш перспективних для дослідження. Даний метод стимулює творчий підхід до вирішення наукових проблем, розвиває навички групової роботи та сприяє формуванню креативного мислення [10].

Метод емпіричних досліджень включає використання експериментів, спостережень, опитувань, анкетувань для збору первинних даних. Метод дозволяє магістрантам отримати практичні навички проведення досліджень,

навчитися збирати та аналізувати дані, формулювати висновки на основі отриманих результатів [51].

Аналіз наукових текстів, як уже зазначалося, передбачає роботу з науковими статтями, монографіями, дисертаціями для вивчення існуючих теорій та методів, формулювання власних дослідницьких питань, що розвиває у магістрантів навички критичного аналізу, інтерпретації та синтезу наукової інформації, формує вміння використовувати наукові джерела для проведення власних досліджень [39].

Комп'ютерне моделювання вважається одним із інноваційних методів, що передбачає використання спеціального програмного забезпечення для моделювання процесів та явищ, проведення віртуальних експериментів, дозволяє магістрантам отримати практичні навички роботи з сучасними технологіями, навчитися моделювати складні наукові процеси, аналізувати результати експериментів [80, с. 108].

Інтеграція ІКТ у навчальний процес відкрила нові можливості для розвитку дослідницької компетентності магістрантів на початку ХХІ століття. Використання сучасних цифрових технологій дозволяє магістрантам отримати доступ до широкого спектру наукової інформації, використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для аналізу даних, брати участь у віртуальних конференціях та семінарах. А використання онлайн платформ дозволяє магістрантам отримувати навчальні матеріали, брати участь у дистанційних лекціях та семінарах, виконувати практичні завдання та отримувати зворотний зв'язок від викладачів, що сприяє підвищенню доступності навчання, розвитку навичок самостійного навчання та роботи у цифровому середовищі [49, с. 202].

Віртуальні лабораторії надають можливість проведення віртуальних експериментів та аналізу результатів за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. Використання віртуальних лабораторій дозволяє магістрантам отримати практичні навички проведення досліджень у безпечному та контрольованому середовищі, експериментувати з різними

методами та технологіями, що сприяє розвитку технічних навичок та розумінню складних наукових процесів, які є важливими для успішної дослідницької діяльності [49, с. 202].

Електронні ресурси, такі як бази даних, наукові журнали, електронні бібліотеки та відкриті репозитарії забезпечують доступ до актуальних наукових джерел. Використання електронних ресурсів дозволяє магістрантам ознайомитися з новітніми досягненнями у галузі педагогічних наук, отримувати інформацію з різних джерел, використовувати наукові дані для проведення власних досліджень, що сприяє підвищенню рівня інформаційної грамотності магістрантів та розвитку навичок роботи з науковими джерелами [19, с. 148].

Особливої уваги заслуговує робота з відкритими науковими базами, що між іншого забезпечується роботою з інституційними репозитаріями. Як стверджують Н. Римар, Н. Шульська, Н. Матвійчук, Ю. Громик, Р. Зінчук, інституційні репозитарії відіграють значну роль у формуванні науково-дослідницької компетентності, забезпечуючи доступ до наукових ресурсів, важливих для підготовки магістрантів. Крім того репозитарії виконують важливі функції, такі як забезпечення доступу до наукових матеріалів, їх структурування та систематизація, а також надають можливості публікації власних досліджень, що сприяє науковій комунікації серед магістрантів. Дослідники також зазначають, що для забезпечення якісного надання освітніх послуг необхідно вдосконалювати функціонування інституційних репозитаріїв [58, с. 199].

Відповідно до моделі методичної підтримки інституційним репозитарієм процесу формування науково-дослідницьких навичок магістрів (рис. 2.5.), представленої Н. Римар, інституційні репозитарії сприяють розвитку науково-дослідницьких навичок магістрантів через виконання практичних завдань дослідницького характеру, інтеграцію в індивідуальну та проектну діяльність, участь у конференціях та семінарах, підготовку та публікацію наукових тез, написання та захист магістерських робіт. Загалом репозитарії забезпечують магістрантам зручний доступ до наукових матеріалів та підтримують їх у

процесі виконання дослідницьких робіт, що стимулює їх саморозвиток та самоосвіту. Як зазначалось, окремі недоліки в організації роботи репозитаріїв потребують корекції для покращення якості надання освітніх послуг та стимулювання інноваційно-дослідницької роботи університетів. Проте, інституційні репозитарії в цілому є потужним інструментом для підтримки та розвитку дослідницької компетентності студентів, особливо на рівні магістратури [58, с. 208].

Рис. 2.5. Модель методичної підтримки інституційним репозитарієм процесу формування науково-дослідницьких навичок магістрів [27].

Таким чином, дослідницька компетентність магістрантів спеціальності 0110 Освітні педагогічні науки є ключовим аспектом професійної підготовки, що забезпечує готовність до наукової та педагогічної діяльності. Важливість розвитку дослідницької компетентності підкреслюється через інтеграцію різноманітних освітніх методів, зокрема проектного та проблемно-орієнтованого навчання, використання сучасних цифрових технологій, участі у науково-дослідних проєктах, конференціях та конкурсах студентських наукових робіт. Зокрема, такі методи сприяють розвитку критичного мислення,

аналітичних навичок, здатності працювати з великими обсягами інформації та проводити високоякісні наукові дослідження.

Історичний аналіз розвитку магістерської освіти в Україні показує, що з кінця ХХ - початку ХХІ століття впроваджуються нові форми навчання, що базуються на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, інтерактивних методів навчання та залученні магістрів до реальних наукових досліджень, що забезпечує формування в них необхідних компетентностей для виконання професійних завдань інноваційного характеру.

Таким чином, сучасна підготовка магістрів в педагогічних університетах України, завдяки впровадженню новітніх освітніх технологій та методик, сприяє розвитку дослідницької компетентності майбутніх педагогів, що, в свою чергу, є необхідною умовою успішної професійної діяльності в умовах глобалізації, євроінтеграції та постійного оновлення знань.

Висновки до другого розділу

У другому розділі визначено тенденції розвитку дослідницької компетентності магістрів; схарактеризовано дидактичні основи її розвитку; здійснено аналіз розвитку технологій та методик розвитку дослідницької компетентності магістрів зі спеціальності «011 – Освітні, педагогічні науки» у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття).

До основних тенденцій розвитку дослідницької компетентності магістрів зі спеціальності «011 – Освітні, педагогічні науки» у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття) віднесено такі.

Перша тенденція: побудова індивідуальних освітніх траєкторій розвитку дослідницької компетентності магістрів зі спеціальності «011 – Освітні, педагогічні науки» у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття). Доведено, що в основі феномену індивідуальної освітньої траєкторії лежить ідея людиноцентризму, котра

передбачає створення максимально сприятливих умов для розвитку кожної особистості та вважається індикатором якості надання освітніх послуг закладом освіти. Індивідуальна освітня траєкторія потрактовується як персоналізований шлях самореалізації особистісного потенціалу майбутнього фахівця, що сформувався з урахуванням його інтересів, здібностей, мотивації, потреб, досвіду і можливостей та ґрунтується на виборі здобувачами освіти форм, методів, видів і темпу пізнавальної діяльності та вільному виборі освітніх програм, вибіркового навчальних дисциплін, рівня їх складності, методів контролю.

Друга тенденція: розвиток логічного та творчого мислення майбутнього викладача в освітньому середовищі педагогічного університету як важливої передмови формування дослідницької компетентності. До ознак педагогічної креативності, що визначає здатність магістрантів до виявлення творчого мислення, віднесено такі : соціальна й моральна свідомість; пошуковий стиль професійного мислення; володіння інтелектуальними операціями аналізу, обґрунтування, синтезу, узагальнення; здатність до проблемного бачення ситуації; наявність творчої фантазії та розвинутого уявлення; особистісні якості, такі як безкорисність, сміливість, здатність до прийняття ризикованих рішень, ентузіазм, цілеспрямованість, допитливість; сформована мотивація самореалізації, пізнавальний інтерес; прагнення досягти результат; комунікативні здібності.

Третя тенденція – розвиток культури дослідницької співпраці. Визначено, що на процес розвитку культури дослідницької співпраці в педагогічних університетах України у другій половині ХХ та першій чверті ХХІ століття впливали такі *чинники*: участь в конкурсах на отримання грантів, що забезпечило підвищення якості наукових досліджень та активізацію наукової співпраці; запровадження програм підтримки міжнародної співпраці сприяло залученню українських науковців до міжнародних проєктів; розвиток інфраструктури через створення нових наукових лабораторій та дослідницьких

центрів; підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників; зростання значення соціальної відповідальності в дослідницькій діяльності.

Схарактеризовано дидактичні основи розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності «011 – Освітні, педагогічні науки». Визначено, що зміст освіти включає кілька ключових аспектів: навчальні дисципліни, що формують основу навчальних програм і включають обов'язкові та вибіркові курси; обов'язкові курси забезпечують базову підготовку у відповідності до державних стандартів, тоді як вибіркові курси дають студентам можливість поглибити знання в певних галузях відповідно до їхніх інтересів та професійних потреб; міждисциплінарні зв'язки та інтегровані дисципліни (важливий аспект змісту освіти, що забезпечує інтеграцію знань з різних галузей науки, сприяючи формуванню цілісного уявлення про світ та розвиток критичного мислення у студентів). Освітні стандарти та результати навчання (державні стандарти освіти визначають вимоги до змісту навчання і встановлюють конкретні результати, яких повинні досягти студенти. це включає знання, уміння, навички та цінності, які є необхідними для успішної професійної діяльності та особистісного розвитку. Схарактеризовано основні функції змісту освіти магістерського рівня: *світоглядна функція* (спрямованість на розуміння законів суспільного та природного розвитку); *пізнавальна функція* (знання, що стимулюють пізнавальну активність); *суспільна функція* (вплив на наукове, суспільне, культурне та економічне життя країни); *практична функція* (забезпечувати підготовку до практичної діяльності).

Здійснено аналіз розвитку технологій та методик розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності «011 – Освітні, педагогічні науки» у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття). У досліджуваній період професійна підготовка магістерського рівня включала різноманітні форми навчання, традиційні такі як лекції, семінари, практичні заняття та лабораторні роботи, та інноваційні: науково-дослідницькі проекти, конференції та семінари, дослідницька та викладацька практика, міжнародне співробітництво, індивідуальні консультації, а також майстер-

класи та тренінги для забезпечення якісної підготовки майбутніх магістрантів з освітніх наук.

До основних форм розвитку дослідницької компетентності магістрантів у цей період можна віднести: науково-дослідницькі проєкти, держбюджетні теми ; аналіз професійних кейсів, роботу з науковими текстами, підготовку та проведення власних міні-досліджень; наукові конференції різного рівня; конкурси студентських наукових робіт різного рівня; студентські професійні творчі конкурси, турніри; міжнародне співробітництво;

Список використаних джерел у другому розділі

1. Акімова О. В. Інноваційна система розвитку творчого мислення майбутнього вчителя *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць*. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2012. Випуск 38, С. 7-13.
2. Акімова О. В., Сапогов М. В. Умови розвитку творчого мислення студентів університету. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія*. 2014. № 42(2). С. 14-18. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2014_42\(2\)_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2014_42(2)_5).
3. Акімова О. В., Сапогов М. В., Ромащук О. І. Логічне мислення майбутніх учителів як наукова категорія. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2023. Випуск 211. С. 224-230.
4. Акімова О.В., Сапогов М.В., Гапчук Я.А., Дяченко М.О. Особливості розвитку логічного мислення студентів у процесі змішаного навчання. *«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал*. 2023. № 15(33) 2023. С. 62-70. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15\(33\)-62-70](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15(33)-62-70).
5. Андрущенко В. Академічна недоброчесність як виклик інтелектуальній спроможності нації. *Голос України*. 2018. 20 лип. (№ 132). С. 10-14.
6. Антонова О. Є. Науково-методичний центр роботи з обдарованою студентською молоддю як інноваційний засіб розвитку здібностей та обдарувань майбутніх учителів. *Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / за ред. П. Ю. Сауха*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. С. 227-238. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/20517/1/%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80.pdf>.

7. Атаманчук І., Винницький М., Луговий В. Забезпечення якості в академічних дослідженнях. *Педагогічна газета*. 2018. № 6. С. 6-12.
8. Батечко Н. Сучасні підходи добору методів навчання майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. № 4, С. 5-20. DOI: <https://doi.org/10.28925/2078-1687.2017.3.5359>.
9. Башкір О. І. Науково-педагогічна діяльність кафедр педагогіки у вищих педагогічних навчальних закладах України: історико-педагогічний аспект : монографія. Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2017. 517 с.
10. Білецька М., Підварко Т. Проектна діяльність майбутнього вчителя музичного мистецтва. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/72/part_2/5.pdf.
11. Білоус О. В., Самойленко П. В. Особливості педагогічної практики майбутніх учителів природничих дисциплін на другому (магістерському) рівні вищої освіти. *Актуальні питання природничо-математичної освіти*. 2020. Випуск 2(16), С.110-120.
12. Бойчук Д. Перевірка на плагіат: власний досвід. *Сучасна освіта України*. 2019. 24 черв. (№ 25). С. 7-11.
13. Будак В. Науково-педагогічна діяльність університету як основа його розвитку в умовах модернізації вищої освіти в Україні. *Вища освіта України*. 2007. №2. С. 13-18.
14. Варга Н. Форми і методи формування дослідницької компетентності майбутнього викладача вищої школи США в магістратурі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 2020. (2(47)), С. 33–38. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2020.47.33-38>.
15. Височан Л. М., Юденкова О. П., Капранов Я. В. Формування дослідницької компетентності здобувачів закладів вищої освіти. *Педагогіка*

формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2023. № 87ю С. 110-113. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.87.19>.

16. Вітвицька С. С. Розвиток творчого мислення майбутніх магістрів освіти як умова їх творчої самореалізації. *Андрагогічний вісник: Наукове електронне періодичне видання.* Випуск 5. 2014. С. 88-96.

17. Вітвицька С. С. Формування дослідницької культури майбутніх магістрів освіти як наукова і практична проблема. *Креативна педагогіка.* Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». Житомир, 2021. Вип. 15. С. 17-21.

18. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. Д., 2014. 416 с.

19. Дубасенюк О., Вознюк О. Формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти засобами педагогічного проектування. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології,* 2023, № 2 (126). С. 141-151 URL: https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=5026.

20. Євтушенко І. В. Роль проєктної діяльності у формуванні дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти. URL: <https://ess.npu.edu.ua/index.php/ess/article/view/44>.

21. Ємчик О. Г. Моделювання розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology,* IV (41), Issue: 86, 2016. С. 16-19.

22. Єфремов С. В. З досвіду управління науково-дослідною роботою студентів у ВНЗ у 50-60-ті роки ХХ століття. *Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. праць.* М-во освіти і науки України, Харків. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2007. Вип. 19. С. 54-59.

23. Загородня Л. Історико-ретроспективний аналіз підготовки магістрів спеціальності дошкільна освіта у вітчизняній теорії та практиці. Наукові записки БДПУ Серія: Педагогічні науки. Вип.2. Бердянськ : БДПУ, 2019. С. 19-30. DOI: <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2019-1-2-19-30>.

24. Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
25. Закон України Про вищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n964>.
26. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#n894>.
27. Замула В. Формування науково-дослідницьких умінь студентів у вищому навчальному закладі освіти. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття* : матеріали наук. конф. молодих учених 16 — 18 квіт. 2003 р. Харків : ХДАК, 2003. С. 66-67.
28. Індивідуальна освітня траєкторія: запитання й відповіді для директора школи. URL: <https://sqe.gov.ua/individualna-osvitnya-traiektoriya/>.
29. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б. Досвід підготовки магістрів зі спеціальності «Педагогіка вищої школи». 2008. URL: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-12/08klgphs.pdf>.
30. Кірдан О. Дидактична компетентність майбутніх викладачів закладів вищої освіти: сутність, формування, розвиток. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2023. 2(28), С. 84-91. DOI: [https://doi.org/10.31499/2307-4914.2\(28\).2023.291766](https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(28).2023.291766).
31. Кліх Л. В. Теоретичні і методичні засади підготовки магістрів аграрного профілю у дослідницькому університеті: монографія. НАПН України В.К. Сидоренка. Київ. : Фітосоціоцентр, 2012. 579 с.
32. Ковальчук В. М. Науково-педагогічна практика. Методичні рекомендації з організації та проведення для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Івано-Франківськ, 2021. 45 с.
33. Коростіянець Т. П. Індивідуальна освітня траєкторія – освітня програма студента. URL: <https://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN21/13ktrrops.pdf>.
34. Кошарна Н. Тенденції реформування системи педагогічної освіти Швеції на рубежі XX – XXI століть. *Освітологічний дискурс*. 2019. (1-2(24-25)), С. 215–228. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2019.1-2.215228>.

35. Кравченко В. М. Теоретичні і методичні засади модернізації професійної підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Запоріжжя, 2017. 613 с.
36. Marushkevych A., Zvarych I., Romanyshyna O., Malaniuk N., Grynevych O. Development of Students' Research Competence in the Study of the Humanities in Higher Educational Institutions. *Journal of Curriculum and Teaching*. Vol. 11, No. 1; Special Issue, 2022. DOI: <https://doi.org/10.5430/jct.v11n1p15>.
37. Мачинська Н. І. Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю: монографія / Н. І. Мачинська; за ред. докт. пед. наук, проф., членкор. НАПН України С. О. Сисоєвої. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 416 с.
38. Мачинська Н. І. Формування змісту педагогічної освіти магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2012. Вип. 17, С. 198-205. URL: http://www.socd.univ.kiev.ua/sites/default/files/library/elopen/actprob17_198.pdf.
39. Методичні рекомендації до написання та оцінювання конкурсних робіт здобувачів освіти. Київ : Університет «Україна», 2023. 29 с.
40. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Наказ МОН України, № 600, 2016. URL: http://edu-mns.org.ua/img/news/8635/NakMON_1254_19.pdf.
41. Мирончук Н. М. Особливості змісту підготовки магістрів спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» («Педагогіка вищої школи») в Україні. *Scientific Letters of Akademic Societ yof Michal Baludansky*. 2018. No 3. Volume 6. P. 99-103.
42. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти» від 11 травня 2021 р. № 520. Київ. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-011-osvitni-pedagogichni-nauki-dlya-drugogo-magisterskogo-rivnya-vishoyi-osviti>.

43. Наказ МОН України № 99 від 10.02.2010 р. «Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні». URL: [http:// document.ua/ pro-koncepciyu-organizaciyi-pidgotovki-magistriv-v-ukrayini-doc 11887.html](http://document.ua/pro-koncepciyu-organizaciyi-pidgotovki-magistriv-v-ukrayini-doc-11887.html)

44. Наказ МОН України Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0620-17#Text>.

45. Наказ МОН України Про затвердження Положення про проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-12#Text>.

46. Наказ МОН України Про затвердження Положення про студентські професійні творчі конкурси, турніри. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1358-16#Text>.

47. Немець Л., Сегіда К., Логвинова М. Індивідуальні освітні траєкторії: роль у забезпеченні якості вищої освіти. *Проблеми сучасної освіти*. (10), С. 51-60. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/view/16108>.

48. Новіков Б. В., Руденко Т. П., Костроміна Г. М. Творче мислення студентів як стратегічна мета університетської освіти. *Освітній дискурс : збірник наукових праць*. Київ : ТОВ «Науково-інформаційне агентство "Наука-технології-інформація"», 2021. Вип. 32(4). С. 26-35. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/34333>.

49. Павлюк Р. О. Pavliuk, R. O. (2018). Розвиток дослідницької компетенції магістрантів спеціальності «Соціальна робота» у процесі роботи з електронним навчальним курсом «Професійне спілкування іноземною мовою». *Електронне наукове фахове видання «ВІДКРИТЕ ОСВІТНЄ Е-СЕРЕДОВИЩЕ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»*, 2018. (5), С. 197–209. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2018.5.197209>

50. Положення про Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0620-17#n15>.

51. Положення про студентські професійні творчі конкурси, турніри. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1358-16#n14>.
52. Порядок проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/239/23930/D_1.doc.
53. Постригач Н. Реформування змісту професійної підготовки вчителя в умовах європейської інтеграції. *Новий Колегіум*. 2023. 1(110), С. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.30837/nc.2023.1-2.08>.
54. Проєктування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагога в контексті Концепції «Освіта впродовж життя»: збірник тез доповідей науковопрактичної конференції з міжнародною участю, м. Краматорськ, 10 грудня 2020 р. / відп. ред. Д. В. Малєєв. – Вінниця : Європейська наукова платформа, 2020. 284 с.
55. Проценко О. Б. Професійна підготовка викладача вищої школи у магістратурі в Україні. *Наука та освіта в сучасному університеті в контексті міжнародного співробітництва: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (23-25 травня 2011 р.)*. Маріуполь: Маріупольський державний університет, 2011. С. 299-300.
56. Процик Г. Розвиток пізнавальної активності майбутніх учителів іноземної мови у закладах вищої освіти України (1991–2018 рр.). Тернопіль, 2023. URL: https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/razovi_rady/Dis_Protsyk.pdf.
57. Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії здобувачами вищої освіти (магістратура) спеціальності «Середня освіта (Хімія)» в умовах педагогічної практики: методичні рекомендації / Авт.-укладач Самойленко П. В. Чернігів: НУЧК, 2023. 44 с.
58. Римар Н. Ю., Шульська Н.М., Матвійчук Н.М., Громик Ю.В., Зінчук Р.С. Використання інституційного репозитарію для формування науково-дослідницької компетентності магістрів. *Інформаційні технології та*

засоби навчання. 2020. Том. 76, № 2. С. 198-212. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v76i2.2753>.

59. Романовський О. Г., Резнік С. М. Необхідність формування готовності до викладацького лідерства у майбутніх фахівців освітніх, педагогічних наук. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2020. Вип. 55. С. 154–160.

60. Саюк В. Зміст освітньо-професійної програми «Педагогічне дорадництво» підготовки магістрів спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». *Проблеми сучасного підручника*. 2020. (25), С. 149–159. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-25-149-159>.

61. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник. К.: Мілені, ум, 2006. 344 с.

62. Сисоєва С. О. Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи: навчальний посібник. Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2016. 156 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162001668.pdf>.

63. Сисоєва С. О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури: монографія. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. 404 с.

64. Скиба Ю., Лебединець Г. Теоретичні основи розвитку потенціалу викладачів університетів: зарубіжний і вітчизняний досвід. *Проблеми освіти*. 2021. № 1(94). С. 5–19. DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.1-94.2021.01>.

65. Солошич І. Дидактичні засади формування науководослідницької компетентності студентів екологічних спеціальностей. Полтава, 2020. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/dis-soloshich-zakodirov-1.pdf>.

66. Стандарт вищої освіти для другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstvaosviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>.

67. Степашко В. Державне регулювання системи наукових досліджень в Україні. *Рідна школа*. 2007. № 2. С. 64-68.
68. Стеценко Н., Чикалова Т. Роль самостійної роботи студентів у формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/562049.pdf>.
69. Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів : практичний посібник / Авторський колектив : В. Майборода, О. Ярошенко, Я. Скиба ; за ред. О. Ярошенко. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. 174 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/09/Teoriya_nauk-dosl-diyaIn_Univers_2015_174p_IBO_Mayboroda-Yaroshenko-Skiba.pdf.
70. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні : навч. посіб. для магістрантів зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» / [авт.-укл.: Т.О.Дороніна]. Кривий Ріг : КДПУ, 2018. 250 с.
71. Цветкова Г. Г. Моніторинг якості підготовки магістрів педагогічного профілю. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718919/1/2018_Tsvetkova_metodRecom.pdf.
72. Чайка-Петегірич Л. Міжнародна співпраця університетів як невід'ємна складова трансформації вищої школи України у європейський освітній простір. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль: ТНТУ, 2014. Том 45. № 2. С. 45-50.
73. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідної діяльності : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. 5-те вид., стер. Київ : Знання, 2006. 307 с
74. Шиліна Н. Розвиток творчого мислення магістрів засобами метафоричних карт. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 49, том 2. С. 254- 260. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/49-2-40>.
75. Brodin E. M. Critical and creative thinking nexus: learning experiences of doctoral students. *Issue 6: Studies in Higher Education*, 2016. Volume 41. P. 971-989.

76. Dumitru D. Creating meaning. The importance of Arts, Humanities and Culture for critical thinking development. *Studies in Higher Education*. Issue 5: Critical Thinking in Higher Education, 2019. Volume 44. P. 870-879. DOI: <https://doi.org/10.1080/03075079.2019.1586345>.

77. Higher Education Reform Experts Team (HERE team). Erasmus+UA. URL: <https://erasmusplus.org.ua/en/opportunities/higher-education-reform-experts-team-here-team/>.

78. Jibao G., Changqing H., Hefu L. Supervisory styles and graduate student creativity: the mediating roles of creative self-efficacy and intrinsic motivation. *Issue 4: Studies in Higher Education*, 2017. Volume 42. P. 721-742 DOI: <https://doi.org/10.1080/03075079.2014.943656>.

79. Levrints (Lőrincz), M., Varga, N., & Popyk, Y. Розвиток дослідницької компетентності майбутніх педагогів у вищій школі: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота*. 2023. (2(53), С. 71–75. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.53.71-75>.

80. Shtonda, O., Biletska, S., Proskurnia, O. Formation of research competence of masters of teaching universities in the process of scientific and research practice. *Scientific Notes of the Pedagogical Department*, 2022. (51), 105-112. DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-12>.

81. Wang Y., Hou Q., Insight or Originality: A Spray in the River of Creative Thinking. *Open Access Library Journal*, 2018. Volume 5, P. 1-6. DOI: [10.4236/oalib.1104847](https://doi.org/10.4236/oalib.1104847).

РОЗДІЛ III.

**ШЛЯХИ ЕКСТРАПОЛЯЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ДОСВІДУ РОЗВИТКУ
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ У
ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ ХХ – ПЕРША
ЧВЕРТЬ ХХІ СТОЛІТТЯ)**

**3.1. Зарубіжний досвід розвитку дослідницької компетентності
магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки у педагогічних
університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)**

Розвиток дослідницької компетентності магістрантів є однією з ключових складових сучасної вищої освіти, особливо в контексті педагогічних наук. У педагогічних університетах України, як і в університетах всього світу, зосереджені зусилля на створенні умов для розвитку наукової та дослідницької активності студентів на магістерському рівні підготовки. Для кращого розуміння сутності та ефективних підходів до розвитку дослідницької компетентності магістрантів, важливо використовувати зарубіжний досвід у цій сфері. Історія розвитку вищої освіти у світі, зокрема у педагогічних науках, багата досвідом та надає можливість виявити найкращі практики та методики, котрі можна застосовувати в українському контексті.

Як уже зазначалось у підрозділі 1.3., одним із вагомих документів, що регулюють розвиток дослідницької компетентності магістрантів в країнах ЄС є Європейська Рамка компетенцій дослідників (ResearchComp: The European Competence Framework for Researchers (ResearchComp)) [1]. ResearchComp, що є недавно розробленою в ЄС рамкою компетенцій для дослідників, представляє собою значний крок у розвитку наукового середовища. Рамка визначає основні навички, необхідні для успішної кар'єри в галузі досліджень та відкриває нові перспективи для освіти та розвитку в цій сфері.

Європейська Рамка компетенцій дослідників (ResearchComp) включають такі цільові напрямки:

- оцінка та розвиток трансверсальних навичок дослідників є одним з головних завдань ResearchComp, що передбачає сприяння в їх оцінці та розвитку, виходячи з загального підходу до цього феномену як ключових навичок, що забезпечують успішну діяльність у будь-якому науковому середовищі та можуть бути застосовані у різних контекстах та галузях;

- підвищення рівня усвідомлення роботодавцями важливості розвитку компетенцій дослідників: ResearchComp спрямований на полегшення розуміння роботодавцями навичок, котрими мають володіють дослідники з метою сприяння у створенні ефективних команд та залученню дослідників до різноманітних проектів;

- адаптація навчальних програм до потреб дослідників: Рамка ResearchComp надає можливість закладам вищої освіти адаптувати свої програми розвитку дослідників відповідно до потреб та вимог сучасного наукового середовища;

- підтримка мобільності дослідників між секторами: однією з ключових цілей рамки є сприяння мобільності дослідників між академічним та неакадемічним секторами, що допомагає розширити кар'єрні можливості для дослідників та сприяє обміну знаннями та інноваціями між різними галузями [1].

Європейська Рамка компетенцій дослідників (ResearchComp) включає 38 ключових навичок, котрі охоплюють спектр критичних аспектів роботи дослідників. Ці навички поділені на сім тематичних категорій, що відображають різноманітні аспекти роботи та професійного розвитку в галузі досліджень:

- когнітивні здібності: це навички, необхідні для ефективного аналізу, творчого мислення та вирішення проблем, що становлять основу наукового дослідження;

- здатність до роботи у команді: навички цієї категорії спрямовані на співпрацю, ефективну комунікацію та командну роботу, що є важливими для успішної колективної роботи та спільного досягнення цілей;

- навички самоврядування: охоплює навички самомотивації, управління часом, гнучкості та відповідальності, що допомагають дослідникам ефективно керувати своєю роботою та досягати поставлених цілей;
- лідерські якості та впливовість: навички цієї категорії спрямовані на розвиток лідерства, вміння переконувати, ефективно презентувати свої ідеї та використовувати дипломатію для досягнення результатів;
- здатність управління проєктами: охоплює навички планування досліджень, бюджетування, управління проєктами та оцінювання результатів досліджень, що є важливими для успішного проведення дослідницьких проєктів;
- здатність до організації та здійснення наукового дослідження: включає методологію досліджень, збір та аналіз даних, наукову етику, що є основою для наукового дослідження та забезпечують його надійність;
- володіння інструментами дослідження: охоплює навички статистичного аналізу, використання програмного забезпечення з дослідницькою метою, наукового письма та наукової комунікації, що є необхідними для ефективної презентації результатів досліджень та дискусій з науковою спільнотою [43].

Крім опису ключових навичок, Рамка компетенцій ResearchComp визначає рівні володіння цими навичками: початківець, середній, досвідчений, експерт. Кожен рівень вказує на ступінь компетентності дослідника у відповідній навичці, дозволяючи зрозуміти, на якому етапі розвитку він знаходиться.

Експерти освітньої галузі відносять до переваг Рамки компетенцій ResearchComp наступні: можливість ідентифікації сильних та слабких сторін, що допомагає дослідникам чітко ідентифікувати свої сильні та слабкі сторони в контексті ключових навичок та стимулює розробку плану розвитку; розуміння кар'єрних можливостей, що сприяє кращому розумінню дослідниками своїх кар'єрних можливостей, допомагаючи їм зорієнтуватися у виборі шляху розвитку; підтримку закладів вищої освіти, що надає важливий інструмент для

розробки й пропозиції цілеспрямованих програм розвитку дослідників, що відповідають потребам ринку праці; оцінку потенційних співробітників, коли роботодавці можуть оцінити навички потенційних співробітників-дослідників з більшою точністю, використовуючи ResearchComp для оцінки наявної компетентності; мобільність між секторами, що сприяє мобільності дослідників між академічним та неакадемічним секторами, стимулюючи обмін знаннями та інноваціями; та гармонізацію стандартів для дослідників у всій Європі, що сприяє зростанню якості та конкурентоспроможності європейського наукового середовища [42].

Вивчення зарубіжного досвіду з досліджуваної теми дозволило виявити, що країни Європи та Північної Америки володіють значним досвідом у розвитку дослідницької компетентності магістрантів у спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, що підкреслюється численними науковими дослідженнями та практичними програмами, спрямованими на підвищення якості підготовки молодих науковців.

Міністерства освіти країн Європи та Північної Америки активно працюють над формуванням дослідницької культури в освітніх установах, включаючи заклади вищої освіти. Програми магістерської підготовки зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки відображають цей підхід, сприяючи розвитку критичного мислення та наукового підходу до вирішення проблем в галузі освіти. Університети та заклади вищої освіти прагнуть інтегрувати наукові дослідження в освітній процес магістерської підготовки, що дозволяє магістрантам отримувати практичний досвід у проведенні наукових досліджень та аналізу результатів [43].

Університети надають підтримку магістрантам у впровадженні новаторських підходів та експериментів у сфері освіти, що включає розробку нових методик навчання, використання сучасних технологій у навчальному процесі та проведення досліджень з питань покращення якості освіти. Крім того, країни Європи та Північної Америки активно співпрацюють у сфері вищої освіти, сприяючи обміну досвідом та кращими практиками у розвитку

дослідницької компетентності магістрантів, що сприяє впровадженню передових підходів та методик навчання, що сприяє підвищенню якості підготовки магістрів.

У таблиці 3.1. та більш детально у додатку 3 А нами проаналізовано ініціативи, програми та підходи розвитку дослідницької компетентності магістрантів спеціальності 011Освітні, педагогічні науки у провідних університетах країн Європи та Північної Америки, наведено переваги, недоліки та вплив на підготовку магістрантів, а також узагальнено можливості використання зарубіжного досвіду формування дослідницької компетентності в умовах сучасної вищої освіти в Україні (Таблиця 1.3.) (Додаток 3 А).

Таблиця 3.1.

Зарубіжний досвід розвитку дослідницької компетентності магістрантів спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки

Країна	Ініціативи, програми та підходи	Переваги	Недоліки	Вплив на підготовку магістрантів	Можливості використання в умовах сучасної вищої освіти в Україні
США	-Система грантів для підтримки дослідницької діяльності. - Програми магістратури з дослідницьким ухилом. - Публікація результатів досліджень у наукових журналах.	- Покращення якості підготовки магістрів. -Збільшення кількості наукових публікацій. - Підвищення міжнародного авторитету українських педагогічних	- Збільшення навантаження на магістрів. -Необхідність додаткового фінансування. -Потреба в підготовці кваліфікованих наукових керівників.	- Покращення підготовки магістрів, через розвиток дослідництва. -Заохочення до наукової діяльності магістрів. - Розвиток міжнародної співпраці українських педагогічних	-Використання системи грантів для підтримки дослідництва. - Пропозиція програм з дослідницьким ухилом. - Збільшення публікацій результатів досліджень у наукових

		університетів.		університетів.	журналах.
Велика Британія	<ul style="list-style-type: none"> - Можливість отримати PhD одразу після магістратури. - Система менторства. - Наукові конференції та семінари. 	<ul style="list-style-type: none"> - Покращення якості підготовки магістрів. - Збільшення кількості наукових публікацій. - Підвищення міжнародного авторитету українських педагогічних університетів. 	<ul style="list-style-type: none"> - Збільшення навантаження на магістрів. - Додаткове фінансування. - Потреба в підготовці кваліфікованих наукових керівників. 	<ul style="list-style-type: none"> - Покращення підготовки магістрів, роблячи акцент на розвитку дослідницьких навичок. - Стимул до наукової діяльності магістрів. - Розвиток міжнародної співпраці українських педагогічних університетів. 	<ul style="list-style-type: none"> - Використання системи менторства. - Заохочення участі магістрів у наукових конференціях та семінарах.
Німеччина	<ul style="list-style-type: none"> - Можливість отримати Dr. після захисту дисертації. - Стипендії для підтримки дослідницької діяльності. - Публікація результатів досліджень у наукових монографіях. 	<ul style="list-style-type: none"> - Покращення якості підготовки магістрів. - Збільшення кількості наукових публікацій. - Підвищення міжнародного авторитету українських педагогічних університетів. 	<ul style="list-style-type: none"> - Збільшення навантаження на магістрів. - Необхідність додаткового фінансування. - Потреба в підготовці кваліфікованих наукових керівників. 	<ul style="list-style-type: none"> - Покращення підготовки магістрів, роблячи акцент на розвитку дослідницьких навичок. - Стимул до наукової діяльності магістрів. - Розвиток міжнародної співпраці українських педагогічних університетів. 	<ul style="list-style-type: none"> - Використання системи стипендій для підтримки дослідницької діяльності. - Заохочення публікації результатів досліджень у наукових монографіях.
Фінляндія	<ul style="list-style-type: none"> - Можливість 	<ul style="list-style-type: none"> - Покращення 	<ul style="list-style-type: none"> - Збільшення 	<ul style="list-style-type: none"> - Покращення 	<ul style="list-style-type: none"> -

	отримати PhD одразу після магістратури. - Програми магістратури з дослідницьким ухилом. - Наукові конференції та семінари.	якості підготовки магістрів. - Збільшення кількості наукових публікацій. - Підвищення міжнародного авторитету українських педагогічних університетів.	навантаження на магістрів. - Необхідність додаткового фінансування. - Потреба в підготовці кваліфікованих наукових керівників.	підготовки магістрів, роблячи акцент на розвитку дослідницьких навичок. - Стимулювання наукової діяльності магістрів. - Розвиток міжнародної співпраці українських педагогічних університетів.	Використання програм магістратури з дослідниць
--	--	---	--	--	--

Вважаємо за потрібне розглянути досвід деяких країн, а також шляхи його реалізації та співпрацю з українськими ЗВО більш детально:

Країни Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії безсумнівно є лідерами з впровадження сучасних тенденцій та розвитку дослідницької компетентності в Європі. Вивченням досвіду Сполученого королівства займалися такі вітчизняні дослідники як: Н. Батечко, О. Бігун, Ю. Деркач, І. Козубовська, О. Лавро, І. Попович, Н. Рокосовик, А. Толочик.

Дослідники зазначають наступні ключові тенденції розвитку вищої освіти магістерського рівня у Сполученому Королівстві:

- цифрова трансформація: застосовуючи передові технології в освіті, університети інтегрують навчальні онлайн-платформи, віртуальні лабораторії та інноваційні цифрові інструменти для покращення досвіду навчання [49];
- можливості працевлаштування: університети приділяють більшу увагу наданню магістрантам практичних навичок і галузевих знань, щоб підвищити можливості працевлаштування після закінчення навчання [40];

- міждисциплінарні дослідження: порушуючи традиційні академічні розрізненості, університети заохочують міждисциплінарними дослідженнями, що дозволяють магістрантам досліджувати різноманітні предмети та отримати цілісне розуміння обраної ними галузі [6];
- глобальна співпраця: університети сприяють міжнародному партнерству, пропонуючи магістрантам можливості для міжкультурного досвіду, спільних досліджень і глобальних мереж [33];
- сталі практики: у вищій освіті Сполученого Королівства дедалі більше уваги приділяється стійкості, тому багато університетів інтегрують екологічну та соціальну відповідальність у свої навчальні програми, заохочуючи магістрантів робити внесок у стале майбутнє [18];
- гнучкі моделі навчання: розуміючи різноманітні потреби магістрантів, університети пропонують гнучкі варіанти навчання, включаючи курси з неповним робочим днем, онлайн-дипломи та змішані формати навчання для різних способів життя [18];
- інноваційні центри: університети стають центрами інновацій та підприємництва, надаючи магістрантам ресурси та підтримку, щоб перетворити їхні творчі ідеї на життєздатні проєкти [7];
- ініціативи щодо різноманітності та інклюзії: визнаючи важливість різноманітності, університети впроваджують ініціативи зі створення інклюзивного середовища, де поважаються відмінності та забезпечуються рівні можливості для всіх магістрантів [14];
- викладання на основі досліджень: університети, які займаються інтенсивними дослідженнями, інтегрують свої передові дослідження у викладання, знайомлячи магістрантів з останніми розробками в обраних ними галузях і розвиваючи культуру дослідження [49];
- підтримка успішної життєдіяльності та благополуччя: усвідомлюючи важливість благополуччя студентів, університети розширюють послуги підтримки, включаючи ресурси психічного здоров'я, консультації та оздоровчі програми [40].

У своєму дослідженні Н. Батечко аналізує основні тенденції підготовки викладачів вищої школи у Сполученому Королівстві. Дослідниця звертає увагу на вплив європейських трансформаційних процесів, зміни парадигми у підготовці та акредитації, а також характеристики їхньої підготовки та професійного розвитку. Науково-дослідницька основа викладання стає все більш актуальною. Викладачам вищих навчальних закладів потрібно мати значний науковий доробок, щоб успішно викладати свої предмети. Особлива увага приділяється навчанню, орієнтованому на магістранта, тому викладачі частіше використовують активні методи навчання та адаптують свої курси до потреб студентів [6, с. 19].

Постійний розвиток та оновлення навичок викладання та навчання вважається важливим аспектом магістерської підготовки. Викладачі постійно оволодівають новими різноманітними навичками, включаючи здатність проєктувати та проводити ефективні заняття, оцінювати навчання студентів та використовувати технології для підтримки викладання та навчання. Крім того, зростає значення професійного розвитку, що означає участь у постійних навчальних та розвиваючих заходах для підтримки навичок на належному рівні [6, с. 22].

А. Толочик зазначає, що підготовка магістрів з освітніх наук в університетах Сполученого Королівства є актуальним та динамічним процесом, який відображається в різноманітних тенденціях. Зазначається, що тенденції включають зростання популярності онлайн-програм, більший акцент ставиться на спеціалізаціях, підвищений фокус на дослідженнях, зростання інтересу до міжнародної участі та збільшення використання технологій (таблиця 3.2.).

Загалом, за останні роки спостерігається збільшення популярності онлайн-програм в галузі освіти (програми магістра освітніх наук (МКО)). Дана тенденція поширюється і на програми магістерського рівня з освітніх наук. Онлайн-програми забезпечують студентам більшу гнучкість у навчанні, особливо для тих, хто працює або проживає у віддалених районах. Університети надають більш спеціалізовані програми, щоб відповісти на

потреби ринку праці та конкретних галузей освіти, що включає такі спеціалізації, як рання освіта, спеціальна освіта, лідерство в освіті та освітні технології [37].

Багато програм магістерського рівня включають компонент дослідження, що сприяє розвитку дослідницьких навичок та знань у магістрантів та є корисним для тих, хто планує продовжити навчання у докторантурі або працевлаштуватися в дослідницькій сфері. Університети, крім іншого залучають все більше студентів з усього світу до своїх програм магістерського рівня, що в свою чергу сприяє розширенню культурного різноманіття та надає студентам можливість навчатися у відомих університетах-лідерах у галузі освіти. Окрім іншого не менш важливими є новітні технології, що використовуються все частіше для покращення якості навчання у програмах магістерського рівня. Цей аспект включає використання онлайн-форумів, віртуальних класів та інших інструментів для співпраці [33].

Таблиця 3.2.

Тенденції підготовки магістрів з освітніх наук в університетах Сполученого Королівства

Тенденція	Опис
Зростання популярності онлайн-програм	Більше людей обирають онлайн-програми через їхню гнучкість та доступність
Більший акцент на спеціалізаціях	Університети пропонують більше спеціалізованих програм, щоб відповідати потребам ринку праці
Підвищення акценту на дослідженнях	Програми включають дослідницький компонент, щоб підготувати студентів до подальшого навчання або роботи в дослідницькій сфері
Зростання міжнародної участі	Університети залучають студентів з усього світу, що робить програми більш різноманітними
Збільшення	Використання онлайн-форумів, віртуальних класів та

використання технологій	інших інструментів для покращення навчання
-------------------------	--

Загалом програми підготовки магістра з освітніх наук (МКО) є ключовим етапом підготовки студентів до професійної діяльності в галузі освіти. Програми пропонують різні спеціалізації та фокуси, відповідаючи потребам сучасного освітнього середовища. Найпоширеніші типи програм МКО включають:

- програми початкової освіти, що готують до викладання в початковій школі;
- програми спеціальної освіти, спрямовані на роботу з учнями з особливими потребами;
- програми лідерства в освіті, що формують лідерські навички для роботи в системі освіти;
- програми освітніх технологій, що надають знання про використання технологій у навчальному процесі;
- програми консультування з питань освіти, спрямовані на надання консультацій учням та їхнім сім'ям;
- програми адміністрування освіти, що готують до адміністративних ролей у системі освіти [50].

Програми МКО можуть бути як дослідницькими, так і професійними. Дослідницькі програми готують студентів до проведення досліджень в галузі освіти, а професійні програми готують студентів до роботи в галузі освіти. Програми зазвичай тривають 1-2 роки і можуть бути розраховані як на повний, так і на частковий робочий день. Вимоги до вступу включають бакалаврський диплом у галузі освіти або суміжній галузі. Випускники програм МКО можуть займати різноманітні посади в галузі освіти, включаючи роботу в школах, коледжах, університетах, агентствах з питань освіти, некомерційних організаціях та консалтингових фірмах [51].

Дослідницькі програми МКО є ключовим елементом післядипломної (магістерської) освіти, спрямованим на підготовку магістрантів до проведення досліджень у сфері освіти. Програми надають магістрантам можливість глибше вивчити теоретичні засади освіти, методологію досліджень та статистичний аналіз оскільки включають поглиблене вивчення теорії освіти, методології досліджень та навчання статистичному аналізу. Магістрантам також надається можливість проводити власні дослідження під керівництвом досвідчених наукових керівників.

Загальна мета дослідницьких програм МКО полягає в підготовці магістрантів до критичного аналізу існуючих наукових досліджень у галузі освіти, проведення власних оригінальних досліджень та апробацію результатів роботи у науковій літературі та на наукових конференціях. Випускники дослідницьких програм МКО можуть працювати в університетах, дослідницьких інститутах, урядових агентствах, некомерційних організаціях та приватних компаніях фірмах [51].

Наведемо кілька конкретних прикладів дослідницьких програм МКО, пропонованих університетами Сполученого Королівства:

- Магістр досліджень в галузі освіти <https://www.manchester.ac.uk/> ;
- Магістр досліджень в галузі освіти та соціальних наук <https://www.ucl.ac.uk/> ;
- Магістр досліджень в галузі освіти та політики <https://www.education.ox.ac.uk/> ;
- Магістр досліджень в галузі лідерства та менеджменту в освіті <https://www.gla.ac.uk/schools/education/> ;
- Магістр досліджень в галузі викладання та навчання <https://essl.leeds.ac.uk/education> (Додаток 3 Б).

Для прикладу, MA Education International (Higher Education) (Магістр досліджень в галузі освіти <https://www.manchester.ac.uk/>) це програма (курс) післядипломної (магістерської) освіти, спрямована на підготовку магістрантів у сфері міжнародної освіти. Цей курс заснований на структурованому вивченні

та застосуванні освітніх теорій та практичних перспектив, курс пропонує глибокий аналіз освітніх концепцій і розглядає їхнє застосування у різних міжнародних освітніх та громадських контекстах [46].

Курс MA Education International (Higher Education) розроблений для магістрантів та освітніх працівників, які працюють у міжнародних умовах. Випускники отримують можливість працевлаштування в університетах, дослідницьких інститутах, урядових агентствах, некомерційних організаціях та приватних компаніях. Крім того, курс відзначається унікальним поєднанням міжнародної освіти, політики, соціальної справедливості та практичних перспектив. Підготовка здійснюється провідними світовими вченими, лекції та семінари зосереджені на реаліях професійної практики з використанням соціальних наук.

Метою курсу є розвиток критичного розуміння освітніх концепцій, навичок дослідження та професійних знань, необхідних для успішної кар'єри в міжнародній освіті. Курс ставить перед собою завдання підвищити обізнаність про вплив глобального, національного та місцевого контекстів на освіту, а також розвинути аналітичні навички для критичного осмислення освітньої політики та практики. Магістрантам пропонуються додаткові курси, що охоплюють широкий спектр тем, від міжнародного розвитку до міжкультурної комунікації в освіті. Зокрема, доступні модулі, що досліджують освітню політику, ранню освіту, лідерство в освіті та інші аспекти міжнародної освіти (Додаток 3 Б) [46]. Приклади інших курсів див. Додаток 3Б.

Університети в США є піонерами у сфері освіти, оскільки постійно вдосконалюють підготовку магістрів у галузі освітніх наук. Вивченням досвіду США займалися такі вітчизняні дослідники як: Н. Батечко, Н. Варга, Г. Довгополова, М. Леврінц, М. Степанець, О. Стойка та ін. Дослідницький аналіз показує кілька ключових тенденцій, які визначають цей процес:

- по-перше, спостерігається широкий вибір спеціалізацій, що відповідають різноманітним потребам студентів та вимогам ринку праці. Ці

спеціалізації охоплюють різні аспекти освіти, включаючи використання технологій, лідерство та спеціальну освіту;

- друга тенденція полягає в зростанні популярності онлайн-навчання, яке надає можливість більшої гнучкості у виборі часу та місця для навчання;

- третя тенденція полягає у посиленні акценту на дослідницьку діяльність, що дозволяє студентам розвивати критичне мислення та дослідницькі навички в галузі освіти;

- четверта тенденція відображає інтердисциплінарний підхід до навчання, що об'єднує знання з різних галузей для комплексного розуміння освітніх питань;

- п'ята тенденція включає партнерство з громадою та практичну підготовку, що дозволяє студентам отримати реальний досвід роботи в сфері освіти;

- шоста тенденція стосується адаптації до сучасних викликів у сфері освіти та впровадження нових програм та курсів для відповіді на них [47-30].

Загалом тенденції відображають постійний розвиток та пошук інноваційних підходів у підготовці магістрів з освітніх наук в університетах США, спрямованих на підтримку високоякісної освіти та підготовку кваліфікованих фахівців для сучасного освітнього середовища.

Н. Батечко, досліджуючи особливості підготовки магістрантів – майбутніх викладачів вищих навчальних закладів у США, здійснила аналіз загальних тенденцій магістерської підготовки в США та їх вплив на організацію навчання майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури [5]. Аналіз вказує на те, що сучасна система вищої освіти в США відрізняється від західноєвропейських стандартів. Вона характеризується деякими особливостями, такими як демократичність, відкритість для всіх бажаючих та рівність освітніх можливостей, що впливають на підготовку майбутніх викладачів вищої школи в магістратурі [5].

Досліджуючи проблему професійної діяльності викладача вищої школи в США Н. Варга зазначає, що в сучасних умовах, окрім традиційної

культуротворчої місії, робота педагога спрямовується на ефективність, раціональність, організованість і мобільність. Такі тенденції сприяють трансформації професійних цінностей і моделей поведінки викладачів, які характерні для зарубіжної вищої школи, зокрема американської. Наукові дослідження, що проводяться педагогами вищої школи в США, дозволяють досягати високого наукового рівня підготовки фахівців через викладання дисциплін та курсів саме за результатами їхніх наукових пошуків, а також через залучення магістрантів до науково-дослідницької роботи, що робить навчальний процес більш активним і ефективним [8].

М. Леврінц досліджувала важливі аспекти щодо умов, котрі впливають на ефективність роботи викладачів у контексті освітньої системи США. Подана дослідницею аналітика засвідчує, що успішність професійної діяльності викладача стає результатом комплексного поєднання особистісних, педагогічних та результативних аспектів, визначених умовами конкретного освітнього середовища. Авторка досліджує різні чинники, котрі впливають на якість викладання, включаючи імплементацію стандартів, створення системи обліку виконаної роботи, а також розробку ефективних методів оцінки професійної діяльності педагогів [20].

Підготовку магістрантів з педагогічної освіти у контексті США вивчали Г. Довгополова Г. та М. Степанець, які запропонували важливий для нашого дослідження аналіз змісту навчання у закладах вищої освіти та організації освітнього процесу для майбутніх викладачів. Авторами зазначається, що історичні особливості розвитку вищої освіти в США призвели до різноманітності вимог до аплікантів на рівні магістратури, котрі залежить від типу закладу та його престижу. Система вищої освіти в США включає два сектори: приватний та державний, кожен із яких має власні особливості та критерії відбору [15]. Основними аспектами навчального процесу в більшості американських університетів є імплементація стандартно-базової документації, розроблення системи підзвітності та методи оцінювання ефективності педагогічної діяльності. Такі аспекти сприяють високій якості підготовки

майбутніх викладачів і забезпечують їхню готовність до викликів педагогічної практики [15].

Порівняльний аналіз освітніх систем США та України здійснила О. Стойка, яка досліджуючи ключові особливості їх функціонування, виявила та проаналізувала позиції, що відображають різноманітність та схожість підходів до освіти. Однією з важливих відмінностей, є рівень централізації управління в освітніх системах обох країн. Українська вища освіта характеризується високою централізацією, тоді як американська система має виражений децентралізований підхід. Також у дослідженні звертається увага на різноманіття типів вищих навчальних закладів у кожній з країн. У США існують різні типи навчальних закладів з різною спеціалізацією та підходами до навчання, що відображається у їх програмах. В Україні також є різні типи вузів, але менше різноманіття порівняно з американською системою [30]. Додатково, у дослідженні виокремлені відмінності в змісті навчальних програм та фінансуванні вузів і студентів. Акцент у США робиться на академічній мобільності студентів та викладачів, що відображається у змісті навчальних програм. У той же час, обидві країни використовують кредитні одиниці та тестування для перевірки якості підготовки випускників шкіл [30].

Загалом у результаті аналізу розвитку дослідницької компетентності магістрів в США можна виокремити різноманітні методи та форми, що використовуються університетами США для підвищення дослідницької компетентності магістрів:

- навчальні курси: університети надають широкий спектр курсів, що охоплюють основи дослідницької методології, статистичний аналіз та академічне письмо. Курси можуть бути спрямовані на конкретні галузі досліджень, що дозволяє студентам отримати фундаментальні знання в своїй області [47];
- дослідницькі проекти: магістранти часто беруть участь у дослідницьких проектах під керівництвом досвідчених викладачів, що надає їм

можливість застосувати теоретичні знання на практиці та розвинути навички збору, аналізу та інтерпретації даних [47];

- наукові семінари та конференції: магістранти мають можливість взяти участь у наукових семінарах та конференціях, де вони можуть представити свої дослідження та отримати відгуки від експертів [38];

- наукові товариства та організації: університети підтримують наукові товариства та організації, котрі надають магістрантам можливості для спілкування з однодумцями та розвитку дослідницьких навичок [38];

- менторство: магістранти можуть отримати науковий супровід (менторство) від досвідчених науковців, що допомагає їм у здійсненні дослідницьких проєктів та досягненні кар'єрних цілей [36];

- фінансова підтримка: багато університетів надають стипендії та гранти для підтримки дослідницьких проєктів магістрантів, що дозволяє їм зосередитися на своїх дослідженнях, а не на фінансових питаннях [36].

Важливо підкреслити, що конкретні методи розвитку дослідницької компетентності можуть відрізняються в різних університетах, проте ці підходи є загальними тенденціями у вищій освіті США.

Наведемо кілька конкретних прикладів дослідницьких програм, пропонованих університетами США:

- Магістратура з раннього дитинства Університету Меріленду: <https://education.umd.edu/admissions/off-campus-programs/education-master-education-med-specialty-program-non-certification> ;

- Магістратура з спеціальної освіти Бостонського університету: <https://www.bu.edu/academics/wheelock/programs/special-education/> ;

- Магістратура з освітнього лідерства Техаського університету в Остіні: <https://catalog.utexas.edu/graduate/areas-of-study/education/educational-leadership-and-policy/> ;

- Магістратура з освітніх технологій Колумбійського університету: <https://www.tc.columbia.edu/mathematics-science-and-technology/communication->

media-and-learning-technologies-design/degrees--requirements/instructional-technology-and-media-ma/ ;

- Магістратура TESOL Університету Арізони:
<https://english.arizona.edu/ma-tesl> ;

- Магістратура з шкільного консультивання Університету Північної Кароліни в Чапел-Хілл: <https://ed.unc.edu/academics/programs/school-counseling/about-the-program/> (Додаток 3 В).

Для прикладу, магістерська програма з освітнього лідерства Техаського університету є комплексною ініціативою, спрямованою на розвиток дослідницької компетентності магістрантів. Програма включає різноманітні методи, спрямовані на розширення знань та навичок у сфері освітнього лідерства. До основних складових цієї програми зазвичай включають систему навчальних курсів, що забезпечують вивчення питань дослідницької методології, математичної статистики та академічного стилю викладу результатів дослідження, що сприяє формуванню теоретичної бази та методологічних навичок студентів. Важливою формою набуття дослідницької компетентності вважається участь магістрантів у дослідницьких проєктах під керівництвом відомих науковців з метою набуття навичок застосовувати базові знання у процесі проведення наукових досліджень. Актуальними формами є також наукові та науково-методичні конференції, семінари та інші наукові заходи, де магістранти апробують результати проведених досліджень, найчастіше вони пов'язані з проблемами лідерства, мотивації, цифровізації. У Техаському університеті магістранти з освітнього лідерства обов'язково беруть участь у наукових організаціях та товариствах, де проводяться диспути, дискусії, круглі столи, панельні дискусії з метою підвищення теоретичної підготовки та участі у різноманітних заходах. Наукових супровід у форматі менторства є традиційною університетською формою розвитку дослідницької компетентності магістрантів, що здійснюється через індивідуальні консультації, практичну підтримку досвідчених науковців у процесі участі у дослідницьких

проектах та з метою надання допомоги у кар'єрному зростанні. Стимулювання здійснюється через іменні стипендії, гранти тощо (Додаток 3 В) [22].

Приклади інших курсів див. Додаток 3В.

Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах Німеччини є актуальним питанням у сучасній освітньо-науковій сфері. Університети в Німеччині відзначаються своїм акцентом на розвиток науково-дослідницької діяльності серед студентів з метою навчання їх освітнім та пізнавальним технікам, а також навичкам вирішення особистісних та соціально значущих завдань. Такий підхід сприяє формуванню дослідницької компетентності, яка є важливим результатом освітнього процесу.

Освітні програми, що реалізуються в педагогічних університетах Німеччини, включають різноманітні аспекти педагогіки, такі як загальна педагогіка, інклюзивна освіта та корекційна педагогіка. Ці програми ставлять перед собою завдання забезпечити широке та глибоке розуміння сучасного освітнього процесу, а також оволодіння теоріями, принципами та кращими педагогічними практиками.

Вивченням досвіду Німеччини займалися такі вітчизняні дослідники як: Н. Варга, Я. Гапчук, Т. Козак, Н. Лазаренко, М. Левнітс, Т. Настич, Я. Попик, Н. Савченко, М. Тарарак, О. Тарарак та ін. Дослідницький аналіз показує кілька ключових тенденцій, які визначають цей процес:

- дослідницькі проекти та практики: магістранти мають можливість брати участь у дослідницьких проектах та практиках, які дозволяють їм застосовувати теоретичні знання на практиці та здійснювати дослідження в сфері освіти під керівництвом досвідчених викладачів;

- наукові семінари та конференції: університети регулярно проводять наукові семінари та конференції, де магістранти мають можливість обмінюватися досвідом та презентувати свої дослідження перед колегами та експертами у галузі педагогіки;

- міжнародна співпраця: педагогічні університети Німеччини активно співпрацюють з університетами інших країн, що дозволяє магістрантам здійснювати дослідницькі проєкти та обмінюватися досвідом з колегами з усього світу;

- навчальні програми: педагогічні університети пропонують широкий спектр навчальних програм, спрямованих на поглиблене вивчення теоретичних та методологічних аспектів освіти та педагогіки, що охоплюють такі предмети, як педагогічна психологія, методика викладання, освітні технології та інші, що сприяє формуванню наукового світогляду у студентів;

- менторство: магістранти отримують підтримку та поради від досвідчених науковців, які допомагають їм у подальшому розвитку їхніх дослідницьких здібностей та орієнтації в науковому середовищі [12; 45].

Загалом, педагогічні університети Німеччини надають студентам широкі можливості для розвитку їхньої дослідницької компетентності, що є важливим етапом у підготовці майбутніх фахівців у сфері освіти та педагогіки.

У своєму дослідженні Я. Гапчук розглядає особливості використання електронного навчання в німецьких вищих навчальних закладах. Дослідниця аналізує, як різноманітність типів навчальних закладів, таких як класичні університети, технічні, педагогічні, мистецькі та університети прикладних наук, адаптують електронне навчання до своїх потреб [13].

Я. Гапчук вказує на загальну тенденцію цифровізації освіти в Німеччині, яка отримує підтримку від федерального уряду та включає в себе інтеграцію ідей цифровізації та інтернаціоналізації вищої освіти. У дослідженні виділяються чотири основні напрями розвитку Е-навчання: розробка концептуальної бази, емпіричні дослідження, рефлексія на основі емпіричних даних та визначення факторів трансферу. Зазначені напрями включають цифровізацію навчання за допомогою медіа-дидактичних підходів, розвиток цифрової та медіаграмотності, впровадження цифрових бізнес-процесів університетів, створення ІТ-структур та електронних систем управління

кампусами, мовну політику, інтернаціоналізацію навчальних програм, сприяння мобільності та міжнародної співпраці [11; 13].

Н. Лазаренко та Я. Гапчук зосереджують увагу на важливості та методах підготовки викладачів до ефективного використання електронного навчання (Е-навчання) у вищій освіті. Автори розглядають, як німецькі заклади вищої освіти адаптуються до сучасних вимог цифрової епохи, зокрема, до використання Е-навчання як інструменту для підвищення якості освіти та забезпечення більш гнучкого та доступного навчального процесу [19].

У дослідженні відзначається, що підготовка викладачів не обмежується лише технічними навичками користування платформами Е-навчання, але включає розвиток педагогічних компетенцій, що дозволяють ефективно інтегрувати цифрові технології в навчальний процес. Автори вказують на необхідність створення сприятливого середовища для навчання викладачів, що включає доступ до ресурсів, підтримку з боку університетів та можливість постійного професійного розвитку [19].

Т. Козак розглядає сучасну модель освітньої системи Німеччини та її вплив на професійну підготовку. Дослідниця аналізує різні рівні освіти, включаючи початковий, середній і вищий, та описує, як ця система сприяє формуванню висококваліфікованих фахівців, починаючи зі шкільного віку. Зазначається, що освітня система Німеччини відіграє ключову роль у підготовці учнів до вибору майбутньої професії, надаючи їм необхідні знання та навички ще на середньому етапі навчання. Т. Козак також зазначає, що модернізація освіти в Німеччині відбувається у відповідності з глобальними тенденціями та потребами інформаційного суспільства, що включає перехід до безперервної освіти та інтеграцію інформаційних технологій [17].

О. Тарарак та М. Тарарак дослідили особливості діяльності сучасних закладів вищої освіти в Німеччині та зазначають, що у Німеччині постійно удосконалюються та впроваджуються нові форми та методи підготовки фахівців. Важливими вважаються тенденції фундаменталізації вищої освіти, надання переваги класичній університетській освіті, індивідуалізації навчання,

впровадження корпоративних програм, залучення молоді до наукової діяльності, модернізація технологій навчання та інтенсифікація процесу підготовки кваліфікованих викладацьких кадрів. Також, автори розглядають проблеми, з якими стикається система вищої освіти Німеччини, включаючи забезпечення високого рівня підготовки фахівців при збільшенні їх кількості, балансування різних напрямів підготовки, та пошук шляхів інтеграції навчальної та науково-дослідної роботи [32].

Порівняльний аналіз освітніх систем Німеччини, Польщі та України запропонувала Т. Настич, яка схарактеризувала ключові чинники, що сприяли розвитку демократичної освіти та виокремила шляхи її вдосконалення. Дослідниця проводить порівняльний аналіз, спрямований на розуміння структурних характеристик, результатів та залучених ресурсів освіти в кожній з країн, а також виявлення їхніх відмінностей та спільних рисів з актуальними світовими освітніми тенденціями [23]. Особлива увага приділяється аналізу фінансування вищих навчальних закладів, адже розглядаються різні джерела фінансування та їх вплив на розвиток освітніх систем. У дослідженні також висвітлено, як системи вищої освіти в Німеччині та Польщі сформувалися навколо державних вищих навчальних закладів, о спеціалізуються на підготовці та перепідготовці кадрів відповідно до потреб економіки країни. Т. Настич також розглядає спільні напрями діяльності вищих навчальних закладів Республіки Польща та України, зокрема їх приєднання до Болонської системи навчання та кредитно-трансферної системи оцінювання. У дослідженні аналізуються особливості та відмінності в діяльності та розвитку вищої освіти у цих країнах, що дає можливість визначити ефективні підходи та стратегії для подальшого розвитку [23].

У педагогічних університетах Німеччини для магістрантів, які обирають магістратуру за спеціальністю «Освітні науки», існують різноманітні можливості для розвитку дослідницьких вмінь. Основні складові цих програм включають:

- навчальні курси, що охоплюють основи дослідницької методології, особливості наукових досліджень, що стосуються проблем освіти, наприклад: «Вступ до наукових методів дослідження в освіті», «Кількісні методи дослідження в освіті», «Якісні методи дослідження в освіті», «Статистичний аналіз для освітніх досліджень» та «Академічне письмо в галузі освіти»;

- участь у наукових та прикладних проектах, що охоплюють різноманітну тематику, пов'язану з освітою, з новітніми педагогічними технологіями, методиками та теоріями, навчальними програмами та оцінюванням, з проблемами інклюзивної освіти, ранньої освіти та вищої освіти, що відбувається під керівництвом відомих у певній освітній галузі науковців;

- наукові семінари та науково-методичні конференції є стандартною практикою в університетах Німеччини; вони призначені для презентації результатів проведених досліджень та отримання фахових відгуків від експертів з метою стимулювання обміну ідеями та налагодження співпраці між науковцями, а також надання можливості магістрантам відслідковувати останні тенденції та досягнення в галузі освіти;

- наукові гуртки, товариства та організації в університетах Німеччини відіграють значну роль у розвитку дослідницької діяльності магістрантів й студентів, наприклад таких як: Німецька асоціація досліджень в галузі освіти (DGfE), Асоціація молодих дослідників в галузі освіти (JuFo) чи Міжнародна асоціація порівняльного дослідження освіти (IAACE), де магістранти отримують можливість розширювати знання, спілкуватися з науковцями та включатися у різноманітні наукові ініціативи;

- не менш важливим вважається менторство, що здійснюється досвідченими науковцями, воно розглядається як важливий елемент в академічному розвитку магістрантів, котрий спрямовує магістранта звертатися за порадами та підтримкою з питань дослідницьких проектів та кар'єрного розвитку; вважається, що дидактична взаємодія з менторами сприяє особистісно-професійному розвитку та науковому зростанню майбутніх фахівців;

- грантова політика, що передбачає можливість звертатися за різними грантами та стипендіями, котрі забезпечують фінансову підтримку у наукових дослідженнях, наприклад це: Грант Німецької служби академічних обмінів (DAAD), Грант Федерального міністерства освіти та досліджень Німеччини (BMBF) та Грант Фонду Макса Планка. Такі гранти та стипендії допомагають студентам у здійсненні їхніх наукових досліджень та розвитку їхніх академічних потенціалів (Додаток 3 Г) [11-45].

Наведемо кілька конкретних прикладів освітньо-наукових програм магістерського рівня, що повністю спрямовані на формування дослідницької компетентності в університетах Німеччини:

- Магістр досліджень в галузі освіти в Університеті Гейдельберга:
<https://www.uni-heidelberg.de/en/study/fields-of-study/master;>

- Магістр досліджень в галузі освіти та суспільних наук в Мюнхенському університеті Людвіга-Максиміліана:
<https://www.lmu.de/en/study/all-degrees-and-programs/international-degree-programs/index.html> ;

- Магістр досліджень в галузі освіти та політики в Вільний університет Берліна: <https://www.fu-berlin.de/en/studium/studienangebot/master/index.html> ;

- Магістр досліджень в галузі лідерства та менеджменту в освіті в Гамбурзькому університеті: <https://www.srh-campus-hamburg.de/en/master/international-business-leadership/> ;

- Магістр досліджень в галузі викладання та навчання в Університеті Ерланген-Нюрнберг: <https://www.fau.eu/education/degree-programmes/masters-degree-programmes/> .

Для прикладу, Університет Гейдельберга, який відомий своєю високою академічною репутацією, пропонує магістерську програму з досліджень в галузі освіти, яка є послідовним кроком у вищій освіті для студентів, які вже мають бакалаврат або інші університетські ступені.

Магістерська програма зазвичай розрахована на чотири семестри, але університет також може надати можливість скороченого курсу тривалістю від двох до трьох семестрів в залежності від індивідуальних потреб студентів. Після успішного завершення програми студенти отримують ступінь магістра наук (M.Sc.) або магістра мистецтв (M.A), що підкреслює їхню глибоку освітню експертизу.

Окрім цього, університет пропонує програму магістра освіти (M.Ed.), котра спеціалізується на підготовці майбутніх викладачів. Магістрантам у цій програмі надається можливість вивчати два предмети з рівною вагою, котрі вони вже вивчали на бакалаврському рівні, а також обрати третій предмет як додатковий компонент програми. Заявники, які бажають вступити на програму M.Ed., повинні відповідати загальним та специфічним вимогам до доступу та прийому. Вони можуть подавати свої заявки як на літній, так і на зимовий семестри, що дозволяє їм обирати найбільш зручний для себе час для початку навчання [21]. До основних цілей програми відносяться:

- засвоєння магістрантами глибоких знань та розуміння теорій та методів дослідження в галузі освіти;
- набуття умінь та навичок здійснювати незалежні наукові дослідження в галузі освіти;
- розвиток навичок спілкування та наукового стилю письма, необхідних для апробації результатів здійснених досліджень;
- підготовка магістрантів до наукової кар'єри, викладацької діяльності та діяльності в інших сферах, пов'язаних з освітою.

При вступі у магістратуру здобувачі повинні дотримуватися певних вступних вимог:

- мати ступінь бакалавра в галузі освіти або суміжній дисципліні;
- виявити високий рівень володіння англійською мовою;
- деякі абітурієнти можуть бути зобов'язані надати додаткові документи, такі як листи рекомендації або результати вступних іспитів [21].

Як уже зазначалось програма складається з двох років навчання, протягом яких магістранти беруть участь у лекціях, семінарах, дослідницьких проєктах та інших освітньо-наукових заходах. Навчальний план освітньо-наукової програми гнучкий і дозволяє магістрантам обирати курси та дисципліни, що відповідають їхнім інтересам та дослідницьким цілям. Деякі з курсів, які пропонуються в рамках програми, включають такі дисципліни: «Теорії та методи дослідження в галузі освіти», «Кількісні методи дослідження в освіті», «Якісні методи дослідження в освіті», «Статистичний аналіз для освітніх досліджень», «Академічне письмо в галузі освіти», «Порівняльне дослідження освіти», «Історія освіти», «Філософія освіти», «Соціологія освіти», «Психологія освіти» [21].

Впродовж навчання магістранти повинні виконати два дослідницьких проєкти: перший – це невеликий проєкт, котрий магістранти виконують протягом першого семестру; другий – більш масштабний, котрий вони виконують протягом другого року навчання (Додаток 3 Д) [21].

Приклади інших курсів див. Додаток 3Д.

Загалом вивчення особливостей формування дослідницької компетентності студентів та магістрантів у вищій школі зарубіжних країн, зокрема Німеччини, Великої Британії та США підтверджує системність та неперервність цього процесу. За результатами аналізу встановлено, що формування дослідницької компетентності відбувається поетапно через навчально-дослідницьку роботу на молодших курсах та наукову діяльність на старших курсах. Однією з загальних тенденцій є раннє залучення магістрантів до науково-дослідницької діяльності, що сприяє їхньому ефективному професійному розвитку [27; 45].

Таким чином зарубіжний досвід розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки надає важливі рекомендації для підвищення якості педагогічної підготовки в Україні. Педагогічні університети Німеччини, наприклад, виробили ефективні стратегії

для розвитку дослідницьких навичок у магістрів, які можуть бути успішно використані і українськими закладами вищої освіти.

Одним з ключових компонентів успішної програми є навчальні курси, які охоплюють основи дослідницької методології, статистичного аналізу та академічного письма. Реалізація дослідницьких проєктів під керівництвом досвідчених наукових керівників також сприяє розвитку дослідницької компетентності студентів.

Наголос на участі у наукових семінарах та конференціях, приєднання до наукових товариств та організацій, а також надання менторства від досвідчених науковців допомагає магістрантам не лише розвивати свої дослідницькі навички, а й встановлювати цінні контакти в галузі освіти.

Фінансова підтримка шляхом отримання грантів та стипендій також грає важливу роль у забезпеченні успішного розвитку дослідницької компетентності магістрантів. Гранти від різних організацій і фондів дозволяють магістрантам сконцентруватися на своїх дослідженнях, не думаючи про фінансові труднощі.

Отже, враховуючи зарубіжний досвід, вітчизняні педагогічні університети мають можливість вдосконалити програми магістерської підготовки, спрямовані на розвиток дослідницької компетентності магістрантів. Це сприятиме якісному підвищенню освітнього процесу та покращенню підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти в Україні.

3.2. Шляхи екстраполяції ефективного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України

Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України є актуальним завданням сучасної вищої освіти. З метою пошуку шляхів підвищення ефективності цього процесу, важливим є аналіз та екстраполяція

позитивного досвіду розвитку дослідницьких навичок у магістрів у період з кінця XX – до першої чверті XXI століття.

Педагогічні університети в усьому світі вдосконалюють свої освітні програми магістерської підготовки, спрямовані на підготовку кваліфікованих фахівців у галузі освіти. Впровадження новітніх методів навчання та наукових підходів є стратегічним завданням для забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці та підвищення якості освітнього процесу в цілому.

У зазначеному контексті, дослідження досвіду є важливим етапом для визначення оптимальних шляхів розвитку дослідницької компетентності магістрантів у педагогічних університетах. Аналіз і адаптація найкращих практик може сприяти покращенню якості освіти в Україні та формуванню нового покоління кваліфікованих освітян, здатних до проведення наукових досліджень та впровадження інноваційних підходів у педагогічну практику.

Екстраполяція ефективного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів є важливим завданням, що сприяє підвищенню якості вищої педагогічної освіти, а тому вважаємо доцільним більш детально розглянути використання прогресивних ідей, а також визначити ключові напрями та інструменти, що сприяли б формуванню високого рівня дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України.

До основних шляхів екстраполяції ефективного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів відносимо такі.

1. Інтеграція дослідницької діяльності в освітній процес.

Інтеграція науково-дослідної діяльності в освітній процес підготовки здобувачів освіти магістерського рівня у педагогічних університетах є складним та мінливим процесом, що вимагає комплексного підходу та постійного вдосконалення. Для досягнення успішної інтеграції дослідницької роботи з освітнім процесом важливо враховувати різні фактори, котрі впливають на якість освіти та розвиток науки, наприклад:

- стимулювання наукових досліджень та інновацій через відкриття студентських наукових програм та проєктів, створення сприятливих умов для розвитку науково-дослідницької інфраструктури, а також підтримки молодих вчених та магістрантів в їх науковій діяльності, що є важливими аспектами сприяння інтеграції дослідницької роботи у вищу освіту [1, с. 473];

- розвиток партнерських зв'язків з освітніми закладами та громадськістю завдяки співпраці між університетами та різними секторами суспільства, такими як заклади освіти, громадські організації та державні установи, що дозволяє магістрантам та науковцям здійснювати наукові дослідження, котрі відповідають актуальним потребам суспільства, а також сприяє трансферу технологій та знань з академічної сфери у практичне використання;

- створення механізмів оцінки та підтримки результатів досліджень, що є важливим напрямом інтеграції наукової діяльності в освітній процес; розробка системи оцінки наукових досягнень магістрантів та науковців, а також надання підтримки для подальшого розвитку та комерціалізації результатів досліджень.

Розвиток дослідницької компетентності магістрантів з Освітніх, педагогічних наук в освітньому просторі університету є важливим завданням, вирішення якого передбачає використання різноманітних науково обґрунтованих підходів. Для кожного із складових розвитку дослідницької компетентності магістрантів існують конкретні напрями удосконалення, які можна розглядати в контексті підвищення наукової кваліфікації магістрантів [35, с. 29].

Одним із ключових шляхів становлення інформаційно-комунікаційного складової дослідницької компетентності магістрантів є організація спеціальних курсів або вибіркової дисципліни й семінарів, спрямованих на вивчення методів пошуку та опрацювання наукової інформації. Важливою складовою є також підготовка магістрантів до написання наукових робіт, що включає в себе вміння підготовки статей, тез та доповідей. Крім того, практичні заняття з дисциплін

основного блоку та проведення наукових доповідей та презентацій на наукових студентських конференціях мають важливе значення у формуванні цього компоненту.

Розвиток методологічної складової дослідницької компетентності передбачає вдосконалення навчальних дисциплін, що пов'язані з методологією наукових досліджень та включають ознайомлення з різними методами педагогічного дослідження та їх практичного використання. Організація практичних занять з планування та проведення досліджень, а також аналізу отриманих результатів, допомагає магістрантам в оволодінні цими методами [26, с. 375].

Розвиток проблемно-орієнтованої складової, що спрямована на формування умінь вирішення проблем, передбачає створення спеціалізованих дисциплін для вивчення актуальних проблем в галузі освіти та шляхів їх вирішення. Організація дослідницьких проєктів, що передбачають аналіз проблем та розробку конкретних пропозицій щодо їх вирішення, також є ефективним засобом формування цієї складової дослідницької компетентності магістрантів.

Важливим напрямом є розвиток творчої складової, що включає проведення майстер-класів та творчих лабораторій для стимулювання творчого мислення та генерації нових ідей. Залучення до участі в конкурсах наукових робіт, котрі передбачають розв'язання складних завдань та розробку новаторських підходів, також є важливим аспектом розвитку цієї складової [2, с. 30].

Розвиток етичної складової передбачає наявність у навчальних планах дисциплін з етики наукової діяльності та дотримання наукових стандартів. Проведення дискусій та круглих столів з обговорення етичних питань, що виникають у ході наукової роботи, сприяє формуванню у магістрантів свідомого ставлення до етичних аспектів наукової діяльності.

Інтеграція дослідницької діяльності в навчальний процес є актуальним завданням, що вимагає використання різноманітних методів та методичних підходів. Серед них можна виділити наступні:

- *використання дослідницьких методів навчання* передбачає застосування дослідницьких методів та технологій навчання, таких як: проблемне навчання, котре дозволяє магістрантам досліджувати актуальні проблеми, з якими стикається сучасна освіта, і шукати шляхи їх вирішення; проектно-орієнтоване навчання, котре передбачає роботу магістрантів над освітніми проектами, що сприяє отриманню практичного досвіду та вирішенню реальних проблем; дослідницьке навчання, що сприяє розвитку критичного мислення та навичок дослідження, оскільки магістранти самостійно здійснюють пошук інформації та аналізують результати та дозволяє активно взаємодіяти з матеріалом, самостійно досліджувати проблемні питання та розвивати критичне мислення [44, с. 83];

- *залучення магістрантів до науково-дослідницької роботи*, що є не менш ефективним методом залучення магістрантів до науково-дослідницької діяльності та включає участь у наукових та дослідницьких проектах під керівництвом викладачів та наукових керівників; написання та публікація наукових статей, де подані результати дослідження в наукових журналах та збірниках, що сприяє їхньому професійному розвитку та визнанню в академічній громадськості; виступи на наукових конференціях як апробація результатів дослідження на наукових конференціях, де вони можуть отримати зворотний зв'язок від колег та експертів, що сприяє розвитку їх наукових навичок та підготовці до подальшої кар'єри в науковій сфері;

- *проведення наукових конкурсів та олімпіад для магістрантів*, що сприяє активізації дослідницької діяльності та здійснюється крім іншого через проведення наукових конкурсів та олімпіад; організація конкурсів та олімпіад дозволяє виявити та підтримати найбільш обдарованих магістрантів та мотивувати їх до подальших досягнень, оскільки така участь сприяє залученню

здобувачів освіти до науково-дослідницької роботи, розвитку їх творчих здібностей та виявленню найбільш обдарованих серед них;

- *створення умов для наукової самодіяльності магістрантів* через надання їм доступу до наукових бібліотек, баз даних, лабораторій та інших наукових ресурсів, а також надання регулярних консультацій науковими керівниками, що стимулює їхню наукову самодіяльність та сприяє розвитку їх дослідницької компетентності [1, с. 16; 3, с. 235].

Відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) та навчального плану (НП) спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського інтеграція наукової діяльності у навчальний процес відбувається у процесі включення дослідницьких компонентів у навчальні програми дисциплін, що вивчаються, проведення дослідницьких проєктів, написання магістерських робіт та участь у наукових конференціях різних рівнів. Розглянемо більш детально кожен з елементів.

Серед обов'язкових дисциплін циклу загальної підготовки магістранти вивчають філософію науки та іноземну мову для академічного спілкування. Дослідницький компонент, що включений у складову згаданих дисциплін, реалізовується наступним чином:

Філософія науки:

- вивчення методології науки: знайомство з основними методами наукових досліджень, таких як експеримент, спостереження, моделювання, аналіз даних, що дає магістрантам розуміння того, як проводити власні дослідження та обґрунтовувати висновки;

- аналіз наукових теорій: вивчення історії та розвитку наукових теорій, їхніх сильних і слабких сторін, що допомагає критично оцінювати наукову інформацію та формувати власні наукові думки;

- розвиток логічного мислення: вивчення основ логіки та аргументації допомагає магістрантам чітко формулювати свої ідеї та вести аргументовані дискусії;

- етика наукових досліджень: вивчення етичних принципів наукової діяльності, таких як академічна чесність, відповідальність, неупередженість, що допомагає проводити дослідження етично та відповідально [25].

Іноземна мова для академічного спілкування:

- доступ до наукової інформації: знання іноземної мови дає магістрантам доступ до широкого кола наукової інформації, яка публікується в європейському та світовому вимірі, що в свою чергу дозволяє бути в курсі останніх наукових досягнень в освітній галузі;

- написання наукових текстів: знання іноземної мови необхідне для написання наукових статей, доповідей, рецензій англійською мовою, яка є мовою міжнародного наукового спілкування;

- участь у міжнародних наукових конференціях та проєктах: знання іноземної мови дозволяє магістрантам брати участь у міжнародних наукових конференціях та проєктах, що сприяє розвитку їхньої дослідницької компетентності та розширенню кола наукових контактів;

- вивчення наукової термінології: знання іноземної мови дає магістрантам можливість розуміти та використовувати наукову термінологію, що використовується в їхній галузі досліджень [25].

Серед вибірових дисциплін циклу загальної підготовки магістри мають можливість вибрати зокрема такі дисципліни як цифрові інноваційні технології, інноваційно-освітній менеджмент, коучинг в освіті, написання та реалізація соціальних проєктів, публічне управління в сфері освіти, тощо.

Дослідницький компонент, що включений у складову згаданих дисциплін, реалізовується наступним чином:

Цифрові інноваційні технології:

- вивчення нових методів дослідження: знайомство з інструментами та методами дослідження, які використовуються в епоху цифрових технологій, таких як онлайн-опитування, аналіз даних в соціальних мережах, візуалізація даних, що дає магістрантам можливість проводити дослідження з використанням сучасних технологій;

- дослідження впливу технологій на освіту: вивчення того, як цифрові технології змінюють процес навчання та викладання, що сприяє розумінню використання технологій для покращення освітнього процесу;

- розробка інноваційних освітніх продуктів: за допомогою цифрових технологій магістранти можуть розробляти нові освітні продукти, такі як онлайн-курси, навчальні ігри тощо [25].

Інноваційно-освітній менеджмент:

- вивчення принципів та методів управління інноваціями в освіті: знайомство з тим, як розробляти, впроваджувати та оцінювати інновації в освітніх закладах, що дає магістрантам можливість керувати змінами та покращувати освітній процес;

- дослідження кращих практик інноваційного менеджменту в освіті: вивчення успішних прикладів впровадження інновацій в освіті в Україні та за кордоном;

- розробка власних інноваційних проєктів: магістранти можуть розробити та реалізувати власні інноваційні проєкти в освітній сфері, що дає можливість застосовувати свої знання та навички на практиці та здобути досвід роботи над проєктами [25].

Коучинг в освіті:

- вивчення принципів та методів коучингу: знайомство з тим, як використовувати методи коучингу для підтримки та розвитку учнів/студентів;

- дослідження ефективності коучингу в освіті: вивчення наукових досліджень, які підтверджують ефективність коучингу для покращення результатів навчання;

- практика коучингових навичок: магістранти можуть практикувати свої коучингові навички з учнями/студентами у період практики, що надає їм можливість розвивати свої навички та отримати зворотний зв'язок від інших [25].

Написання та реалізація соціальних проєктів:

- вивчення методології написання та реалізації соціальних проєктів: знайомство з тим, як розробляти проєктні пропозиції, збирати кошти, реалізовувати проєктні заходи та оцінювати результати проєкту;

- дослідження кращих практик написання та реалізації соціальних проєктів: вивчення успішних прикладів соціальних проєктів, які були реалізовані в Україні та за кордоном;

- розробка та реалізація власних соціальних проєктів: магістранти можуть розробити та реалізувати власні соціальні проєкти, що дає їм можливість застосовувати свої знання та навички на практиці, здобути досвід роботи над проєктами та зробити свій внесок у розвиток суспільства [25].

Публічне управління в сфері освіти:

- вивчення принципів та методів державної політики в освіті: знайомство з тим, як формується та реалізується державна політика в освіті на різних рівнях (національному, регіональному, локальному), що дає магістрантам можливість розуміти контекст, в якому працюють освітні заклади, та впливати на нього;

- аналіз проблем та викликів розвитку освітньої системи: вивчення актуальних проблем та викликів, з якими стикається освітня система України та інших країн, що допомагає магістрантам формулювати дослідницькі проблеми та обирати теми для своїх досліджень;

- дослідження ефективності державних програм та проєктів у сфері освіти: вивчення наукових досліджень, які оцінюють ефективність державних програм та проєктів у сфері освіти, що допомагає магістрантам вчитися проводити власні дослідження та оцінювати ефективність освітніх програм;

- розробка пропозицій щодо покращення державної політики в освіті: на основі своїх досліджень магістранти можуть розробити пропозиції щодо покращення державної політики в освіті [25].

Серед обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки магістранти вивчають зокрема такі дисципліни як педагогіка вищої школи, методика викладання у вищій школі, державні стандарти і якість вищої освіти,

едукологія, цифрові технології наукових досліджень в галузі освіти/педагогіки, методологія і методика наукових досліджень в галузі освіти/педагогіки, тощо.

Дослідницький компонент, що включений у складову згаданих дисциплін, реалізовується наступним чином:

Педагогіка вищої школи:

- вивчення теорії та історії вищої освіти: знайомство з різними педагогічними системами, теоріями та методами навчання у вищій школі, що дає магістрантам розуміння контексту, в якому вони будуть працювати, та можливість обирати найбільш ефективні методи навчання для своїх студентів;
- дослідження актуальних проблем вищої освіти: вивчення таких проблем, як доступність освіти, інклюзивність, академічна доброчесність, використання новітніх технологій, що сприяє формулюванню дослідницької проблеми та обранні тем для своїх досліджень;
- розробка методичних матеріалів та інноваційних методів навчання: на основі своїх досліджень магістранти розробляють методичні матеріали та інноваційні методи навчання, які допомагають покращити процес навчання у вищій школі;
- вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері вищої освіти: знайомство з кращими практиками вищої освіти в інших країнах світу, що дає магістрантам можливість порівнювати різні освітні системи та генерувати нові ідеї для покращення вітчизняної освіти [25].

Методика викладання у вищій школі:

- вивчення сучасних методів та форм навчання: знайомство з різноманітними методами та формами навчання, які використовуються у вищій школі, що дає магістрантам можливість обирати найбільш ефективні методи для своїх студентів та зробити навчання більш цікавим та результативним;
- розробка власних методичних розробок: магістранти можуть розробити власні методичні розробки, які будуть використовувати у своїй педагогічній практиці, а також застосовувати свої знання та навички на практиці та розвивати свої педагогічні здібності;

- проведення педагогічних експериментів: здобувачі освіти можуть проводити педагогічні експерименти, щоб дослідити ефективність різних методів та форм навчання для здобуття досвіду дослідницької роботи та подальшого внеску у науку;

- участь у майстер-класах та тренінгах з методики викладання: участь у майстер-класах та тренінгах дозволяє магістрантам ознайомитися з кращими практиками викладання та отримати цінні поради від досвідчених педагогів [25].

Державні стандарти і якість вищої освіти:

- вивчення державних стандартів вищої освіти: знайомство з вимогами до знань, умінь та навичок, які повинні мати випускники вищих навчальних закладів;

- аналіз факторів, які впливають на якість вищої освіти: вивчення таких факторів, як кваліфікація викладацького складу, матеріально-технічна база, методи навчання, система оцінювання тощо, що допомагає магістрантам розуміти, як можна покращити якість освіти у вищій школі;

- розробка пропозицій щодо покращення якості вищої освіти: на основі своїх досліджень магістранти можуть розробити пропозиції щодо покращення якості вищої освіти;

- вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері забезпечення якості вищої освіти: знайомство з системами забезпечення якості вищої освіти в інших країнах світу, що дає можливість порівнювати різні системи та генерувати нові ідеї для покращення вітчизняної системи [25].

Едукологія:

- вивчення фундаментальних теоретичних засад освіти: знайомство з основними категоріями, теоріями та закономірностями розвитку освіти, що забезпечує глибоке розуміння освіти як цілісної системи та базові знання для проведення наукових досліджень;

- аналіз актуальних проблем освіти: вивчення таких проблем, як інклюзивна освіта, гендерна рівність, доступність освіти, розвиток критичного

мислення, використання новітніх технологій тощо, що сприяє формулюванню дослідницьких проблем та процесу обрання теми для магістерських досліджень;

- дослідження перспектив розвитку освіти: вивчення тенденцій розвитку освіти в Україні та світі, можливість прогнозувати майбутнє освіти та генерувати нові ідеї для її покращення;

- вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері освіти: знайомство з кращими практиками освіти в інших країнах світу, порівняння різних освітніх систем та генерування нових ідей для покращення вітчизняної освіти [25].

Цифрові технології наукових досліджень в галузі освіти/педагогіки:

- вивчення інструментів та методів дослідження, які використовуються в епоху цифрових технологій: знайомство з онлайн-опитуваннями, аналізом даних в соціальних мережах, візуалізацією даних, використанням штучного інтелекту, що дає магістрантам можливість проводити дослідження з використанням сучасних технологій та збирати та обробляти великі обсяги даних;

- дослідження можливостей використання цифрових технологій для покращення освітнього процесу: вивчення того, як цифрові технології можуть використовуватися для підвищення мотивації навчання, покращення якості навчання, персоналізації освіти, створення інклюзивного середовища тощо [25].

Методологія і методика наукових досліджень в галузі освіти/педагогіки:

- вивчення принципів та методів наукових досліджень: знайомство з різними методами дослідження, які використовуються в педагогіці, такими як експеримент, спостереження, аналіз документів, опитування, інтерв'ю;

- дослідження етичних аспектів наукових досліджень: вивчення принципів етики наукових досліджень, таких як інформована згода, конфіденційність, захист учасників дослідження, що дає магістрантам можливість проводити дослідження етично та відповідально;

- оволодіння навичками статистичного аналізу даних: вивчення методів статистичного аналізу даних, які використовуються в педагогічних

дослідженнях, що забезпечує можливість обробляти та інтерпретувати результати своїх досліджень;

- написання наукових статей та тез: магістранти можуть написати наукові статті та тези за результатами своїх досліджень, що надає можливість поділитися своїми знаннями та досвідом з іншими дослідниками [25].

Серед вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки магістранти мають можливість вибрати зокрема такі дисципліни як моніторинг якості освіти, інноваційні технології навчання, етика викладача закладу вищої освіти, адаптивні системи освіти, робота з інформаційними ресурсами, моделювання діяльності фахівця закладу вищої освіти, тощо.

Дослідницький компонент, що включений у складову згаданих дисциплін, реалізовується наступним чином:

Моніторинг якості освіти:

- вивчення методів та інструментів моніторингу якості освіти: знайомство з різними методами та інструментами, які використовуються для оцінювання якості освіти, такими як стандартизовані тести, опитування студентів та викладачів, аналіз навчальних програм, що дає можливість збирати та аналізувати дані про якість освіти;

- аналіз результатів моніторингу якості освіти: вивчення того, як інтерпретувати результати моніторингу якості освіти та використовувати їх для покращення освітнього процесу, що дозволяє формулювати дослідницькі проблеми та обирати теми для своїх досліджень;

- вивчення нових методів та форм навчання: знайомство з різноманітними методами та формами навчання, які використовуються в сучасній освіті, такими як проєктне навчання, проблемне навчання, навчання на основі досліджень, використання онлайн-ресурсів;

- дослідження ефективності інноваційних технологій навчання: вивчення наукових праць, де досліджується ефективність інноваційних технологій навчання;

- розробка власних інноваційних методів навчання: магістранти можуть розробляти власні інноваційні методи навчання та апробувати їх на практиці, що дає можливість застосовувати свої знання та навички на практиці та розвивати свої педагогічні здібності;

- вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері використання інноваційних технологій навчання: знайомство з кращими практиками використання інноваційних технологій навчання в інших країнах світу [25].

Етика викладача закладу вищої освіти:

- вивчення етичних норм та принципів діяльності викладача: знайомство з етичним кодексом викладача, принципами академічної доброчесності, правилами запобігання та протидії корупції тощо, що дає магістрантам розуміння того, як етично та відповідально виконувати свої професійні обов'язки;

- аналіз етичних дилем, з якими стикаються викладачі: вивчення реальних прикладів етичних дилем дає магістрантам можливість розвивати критичне мислення та навички прийняття етичних рішень;

- розробка власних етичних принципів діяльності: магістранти можуть розробити власні етичні принципи діяльності та сформулювати свій особистий етичний кодекс [25].

Адаптивні системи освіти:

- вивчення принципів та методів адаптивного навчання: знайомство з тим, як адаптивні системи освіти можуть використовуватися для персоналізації навчання та покращення його результативності, що дає магістрантам можливість розуміти, як можна використовувати новітні технології для створення більш ефективних освітніх програм;

- дослідження можливостей використання адаптивних систем освіти у вищій школі: вивчення того, як адаптивні системи освіти можуть використовуватися для покращення навчання студентів у вищих навчальних закладах;

- розробка власних адаптивних навчальних курсів: магістранти можуть розробити власні адаптивні навчальні курси та апробувати їх на практиці, що уможлиблює застосування знань та навичок на практиці та здобуття досвіду роботи над проектами;

- вивчення методів пошуку та аналізу інформації: знайомство з різними методами пошуку та аналізу інформації, які використовуються в наукових дослідженнях, що дає магістрантам можливість знаходити та використовувати достовірну інформацію для своїх досліджень;

- оволодіння навичками роботи з науковими базами даних: знайомство з основними науковими базами даних та навичками їх використання, що сприяє можливості знаходити актуальні наукові публікації та використовувати їх у своїх дослідженнях;

- написання наукових оглядів літератури: магістранти можуть написати наукові огляди літератури за темами своїх досліджень з метою продемонструвати своє знання та розуміння досліджуваної проблеми;

- вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері роботи з інформаційними ресурсами: знайомство з тим, як інформаційні ресурси використовуються в наукових дослідженнях в інших країнах світу, що дозволяє магістрантам порівнювати різні практики та генерувати нові ідеї для покращення власної роботи з інформаційними ресурсами [25].

Моделювання діяльності фахівця закладу вищої освіти:

- вивчення методів моделювання педагогічної діяльності: знайомство з різними методами моделювання, які використовуються для дослідження педагогічної діяльності з метою надання можливості вивчати складні педагогічні явища та процеси;

- розробка власних моделей діяльності фахівця закладу вищої освіти: магістранти можуть розробити власні моделі діяльності фахівця закладу вищої освіти та використовувати їх для вирішення практичних проблем задля вироблення навичок застосовувати свої знання на практиці та здобути досвід дослідницької роботи;

- дослідження впливу різних факторів на діяльність фахівця закладу вищої освіти: вивчення того, як різні фактори, такі як кваліфікація викладача, методи навчання, матеріально-технічна база, впливають на діяльність фахівця закладу вищої освіти, що дає магістрантам можливість формулювати дослідницькі проблеми та обирати теми для своїх досліджень;
- вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері моделювання діяльності фахівця закладу вищої освіти: знайомство з кращими практиками моделювання діяльності фахівця закладу вищої освіти в інших країнах світу [25].

Таким чином, інтеграція наукової діяльності у навчальний процес враховує фактори, що впливають на якість освіти та розвиток науки та передбачає включення дослідницької компоненти у програми навчання магістерського рівня, проведення дослідницьких проєктів, написання магістерських робіт та участь у наукових конференціях.

2. Використання інноваційних та інформаційних технологій в підготовці магістрів.

У контексті сучасних вимог до освіти та стрімкого розвитку технологій інтеграція інноваційних та інформаційних технологій у процес підготовки магістрів стає нагальною проблемою. Інтеграція інноваційних технологій, таких як віртуальна реальність, штучний інтелект, блокчейн-технології та інші, у підготовці магістрів, розширює можливості освіти, забезпечуючи персоналізований підхід до навчання, стимулюючи активну участь магістрантів та сприяючи їхньому креативному розвитку.

Інноваційні та інформаційні технології суттєво покращують підготовку магістрів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та роблять її більш ефективною, цікавою та практичною. Наведемо декілька прикладів того, як інноваційні та інформаційні технології використовуються в цьому процесі [4; 41; 39; 12; 10]:

- онлайн-курси та платформи (використання онлайн-курсів та платформ дистанційного навчання для розширення доступу до освіти, застосування інтерактивних елементів, таких як вікторини, тести, симуляції та

ігри; створення онлайн-спільнот та форумів для дискусій та обміну знаннями) [4];

- електронні навчальні ресурси (використання електронних підручників, методичних посібників, статей та інших навчальних матеріалів для забезпечення магістрантів доступом до актуальної та різноманітної інформації; застосування мультимедійних контентів, таких як відео, аудіо, зображення та інфографіка; створення онлайн-бібліотек та баз даних для полегшення пошуку та доступу до наукової літератури) [4];

- інструменти для спільної роботи (використання інструментів для спільної роботи, таких як хмарні сховища даних, віртуальні класи та онлайн-дошки для стимулювання командної роботи, співпраці та обміну знаннями; застосування систем онлайн-тестувань та опитувань для збору зворотного зв'язку від студентів та оцінки їхньої думки щодо навчального процесу; створення онлайн-портфоліо для демонстрації магістрантами своїх робіт, досягнень та навичок) [41];

- інтерактивні методи навчання (використання симуляцій, віртуальної реальності та гейміфікації для створення більш захоплюючого та інтерактивного освітнього середовища; застосування методів проблемного навчання, проектної роботи та дослідницької діяльності для розвитку критичного мислення, навичок аналізу та вирішення проблем; створення онлайн-лабораторій та віртуальних середовищ для проведення досліджень та експериментів) [39];

- персоналізація навчання (використання адаптивних систем навчання та систем штучного інтелекту для персоналізації навчального контенту та темпу навчання відповідно до індивідуальних потреб та особливостей кожного магістранта; застосування систем онлайн-тестування та оцінювання для відстеження прогресу студентів та надання їм персоналізованого зворотного зв'язку; створення онлайн-рекомендаційних систем для підбору курсів, навчальних матеріалів та додаткових ресурсів, які відповідають інтересам та цілям кожного студента) [41];

- збільшення доступу до освіти (використання онлайн-курсів та платформ дистанційного навчання; застосування мобільних технологій для забезпечення магістрантів доступом до навчальних матеріалів у будь-який час та в будь-якому місці; створення онлайн-перекладів та адаптації навчальних матеріалів для забезпечення доступу до освіти для магістрантів з різним рівнем володіння мовою) [12];

- підготовка до викладацької діяльності (використання симуляцій та віртуальних середовищ для підготовки майбутніх педагогів до роботи та надання їм можливості відпрацьовувати навички викладання; застосування методів спостереження та менторства для надання майбутнім педагогам можливості вчитися у досвідчених викладачів та отримувати зворотний зв'язок щодо їхньої викладацької діяльності; створення онлайн-спільнот та форумів для підтримки майбутніх педагогів) [10];

- розвиток дослідницьких навичок (використання онлайн-інструментів для пошуку та аналізу інформації, таких як наукові бази даних, електронні бібліотеки та академічні агрегатори; застосування методів кількісного та якісного дослідження для проведення самостійних досліджень та написання наукових робіт; надання можливості майбутнім педагогам брати участь у наукових конференціях та публікувати свої дослідження в академічних журналах) [12];

- підвищення кваліфікації (використання онлайн-курсів та платформ для підвищення кваліфікації педагогів та надання їм можливості знайомитися з новими методиками викладання, технологіями та дослідженнями в галузі освіти; застосування систем онлайн-тестування та оцінювання для визначення потреб у підвищенні кваліфікації та відстеження прогресу педагогів; створення онлайн-спільнот та форумів для обміну досвідом та кращими практиками між педагогами) [4];

- співпраця з іншими закладами освіти (використання онлайн-платформ та інструментів для співпраці з іншими закладами освіти, обміну навчальними матеріалами, дослідницькими проектами та кращими практиками;

застосування онлайн-конференцій та вебінарів для обміну досвідом та ідеями з педагогами з інших закладів освіти; створення онлайн-мереж співпраці для спільного розроблення навчальних програм, дослідницьких проєктів та інноваційних освітніх рішень) [39].

Розглянемо більш детально використання інноваційних та інформаційних технологій в освітньому процесі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського підготовки магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Одним з ключових аспектів використання інноваційних та інформаційних технологій у підготовці магістрантів є можливість доступу до онлайн-курсів та платформ дистанційного навчання, що дозволяє розширити доступність освітніх ресурсів і надає магістрантам можливість навчатися в будь-який час та в будь-якому місці, що відповідає їхнім індивідуальним потребам та графіку (Додаток 3 Ж).

Використання електронних навчальних ресурсів (ЕНР) забезпечує магістрантам доступ до актуальної та різноманітної інформації, сприяє їхньому активному залученню до навчання та допомагає вирішувати складні проблеми. Одним з основних переваг використання ЕНР є можливість забезпечення магістрантів доступом до широкого спектру навчальних матеріалів, що включає в себе електронні підручники, методичні посібники, статті, журнали та інші ресурси, які охоплюють необхідні аспекти освітніх та педагогічних наук. Завдяки цьому магістранти вивчають та аналізують сучасні тенденції, методи та технології, що сприяє їхньому професійному зростанню та розвитку (Додаток 3 Ж) [4, с. 168].

Не менш важливою складовою ЕНР є використання мультимедійних контентів, таких як відео, аудіо, зображення та інфографіка, що допомагають магістрантам краще розуміти складні концепції та візуалізувати навчальний матеріал. Крім того, з метою полегшення пошуку та доступу до наукової літератури та дослідницьких матеріалів сайт університетської бібліотеки

пропонує віртуальну-бібліотеку та бази даних, що пришвидшує пошук необхідних ресурсів для проведення досліджень та аналізу важливих даних.

В сучасному освітньому середовищі інструменти для спільної роботи є невід'ємним елементом для підвищення якості навчання, стимулювання командної роботи та співпраці між магістрантами, а також для ефективного обміну знаннями та досвідом. Використання хмарних сховищ даних, віртуальних класів (напр. Google Classroom) та онлайн-дошок (напр. Jamboard, Mirro) є важливим елементом для сприяння командній роботі та співпраці між магістрантами, що набуло особливого значення з початком дистанційного та змішаного навчання), оскільки такі інструменти дозволяють спільно працювати над проектами, обмінюватися ідеями та матеріалами, а також ефективно координувати свої дії в реальному часі. Застосування систем онлайн-тестувань та опитувань дозволяє збирати зворотний зв'язок та оцінювати думку магістрантів щодо навчального процесу, а також швидко та ефективно здійснювати оцінку рівня зрозуміння матеріалу, виявляти проблемні аспекти та вносити корективи у навчальний процес в реальному часі [1, с. 15].

Використання інтерактивних методів навчання сприяє покращенню засвоєнню матеріалу, стимулює активне навчання та розвиток критичного мислення магістрантів. Одним з ключових аспектів інтерактивного навчання є застосування сучасних технологій, таких як симуляції, віртуальна реальність та гейміфікація, для створення захоплюючого та мотивуючого навчального середовища. У процесі підготовки магістрантів з освітніх наук також використовуються інтерактивні методи навчання, що включають в себе застосування методів проблемного навчання, проектної роботи та дослідницької діяльності, котрі дозволяють магістрантам активно вирішувати реальні проблеми, розвивати навички аналізу та критичного мислення, а також навчатися самостійності та ініціативи. Створення онлайн-лабораторій та віртуальних середовищ є ще одним ефективним засобом для проведення досліджень та експериментів. Такі платформи дозволяють магістрантам отримувати практичний досвід у реальних наукових дослідженнях у режимі

онлайн. Такі середовища стимулюють активну дослідницьку діяльність та сприяють розвитку творчих здібностей.

Персоналізація навчання спрямована на індивідуальне врахування потреб та особливостей кожного магістранта. Одним із найсучасніших підходів до персоналізації навчання є використання адаптивних систем навчання та штучного інтелекту (ШІ). Такі системи аналізують індивідуальні потреби та характеристики кожного магістранта і надають персоналізований навчальний контент та темп навчання. Наприклад, застосування адаптивних програм дозволяє магістрантам вивчати матеріал у власному темпі, зосереджуючись на найбільш проблемних аспектах та здобуваючи необхідні знання. Системи онлайн-тестування та оцінювання грають важливу роль у персоналізації навчання, дозволяючи викладачам відстежувати прогрес студентів та надавати їм персоналізований зворотний зв'язок, а також виявляти слабкі місця кожного магістранта та надавати індивідуальну підтримку та допомогу для подальшого розвитку. Крім того, для підбору найбільш підходящих курсів, навчальних матеріалів та додаткових ресурсів, використовуються онлайн-рекомендаційні системи, що аналізують інтереси, потреби та цілі кожного студента і надають персоналізовані рекомендації, сприяючи ефективному навчанню та досягненню успіху (Додаток 3 Ж) [3, с. 236].

Таким чином, інтеграція інноваційних та інформаційних технологій у процес підготовки магістрантів є важливим напрямком розвитку освітньої системи, спрямованим на підвищення ефективності навчання та розвитку компетентностей магістрантів, а сучасні досягнення в цифровій сфері пропонують широкий спектр можливостей для оптимізації навчального процесу та збагачення навчального досвіду.

3. Міжнародна співпраця.

Міжнародна співпраця у підготовці магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки відкриває безліч можливостей для формування та удосконалення дослідницької компетентності, оскільки дозволяє збагачувати навчальний процес за рахунок обміну досвідом, культурними особливостями та

найкращими практиками в галузі освіти. Окрім того, міжнародна співпраця сприяє розвитку міжнародного розуміння, взаємоповаги та спільної роботи у вирішенні глобальних викликів в освіті [52].

До функціональних та ефективних аспектів використання міжнародної співпраці в підготовці магістрів даної спеціальності відносимо обмін студентами та викладачами, проведення спільних дослідницьких проєктів, навчання на програмах подвійних дипломів, міжнародні стажування, мережі та асоціації, використання онлайн-платформ та інструментів для реалізації міжнародної діяльності. Розглянемо наведені аспекти більш детально.

Обмін студентами та викладачами

Реалізація програм обміну студентами та викладачами з закордонними ЗВО є важливим елементом академічного життя, спрямованим на розширення можливостей навчання та обміну професійним досвідом. Програми обміну надають можливість магістрантам здійснювати освітній процес у різних культурних та академічних середовищах, що сприяє їхньому особистісному розвитку та розширенню глобального мислення. Зокрема, магістранти мають змогу зануритися в нову культуру, вивчати міжнародні методи навчання та робити академічні дослідження під керівництвом відомих викладачів [9].

Запрошення іноземних викладачів до університету, де навчаються магістранти, сприяє обміну досвідом та впровадженню нових підходів до навчання. Лектори з різних країн можуть поділитися своїми знаннями та навичками, а також підкреслити свіже бачення освітніх проблем та можливостей їх вирішення у навчальний процес, що збагачує академічне середовище та стимулює інтелектуальний обмін. Крім того міжнародний обмін передбачає участь магістрантів у міжнародних конференціях, семінарах та наукових заходах, що є важливим кроком у їхньому науковому розвитку, оскільки такі заходи надають можливість студентам презентувати свої дослідження, обмінюватися ідеями з колегами з усього світу та встановлювати нові контакти у науковому співтоваристві. Такий досвід сприяє розвитку

наукових навичок, впевненості в собі та підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці.

Спільні дослідницькі проекти

Спільні дослідницькі проекти з закордонними університетами та науковими інститутами (напр. Erasmus+) є ключовим елементом академічної співпраці, спрямованим на розширення наукового потенціалу та спільний пошук розв'язання актуальних проблем. Дослідницькі проекти надають можливість викладачам та магістрантам обмінюватися знаннями, досвідом та дослідницькими методологіями, що сприяє зростанню наукової продуктивності та збагаченню дослідницької практики [9].

Участь магістрантів у міжнародних наукових дослідженнях та грантах відкриває широкі можливості для активного впровадження в наукове співтовариство. Приєднуючись до спільних дослідницьких проектів, магістранти отримують можливість здійснювати власні наукові дослідження під керівництвом визнаних фахівців у своїй галузі, що дозволяє розвивати їхні наукові навички та підготовку до майбутньої кар'єри.

Створення спільних наукових лабораторій та дослідницьких центрів є важливим кроком у розвитку міжнародної співпраці. Дослідницькі центри створюють сприятливу атмосферу для спільної роботи, обміну ідеями та співпраці в різних наукових напрямках. Вони також стимулюють інноваційний розвиток та впровадження новітніх технологій у наукову діяльність, сприяючи тим самим вирішенню актуальних проблем сьогодення.

Подвійні дипломи

Пропозиція програм подвійного диплому з закордонними університетами стала одним із ключових стрижнів міжнародної освітньої стратегії, що дозволяє магістрантам розширити свої горизонти та отримати визнання від двох впливових освітніх установ. Ініціатива сприяє глибшому вивченню академічних матеріалів, збагачує культурний досвід та відкриває нові можливості для кар'єрного зростання. Спільна розробка навчальних програм та курсів є ключовим елементом успішної реалізації програм подвійного диплому. Вона

дозволяє забезпечити високий стандарт освіти, що відповідає міжнародним академічним вимогам, та забезпечити магістрантам доступ до широкого спектру дисциплін, що відображають сучасні тенденції у світовій науці та технологіях. Визнання та зарахування кредитів, отриманих студентами в рамках програм подвійного диплому, є важливим аспектом ініціативи, що дозволяє магістрантам максимально використовувати свій час та зусилля, надаючи їм можливість здобути два дипломи за короткий термін та зменшити витрати на освіту. Це визнання додає додаткової уваги на ринку праці та сприяє успішному професійному розвитку в міжнародному контексті [31].

Міжнародні стажування

Міжнародні стажування для магістрантів є важливою складовою їхньої професійної підготовки, розвитку дослідницької компетентності та особистісного саморозвитку. Забезпечення можливості проходження стажування в закордонних освітніх закладах, наукових і дослідницьких інститутах, компаніях та організаціях надає магістрантам унікальну можливість поглибленого вивчення своєї галузі в міжнародному контексті. Стажування дають можливість магістрантам отримати цінний досвід роботи в міжнародному середовищі, що сприяє розвитку нових навичок, компетентностей та вмінь.

Крім того, міжнародні стажування сприяють налагодженню міжнародних зв'язків та розширенню мережі контактів магістрантів, що важливо для подальшого кар'єрного зростання та відкриває нові можливості для співпраці та спільних проєктів у майбутньому. Завершуючи стажування, магістранти нерідко мають можливість отримати пропозиції про працевлаштування на міжнародному ринку праці, що стає результатом їхньої високої професійної підготовки та успішного виконання завдань під час стажування, що свідчить про визнання їхнього потенціалу та компетентності в обраній галузі [16].

Міжнародні мережі та асоціації

Участь у міжнародних мережах та асоціаціях освітніх закладів та фахівців у галузі освіти стала ключовим чинником для сприяння обміну досвідом,

кращими практиками та актуальною інформацією про нові освітні технології та наукові дослідження. Наукові мережі створюють платформи для зустрічей, обговорень та співпраці, що сприяють поширенню найкращих практик у галузі освіти та спільному розв'язанню викликів, котрі стоять перед освітнім сектором. Спільна розробка та реалізація міжнародних освітніх проектів та програм є важливим аспектом діяльності цих мереж та асоціацій [52]. Проекти часто охоплюють широкий спектр тематик, від підвищення якості освіти до впровадження новітніх освітніх технологій та створення сприятливих умов для розвитку інновацій у галузі освіти. Участь у міжнародних конференціях, семінарах та інших заходах є необхідним елементом активної міжнародної співпраці в галузі освіти. Заходи в рамках міжнародних мереж та асоціацій створюють унікальні можливості для обміну ідеями, досвідом та знаннями, а також для налагодження партнерських відносин з колегами з усього світу. Вони сприяють виробленню нових стратегій, спільному пошуку рішень та розвитку міжнародних проектів у галузі освіти.

Використання онлайн-платформ та інструментів

Оскільки у сучасному світі онлайн-платформи та інструменти стають все більш важливими для дистанційної співпраці та обміну знаннями з закордонними університетами, науковими інститутами та організаціями, така форма співпраці відкриває безліч можливостей для підвищення якості освіти та наукових досліджень. Проведення онлайн-лекцій, семінарів та майстер-класів для магістрантів є ефективним способом залучення іноземних викладачів та фахівців в освітній процес, що дозволяє магістрантам здобувати знання та вміння від провідних фахівців у своїй галузі без обмежень, пов'язаних з географічним розташуванням. Створення онлайн-спільнот та форумів для обміну досвідом та кращими практиками з магістрантами та фахівцями з інших країн є ще одним корисним інструментом, що сприяє взаємному вивченню різних культурних та освітніх підходів, розвитку міжнародних зв'язків та підвищенню рівня професійної підготовки магістрантів [9].

Таким чином, реалізація вказаних шляхів екстраполяції досвіду є перспективним напрямком для подальшого підвищення рівня дослідницької компетентності магістрантів у педагогічних університетах України.

4. Посилення практико-орієнтованого підходу до розвитку дослідницької компетентності магістрантів.

Розвиток дослідницької компетентності магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України є багатовекторним процесом, у якому важливе місце займають асистентська та переддипломна практики. Зазначені етапи навчання забезпечують можливість поєднання теоретичних знань із практичною дослідницькою діяльністю, що сприяє формуванню глибокого розуміння науково-дослідного процесу та розвитку професійних навичок у сфері освіти.

Асистентська практика є одним із перших етапів безпосередньої взаємодії магістрантів із професійною діяльністю у закладах вищої освіти. У рамках практики магістранти виконують низку функцій, пов'язаних із навчальною та дослідницькою роботою. Одним із важливих завдань є асистування викладачам у підготовці лекцій, семінарських занять і практичних завдань. Участь у цих процесах дозволяє магістрантам не лише краще зрозуміти структуру навчального процесу, але й інтегрувати наукові підходи у власну педагогічну практику [27].

На додаток до цього, магістранти активно залучаються до розробки навчально-методичних матеріалів, що вимагає аналізу сучасних наукових джерел і педагогічної літератури, що сприяє розвитку критичного мислення та вмінь працювати з великим масивом наукової інформації. Оскільки магістранти допомагають викладачам у проведенні занять та досліджень, вони мають можливість спостерігати за процесом наукового пошуку, починаючи з формування гіпотез і закінчуючи аналізом результатів та підготовкою наукових публікацій.

Одним із ключових аспектів асистентської практики є участь магістрантів у науково-дослідній роботі кафедри, що може включати участь у роботі з

науковими проектами, збиранні й аналізі емпіричних даних для дипломного дослідження, а також обговорення результатів досліджень на кафедральних засіданнях або конференціях. Таким чином зазначена діяльність не тільки розвиває дослідницькі навички, але й допомагає магістрантам побачити зв'язок між теорією та практикою [23].

Крім того, магістранти мають можливість спостерігати за діяльністю викладачів під час навчальних занять, аналізувати їхні методи викладання та порівнювати їх з науковими підходами, які вони вивчали. Такий досвід допомагає магістрантам розвивати здатність до критичного осмислення педагогічних методик і планувати власні, інноваційні підходи.

Переддипломна практика є завершальним і найбільш інтенсивним етапом підготовки магістрантів до самостійної наукової діяльності. Вона має дві основні цілі: по-перше, закріпити теоретичні знання через їхнє практичне застосування, а по-друге, надати магістрантам можливість самостійно завершити дослідження, результати якого є магістерського дослідження.

Основна увага під час переддипломної практики приділяється проведенню наукового дослідження. Магістранти розробляють дослідницькі проекти, які можуть включати опитування, інтерв'ю, педагогічні експерименти або спостереження. Вони самостійно формулюють дослідницькі гіпотези, обирають методи збору даних, аналізують отримані результати та роблять висновки на основі проведеного дослідження. Цей досвід дає студентам можливість застосувати на практиці методи наукового аналізу, які вони вивчали на теоретичних курсах, а також вдосконалити свої вміння з наукової роботи [28].

Переддипломна практика також дає магістрантам змогу апробувати власні педагогічні методики або впроваджувати інноваційні підходи у навчальний процес. Важливо, що магістранти можуть оцінити ефективність своїх методів і проаналізувати вплив інновацій на навчальні результати учнів або студентів. Цей аспект роботи дозволяє їм формувати навички критичного

мислення та рефлексії, що є важливими для професійної діяльності в сфері освіти [23].

Під час обох видів практики – як асистентської, так і переддипломної – важливу роль відіграє робота під керівництвом досвідчених наукових наставників. Викладачі, що виступають науковими керівниками магістерських робіт, активно залучені до процесу організації дослідницької діяльності магістрантів. Вони допомагають визначати наукові проблеми, коригують вибір методів дослідження, допомагають інтерпретувати результати та підтримують на всіх етапах проведення досліджень.

Підтримка наукових керівників є важливою для формування дослідницької компетентності, оскільки вона надає можливість студентам отримати цінні поради і уникнути поширених помилок. Крім того, наставники допомагають студентам розвивати науковий стиль мислення, що включає системність, обґрунтованість висновків та вміння інтегрувати теоретичні знання у практичні дослідження.

Загалом, асистентська та переддипломна практики виступають центральними елементами у процесі розвитку дослідницької компетентності магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Вони забезпечують магістрантам можливість інтеграції теоретичних знань із практичними навичками, даючи змогу майбутнім педагогам не лише засвоїти сучасні педагогічні підходи, але й брати активну участь у їхньому науковому дослідженні. Таким чином, зазначені завершальні етапи навчання сприяють формуванню у магістрантів здатності до самостійного проведення наукових досліджень, критичного аналізу освітніх процесів та впровадження інновацій у систему освіти. Завдяки активній участі у дослідницькій діяльності під час практики, магістранти здобувають необхідний досвід, який дозволяє їм стати компетентними педагогами та дослідниками, здатними ефективно вирішувати актуальні проблеми сучасної освіти [23].

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Вінницького державного

педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, розвиток дослідницької компетентності, як ключовий компонент їхньої професійної підготовки, яка інтегрує теоретичні знання та практичні навички науково-дослідної діяльності, відбувається, як зазначалось вище, через дві основні форми практики: асистентську та переддипломну, що виконують різні, проте взаємодоповнюючі функції.

Асистентська практика є важливим елементом професійної підготовки магістрантів, спрямованим на вдосконалення педагогічної майстерності та розвиток науково-дослідницьких компетентностей у контексті вищої освіти. Основна мета цієї практики полягає у закріпленні теоретичних знань та здобутті практичного досвіду як у викладацькій, так і в науковій діяльності [27]. Протягом асистентської практики магістранти отримують можливість опанувати сучасні методики викладання та брати активну участь у проведенні лекцій, семінарських і практичних занять. До їх обов'язків входить підготовка навчальних планів, розробка дидактичних матеріалів, проведення занять і оцінювання знань студентів. Це дозволяє їм на практиці застосовувати набуті теоретичні знання, розвиваючи організаційні навички та вміння ефективно структурувати навчальний процес [27].

Важливою складовою асистентської практики є залучення магістрантів до науково-дослідної діяльності студентів. Вони активно допомагають молодшим колегам у підготовці наукових доповідей, тез, рефератів, організують студентські наукові конференції та керують роботою наукових гуртків. Це сприяє розвитку дослідницьких навичок магістрантів, а також надає їм досвід у керівництві науковими проектами та роботами інших студентів [27].

Під час проходження практики магістранти залучаються до написання наукових статей і тез для публікації у фахових виданнях, що є важливим етапом у становленні молодого науковця. Вони здобувають навички викладання результатів досліджень у відповідній академічній формі, дотримуючись вимог академічної доброчесності та науково-методичних стандартів публікацій.

Окрім професійних навичок, асистентська практика сприяє розвитку здатності до рефлексії, самовдосконалення, критичного мислення та адаптації до нових умов. Це формує готовність магістрантів до професійної діяльності у сфері викладання та наукових досліджень у закладах вищої освіти [27].

Переддипломна практика орієнтована на підготовку магістрантів до самостійної наукової роботи в межах виконання магістерського дослідження. Основними завданнями цього етапу є розвиток дослідницької компетентності шляхом поглиблення теоретичних знань, формування навичок проведення наукових досліджень та аналізу отриманих результатів [28]. Нижче наведемо ключові аспекти формування дослідницької компетентності під час переддипломної практики:

- магістранти залучаються до самостійної наукової роботи, яка включає не лише ознайомлення з методиками наукових досліджень, але й активну участь у їх проведенні, що передбачає вибір теми дослідження, формулювання гіпотез, визначення мети, завдань та методологічного підходу, а також здійснення емпіричних та теоретичних досліджень. Така діяльність сприяє розвитку самостійності в науковій роботі та здатності до обґрунтування дослідницьких висновків [28];

- майбутні магістри здійснюють глибокий аналіз наукових джерел, як вітчизняних, так і зарубіжних, що дозволяє їм розширити науковий кругозір та розвивати критичне мислення. Вивчення сучасних наукових публікацій забезпечує здатність оцінювати наукові дані, відбирати релевантні джерела та ефективно використовувати їх у власних дослідженнях [28];

- магістранти беруть активну участь у підготовці та реалізації експериментальних досліджень, які є важливою складовою їхньої магістерської роботи. Цей процес включає етапи констатувального та формувального експериментів. Вони здійснюють кількісну та якісну обробку даних, порівнюють результати контрольних і експериментальних груп, що дозволяє перевірити наукові гіпотези та оцінити ефективність педагогічних інновацій [28];

- здобувачі освіти опановують методи статистичного аналізу, використовуючи спеціалізоване програмне забезпечення для обробки результатів експериментів. Це дозволяє робити науково обґрунтовані висновки, перевіряти гіпотези та проводити узагальнення на основі отриманих даних. Знання статистичних методів є невід'ємною складовою дослідницької компетентності магістрантів [28];

- переддипломна практика включає участь магістрантів у наукових конференціях, семінарах та круглих столах, де вони презентують результати своїх досліджень. Це сприяє розвитку навичок публічної презентації наукових досягнень, аргументації своїх висновків та їх захисту на підставі отриманих емпіричних даних [28].

Таким чином, формування дослідницької компетентності магістрантів під час переддипломної та асистентської практик здійснюється через їх активну участь у наукових дослідженнях, експериментах, аналізі результатів, написанні наукових публікацій та участі у наукових конференціях. Цей процес забезпечує розвиток не тільки професійних навичок, необхідних для успішної наукової кар'єри, але й здатності до самостійного критичного аналізу, творчого підходу до вирішення дослідницьких завдань та інтеграції наукових знань у педагогічну діяльність.

Висновки до третього розділу

Вивчення зарубіжного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття) дозволяє виявити нормативні документи, основні підходи та інноваційні практики, що регламентують діяльність зарубіжних університетів. Одним із вагомих документів, що регулює розвиток дослідницької компетентності магістрантів в країнах ЄС є Європейська Рамка компетенцій дослідників (ResearchComp: The European Competence Framework for Researchers), що є основою для визначення відповідних компетенцій та найбільше впливає на розвиток наукового середовища. Рамка визначає основні навички, необхідні для успішної

кар'єри в галузі досліджень та відкриває нові перспективи для освіти у цій сфері. У роботі виокремлено переваги Рамки компетенцій ResearchComp, до яких віднесено такі: можливість ідентифікації сильних та слабких аспектів професійної підготовки; розуміння кар'єрних можливостей здобувачів освіти та допомога у виборі шляху розвитку; вибір інструментів розробки нових цілеспрямованих програм розвитку дослідників; можливість оцінки професійних компетентностей потенційних співробітників-дослідників; гармонізація стандартів для дослідників у всій Європі, що сприяє зростанню якості та конкурентоспроможності європейського наукового середовища.

У роботі виокремлені основні шляхи екстраполяції ефективного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності «011 – Освітні, педагогічні науки» у педагогічних університетах України, до яких віднесено такі: *інтеграція дослідницької діяльності в освітній процес*, що відбувається через використання дослідницьких методів навчання; залучення магістрантів до науково-дослідної роботи; проведення наукових конкурсів та олімпіад для магістрантів; створення умов для наукової самодіяльності магістрантів; *використання інноваційних та інформаційних технологій у підготовці магістрів*, що включає онлайн-курси та платформи; електронні навчальні ресурси; інструменти для спільної роботи (хмарні сховища даних, віртуальні класи та онлайн-дошки для стимулювання командної роботи, співпраці та обміну знаннями, системи онлайн-тестувань, онлайн-портфоліо для демонстрації магістрантами своїх робіт); інтерактивні методи навчання (симуляції, віртуальна реальність та гейміфікація для створення більш захоплюючого та інтерактивного освітнього середовища); проблемне навчання, евристичне навчання, проектну роботу та дослідницьку діяльність для розвитку критичного мислення, навичок аналізу та вирішення проблем; створення онлайн-лабораторій та віртуальних середовищ для проведення досліджень та експериментів; персоналізацію навчання (використання адаптивних систем навчання та систем штучного інтелекту для персоналізації навчального контенту та темпу навчання відповідно до індивідуальних потреб

та особливостей кожного магістранта; *міжнародна співпраця*, до ефективних шляхів використання котрої віднесена реалізація програм обміну студентами та викладачами з закордонними ЗВО; запрошення іноземних викладачів до університету; спільні дослідницькі проєкти з закордонними університетами та науковими інститутами; участь магістрантів у міжнародних наукових дослідженнях та грантах; створення спільних наукових лабораторій та дослідницьких центрів; програм подвійного диплому з закордонними університетами; міжнародні стажування; участь у міжнародних мережах та асоціаціях освітніх закладів та фахівців у галузі освіти.

Список використаних джерел у третьому розділі

1. Акімова О. В., Сапогов М. В., Гапчук Я. А., Задворняк Л. С. Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти : історико-порівняльний аспект. *«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»*: журнал. 2024. № 3(21) 2024. С. 471-483. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-3\(21\)-471-483](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-3(21)-471-483).
2. Акімова О.В., Баюрко Н.В. Підготовка майбутніх учителів біології до професійної мобільності. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія*. Випуск 76. 2023. С. 28-33. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-73-73-77>.
3. Акімова О.В., Сапогов М.В., Гапчук Я.А. Середовищний підхід у сучасних міждисциплінарних дослідженнях з цифровізації освіти. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 46. 2022. С. 234-238. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/46.47>.
4. Акімова О.В., Сапогов М.В., Гапчук Я.А. Цифрова трансформація освітнього середовища закладів вищої освіти у німецькомовних країнах. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 50. Том 2. 2022. С. 166-172. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/50.2.33>.
5. Батечко Н. Особливості навчання майбутніх викладачів вищої школи в магістратурі у Сполучених Штатах Америки. *Педагогічний процес: теорія і практика (Серія: Педагогіка)*. No 4 (55), 2016. С. 51-57.
6. Батечко Н. Тенденції навчання викладачів вищої школи у Великій Британії. *Педагогічний процес: теорія і практика (Серія: Педагогіка)*. No 2 (57), 2017. С. 17-25.
7. Бігун О. М. Педагогічна підготовка вчителя в коледжах Великої Британії та України: порівняльний аспект : зб. наук. праць «Педагогічні науки». № 88. 2019. С. 92–98. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2019-88-15>.

8. Варга Н. Особливості професійної діяльності викладача вищої школи США. URL: https://www.academia.edu/90984461/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%87%D0%B0_%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97_%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8_%D0%A1%D0%A8%D0%90.
9. Відділ міжнародних зв'язків. Нормативні документи. URL: <https://vspu.edu.ua/international/ua/?p=docs>
10. Гальцова О. Л., Дмитриченко М. І. Міжнародна співпраця України з країнами Європи в галузі освіти. Причорноморські економічні студії. 44, 2019. С. 21-26.
11. Гапчук Я. А. Європейський досвід використання Е-навчання у вищій школі. *Перспективи та інновації науки*. 2023. Вип. 13(31). С. 106-113. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-13\(31\)-106-113](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-13(31)-106-113).
12. Гапчук Я. А. Педагогічний потенціал інформатизації освітнього процесу у вищій школі. 2019. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085.2019.12-1.37>.
13. Гапчук Я. А. Сучасні тенденції розвитку Е-навчання у вищій школі Німеччини : дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки / Я. А. Гапчук // ВДПУ ім. М. Коцюбинського, МОН України, Вінниця, 2023. 416 с.
14. Деркач Ю., Лавро О. Професійна підготовка вчителів початкових класів Великобританії. Молодий вчений. 2021. № 6 (94). С. 159–162. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-6-94-32>.
15. Довгополова Г., Степанець М. Досвід США в підготовці магістрів із педагогічної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*.

2017, № 5 (69). С. 25-34. URL: https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/517ilovepdf_com-25-35.pdf.

16. Кафедра педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами. URL: https://vspu.edu.ua/faculty/pochat/kaf_pedagog/pdg.php

17. Козак Т. Модель системи освіти Німеччини як вагомий чинник здійснення професійної підготовки. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/12189/1/%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8C%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D0%9D%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%87%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B8.pdf>.

18. Козубовська І., Попович І., Рокосовик Н. Зміст, форми і методи підготовки педагогічних кадрів до науково-дослідницької діяльності у Великій Британії: метод. рекомендації. Ужгород. 2019. 32 с.

19. Лазаренко Н., Гапчук Я. Підготовка викладача до здійснення Е-навчання в освітньому процесі вищої школи Німеччини. *Педевтологія*, 1(1), 2023. С. 7-13. DOI: [https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023\(1\)-7-13](https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023(1)-7-13).

20. Леврінц М. Умови ефективності професійної діяльності вчителів у США. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Вип 3, 2019. С. 110-119. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2019.190339>.

21. Магістр досліджень в галузі освіти в Університеті Гейдельберга. URL: <https://www.uni-heidelberg.de/en/study/fields-of-study/master>.

22. Магістратура з освітнього лідерства Техаського університету в Остіні. URL: <https://catalog.utexas.edu/graduate/areas-of-study/education/educational-leadership-and-policy/>.

23. Методичні рекомендації з організації та проведення практики ЗВО магістра спеціальності 011Освітні, педагогічні науки. Вінниця 2019. 60 с.

24. Настич Т. Сучасні тенденції вищої освіти в Німеччині, Польщі та Україні (порівняльний аналіз). *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності* 2015 Випуск 2(12), Том 3. С. 156-165.

25. Освітньо-професійна програма: «Освітні, педагогічні науки» другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. ВДПУ. 2022. 17 с.

26. Прошкін В. В. Інтеграція науково-дослідної і навчальної роботи в університетській підготовці майбутніх учителів як сучасна педагогічна проблема. *Educational Dimension*, 37, 2013. С. 374-379.

27. Робоча програма з асистентської практики для студентів, підготовки ЗВО магістрів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. / Розробник Н. Б. Хамська. ВДПУ. Вінниця. 2020. 20 с.

28. Робоча програма з переддипломної практики для студентів, підготовки ЗВО магістрів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. / Розробник Н. Б. Хамська. ВДПУ. Вінниця. 2020. 16 с.

29. Савченко Н. С. Порівняльна характеристика магістерських програм у закладах вищої освіти в Україні та за кордоном. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 206, 2022. С. 74-81. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-206-74-81>.

30. Стойка О. Вища освіта США та України: відмінні та спільні риси. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. Випуск 1 (40). С. 280-283.

31. Стратегія інтернаціоналізації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського на 2019-2025 роки. URL: <https://vspu.edu.ua/international/ua/file/newn1.pdf>

32. Тарарак О., Тарарак М. Особливості функціонування ЗВО Німеччини. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2020. С. 123-131. DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2020.48.11>.

33. Толочик А. І. Сучасні тенденції підготовки вчителів у Великобританії. *Технології педагогічної освіти*. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/31_2.pdf.
34. Akimova O., Sapogov M., Napchuk Y. Modern Approaches to the Study and Use of SMART-Technology in the Preparation of Masters. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського*. Серія: педагогіка і психологія. Випуск 75. 2023. С. 14–19. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-75-14-19>.
35. Akimova O., Sapogov M., Koval M. Value determination of personal self-fulfillment of gifted youth students at a teaching university. (2023). *Pedeutology*, 1(1), 27-35. DOI: [https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023\(1\)-27-35](https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023(1)-27-35).
36. Association for School, College, and University Staffing (ASCUS). URL: <https://aascu.org/>.
37. Council for Education in Training. URL: <https://www.cet.org.uk/>.
38. Council for the Study of Higher Education (CSHE). URL: <https://www.icche.org/>.
39. Havryliuk N., Osaulchuk O., Dovhan L., Bondar N. Implementation of E-learning as an Integral Part of the Educational Process. In *Society. Integration. Education. Proceedings of the international scientific conference*. Vol. 4, 2020. pp. 449-459.
40. Hulme M., Beauchamp G., Clarke L., Murray J. Teacher education in the United Kingdom post devolution: convergences and divergences. *Oxford Review of Education*. № 41. 2015. DOI: <https://doi.org/10.1080/03054985.2015.1017403>.
41. Kartashova A., Shirko T., Khomenko I., Naumova L. Educational activity of national research universities as a basis for integration of science, education and industry in regional research and educational complexes. *Procedia-social and behavioral sciences*, 214, 2015. pp 619-627.
42. Knowledge ecosystem: Defining a European competence framework for R&I talents. URL: <https://research-and->

innovation.ec.europa.eu/document/download/db038386-184b-413e-9abf-58dfd4c67670_en.

43. Knowledge ecosystems in the new ERA. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/f7f79650-13fa-418a-82a5-53173497d089_en.

44. Lawrence J. E., Tar U. A. Factors that influence teachers' adoption and integration of ICT in teaching/learning process. *Educational Media International*, 55(1), 2018. pp 79-105.

45. Levrints (Lőrincz) M., Varga N., Попук, У. Розвиток дослідницької компетентності майбутніх педагогів у вищій школі: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, (2(53)), 2023. С. 71–75. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.53.71-75>.

46. MA Education International (Higher Education). URL: <https://www.manchester.ac.uk/study/masters/courses/list/13008/ma-international-education-higher-education/>.

47. National Council for Accreditation of Teacher Education (NCATE). URL: <https://www.chea.org/national-council-accreditation-teacher-education>.

48. ResearchComp: The European Competence Framework for Researchers. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/jobs-research/researchcomp-european-competence-framework-researchers_en.

49. Sumana S. Top Trends in UK Higher Education: What Students Need to Know. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/top-trends-uk-higher-education-what-students-need-know-sumana-samanta-zqcqc/>.

50. The Association of Colleges. URL: <https://www.aoc.co.uk/>.

51. Universities UK. URL: <https://www.universitiesuk.ac.uk/>.

52. Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University International office. URL: <https://vspu.edu.ua/international/>.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. На основі аналізу історико-педагогічних передумов досліджуваної проблеми доведено, що дефініція «магістр» носить соціальний характер та в історичному розвитку змінювала значення, але пріоритетом було визнання наукового ступеня магістра ознакою професійної кваліфікації, гідності і статусу фахівця. Головною формою науково-дослідної роботи у закладах вищої освіти України починаючи з XIX ст. була підготовка та захист дисертаційної роботи для отримання наукового ступеню магістра. Головними напрямками розвитку науково-дослідних умінь й навичок були: семінарські заняття з використанням творів-роздумів наукового змісту та залучення досвідчених професорів; наукові гуртки та наукових товариствах, що включала обговорення доповідей, участь у дискусіях та дебатах, результатом вважалося видання збірників наукових праць.

Методологічні засади аналізу історико-педагогічного процесу розвитку дослідницької компетентності магістрантів з освітніх, педагогічних наук включають: *синергетичний підхід* (міждисциплінарне розуміння педагогічних процесів та освітологічне трактування розвитку системних підходів до педагогічного знання); *акмеологічний підхід* (єдність соціальної зумовленості особистісно-професійного становлення та активної позиції магістранта); *акмесинергетичний підхід* (взаємозв'язок досягнення магістрантом вершин професіоналізму та здатністю до самоорганізації); *системний підхід* (забезпечення цілісності освітнього процесу, його ефективної організації); *компетентнісний підхід* (забезпечення спрямованості на освітній результат як основну норму якості освіти).

Сформульовано авторське визначення досліджуваного феномену: дослідницька компетентність магістрантів з освітніх, педагогічних наук визначається у дослідженні як особистісно-професійна якість, котра забезпечує мотивацію пізнавальної та науково - дослідної діяльності у галузі освіти, володіння методологією наукової педагогічної роботи та методів дослідження

педагогічних явищ, наявність відповідних особистісних якостей, як-то креативне мислення, незалежність суджень, самостійність висновків.

2. Обґрунтовано періодизацію розвитку дослідницької компетентності магістрантів з освітніх, педагогічних наук в Україні (друга половина XX – перша чверть XXI століття). *Етапи розвитку інституту магістратури в Україні* було виокремлено на основі аналізу нормативних документів, що регламентують розвиток та функціонування вищої освіти у досліджуваній період. *I етап* - становлення інституту магістратури в Україні (1991-1993) відрізняється такими характеристиками: вперше окреслено *шляхи реформування* системи вищої освіти (автономія університетів, державний контроль якості освіти, диверсифікації освітнього простору, демократизація управління та методів викладання); *визначена головна мета магістерської підготовки* (створення системи безперервної освіти для забезпечення самовдосконалення особистості, формування культурного та інтелектуального потенціалу суспільства); сформульовано *стратегічні завдання* (розбудова національної системи вищої освіти для забезпечення саморозвитку людини; реформування концептуальних, теоретичних та організаційних засад; створення багатоваріантної політики в галузі освіти); визначено *пріоритетні напрями* розбудови магістратури (забезпечення інтелектуальної, психологічної та моральної готовності магістрантів; досягнення високого рівня оволодіння українською мовою, іноземними мовами, рідною історією; створення умов для постійного самовдосконалення); розроблено *основні шляхи* реформування (піднесення ролі загальнолюдських цінностей; розвиток освіти на основі прогресивних наукових теорій та концепцій; введення в освітній процес сучасних технологій та методичних досягнень; постійне підвищення загальнокультурного та професійного рівня здобувачів освіти); визначено *принципи* становлення магістратури (пріоритетність освіти; демократизація, суб'єктність та партнерство студентів й викладачів; гуманізація освіти й створення умов для розвитку здібностей; гуманітаризація освіти, формування духовності, культури і планетарного мислення особистості; національна

спрямованість освіти, єдність освіти з народними традиціями та національною історією, збагачення народної культури). *II етап - адаптації магістерської підготовки України до світових стандартів (1993 – 1997)* передбачав спрямованість на вирішення стратегічних завдань: перехід до ступеневої системи професійної підготовки фахівців; створення мережі закладів вищої освіти, котра за освітніми та кваліфікаційними рівнями, термінами і формами навчання, типами закладів освіти задовольняла б потреби регіону та інтереси молоді; підвищення культурного та освітнього рівня суспільства у цілому; інтеграція у міжнародне освітньо-наукове співтовариство. Напрямами модернізації було визначено: розроблення інноваційних моделей рівнів вищої освіти; інтегрування у міжнародну освітню систему; постійне оновлення наукового рівня змісту вищої освіти, використання новітніх освітніх технологій; створення системи інформаційного забезпечення освітнього процесу; гуманізація, демократизація та гуманітаризація освітнього процесу; поєднання загальнолюдського та національного в професійній підготовці. *III етап - це період інноваційного розвитку магістерської підготовки (1997 – донині)* передбачав розповсюдження у закладах вищої освіти України принципів Болонського процесу та забезпечення спрямованості на інноваційний розвиток магістерської підготовки в Україні. Ключовими завданнями було урахування рекомендацій й визначених інструментів Європейського простору освіти та запровадження стандартів, а саме: запровадження трициклової системи вищої освіти (бакалавр, магістр, інтегрований магістр, доктор філософії (PhD)); запровадження інноваційної Європейської кредитнотрансферної системи; введення Додатку до диплома європейського зразка; застосування Національної рамки кваліфікацій.

Визначено вплив *євроінтеграційних процесів* на підготовку магістрантів, зокрема на формування їх дослідницької компетентності. Схарактеризовано основні напрями цього впливу: відповідно до Болонської декларації наукову діяльність було визнано як пріоритетну складову вищої освіти; підкреслено необхідність розвитку критичного мислення, аналітичних та дослідницьких

навичок у магістрантів; визначено шляхи міжнародної співпраці та мобільності в галузі вищої освіти, розроблено систему оцінки якості освіти, включаючи дослідницьку діяльність.

3. До основних тенденцій розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття) віднесено такі. *Перша тенденція: побудова індивідуальних освітніх траєкторій розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття).* Індивідуальна освітня траєкторія потрактовується як персоналізований шлях самореалізації особистісного потенціалу майбутнього фахівця, що сформувався з урахуванням його інтересів, здібностей, мотивації, досвіду і можливостей та ґрунтується на виборі здобувачами освіти форм, методів, видів і темпу пізнавальної діяльності та вільному виборі освітніх програм, вибіркового навчальних дисциплін, рівня їх складності, методів контролю. *Друга тенденція: розвиток логічного та творчого мислення майбутнього викладача в освітньому середовищі педагогічного університету як важливої передмови формування дослідницької компетентності.* До ознак педагогічної креативності, що визначає здатність магістрантів до виявлення творчого мислення, віднесено такі : соціальна й моральна свідомість; пошуковий стиль професійного мислення; володіння інтелектуальними операціями аналізу, обґрунтування, синтезу, узагальнення; здатність до проблемного бачення ситуації; наявність творчої фантазії та розвинутого уявлення; особистісні якості, такі як безкорисність, сміливість, здатність до прийняття ризикованих рішень, ентузіазм, цілеспрямованість, допитливість; сформована мотивація самореалізації, пізнавальний інтерес; прагнення досягти результат; комунікативні здібності. *Третя тенденція – розвиток культури дослідницької співпраці.* Визначено, що на процес розвитку культури дослідницької співпраці в педагогічних університетах України у другій половині XX та першій чверті XXI століття впливали такі чинники: участь в

конкурсах на отримання грантів, що забезпечило підвищення якості наукових досліджень та активізацію наукової співпраці; запровадження програм підтримки міжнародної співпраці сприяло залученню українських науковців до міжнародних проєктів; розвиток інфраструктури через створення нових наукових лабораторій та дослідницьких центрів; зростання значення соціальної відповідальності в дослідницькій діяльності.

Схарактеризовано дидактичні основи розвитку дослідницької компетентності магістрантів. Визначено, що зміст освіти включає кілька ключових аспектів: навчальні дисципліни, що формують основу навчальних програм і включають обов'язкові та вибіркові курси; обов'язкові курси забезпечують базову підготовку у відповідності до державних стандартів, тоді як вибіркові курси дають студентам можливість поглибити знання в певних галузях відповідно до їхніх інтересів та професійних потреб; міждисциплінарні зв'язки та інтегровані дисципліни (важливий аспект змісту освіти, що забезпечує інтеграцію знань з різних галузей науки, сприяючи формуванню цілісного уявлення про світ та розвиток критичного мислення у студентів). Схарактеризовано основні функції змісту освіти магістерського рівня: *світоглядна функція* (спрямованість на розуміння законів суспільного та природного розвитку); *пізнавальна функція* (знання, що стимулюють пізнавальну активність); *суспільна функція* (вплив на наукове, суспільне, культурне та економічне життя країни); *практична функція* (забезпечувати підготовку до практичної діяльності).

Здійснено аналіз розвитку технологій та методик розвитку дослідницької компетентності магістрантів у педагогічних університетах України. У досліджуваний період професійна підготовка магістерського рівня включала різноманітні форми навчання, традиційні такі як лекції, семінари, практичні заняття та лабораторні роботи, та інноваційні: науково-дослідницькі проєкти, конференції та семінари, дослідницька та викладацька практика, міжнародне співробітництво, індивідуальні консультації, а також майстер-класи та тренінги для забезпечення якісної підготовки майбутніх магістрантів з

освітніх, педагогічних наук. До основних форм розвитку дослідницької компетентності магістрантів у цей період віднесено: науково-дослідницькі проекти; аналіз професійних кейсів, підготовку та проведення власних міні-досліджень; наукові конференції різного рівня; конкурси студентських наукових робіт різного рівня; студентські творчі конкурси, турніри; міжнародне співробітництво.

Вивчення зарубіжного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів (кінець XX – перша чверть XXI століття) дозволяє виявити нормативні документи, основні підходи та інноваційні практики, що регламентують діяльність зарубіжних університетів. Одним із вагомих документів, що регулює розвиток дослідницької компетентності магістрантів в країнах ЄС є Європейська Рамка компетенцій дослідників (ResearchComp: The European Competence Framework for Researchers), що є основою для визначення відповідних компетенцій та найбільше впливає на розвиток наукового середовища. Рамка визначає основні навички, необхідні для успішної кар'єри в галузі досліджень та відкриває нові перспективи для освіти у цій сфері.

4. Виокремлені основні *шляхи екстраполяції* ефективного досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів у педагогічних університетах України, до яких віднесено такі: *інтеграція дослідницької діяльності в освітній процес*, що відбувається через використання дослідницьких методів; залучення магістрантів до науково-дослідної роботи; проведення наукових конкурсів та олімпіад для магістрантів; створення умов для наукової самодіяльності магістрантів; *використання інноваційних та інформаційних технологій у підготовці магістрів*, що включає онлайн-курси та платформи; електронні навчальні ресурси; інструменти для спільної роботи (хмарні сховища даних, віртуальні класи та онлайн-дошки для стимулювання командної роботи, співпраці та обміну знаннями, системи онлайн-тестувань, онлайн-портфоліо для демонстрації магістрантами своїх робіт); інтерактивні методи навчання (симуляції, віртуальна реальність та гейміфікація для

створення більш захоплюючого та інтерактивного освітнього середовища); проблемне навчання, евристичне навчання, проектну роботу та дослідницька діяльність для розвитку критичного мислення, навичок аналізу та вирішення проблем; створення онлайн-лабораторій та віртуальних середовищ для проведення досліджень та експериментів; персоналізацію навчання (використання адаптивних систем навчання та систем штучного інтелекту для персоналізації навчального контенту та темпу навчання відповідно до індивідуальних потреб та особливостей кожного магістранта; *міжнародна співпраця*, до ефективних шляхів використання котрої віднесена реалізація програм обміну студентами та викладачами з закордонними ЗВО; запрошення іноземних викладачів до університету; спільні дослідницькі проекти з закордонними університетами та науковими інститутами; участь магістрантів у міжнародних наукових дослідженнях та грантах; створення спільних наукових лабораторій та дослідницьких центрів; програм подвійного диплому з закордонними університетами; міжнародні стажування; участь у міжнародних мережах та асоціаціях освітніх закладів та фахівців у галузі освіти.

ДОДАТКИ

Додаток 1А

Болонська декларація (1999)

<https://www.ehea.info/page-ministerial-conference-bologna-1999>

HOME HOW DOES THE BOLOGNA PROCESS WORK? MINISTERIAL CONFERENCE BOLOGNA 1999 Search ...

EHEA TOPICS GROUPS EVENTS EHEA MINISTERIAL 2024 NEWS

Bologna

MINISTERIAL CONFERENCE BOLOGNA 1999

MEMBERS
29 countries
signed the Bologna Declaration

FIRST AND OLDEST UNIVERSITY

https://www.ehea.info/media.ehea.info/file/Ministerial_conferences/02/8/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf

The Bologna Declaration of 19 June 1999

Joint declaration of the European Ministers of Education

The European process, thanks to the extraordinary achievements of the last few years, has become an increasingly concrete and relevant reality for the Union and its citizens. Enlargement prospects together with deepening relations with other European countries, provide even wider dimensions to that reality. Meanwhile, we are witnessing a growing awareness in large parts of the political and academic world and in public opinion of the need to establish a more complete and far-reaching Europe, in particular building upon and strengthening its intellectual, cultural, social and scientific and technological dimensions.

A Europe of Knowledge is now widely recognised as an irreplaceable factor for social and human growth and as an indispensable component to consolidate and enrich the European citizenship, capable of giving its citizens the necessary competences to face the challenges of the new millennium, together with an awareness of shared values and belonging to a common social and cultural space.

The importance of education and educational co-operation in the development and strengthening of stable, peaceful and democratic societies is universally acknowledged as paramount, the more so in view of the situation in South East Europe.

The Sorbonne declaration of 25th of May 1998, which was underpinned by these considerations, stressed the Universities' central role in developing European cultural dimensions. It emphasised the creation of the European area of higher education as a key way to promote citizens' mobility and employability and the

Continent's overall development.

Several European countries have accepted the invitation to commit themselves to achieving the objectives set out in the declaration, by signing it or expressing their agreement in principle. The direction taken by several higher education reforms launched in the meantime in Europe has proved many Governments' determination to act.

European higher education institutions, for their part, have accepted the challenge and taken up a main role in constructing the European area of higher education, also in the wake of the fundamental principles laid down in the Bologna Magna Charta Universitatum of 1988. This is of the highest importance, given that Universities' independence and autonomy ensure that higher education and research systems continuously adapt to changing needs, society's demands and advances in scientific knowledge.

The course has been set in the right direction and with meaningful purpose. The achievement of greater compatibility and comparability of the systems of higher education nevertheless requires continual momentum in order to be fully accomplished. We need to support it through promoting concrete measures to achieve tangible forward steps. The 18th June meeting saw participation by authoritative experts and scholars from all our countries and provides us with very useful suggestions on the initiatives to be taken.

We must in particular look at the objective of increasing the international competitiveness of the European system of higher education. The vitality and efficiency of any civilisation can be measured by the appeal that its culture has for other countries. We need to ensure that the European higher education system acquires a world-wide degree of attraction equal to our extraordinary

Рекомендації Європейського простору вищої освіти щодо докторських ступенів (2005)

<https://www.ehea.info/cid102053/doctoral-degree-salzburg-2005.html>

EHEA EVENTS

SEMINAR ON DOCTORAL PROGRAMMES FOR THE EUROPEAN KNOWLEDGE SOCIETY

RELATED CONTENT

- Recognition 2003-2005
- Quality assurance 2003-2005
- BFUG 2003-2005
- Bologna beyond 2010
- Ministerial Conference Bergen 2005

Bologna Seminar
 Salzburg, Austria
 03/02/2005 - 05/02/2005

270 participants from 35 countries and from partner organisations participated in this seminar, organised by the Austrian Federal Ministry of Education, Science and Culture, the German Federal Ministry of Education and Research, and the European University Association.

RELATED DOCUMENTS

 Seminar on Doctoral Programmes for the European Knowledge Society - Salzburg 2005

From the discussions in Salzburg a consensus emerged on a set of ten basic principles:

https://www.ehea.info/media.ehea.info/file/2005_Bergen/37/9/2005_Bergen_BFUG_Report_577379.pdf

INDEX	
<p style="text-align: center;">"FROM BERLIN TO BERGEN"</p> <p style="text-align: center;">General Report of the Bologna Follow-up Group to the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education Bergen, 19-20 May 2005</p> <p style="text-align: right;">Oslo, 3 May 2005</p>	<p>1 HALFWAY TOWARDS 2010</p> <p>2 THE BFUG WORK PROGRAMME 2004-2005</p> <p>3 THE BOLOGNA ACTION LINES</p> <p>4 BOLOGNA FOLLOW-UP SEMINARS</p> <p>4.1 "Joint Degrees – Further Development", Stockholm, 6-7 May 2004</p> <p>4.2 "Bologna and the challenges of e-learning and distance education", Osnabrück, 4-5 June 2004</p> <p>4.3 "Living Learning Centres", Edinburgh, 1-2 July 2004</p> <p>4.4 "Assessment and accreditation in the European framework", Sunderland, 28-30 July 2004</p> <p>4.5 "Public Responsibility for Higher Education and Research", Strasbourg, 21-22 September 2004</p> <p>4.6 "Developing policies for mobile students", November, 10-12 October 2004</p> <p>4.7 "The employability and so links to the objectives of the Bologna Process", Ulm, 22-23 Oct. 2004</p> <p>4.8 "New Generations of Policy Decisions and Laws for HE", Warsaw, 6-8 November 2004</p> <p>4.9 "Bachelor's Degree: What is it?", Potsdam, 25-26 November 2004</p> <p>4.10 "Improving the recognition of degrees and study credits", Paris, 3-4 December 2004</p> <p>4.11 "The Framework of Qualifications of the EHEA", Copenhagen, 13-14 January 2005</p> <p>4.12 "The social dimension of the EHEA (social-wide competence)", Paris, 27-28 January 2005</p> <p>4.13 "Doctoral Programmes for the European Knowledge Society", Salzburg, 3-5 February 2005</p> <p>4.14 "Cooperation between accreditation committees/agencies", Warsaw, 14-16 February 2005</p> <p>5 NATIONAL REPORTS 2004-2005</p> <p>5.1 A common outline</p> <p>5.2 National Reports from all participating countries</p> <p>6 AN OVERARCHING FRAMEWORK OF QUALIFICATIONS FOR THE EHEA</p> <p>6.1 Conclusions</p> <p>6.2 The framework of qualifications for the European Higher Education Area</p> <p>6.3 Considerations by the Bologna Follow-up Group</p> <p>7 EUROPEAN COOPERATION IN QUALITY ASSURANCE</p> <p>7.1 The ENQA Report</p> <p>7.2 European standards and guidelines for internal quality assurance within HEIs</p> <p>7.3 European standards for the external quality assessment of higher education</p> <p>7.4 European standards for external quality assurance agencies</p> <p>7.5 A European Register and a European Register Committee</p> <p>7.6 Considerations by the Bologna Follow-up Group</p> <p>8 RECOGNITION OF DEGREES AND STUDY PERIODS</p> <p>8.1 The Lisbon Recognition Convention</p> <p>8.2 Recognition of joint degrees</p> <p>9 THE SYLVIA LAKING PROJECT</p> <p>9.1 Introduction</p> <p>9.2 Considerations by the Stockholm Working Group</p> <p>9.3 Considerations by the Bologna Follow-up Group</p> <p>10 FIVE NEW PARTICIPATING COUNTRIES</p> <p>10.1 Procedures and requirements</p> <p>10.2 Application</p> <p>10.3 Considerations by the Bologna Follow-up Group</p> <p>11 THE GOVERNANCE OF THE BOLOGNA PROCESS</p> <p>12 THE EUROPEAN COMMISSION</p> <p>12.1 The Council of Europe</p> <p>12.2 The European Centre for Higher Education (UNESCO-CEPES)</p> <p>12.3 ESU – The National Unions of Students in Europe</p> <p>12.4 The European University Association (EUA)</p> <p>13 THE ACTIVITIES OF THE BOLOGNA FOLLOW-UP GROUP (BFUG)</p> <p>13.1 Meetings of the BFUG</p> <p>13.2 The Board of the Bologna Follow-up Group</p> <p>13.3 The BFUG Secretariat</p>

"FROM BERLIN TO BERGEN"

Executive Summary of the General Report of the Bologna Follow-up Group to the Conference of Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19-20 May 2005

Halfway towards 2010

Halfway in the Bologna Process towards 2010, we start to see the contours of the European Higher Education Area (EHEA). It is not a single, unified higher education system, but a group of more than forty national systems developing according to jointly agreed principles.

For many countries, "Bologna" is an inspiration and a recipe for highly needed reforms in their higher education systems. At the same time we are jointly building a common framework to turn into reality the idea that students and staff shall be able to move freely within the EHEA, having full recognition of their qualifications. Priority has been given to developing:

- a three-cycle degree system in each participating country;
- national quality assurance systems cooperating in a Europe-wide network;
- mutual recognition between participating countries of degrees and study periods.

Each of these elements has a national dimension and a European Dimension. So has the concept of qualifications frameworks now introduced in the Bologna Process, with national frameworks fitting into an overarching framework for the EHEA. Agreed standards and guidelines introduce a European dimension also in quality assurance.

Developments

As the Bologna Process has been developing, its ten action lines have tended to overlap or merge and new concepts have been introduced. The action lines have been important for the dynamics of the Bologna Process, but they do not explicitly define the final goal.

Recommendations from the fourteen Bologna Follow-up Seminars included in the BFUG Work Programme have fed into the thinking project, into the development of the overarching framework for qualifications and into the joint efforts in quality assurance, and have also directly influenced the drafting of the Bergen Communiqué.

All participating countries have produced National Reports. These reports have given information on planned reforms as well as on what has already been accomplished.

An overarching framework of qualifications for the EHEA

The report from the Working Group established by the BFUG provides a series of recommendations, among them the following:

- the framework for qualifications in the EHEA should be an overarching framework with a high level of generality, consisting of three main cycles, with additional provision for a short cycle within the first cycle;
- the framework should include degree descriptors in the form of generic qualification descriptors that can be used as reference points. It is proposed that the Dublin Descriptors are adapted as the cycle descriptors for the framework for qualifications of the European Higher Education Area;
- guidelines for the credit range typically associated with the completion of each cycle:
 - Short cycle (within the first cycle) qualifications: 120 ECTS credits;
 - First cycle qualifications: 180-240 ECTS credits;
 - Second cycle qualifications: 90-120 ECTS credits;
 - Third cycle qualifications do not necessarily have credits associated with them.

- Second cycle qualifications: 90-120 ECTS credits;
- Third cycle qualifications do not necessarily have credits associated with them.

Considerations by the Bologna Follow-up Group

The Bologna Follow-up Group has advised Ministers that they may adopt the overarching framework for qualifications in the EHEA, comprising three cycles (including the possibility of shorter higher education linked to the first cycle), generic descriptors for each cycle based on learning outcomes and competences, and credit ranges for the first and second cycles.

The BFUG has also advised Ministers to commit themselves to elaborating national frameworks for qualifications compatible with the overarching framework for qualifications in the EHEA by 2010, and to having started work on this by 2007.

The BFUG has further advised Ministers to underline the importance of complementarity between the overarching framework for the EHEA and the broader European Framework of qualifications for lifelong learning now being developed within the European Union.

European cooperation in quality assurance

In Berlin, Ministers called upon ENQA, in cooperation with the EUA, EURASHE and ESIB, to develop an agreed set of standards, procedures and guidelines on quality assurance and a peer review system for quality assurance bodies. The main results and recommendations are:

- There will be European standards for internal and external quality assurance, and for external quality assurance agencies;
- European quality assurance agencies will be expected to submit themselves to a cyclical review within five years;
- A European register of quality assurance agencies will be established;
- A European Register Committee will act as a gatekeeper for the register.

Considerations by the Bologna Follow-up Group

The BFUG has advised Ministers that the proposed standards and guidelines for quality assurance in the EHEA and the proposed model for peer review of quality assurance agencies may be introduced and tried out on a national basis in the participating countries.

The BFUG has welcomed the establishment of a European Register of quality assurance agencies and asked ENQA to develop rules and regulations for such a register. The BFUG has advised Ministers that the practicalities of implementation of the Register and the Register Committee may be further developed by ENQA in cooperation with EUA, EURASHE and ESIB.

Recognition of degrees and study periods

In June 2004, a Recommendation on the Recognition of Joint Degrees was adopted as a subsidiary text to the Lisbon Recognition Convention. Governments should review their legislation and introduce legal provisions that would facilitate recognition of joint degrees.

By April 2005, 31 of the 40 participating countries in the Bologna Process and all five applicant countries had ratified the Lisbon Recognition Convention.

Considerations by the Bologna Follow-up Group

The BFUG has advised Ministers to urge participating countries that have not already done so to ratify the Convention without delay. They should ensure the full implementation of its principles.

Стратегія ЄС для досліджень та інновацій до 2020 року (2014)

https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-2020_en

Home > Funding > Funding opportunities > Funding programmes and open calls > Horizon 2020

Horizon 2020

Details of the EU funding programme which ended in 2020 and links to further information.

PAGE CONTENTS

- What was Horizon 2020?
 - Programme analysis
 - Projects
 - Statistics
 - Post-programme documents

What was Horizon 2020?

Horizon 2020 was the EU's research and innovation funding programme from 2014-2020 with a budget of nearly €80 billion.

The programme has been succeeded by [Horizon Europe](#).

All news, events, programme details, project lists and more are available on the archived Horizon 2020 website.

https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en

https://cinea.ec.europa.eu/programmes/horizon-europe/h2020-programme_en

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_018#Text

15.07.2015

УГОДА
між Україною і Європейським Союзом про участь України у
програмі Європейського Союзу Горизонт 2020 - Рамкова
програма з досліджень та інновацій (2014-2020)

(Угоду ратифіковано Законом № 604-VIII від 15.07.2015)

Україна, з однієї сторони, та
Європейська комісія (далі - Комісія) від імені Європейського Союзу, з іншої сторони (далі
разом - Сторони),
беручи до уваги те, що:

(1) Протокол III до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншої сторони, щодо рамкової угоди між Україною і Європейським Союзом про загальні засади участі України у програмах ЄС передбачає статтею 5, що конкретні терміни та умови участі України у кожній конкретній програмі, зокрема фінансовий внесок та процедури звітності і оцінки, визначаються компетентними органами України та Комісією.

Протокол тимчасово застосовується з 1 листопада 2014 року.¹

(2) 11 грудня 2013 року Європейський Парламент і Рада прийняли Регламент № 1291/2013/ЄУ про створення нової Програми ЄС з досліджень та інновацій "Горизонт 2020 Рамкова програма з досліджень та інновацій" (2014-2020)² (далі - Програма).

(3) Програма спрямована на сприяння досягненню єдиного європейського наукового простору та інноваційного союзу.

Home | About us | Programmes | Funding opportunities | Our Projects | News & Events | Publications

European Commission > CINEA > Programmes > Horizon Europe > H2020 Programme

H2020 Programme

PAGE CONTENTS

- Horizon 2020
- Energy Efficiency
- Intelligent Energy Europe

Horizon 2020

Horizon 2020 is the EU's funding programme for research and innovation, with nearly €80 billion of funding available over 7 years (2014 to 2020). Horizon 2020 couples research and innovation, and has an emphasis on excellent science, industrial leadership and tackling societal challenges. The goal is to ensure Europe produces world-class science, removes barriers to innovation and makes it easier for the public and private sectors to work together in delivering innovation.

More information about the Horizon 2020 programme is available on the [Horizon 2020 website](#).

<https://marie-sklodowska-curie-actions.ec.europa.eu/>

<https://www.esfri.eu/>

Marie Skłodowska-Curie Actions
Developing talents, advancing research

Home About MSCA ▾ Actions ▾ Funding Jobs Resources ▾ What's new ▾ Science is Wonderful! ▾

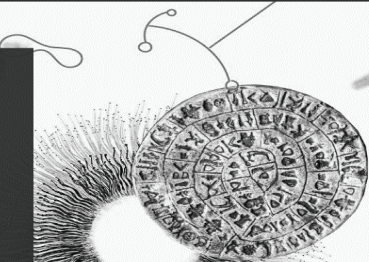
You are here: [Marie Skłodowska-Curie Actions](#)

Supporting excellence in research and innovation

The Marie Skłodowska-Curie Actions are the European Union's reference programme for doctoral education and postdoctoral training.

[Discover the MSCA](#)

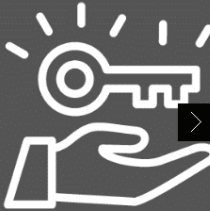
ESFRI

Login ESFRI MOS Contact

ABOUT STAKEHOLDERS ROADMAP LANDSCAPE MONITORING EVENTS NEWS LIBRARY

DOI 10.5281/zenodo.10555986

ESFRI Report

Access to **Research Infrastructures**
and Charter on **Access** to RIs

[READ MORE](#)

● ● ● ● ● ● ● ●

Резолюція Ради ЄС про нову стратегію для європейських університетів (2020)

<https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/about-higher-education>

The screenshot shows the website's navigation structure. The top menu includes 'Home', 'About EEA', 'Focus topics', 'Education levels', 'What's new?', 'Resources and tools', and 'Funding'. Below this, a breadcrumb trail reads 'You are here: European Education Area / Education levels / Higher education / About higher education'. A sidebar on the left lists 'About education levels' with sub-items: 'Early childhood education and care', 'School education', 'Higher education', 'About higher education', and 'Micro-credentials'. The main content area is titled 'Higher education initiatives' and contains the text: 'The European Union is cooperating with higher education institutions and EU Member States to support and enable the higher education sector to adapt to changing conditions, to thrive and to contribute to Europe's resilience and recovery.'

<https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-01/communication-european-strategy-for-universities-graphic-version.pdf>

The infographic is titled 'COMMUNICATION FROM THE COMMISSION ON A EUROPEAN STRATEGY FOR UNIVERSITIES'. It features a central image of students and a 'TABLE OF CONTENTS' section. The table of contents lists 8 main sections, with the third section, 'A NEW FRAMEWORK FOR ENHANCING EUROPEAN COOPERATION', being expanded into a detailed section. This section includes a sub-section '3.1 FOUR FLAGSHIPS TO BOOST THE EUROPEAN DIMENSION IN HIGHER EDUCATION AND RESEARCH' and contains several key points:

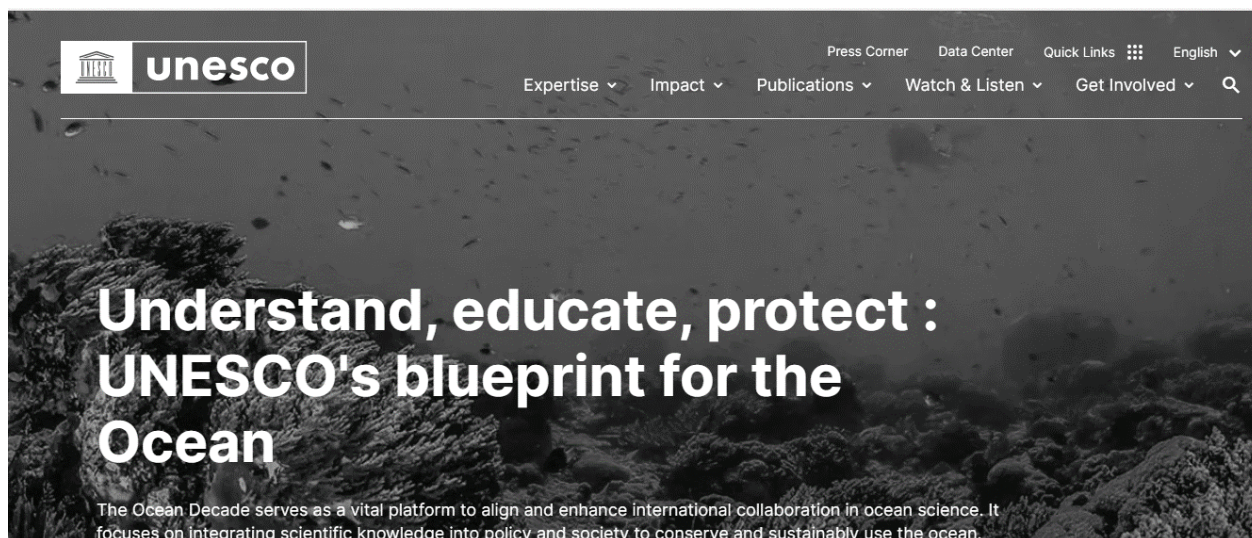
- EMPOWER UNIVERSITIES AS ACTORS OF CHANGE IN THE TWIN GREEN AND DIGITAL TRANSITIONS:** Support the full engagement of universities in unfolding green and digital transitions. The EU will only meet its ambitions on increasing more young people and lifelong learners with digital skills and skills for the green transition or developing green solutions through technological and social innovation, if the higher education sector puts its weight.
- REINFORCE UNIVERSITIES AS DRIVERS OF THE EU'S GLOBAL ROLE AND LEADERSHIP:** Through closer international cooperation within Europe and beyond, support enterprises in becoming more outward-looking and competitive on the global scene, and in contributing to the strengthening of higher education systems in partner countries, in line with European values. This will help in turn boosting Europe's attractiveness not only as a study destination, but also as an attractive global partner for cooperation in education, research and innovation.
- 3. A NEW FRAMEWORK FOR ENHANCING EUROPEAN COOPERATION:**
 - 3.1 FOUR FLAGSHIPS TO BOOST THE EUROPEAN DIMENSION IN HIGHER EDUCATION AND RESEARCH:** Both Communications on Achieving the European Education Area by 2025¹⁴ and on a new European Research Area for Research and Innovation¹⁵ emphasise that we need to facilitate and reinforce **transnational cooperation between universities** to strengthen their capacities to educate young people, lifelong learners and researchers with the right competences and skills. It will also mainstream a culture of excellence in education and science and value creation amongst higher education institutions, increasing attractiveness and global competitiveness. Europe can support these efforts through a gradual approach, with a **set of four flagship initiatives** that will – taken together – average the strength of universities across Europe and further strengthen both their inclusion and excellence in all their activities.
 - A joint European degree:** to be delivered at national level, should attract learning outcomes achieved as part of transnational cooperation among several institutions, oriented for academic, research, European Universities affairs, and based on a common set of criteria. A European degree should be easy to follow, store, share, verify and authenticate, and recognised across the EU. As a first step, the Commission will work towards developing European credits, and recognised as a European Degree label. Such a label would be issued as a complementary certificate to the qualification of students graduating from joint programmes, delivered in the context of transnational cooperation between several higher education institutions.
 - A legal statute for alliances of higher education institutions – for European Universities and other types of alliances –** which allow them to evaluate their strengths together, make common strategic decisions, act together and: a legal personality, and facilitate joining together research, activities and data. Such statute would: facilitate closer long-term and flexible transnational cooperation, allowing the sharing of capacities, exchange of staff and the implementation of joint programmes with the aim to exceed at the level of the alliance joint degrees, including a joint European degree.
 - The generalised use of the European Student Card Initiative** for all mobile students to facilitate their access to transnational mobility at all levels, to make the management of mobility easier, more efficient and greener. Ensuring that each European student can be uniquely identified across borders and across digital tools, will facilitate the roll out of European Student Cards across Europe and enable the complete digitalisation of the management of Erasmus+ student mobility from application to issuing of study credentials.¹⁶

Footnotes at the bottom:

14. The final text of the Annex from the digital identity framework of the European Commission will be made available with the Commission's final proposal, including the data flows to the European Single Digital Gateway and the use of the Digital Gateway which will be part of the European Digital Gateway of the Digital Europe Programme.
15. The final text of the Annex from the digital identity framework of the European Commission will be made available with the Commission's final proposal, including the data flows to the European Single Digital Gateway and the use of the Digital Gateway which will be part of the European Digital Gateway of the Digital Europe Programme.
16. The final text of the Annex from the digital identity framework of the European Commission will be made available with the Commission's final proposal, including the data flows to the European Single Digital Gateway and the use of the Digital Gateway which will be part of the European Digital Gateway of the Digital Europe Programme.

ЮНЕСКО щодо розвитку дослідницьких компетенцій

<https://www.unesco.org/en>

<https://www.unesco.org/en/higher-education/need-know>

<https://unesco.mfa.gov.ua/>

gov.ua
Державні сайти України

Людям із порушенням зору
English

Постійне представництво України при ЮНЕСКО

Про Україну Про ЮНЕСКО Співробітництво України з ЮНЕСКО Представництво Пресцентр Пошук

Коронавірус. Поради для тих, хто планує подорож за кордон >

Омельченко Вадим
Надзвичайний і
Повноважний Посол
України у Франції,
Постійний представник
України при ЮНЕСКО
Біографія

23.09.2022
Україна разом із світовою
спільнотою та під егідою ЮНЕСКО
відзначає 150-річчя від дня
народження неперевершеної
оперної діви Соломії
Крушельницької

02.09.2022
Київ, Не
членство
міст ЮН

ДОПОМОГА ОНЛА...

<https://unesco.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/kafedri-yunesko>

Постійне представництво України при ЮНЕСКО

Людам із порушенням зору English

Про Україну Про ЮНЕСКО Співробітництво України з ЮНЕСКО Представництво Пресцентр Пошук

→ Співробітництво України з ЮНЕСКО → Кафедри ЮНЕСКО

Кафедри ЮНЕСКО

Опубліковано 28 грудня 2021 року о 14:15

Завдяки Програмі UNITWIN/Кафедри ЮНЕСКО при вищих навчальних та наукових закладах України діють спеціалізовані кафедри, які сприяють розвитку міжнародної наукової співпраці. Програма допомагає покращити діяльність вищих навчальних закладів, подолати прогалину знань, мобілізувати університетський досвід і співпрацювати у рамках Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року.

Програма UNITWIN/Кафедри ЮНЕСКО започаткована у 1992 році та підтримує створення кафедр ЮНЕСКО з метою UNITWIN та покращити співпрацю між вищими навчальними закладами та науковими організаціями.

ДОПОМОГА ОНЛА...

<https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizacijami/sistema-oon>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОСВІТА НАУКА ЗАКОНОДАВСТВО МІНІСТЕРСТВО ПРЕСЦЕНТР МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

Головна → Міністерство → Діяльність → Міжнародна співпраця → Співпраця з міжнародними організаціями → ЮНЕСКО

ЮНЕСКО

З 12 травня 1954 року Україна є членом Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури ЮНЕСКО. Держава також реалізує проект «Асоційовані школи ЮНЕСКО в Україні».

Україна імплементує Програму Розвитку ООН, включаючи ціль № 2: забезпечення якісної освіти впродовж життя.

Список кафедр ЮНЕСКО – офіційних учасників програми «UNITWIN/кафедри ЮНЕСКО» в Україні

Надрукувати

Додаток 1 Е

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)

<https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizacijami/oesr>

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

63 ЛЮДЯМ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ In English

ОСВІТА НАУКА ЗАКОНОДАВСТВО МІНІСТЕРСТВО ПРЕСЦЕНТР МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

Головна → Міністерство → Діяльність → Міжнародна співпраця → Співпраця з міжнародними організаціями → ОЕСР

ОЕСР

MEMORANDUM VZAJEMOROZUMINNYA MIZH URJADOM UKRAJINI I ORGANIZACIJEJ EKONOMIČNOGO SPİVROBİTNYCTVA TA

Надрукувати

<https://www.oecd.org/>

OECD.org Data Publications More sites News Job vacancies

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES

OECD Home About Countries Topics Ukraine Français

OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE

Policy challenges The OECD and Ukraine

EDUCATION
Recognising prior learning for Ukrainian refugee students
The influx of highly qualified refugees from Ukraine has posed unique challenges for Recognition of Prior Learning (RPL) policies and practices in host

UKRAINIAN EDUCATORS
Teaching opportunities and support for Ukrainian educators
This paper provides an overview of the efforts initiated by OECD countries to employ Ukrainian teachers, while identifying the obstacles which

GLOBAL VALUE CHAINS
Trade dependencies and the implications for policy
How should policymakers assess global value chain risks? A new OECD paper looks at the economic dependencies and implications for policy.

FR

f in

Додаток 1 Ж

Міжнародна організація праці (МОП)

<https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizaciyami/mizhnarodna-organizaciya-praci>

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

68 ЛЮДЯМ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ In English

ОСВІТА НАУКА ЗАКОНОДАВСТВО МІНІСТЕРСТВО ПРЕСЦЕНТР МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

Головна → Міністерство → Діяльність → Міжнародна співпраця → Співпраця з міжнародними організаціями → Міжнародна організація праці

МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ

Facebook

Міжнародна організація праці реалізує проєкт "Інклюзивний ринок праці для створення робочих місць в Україні". Його мета полягає у допомозі уряду України у здійсненні його діяльності, спрямованої на вдосконалення управління ринком праці шляхом зміцнення служб зайнятості та інших інститутів ринку праці, для забезпечення кращої відповідності кваліфікації працівників попиту на неї, а також

Надрукувати

<https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>

International Labour Organization

Advancing social justice, promoting decent work
ILO is a specialized agency of the United Nations

Countries Topics Sectors Search ilo.org

Home About the ILO Newsroom Meetings and events Publications Research Labour standards Statistics and databases Contact Us

Podcast: Employment promotion

Vision Zero Fund Forum 2024

Workplace mental health

Social protection in Viet Nam

Global Coalition for Social Justice

The Global Coalition for Social Justice >

Twitter YouTube Facebook Instagram LinkedIn RSS

Додаток 1 И

Рада Європи (РЄ)

<https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizaciyami/rada-yevropi>

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

68 ЛЮДЯМ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ in English

ОСВІТА НАУКА ЗАКОНОДАВСТВО МІНІСТЕРСТВО ПРЕСЦЕНТР МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

Головна → Міністерство → Діяльність → Міжнародна співпраця → Співпраця з міжнародними організаціями → Рада Європи

РАДА ЄВРОПИ

Програма Європейського Союзу та Ради Європи «Сприяння освіті в сфері прав людини та демократичного громадянства в країнах Східного Партнерства» Надрукувати

Короткий опис програми

<https://www.coe.int/en/web/portal/home>

COUNCIL OF EUROPE

HUMAN RIGHTS DEMOCRACY RULE OF LAW ABOUT US English Connect Q

You are here: Portal > Home

Annual report on the implementation of
Council of Europe Visibility Days
An initiative launched to raise awareness of the Council of Europe in its member states

SECRETARY GENERAL
MARIJA PEJČINOVIĆ BURIĆ

PRESIDENCY OF
LIECHTENSTEIN
PRESIDENCE DU
LIECHTENSTEIN

COMMITTEE OF
MINISTERS

PARLIAMENTARY
ASSEMBLY

CONGRESS OF LOCAL
AND REGIONAL
AUTHORITIES

EUROPEAN COURT OF
HUMAN RIGHTS

COMMISSIONER FOR
HUMAN RIGHTS

CONFERENCE OF
INGOS

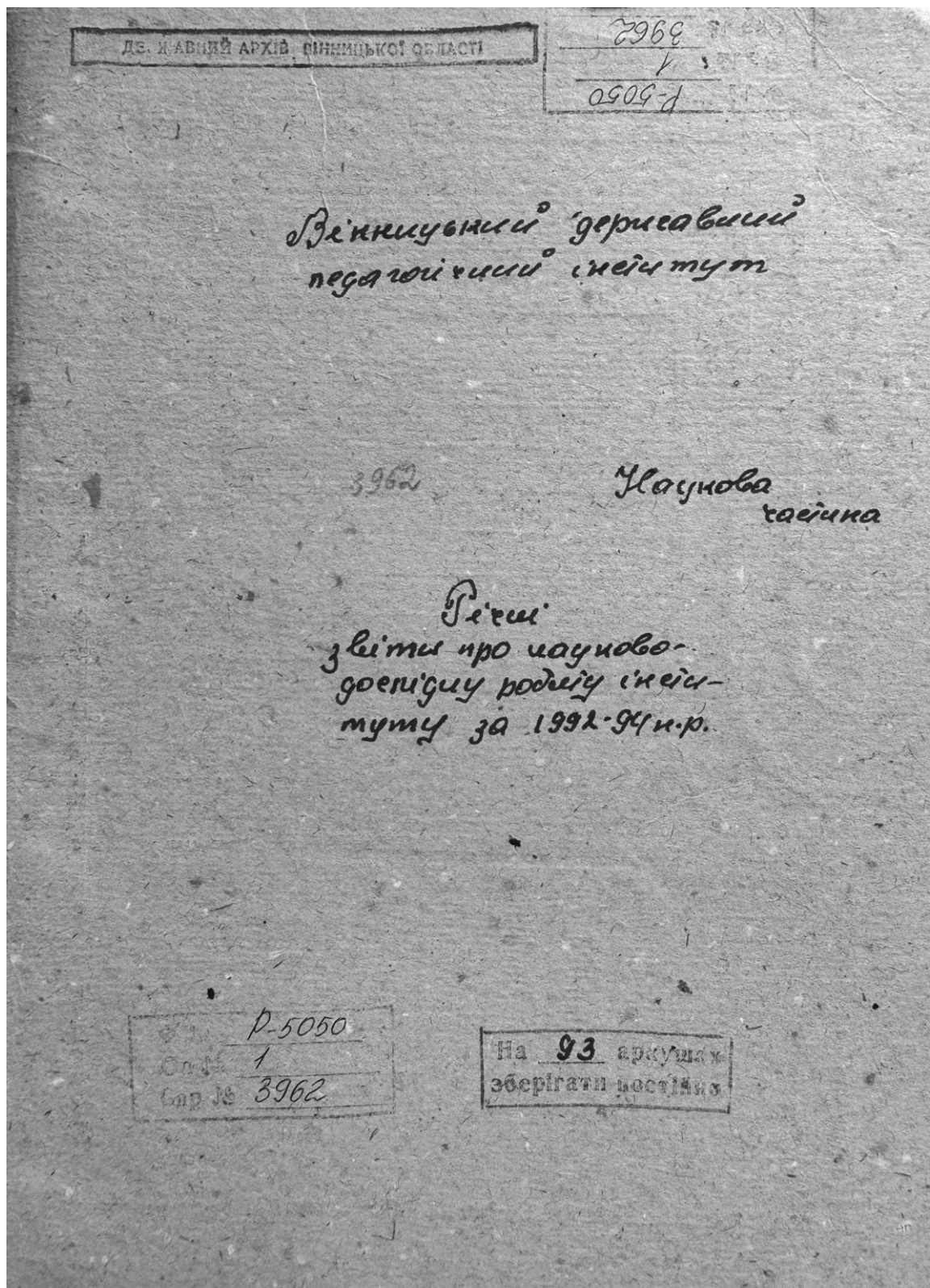
An Invitation to Recommit to
the Values and Standards of
the Council of Europe

STATE OF DEMOCRACY,
HUMAN RIGHTS
AND THE RULE OF LAW
Secretary General's 2023 report

Додаток 2А

*Архівні матеріали Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського (Вінницького Державного Педагогічного
Інституту)*

Фрагменти річних звітів за 1992-94 рр.

ПІДСУМКИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ІНСТИТУТУ ЗА 1993 РІК

Науково-дослідна робота та науково-виробнича діяльність ВДПІ у 1993 р. проводилась на 34 кафедрах, на яких станом на 1-12-1993 р. працює 514 викладачів (на початок року було 561). З них: докторів наук, професорів - 12 (було 13), кандидатів наук, доцентів - 207 (було 211), що становить 42,6% (було 39,9%). Науково-дослідна робота проводилась за 8 науковими напрямами, керівниками яких є доктори наук, професори.

Фундаментальні, пошукові й прикладні дослідження були спрямовані на вирішення завдань методологічного, теоретичного та методичного забезпечення кардинального оновлення системи освіти на основі врахування реалій сучасного життя, перспектив соціально-економічного розвитку, науково-технічного прогресу України як суверенної держави.

У звітному році виконувалось 49 наукових тем. З них: держбюджетних - 10 на суму 24 млн. крб. (керівники професори Зюзак П.М., Іваницька Н.А., Томусяк А.А., доценти Смолінський Є.С., Васильєв В.М., Денисюк Г.І., Гуревич Р.С., Абрамчук В.С., Луцзяк В.Г., Сохацький Ф.М.), госпдоговірних - 1 на суму 400 тис. крб. (керівник Козлова К.П.), решта - ініціативні теми. 4 держбюджетні теми завершені.

Науковий напрям П "Проблеми нового змісту освіти та методи-
П ки навчання м виховання"П. Виконувалось 5 тем.

Держбюджетна тема "Математичне забезпечення курсу теоретичної фізики". Науковий керівник - ТОМУСЯК АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ, професор, кандидат фізико-математичних наук. Виконували тему 3 чоловіки. З них: професорів - 1, кандидатів наук, доцентів - 2. Освоєно 1,8 млн. крб. Тема закінчена.

Завершено написання двох розділів методичного посібника "Математичний практикум" для студентів фізичних спеціальностей фізико-математичних факультетів педінститутів: розділ 1 "Розкладання функцій у функціональні ряди" та розділ 2 "Спеціальні функції". Розроблено зміст ще трьох розділів: "Лінійні оператори", "Диференціальні рівняння другого порядку", "Статистичні методи".

Документи звітної конференції 1995 р. (фрагменти)

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вінницький державний педагогічний інститут

5904

№ 1

Р-5050

4065 Наукова частина

Документи звітної наукової конференції вчителів, аспірантів та студентів педагогічно-індустріального факультету "Актуальні проблеми трудової і професійної підготовки молоді" (тези доповідей)

лютий 1995 рік

№ Р-5050

Оп № 1

Спр № 4065

На 40 аркушах зберігати постійно

51

матеріалу та контроль засвоєння відводиться всього 10 - 15 хвилин.

Ми поставили перед собою завдання проаналізувати методичну та педагогічну літературу з трудового навчання та інших навчальних предметів, методику використання ТЗН у навчально-виробничому процесі, вивчити передовий педагогічний досвід з метою встановлення шляхів вдосконалення існуючих ТЗН для подальшого використання їх на уроках праці та в позаурочній роботі з технікою.

Вивчаючи досвід експлуатації навчальних кабінетів, оснаджених ТЗН та враховуючи можливість їхня щодо укомплектування навчальних майстерень ТЗН першої необхідності, ми дійшли до висновку про необхідність:

- 1) вдосконалення ТЗН статичної проєкції, що мають потужний світловий потік і не потребують затемнення кабінету;
- 2) забезпечення дистанційного, автоматичного або програмованого режиму подачі дидактичної інформації;
- 3) створення більш ефективних носіїв інформації та засобів контролю знань учнів;
- 4) створення механічних контролівних ТЗН, що можуть працювати у режимі самоконтролю;
- 5) вдосконалення кіноапаратів шляхом забезпечення в них змінки кадрів;
- 6) переобладнання ТЗН статичної проєкції для виконання ними додаткових функцій та ін.

М.В.Синькова, К.П.Догалюк, студенти III курсу

ЦЕРКІ ПІДСУМКИ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ЗНАТЬ З НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

В даний час нам факультет готує студентів з трьох спеціалізацій, які мають різні навантаження з практикою у навчальних майстернях при однакових кінцевих результатах - еквівалентні на робочій кваліфікації слюсаря і токаря, що передбачає отримання приблизно однакових знань, умінь і навичок. Вони дистанційно для отримання другого або третього розряду із зазначених спеціальностей.

З метою вдосконалення навчального процесу викладачі, які

Вінницький державний педагогічний інститут

Педагогічно-індустріальний факультет

Актуальні проблеми трудової і професійної підготовки молоді

Матеріали звітної наукової конференції викладачів, аспірантів, помічників і студентів. Вип. 1

Вінниця 1995

3

ПЕРЕДМОВА

Перехід до ринкової економіки супроводжується появою нових вимог до трудової і професійної підготовки молоді - учнів шкіл, ПТУ, студентів. Виробництву потрібен мобільний працівник, здатний до конкурентної боротьби в умовах зростаючих темпів науково-технічного процесу. Формування особистості такого працівника треба починати з шкільної, продовжувати в ПТУ, вимому навчальному закладі, і неабияка роль у цій справі належить вчителям трудового навчання, викладачам ПТУ, майстру виробничого навчання, викладачу вищого навчального закладу.

Це, в свою чергу, висуває певні вимоги до підготовки педагогічних працівників. Великого значення набуває обмін досвідом роботи, особливо з методичної підготовки. Не випадково абсолютна більшість доповідей викладачів кафедр методики трудового навчання, загальнотехнічних дисциплін, аспірантів, помічників і студентів присвячена саме питанням викладання трудового навчання і професійної підготовки у навчальних закладах різних типів.

Розглянуті також питання загальнотехнічної і спеціальної підготовки студентів, деякі аспекти виховної і професійно-орієнтаційної роботи.

Вважаємо, що матеріали конференції будуть корисні не тільки учасникам звітної конференції, але й усім педагогічним працівникам, які цікавляться питаннями трудового навчання і професійної підготовки молоді.

Редактор,

Річний звіт з науково роботи за 1997 (фрагменти)

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
Ім. М. ОСТРОВСЬКОГО

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Ректор Шунда Н.М.
"26" грудня 1990 р.

Схвалено Вченою
радою Інституту
"26" грудня 1990 р.
протокол № 5

І Н Ф О Р М А Ц І Я

про науково-дослідну роботу Вінницького
державного педагогічного Інституту
Ім. М. Островського
за 1990 рік

Вінниця - 1990

До схеми річного звіту вузів Української РСР.

ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ

науково-технічної творчості студентів

I. Масовість участі студентів у НДР.

Показники	: Всього у вузі	
	1	2
1. Кількість студентів, які беруть участь у НДР в позааудиторний час /абсолютне- числівник; в % від числа студентів денної форми навчання-знаменник/.		2.845 49,8%
У тому числі при виконанні:		
- г/д робіт /абсолютне/		23
- д/б робіт /абсолютне/		-
2. Кількість випускних кафедр, на яких студент виконує курсову НДР і у навчальні плани включено курс "Основи наукових досліджень /абсолютне- числівник; в % від загальної кількості випускних кафедр - знаменник/.		29 88%
<u>II. Участь науково-педагогічних співробітників Інституту у керівництві НТТМ.</u>		
3. Загальна кількість науково-педагогічних співробітників, які беруть участь у керівництві формами і видами НТТМ в позааудиторний час /абсолютне-числівник; в % від загальної кількості співробітників у вузі - знаменник/.		211 39,3%
<u>III. Результативність НТТМ.</u>		
4. Кількість авторських свідоцтв, які одержані студентами або у співавторстві зі студентами /абсолютне- числівник; в % від загальної кількості свідоцтв, які одержані у вузі - знаменник/.		- -
5. Кількість опублікованих наукових статей і доповідей, виконаних студентами або у співавторстві зі студентами /абсолютне - числівник; в % від загального числа опублікованих вузом робіт - знаменник/.		5 0,9%

Таблиця 16

Науково-дослідна робота студентів

3 них бере участь в НДР																													
в тому числі																													
Кількість студентів денної форми навчання	Всього					по суспільних науках		по психолого-педагогічних науках		по технічних науках		Кількість наукових гуртків і проблемних груп		Кількість СМБ та інших студентських баро		Кількість авторських свідоцтв, отриманих студентами		Кількість праць, опублікованих студентами		Кількість виконаних дипломних робіт		Всього представлено робіт		Відмічено нагородами		Участь в конкурсах		Участь в олімпіаді "Студент і науково-технічний прогрес"	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
5.845	2.845	682	1.153	803	129	5	-	5	227	14/15	II	I	27	5	2	I													

1	2
6. Число г/д і д/б тем /окремо/, у розробці яких беруть участь студенти /абсолютне-числівник; в % від загальної кількості г/д і д/б тем, що розробляються у вузі - знаменник/.	7 58,1%
7. Кількість дипломних проектів /робіт/, які рекомендовані ДНУ до запровадження /абсолютне-числівник; в % від загального числа захищених проектів /робіт/ у вузі - знаменник/.	31 13,7%
8. Кількість запроваджених або прийнятих до запровадження дипломних проектів /робіт/ /абсолютне- числівник; в % від загального числа захищених дипломних робіт /проектів/ - знаменник/.	5 2%
9. Студентські творчі об'єднання:	
ВМТК	-
- всього у вузі, кількість студентів у них, обсяг виконаних робіт;	-
СНВО	-
- всього у вузі, кількість студентів у них, обсяг виконаних робіт.	-
СКБ, СМКБ	-
Інші об'єднання.	5

Додаток № 2

До схеми річного звіту Української РСР

Центру НТТМ в Інституті в 1990 році не було.

63

роботи студентів витрачається 9% фонду зарплати - рівень передових вузів - 10%. Одержано економоефект в сумі 1 млн.крб.

У цій важливій діяльній роботі в Інституті є суттєві недоліки: низький об'єм госпдоговірної тематики, не забезпечується економоефект від впровадження більшості тем, не в повному об'ємі використовуються кошти на придбання матеріалів і спеціального устаткування, недостатньою є робота по створенню нових форм проведення наукових досліджень /тимчасові творчі колективи, госпрозрахункові центри, малі підприємства та Ін./. На 1991 рік поки що не укладено жодного нового госпдоговору. Наукові сили кафедр нерідко розпорюються на дрібну тематику. Середня вартість однієї госпдоговірної теми складає 15,7 тис.крб. на рік. Це заважає кафедрам зосередити наукову діяльність на вирішенні загальних проблем освіти, посиленні ролі науки в прискоренні науково-технічного прогресу.

Порівняючи з минулою п'ятирічкою, активізувалась в Інституті винахідницька та патентно-ліцензійна робота викладачів окремих кафедр. За 1986-1990 роки отримано авторських свідоцтв на винаходи - 26 /проти 17/, раппропозицій - 24. /Автори винаходів та раппропозицій: доц. Смолінський Е.С., кафедра фізики, асист. Яремчук В.Ф., кафедра фізики, доц. Куп О.С. /кафедра теорії і методики фізвиховання/, доц. Макац В.Г. /кафедра основ медичних знань/, доц. Білоус П.Д. /кафедра психології/, доц. Подоляк В.О. /кафедра методики трудового навчання/, доц. Гуревич Р.С. /кафедра методики трудового навчання/, доц. Черкунов І.С. /кафедра ЗТД/, доц. Душак В.Г. /кафедра ЗТД/, асист. Байло М.Д. /кафедра методики трудового навчання/, доц. Евсеев Л.Г. /кафедра спорту/, ст.викл. Васильєва С.О. /кафедра анатомії і фізіології/.

62

Белінська О.О. /6-2/, Новікова Т.Л.,/6-2/, Лесь В.С. /6-1/,
Яковлев В.Л. /6-2/, Недибалюк А.Ф. / 7-3/ та ін.

Помітні зрушення в організації й проведенні науково-дослідної роботи на кафедрах: англійської філології / 19-9/ - доц. Носик С.Г., іноземних мов /88-55/ - доц. Рожковський Ц.Й., англійської мови /9-2/ - доц. Афанасьєва Л.В., методики музичного виховання, співу та хорового диригування / / - доц. Плесіна Т.П.

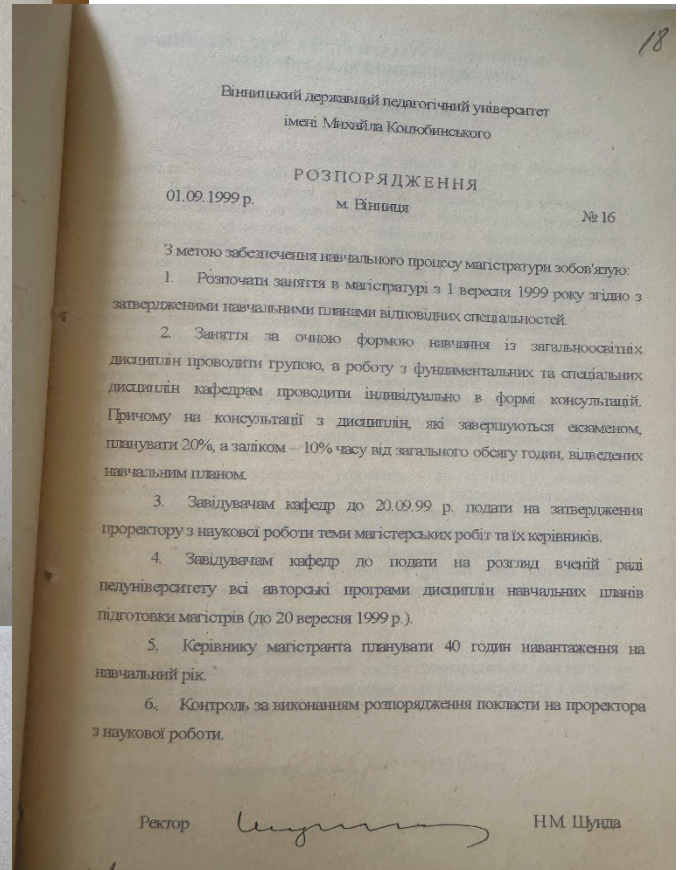
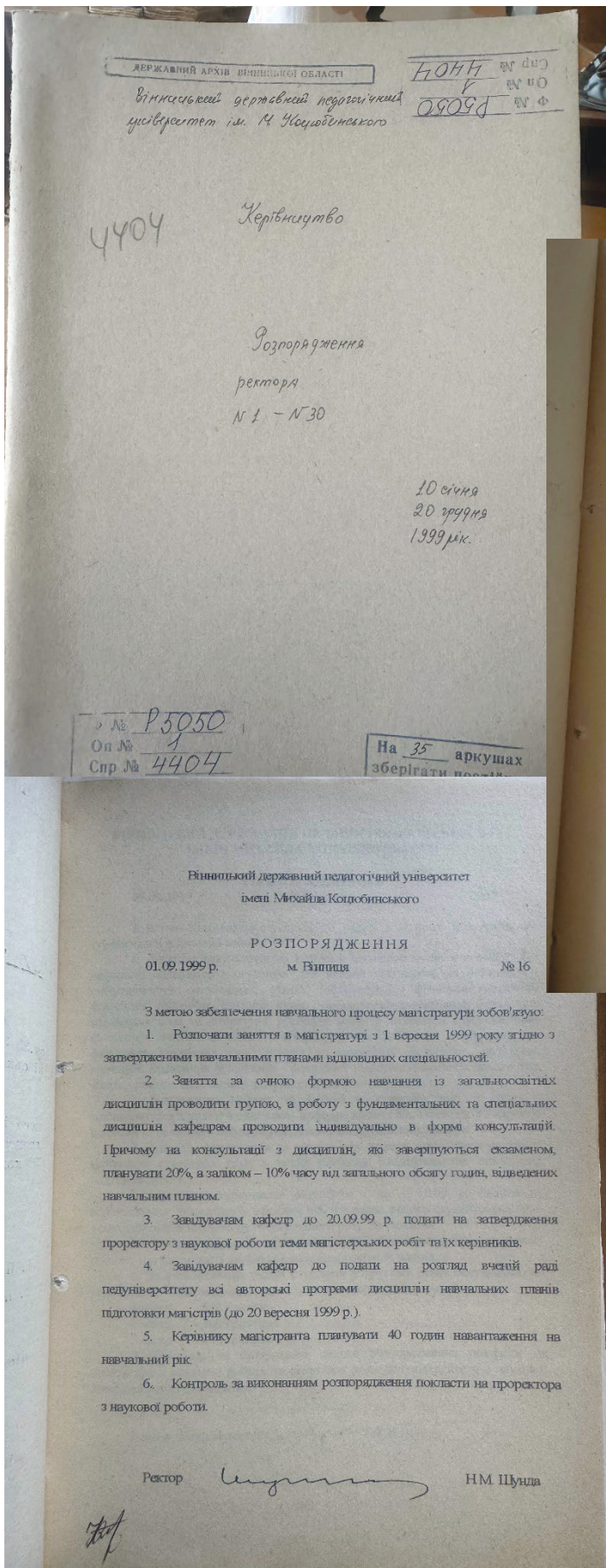
Все ж як кафедри в цілому; так і окремі викладачі працювали над виконанням наукових досліджень досить нерівномірно. Так, незважаючи на відносно високий процент викладачів із званнями й ступенями, на окремих кафедрах не велась робота над підготовкою монографій, підручників, посібників: кафедра російської мови, загальнотехнічних дисциплін, політичної історії, політекономії, психології та ін.

У центрі уваги ректорату перебували науково-дослідні роботи з господарської та держбюджетної тематики, що пройшли державну експертизу. У 1986-1990 роках виконувались 27 робіт з господарської тематики на суму 791,65 тис.крб. Результати досліджень впроваджувалися у народне господарство і в навчальний процес. Виконувалась педагогічна тема.

Одержано економічний ефект в сумі 1020,623 крб.

До виконання господарських тем залучалися студенти /на оплату

Розпорядження Ректора 1999 р.

Річний звіт за наукову діяльність за 2000 р. (фрагменти)

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вінницький державний
педагогічний університет
ім. М. Коцюбинського

С. №	4562
Оп. №	1
Ф. №	Ф5050

Наукова частина

4562

Річний звіт

про наукову діяльність
та підготовку наукових
кадрів за 2000 рік.

Ф. №	Ф5050
Оп. №	1
С. №	4562

На 41 аркушах
зберігати постійно

**Інформація про наукову діяльність
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського за 2000 рік**

Науково-дослідна робота викладачів і студентів є важливою складовою діяльності педуніверситету. Кафедри зосереджують свої зусилля на проведенні фундаментальних наукових досліджень з пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки, розробці держбюджетної тематики, підготовці і захисту кандидатських і докторських дисертацій, підвищенні кваліфікації професорсько-викладацького складу, розширенні наукових зв'язків з вищими навчальними закладами та науковими установами України і зарубіжжя, залученні обдарованої студентської молоді до проведення наукових досліджень.

Нині в педуніверситеті на 34 кафедрах працює 453 викладачі, з них 41 доктор наук, професор і 212 кандидатів наук, доцентів. Професорсько-викладацький склад педуніверситету постійно поповнюється докторами і кандидатами наук. За звітний період викладачами захищено 7 кандидатських дисертацій (Дмитренко С.М., Комарова І.І., Мазур В.М., Гладь С.В., Вишивана Н.В., Галайдюк М.А., Сільвейстр А.М.). 7 викладачам (Кіт Г.Г., Гаркушевському В.С., Коношевському Л.Л., Березі А.В., Лойко Л.С., Ковальову Ю.Г., Криворучку О.І.) присвоєне вчене звання доцента. Знаком "Відмінник освіти України" нагороджені проф. Костюкевич В.М., ст. викладач Сатайкін А.Й., ст. викладач Крикунова В.Д.. Старшому викладачеві Дмитренко С.М. призначена стипендія Кабінету Міністрів України для молодих учених.

Науково-дослідна робота в педуніверситеті проводиться з таких пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки:

- наукові проблеми розбудови державності України – 2 науково-дослідні роботи, брали участь 2 кафедри;
- проблеми нового змісту освіти та методики навчання і виховання – 28 науково-дослідних робіт, з них держбюджетних – 3, брали участь 23 кафедри;
- охорона навколишнього природного середовища і здоров'я людини – 4 науково-дослідні роботи, з них 1 – держбюджетна, брали участь 4 кафедри;

Продовжує вдосконалюватись організація навчального процесу в магістратурі. У відповідності до існуючих нормативних документів оптимізовані навчальні плани, постійно оновлюється зміст і вдосконалюється методика викладання фахових дисциплін.

Чимало зроблено щодо поліпшення інформаційного забезпечення наукової діяльності. Проводяться інтенсивні роботи щодо організації комп'ютерного центру педуніверситету. Його першу чергу – Інтернет–клас планується ввести в експлуатацію вже в I кварталі 2001 року. Це дасть змогу по виділеному каналу зв'язку забезпечити широкий доступ викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів навчального закладу до інформаційних ресурсів міжнародної комп'ютерної мережі Internet, в якій у звітному році була розміщена Web–сторінка Вінницького державного педуніверситету.

Протягом 2000 року викладачами педуніверситету було опубліковано 1116 одиниць наукової продукції загальним обсягом 1112,3 д.а., в тому числі 4 монографії, 2 підручники, 57 навчально-методичних посібників, 447 статей, 2 винаходи захищені авторськими свідоцтвами.

Серед найбільш вагомих публікацій слід виділити монографії “Трипільська культура на Поділлі” (проф. Заєць І.І.), “Нариси з історії Мурафського костюлу” (доц. Лисий А.К.), “Нариси з історії Чечельника” (ст.викл. Косаківський В.А.), підручники “Німецька мова як друга спеціальність” (доц. Власов Є.Н, доц. Куленко В.Є.), “Рідний край – Вінниччина” (ст.викл. Ковальова Л.П.) та цілий ряд навчально-методичних посібників: “Метричні простори” (проф. Шунда Н.М., проф. Томусяк А.А., доц. Ковтонюк М.М.), “Аналітична геометрія” (проф. Шунда Н.М., проф. Трохименко В.С., проф. Томусяк А.А.), “Методика використання технічних засобів навчання і ЗОШ” (проф. Гороль П.К., доц. Коношевський Л.Л., ст. викладач Вороліс М.Г.), “Паросток: методика гуманістичного виховання” (проф. Тарасенко Г.С.), “Дивосвіт” (проф. Тарасенко Г.С.), “Вища математика” (доц. Миронюк М.В.), “Обладнання громадського харчування” (проф. Черкунов І.С.), “Математика” (ст.викл. Цивлюк А.Г.), “Керування дієслів, прикметників і іменників в німецькій мові” (доц. Куленко В.Є., доц. Власов Є.Н.), “Баскетбол” (ст. викладач Галайдюк М.А.), “Педагогіка” (за ред. проф. Сметанського М.І.), “Географія для абітурієнтів” (проф. Денисик Г.І.), “Творчість юних умільців” (проф. Подоляк В.О., проф. Гороль П.К.), “Масові заходи з технічної

Департаменту посольства США по зв'язках з громадськістю. Асистент Савченко О.І. взяла участь у 3 міжнародних семінарах та конференціях під егідою Британської ради. Доц. Носик С.Г. взяла участь у семінарі, присвяченому презентації нової навчальної програми з практики англійської мови для педагогічних університетів (січень 2000 р., м. Київ), грант Британської ради. У листопаді 2000 р. ст. викладач Ремовська С.Г. взяла участь у симпозиумі германістів України (м. Львів), грант інституту Гете. Студенти факультету іноземних мов Бутович Тетяна та Янковський Олександр в межах міжнародної програми академічних обмінів виграли грант на проходження часткового курсу навчання в університетах США.

Науково-дослідна робота студентів у Вінницькому державному педагогічному університеті здійснюється як під час навчального процесу, зокрема, під час вивчення різноманітних дисциплін та спецкурсів (наприклад, "Основи наукових досліджень"), виконання лабораторних робіт і практичних завдань з елементами наукових досліджень, розв'язання науково-дослідних задач під час проходження педагогічних та фахових практик, виконання курсових і дипломних робіт науково-дослідного характеру, так і поза його межами. Питання поліпшення організації і підвищення ефективності науково-дослідної роботи студентів регулярно обговорюються на засіданнях кафедр, вчених радах факультетів, вченої ради педуніверситету.

Обдарована студентська молодь залучається до розробки науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, що здійснюються кафедрами навчального закладу. Нині в педуніверситеті діють 127 гуртків і проблемних груп, роботою в яких охоплено 2433 студенти. 420 студентів, що складає понад 30% від загальної кількості випускного курсу, виконували дипломні роботи.

У 2000 р. у Вінницькому державному педагогічному університеті була організована і проведена 21 вузівська студентська науково-практична конференція. Крім того, 71 студент педуніверситету взяв участь у Всеукраїнських та міжнародних конференціях і семінарах, міжнародній науково-практичній конференції TESOL Ukraine, що має студентську секцію (організатором конференції вже впродовж кількох років є Вінницький державний педагогічний університет).

Активна науково-дослідна робота студентів знаходить своє відображення в наукових публікаціях, яких за 2000 рік налічується 429 одиниць.

План науково-дослідної роботи за 2003 р. (фрагменти)

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського

4773

Наукова частина

План науково-дослідної роботи на 2003 рік

Ф. № 4773
Оп. № 1
4773

На 47 аркушах зберігати постійно

Науково-практичні семінари

№ п/п	Назва заходу	Кафедра, факультет	Рівень	Термін проведення	Міністерства відомства або установи, які є співорганізаторами заходу
1	2	3	4	5	6
1	Студентський Інтернет-семінар „Література англomовних країн: сучасні перспективи”	Факультет іноземних мов	міжнародний	14 травня 2003 року	Технологічний університет „Поділля” (м. Хмельницький), Тихоокеанський університет (Гаваї, США), Коледж м. Патерсон (Нью-Джерсі, США), TESOL України
2	Алгебраїчний семінар	Алгебри і методи викладання математики	Міжвузівський	Щомісячно	
3	Сучасний погляд на літературу	Українська література, філологічний	міжвузівський	Березень 2003	
4	Семінар для вчителів правознавства загальноосвітніх шкіл	Історія слов'янських народів	обласний	Жовтень 2003 р.	Обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників області.
5	Перспективи впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес педвузу	ФПМН	обласний	Квітень 2003 р.	ОІПОПП, Барське педучилище
6	Семінар з актуальних проблем методики викладання німецької мови як іноземної	Англійської мови, англійської філології.	Регіональний	Квітень 2003 р.	Філіал інституту Гете. (м. Київ)

Річний звіт про науково-дослідну роботу за 2003 р. (фрагменти)

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вінницький державний
педагогічний університет
ім. М. Коцюбинського

4774	С. №
1	Оп. №
95050	Ф. №

4774

Наукова частина

Річний

звіт про наукову
діяльність та підготовку
наукових кадрів
за 2003 рік.

Ф. №	95050
Оп. №	1
С. №	4774

На 53 аркушах
зберігати постійно

студентів до виконання науково-дослідних робіт, забезпеченні дослідницької складової при викладанні навчальних дисциплін, виконанні курсових і дипломних робіт, проходженні різних видів практик.

Науково-дослідна робота займає чільне місце в навчальному процесі Вінницького державного педуніверситету. В навчальні плани спеціальностей, за якими здійснюється підготовка майбутніх вчителів, включений курс “Основи наукових досліджень”, яким передбачено ознайомлення студентів із загальними питаннями методології наукових досліджень, здійснення наукового пошуку, проведення експерименту, обробки результатів експериментальних досліджень та останніми досягненнями сучасної науки в тій чи іншій галузі. Крім того, щороку затверджується перелік спецкурсів і спецсеминарів, які розглядають найбільш актуальні та проблемні питання сучасної науки, зокрема “Походження українського народу”, “Конструювання малогабаритної сільськогосподарської техніки”, “Інноваційні технології викладання шкільного курсу української мови”, “Поглиблене вивчення властивостей складених функцій”, “Наукові основи хімії” та інші.

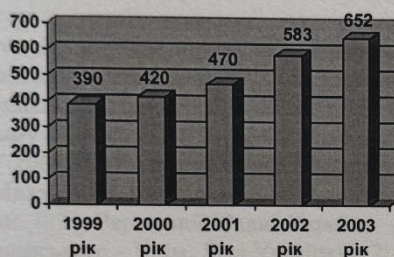

Рис. 4. Кількість дипломних робіт.

Курсові та дипломні роботи носять самостійний дослідницький характер, відзначаються актуальністю та науковою новизною. При виконанні багатьох курсових та дипломних робіт педагогічного спрямування студенти проводять педагогічний експеримент. Результати досліджень подаються у додатках у вигляді анкет, фотоматеріалів, творчих робіт, та апробуються у школах і профтехучилищах. Слід зазна-

чити, що кількість дипломних робіт з року в рік постійно зростає (рис. 4).

У 2003 р. у Вінницькому педуніверситеті було проведено 26 студентських науково-практичних конференцій, 109 студентів ВДПУ взяли участь у Всеукраїнських та міжнародних конференціях і семінарах, організовано 14 різноманітних експедицій.

В педуніверситеті діє 152 студентських наукових гуртків, проблемних груп та груп з підготовки до 2 етапу Всеукраїнських студентських олімпіад.

На кафедрі психології продовжує діяти молодіжний психологічний клуб “Пенати”, роботою якого керує доцент кафедри Лобова Л.М. Клуб надає психологічну допомогу студентам у вирішенні життєвих проблем, сприяє їх соціально-психологічній адаптації та розвитку творчих здібностей. Регулярно проводяться молодіжні дискотеки, вечори, дебати та соціальні тренінги з розвитку у студентів майстерності спілкування, особистісного вдосконалення.

Цікаво і змістовно проходять засідання “Педагогічного театру” (керівник - доц. Каплінський В.В.), гуртків “Актуальні проблеми лексикології і фразеології сучасної української мови” (керівник - доц. Слободинська Т.С.), “Меблі своїми руками” (керівник - ст. викладач Мосьондз М.О.) та інших.

Активна науково-дослідна робота студентів знаходить своє відображення в наукових публікаціях, яких за 2003 рік налічується 498 одиниць. Загалом різними формами НДР у педуніверситеті охоплено 2948 студентів.

Нові форми організації наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в ринкових умовах

Вінницький державний педуніверситет приділяє належну увагу новим формам організації наукової діяльності. Так, ось уже протягом трьох останніх років з позабюджетних джерел ВНЗ виділяються кошти для проведення наукових досліджень.

У 2003 році згідно з нормативними документами Міністерства освіти і науки України був проведений конкурс науково-дослідних робіт. В результаті 3 НДР, а саме „Кометно-астероїдна небезпека: динамічна еволюція орбіт комет та астероїдів, фізичні параметри комет за їх спектрами” (науковий керівник - кандидат фізико-математичних наук, доцент Солоненко В.І.), "Чисельно-аналітичні методи розв'язування крайових задач, прискорення збіжності ітераційних методів розв'язування різницевого рівнянь” (науковий керівник - кандидат фізико-математичних наук, професор Абрамчук В.С.), "Комп'ютерні інформаційні технології у підготовці вчителів трудового навчання” (науковий керівник - кандидат фізико-математичних наук, доцент Подолячук С.В.). Завдання на 2003 рік виконані в повному обсязі.

Вже протягом двох років ефективно функціонують спільні з інститутом Гете (м. Київ) курси німецької мови. Заняття на курсах ведуть найдосвідченіші викладачі педуніверситету, які мають змогу на практиці реалізувати результати власних наукових досліджень, застосовувати нові педагогічні технології та інноваційні методики. До організації навчального процесу на курсах активно залучаються найкращі студенти факультету іноземних мов.

В стадії завершення знаходиться розробка проекту створення спільного з одним із Інтернет-провайдерів постійно діючого Інтернет-класу. Передбачається, що цей клас буде функціонувати на засадах самоокупності і надавати якісні послуги не лише студенти педуніверситету, а й широким верствам населення.

Відомості про наукове і науково-технічне співробітництво із закордонними партнерами

Продовжується розвиватись міжнародне співробітництво. Відновлена угода про співпрацю із Сьвентокшицькою Академією імені Яна Коханоського (м. Кельце, Польща). Проф. Панков О.А. продовжує, перебуваючи в Сполучених Штатах Америки, брати участь у міжнародному проекті НАТО (PST 978736 від 25.03.02) в якості координатора від України. Проф. Гуревич Р.С. бере участь у міжнародному проекті з впровадження інформаційних технологій в навчальний процес спільно з університетом Герхарда Мернатора (м. Дуйсбург, Німеччина). Доц. Белінський В.М. є учасником міжнародного проекту “БІЗПРО” (Програма регуляторної реформи в Україні).

Помітним досягненням можна вважати участь Вінницького державного педуніверситету спільно з установами Польщі та Литви у міжнародному проекті “Скринінгова система оцінки кардіоваскулярної системи на основі мультипараметрового аналізу”, що проводиться з ініціативи Європейського фонду розвитку “EUREKA” і базується на розробці АНТРОПОС проф. ВДПУ Белканії Г.С. Проект розрахований на 3 роки і на час його реалізації в навчальному закладі створена науково-дослідна лабораторія валеології та фізичної реабілітації. На даний час вже виготовлений експериментальний зразок приладу, а на наступний етап заплановані масштабні клінічні випробування.

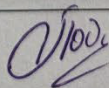
12

ПОКАЗНИКИ
наукової діяльності
Вінницького державного педагогічного університету
за 2001-2003 рр.

№	Показники	2001	2002	2003
1	2	3	4	5
	1. Наукові, науково-педагогічні кадри			
1.1.	Чисельність науково-педагогічних працівників:			
	Всього	466	466	498
	з них:			
	докторів наук	19	18	37
	кандидатів наук	240	242	219
1.2.	Чисельність науково-педагогічних працівників, які виконують НДДКР			
	Всього	405	417	431
	з них:			
	докторів наук	19	18	35
	кандидатів наук	225	231	209
1.3.	Чисельність сумісників та осіб, які працюють за договорами цивільно-правового характеру	59	68	72
	з них:			
	докторів наук	6	9	12
	кандидатів наук	24	24	22
1.4.	Чисельність штатних працівників наукових установ, науково-дослідних частин, секторів	2	2	3
	з них:			
	докторів наук	-	-	-
	кандидатів наук	-	-	1
	2. Підготовка наукових кадрів			
2.1.	Кількість спеціалізованих вчених рад	-	-	-
	з них:			
	докторських	-	-	-
	кандидатських	-	-	-
2.2.	Кількість докторантів	2	1	3
2.3.	Кількість аспірантів			
	Всього	60	68	67
	з них: з відривом від виробництва	39	47	48
2.4.	Кількість захищених кандидатських дисертацій працівниками ВНЗ, НУ	9	7	7
2.5.	Кількість захищених докторських дисертацій працівниками ВНЗ, НУ	1	-	1
2.6.	Кількість науковців, що отримують стипендії Кабміну України для молодих учених	1	1	1
2.7.	Кількість науковців, що отримують інші стипендії та премії	-	-	-
	3. Фінансування НДДКР			
3.1.	Обсяг фінансування із загального фонду			
	тис. грн.	122,9	146,0	109,3
	кількість робіт	7	7	9
3.2.	Обсяг фінансування із спеціального фонду			
	тис. грн.	-	-	-
	Кількість робіт	-	-	-

1	2	3	4	5
3.3	Обсяг фінансування від міжнародних фондів			
	тис. грн.	-	-	264
	кількість грантів	-	-	6
	4. Результативні показники виконання НДДКР			
4.1.	Кількість відкриттів	-	-	-
4.2.	Кількість робіт, відзначених Державною премією України в галузі науки і техніки	-	-	-
	кількість лауреатів	-	-	-
4.3.	Кількість закінчених робіт	2	6	2
	з них зі створення:	-	-	-
	нових видів техніки	-	-	-
	нових технологій	-	2	-
	нових видів матеріалів тощо	-	-	-
	нових методів, теорій	2	4	2
4.4.	Відсоток НДДКР, які відповідають світовому рівню	-	-	-
4.5.	Впроваджено результатів розробок у виробництво/ навчальний процес	2	6	2
4.6.	Кількість проданих ліценцій	-	-	-
4.7.	Кількість охоронних документів	4	3	2
	із них в інших країнах	-	-	-
	5. Публікації, конференції, виставки			
5.1.	Опубліковано монографій	8	5	7
	підручників	-	-	2
	навчальних посібників	93	80	97
5.2.	Кількість публікацій в наукових виданнях (одиниць/друк.арк.)			
	всього	1074/375,3	1194/416,7	1210/420,3
	з них у зарубіжних	31/14.1	35/15.4	36/15,7
5.3.	Кількість проведених наукових семінарів і конференцій	6	7	6
5.4.	Кількість наукових працівників, які взяли участь у міжнародних семінарах, конференціях тощо	263	285	307
5.5.	Кількість виставок та число експонатів, які демонструвалися на них	1/2	1/2	2/3
5.6.	Участь у міжнародних виставках	-	-	-
	6. Наукова робота студентів			
6.1.	Кількість студентів денної форми навчання	4851	5006	5117
6.2.	Кількість студентів, які беруть участь у виконанні НДДКР, всього	2881	2882	2948
	з них : з оплатою із загального фонду бюджету	2	3	1
	з оплатою із спеціального фонду, за грантами	-	-	-
6.3.	Кількість студентів, які брали участь в олімпіадах (1/2 тури)	1871/51	1904/50	2264/49
6.4.	Кількість студентів, які одержали нагороди за результатами 2 туру	12	7	9
6.5.	Кількість опублікованих статей, тез доповідей за участю студентів	470	487	498
	з них самостійно	274	291	354
6.6.	Кількість студентів, які одержують стипендії Президента України	1	1	3
6.7.	Кількість студентів, які отримують інші стипендії та премії	30	30	25

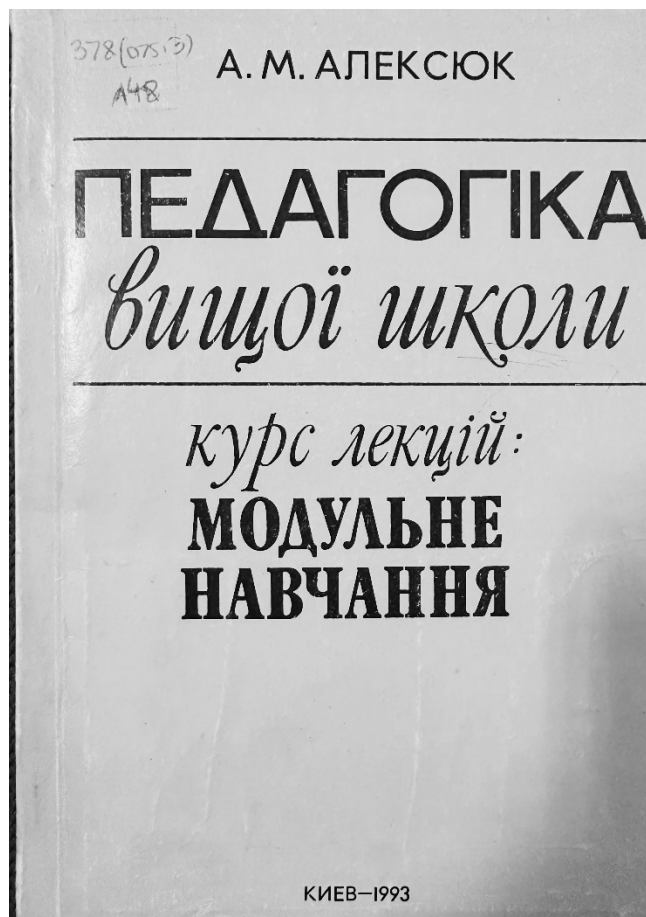
Проректор з наукової роботи

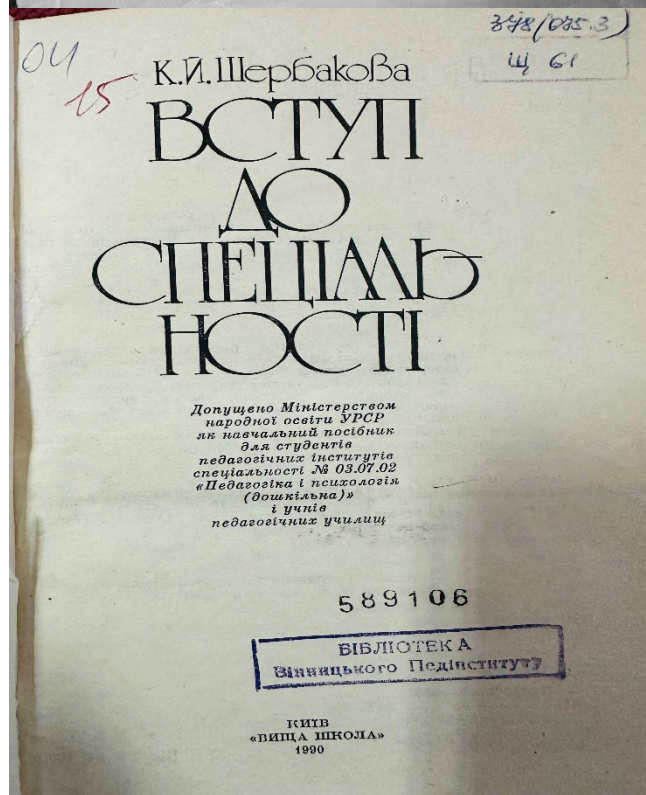
С.В. Подолянчук

Додаток 2 Б

**Підручники та посібники для розвитку дослідницької компетентності
магістрантів зі спеціальності «011 – Освітні, педагогічні науки» у
педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ
століття)**

Тема 3. Вища школа і педагогіка вищої школи на сучасному етапі	19
Заявляння і завдання для самостійної роботи	22, 23, 25, 26
Список літератури до теми	26
Тема 4-5. Аналіз сучасної зарубіжної системи вищої освіти розвинутих країн	27
Заявляння і завдання для самостійної роботи	32, 35, 36, 37
Список літератури до теми	46
Тьюторські заняття першого модуля	48
Перше тьюторське заняття. Письмова робота. Дискусія на тему: "Розвиток педагогіки "вглиб" і "вшир". СНО і національна школа. Актуальні проблеми сучасності". Рольова гра	48
Друге тьюторське заняття. Письмова робота. Час запитань. Дискусія на тему: "Києво-Могилянська Академія в історії і сучасності"	50
Третє тьюторське заняття. Письмова робота. Дискусія на тему "Акредитація вузів в США: гарантія якості. Освітні проблеми національного відродження в Україні"	52
Література до модуля 1	53
Модуль 2	55
Оглядково-установча лекція, що включає теми 6-10	56
Тема 6. Виховання як педагогічна категорія. Заявляння і завдання для самостійної роботи. Список літератури до теми	56, 59, 65
Тема 7. Педагогічний процес – одна з центральних категорій педагогіки. Заявляння і завдання для самостійної роботи. Список літератури до теми	66
Тема 8. Закономірності процесу розвитку індивіда. Заявляння і завдання для самостійної роботи. Список літератури до теми	67, 68, 71, 74
Тема 9. Предмет педагогіки вищої школи. Заявляння і завдання для самостійної роботи. Список літератури до теми	78
Тема 8. Закономірності процесу розвитку індивіда. Заявляння і завдання для самостійної роботи. Список літератури до теми	79, 81, 83
Тема 9. Предмет педагогіки вищої школи. Заявляння і завдання для самостійної роботи. Список літератури до теми	83
Тема 9. Предмет педагогіки вищої школи. Заявляння і завдання для самостійної роботи. Список літератури до теми	84
Тема 9. Предмет педагогіки вищої школи. Заявляння і завдання для самостійної роботи. Список літератури до теми	86, 82
Тема 9. Предмет педагогіки вищої школи. Заявляння і завдання для самостійної роботи. Список літератури до теми	92

ЗМІСТ

Передмова	3
Розділ I. Вища педагогічна школа	5
Вища педагогічна школа й організація навчально-виховного процесу в ній	5
Вища педагогічна освіта в СРСР	5
Організаційні основи і структура педагогічного інституту. Завдання вищої педагогічної школи. Особливості навчання на факультеті дошкільного виховання. Навчальний план і програми з спеціальності № 03.07.02.	12
Принципи та основні форми організації навчального процесу у вузі	15
Форми організації контролю й оцінки знань і умінь студентів	19
Загальна характеристика, типологія, права та обов'язки студентів	26
Заявляння і завдання	35
Література для поглибленого вивчення теми	35
Зміст, форми і методи самостійної роботи студентів	36
Адаптація студентів у вузі	36
Значення й організація самостійної роботи студентів	40
Методика організації навчального часу студента на лекції	47
Формування у студентів навичок самостійної роботи з книгою	53
Педагогічна і суспільно-політична практика – форма самостійної роботи студентів	62
Формування у студентів дослідницьких умінь	69
Самовиховання і самосвіта студентів	75
Заявляння і завдання	79
Література для поглибленого вивчення теми	79
Розділ II. Система громадського дошкільного виховання	80
Громадське дошкільне виховання – перша ланка в системі народної освіти	80
Значення дошкільного дитинства у розвитку особистості	80
З історії розвитку громадського дошкільного виховання. Основположники марксизму-ленінізму про громадське виховання дітей	85

05 29204-1 378 (075-3) П-16

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СИСТЕМНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ОСВІТИ
КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

В.М. Галузинський, М.Б.Євтух

ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ

Навчальний посібник
для викладачів та аспірантів
вищих навчальних закладів

Київ, ІНТЕЛ, 1995 626125 Ек

БІБЛІОТЕКА
Вісницького Педагогічного

С.С. Вітвицька

ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

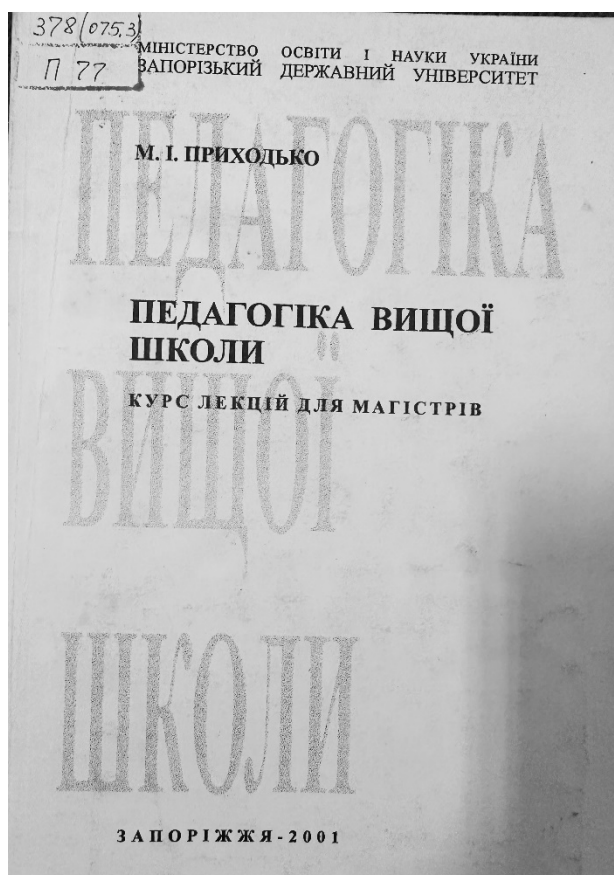
ЗМІСТ

Частина перша. ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ	3
Розділ перший. Загальні основи педагогіки вищої школи	3
Глава 1. Педагогіка як наука і навчальний предмет	3
Поняття про педагогіку як науку	3
Історичне та сучасне в педагогіці	6
Педагогіка вищої школи як наука	12
Основні категорії педагогіки вищої школи.....	15
Глава 2. Сучасні методологічні підходи у педагогіці вищої школи	18
Поняття про методологію педагогіки вищої школи	18
Сучасні методологічні закономірності.....	20
Основні ідеї, концепції, теорії педагогіки вищої школи.....	24
Глава 3. Основи порівняльної педагогіки вищої школи	28
Поняття про порівняльну педагогіку.....	28
Модернізація шкільної освіти на Заході як передумова поліпшення вищої освіти.....	31
Особливості вищої освіти та педагогічної думки в далекому зарубіжжі.....	34
Розділ другий. Дидактика вищої школи.....	40
Глава 4. Загальнотеоретичні засади дидактики вищої школи	40
Поняття про дидактику в класичній спадщині та сучасності	40
Категорії вузівської дидактики.....	46

164

ЗМІСТ

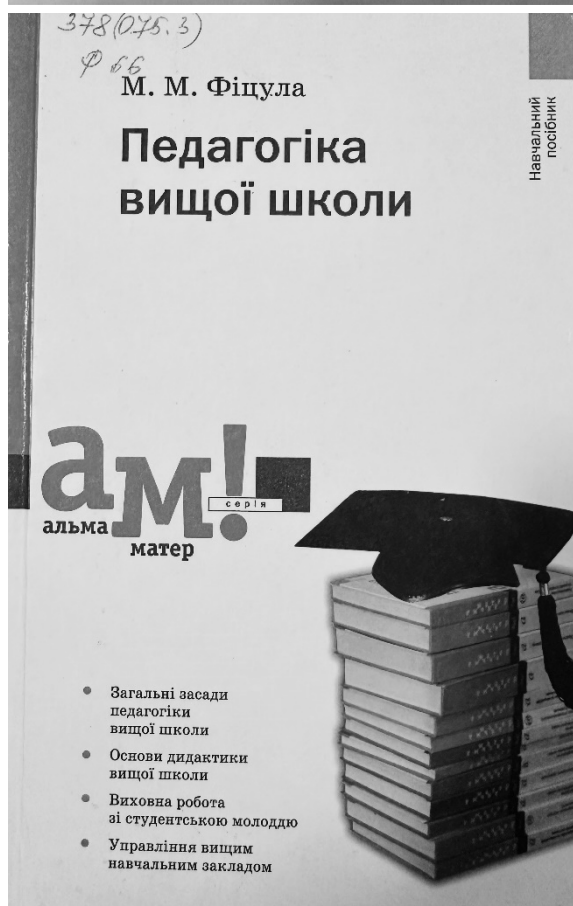
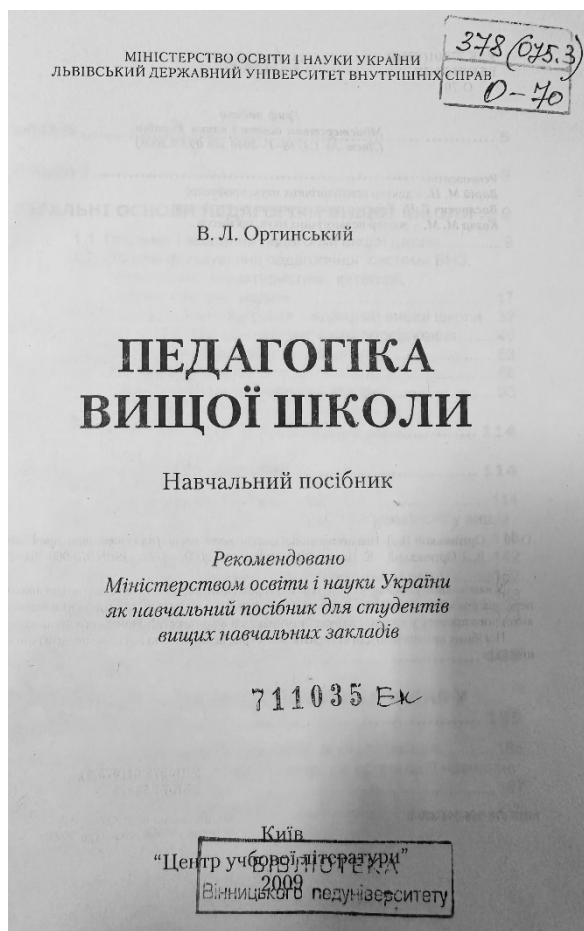
ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ	8
1.1. Предмет, задачі, основні категорії педагогіки вищої школи. Вища школа як педагогічна система.	8
1.2. Методи та методика педагогічних досліджень	25
1.3. Викладач вищого навчального закладу як організатор навчально-виховного процесу	59
1.4. Педагогічна культура викладача вищого навчального закладу	73
1.5. Студент як об'єкт – суб'єкт педагогічної діяльності	94
1.6. Організація виховної роботи у вищому навчальному закладі	113
РОЗДІЛ II. ОСНОВИ ДИДАКТИКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ	129
2.1. Дидактика. Основні категорії, закономірності та принципи. Форми та методи навчання у вищій школі	129
2.2. Сучасні технології навчання	146
2.3. Контроль та облік знань, умінь, навичок студентів у вищих закладах освіти	176
2.4. Науково-дослідна діяльність студентів магістратури	198
РОЗДІЛ III. З ІСТОРІЇ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	212
3.1. Соціально-історичні характеристики розвитку вищої педагогічної школи в Україні	212
3.2. Вища педагогічна освіта за кордоном	252
ДОДАТКИ. Робоча програма з педагогіки вищої школи	282
Список використаної літератури	305

Зміст	
Вступ	3
Лекція 1. Магістратура як складова частина підготовки науково-педагогічних кадрів	4
Лекція 2. Вища школа як спеціальна педагогічна система	11
Лекція 3. Педагогіка вищої школи як галузь науки і навчальний предмет	15
Лекція 4. Навчальний план і навчальні програми - вихідні державні документи планування та організації навчального процесу у вищій школі	24
Лекція 5. Предмет і принципи дидактики вищої школи	34
Лекція 6. Спеціалізація, зміст, планування та організація навчання у сучасній вищій школі	38
Лекція 7. Сутність та закономірності навчального процесу у вищій школі	42
Лекція 8. Поняття суті методів виховання та навчання і їх класифікація	55
Лекція 9. Зміст діяльності учителя та учнів при використанні різних методів навчання, які класифікуються із джерел отримання навчальної інформації	60
Лекція 10. Автономія вищої школи	63
Лекція 11. Нормативно-правові документи	69

Зміст	
Характеристика вищої освіти України початку третього тисячоліття	52
Тема 4. Філософія освіти XXI століття	61
Філософія як світоглядне знання	61
Характеристика основних філософських концепцій освіти	69
Філософські засади моделювання системи освіти в XXI столітті	78
Тема 5. Гуманістична спрямованість навчально-виховного процесу у вищій школі	88
Гуманізм — визначальний принцип життєдіяльності особистості й людської спільноти	88
Шляхи і засоби гуманізації особистості	97
Особливості реалізації вимог принципу гуманізму в процесі навчально-виховної діяльності вищих навчальних закладів	103
Тема 6. Психологічні особливості, типологія студентів і формування студентського колективу	113
Психологічні особливості студентського віку	113
Типологія студентів	116
Діалектика становлення і розвитку студентського колективу: академічної групи, курсу, факультету, ВНЗ	120
Тема 7. Особливості діяльності, типологія, педагогічна культура викладача вищої школи	137
Особливості діяльності викладача ВНЗ	137
Професійно-педагогічне спілкування й типологія особистості викладача вищої школи	142
Сутність, складові та зміст педагогічної культури викладача ВНЗ	146
Педагогічна техніка, особливості її прояву в діяльності викладача вищої школи	159
Розділ 2. ДИДАКТИКА ВИЩОЇ ШКОЛИ	164
Тема 8—9. Теоретичні засади навчально-виховного процесу у вищій школі	164
Предмет і об'єкт дидактики вищої школи	164
Сутність і методологічні засади навчання	169

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ I	9
ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ ...	9
1.1. Предмет і завдання педагогіки вищої школи	9
1.2. Основи формування педагогічної системи ВНЗ: стандарти, характеристики, категорії, прогнозування, моделі	17
1.3. Методологічне підґрунтя педагогіки вищої школи ..	32
1.4. Методика і методи педагогічного дослідження	40
1.5. Педагогічний процес у вищій школі	53
1.6. Теорія і практика освіти	66
1.7. Болонський процес і освіта в Україні	93
Розділ II	114
ДИДАКТИКА ВИЩОЇ ШКОЛИ	114
2.1. Поняття дидактики вищої школи	114
2.2. Дидактичні системи та дидактичні технології у вищій школі	119
2.3. Види і стилі навчання	142
2.4. Зміст освіти у вищих навчальних закладах	152
2.5. Закони та закономірності навчання	163
2.6. Принципи навчання	173
Розділ III	185
МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	185
3.1. Поняття методів навчання, їх класифікація	185
3.2. Загальна характеристика форм організації навчання у вищій школі	197
3.3. Лекція у вищій школі	206

3

1.4. Викладач вищого навчального закладу	62
Педагогічна діяльність викладача вищого навчального закладу	62
Вимоги до особистості викладача вищого навчального закладу	72
Педагогічна майстерність викладача вищого навчального закладу	76
Права та обов'язки викладача вищого навчального закладу	80
1.5. Система вищої освіти в Україні	82
Загальні засади побудови системи вищої освіти в Україні	83
Напрями вдосконалення вищої освіти і Болонський процес	93
Структура системи вищої освіти в Україні	97
Управління вищою освітою	103
2. Основи дидактики вищої школи	112
2.1. Сутність процесу навчання у вищій школі	112
Дидактика як галузь педагогіки вищої школи	112
Сутність і структура процесу навчання	116
Структура діяльності суб'єктів навчального процесу	118
Закономірності і принципи дидактики вищої школи	124
2.2. Зміст освіти у вищій школі	132
Ступеневість вищої освіти	133
Нормативні документи, що визначають зміст вищої освіти	140
Навчальний план, навчальна програма і підручник у вищій школі	144
2.3. Методи і засоби навчання у вищому навчальному закладі	151
Особливості методів навчання у вищому навчальному закладі	151
Засоби навчання у вищій школі	157
2.4. Форми організації навчання у вищій школі	163
Лекції, методика їх підготовки і проведення	163

УДК 37.013 (075.8)
ББК 74.001.73
Т 88

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів
(№ 1/11 – 661 від 10.02.2010 р.)

Рецензенти:

Голобородько Є.П. – член-кореспондент Академії педагогічних наук, доктор педагогічних наук, професор (Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів);

Шарко В.Д. – доктор педагогічних наук, професор (Херсонський державний університет).

Туркот Т.І.

Т 88 Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.

ISBN 978-966-351-341-6

У посібнику висвітлені загальні засади педагогіки вищої школи: витоки, етапи становлення і перспективи розвитку вищої школи України; закономірності, принципи, форми, методи, традиційні та інноваційні технології навчання в сучасному ВНЗ, соціально-психологічні особливості сучасного студентства та можливості їх урахування в навчально-виховному процесі. Із сучасних позицій розкриваються вимоги до педагогічної і комунікативної культури викладача, його лекторської майстерності та іміджу.

Посібник адресований студентам магістратури вищих навчальних закладів, аспірантам, викладачам, слухачам курсів підвищення педагогічної кваліфікації. Його доцільно використовувати в процесі самоосвіти всім, кого цікавлять проблеми навчання і виховання студентської молоді.

ISBN 978-966-351-341-6

© Туркот Т.І., 2011
© Кондор, 2011

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	7
1.1 Освіта як основний чинник розвитку суспільства в умовах глобалізації та євроінтеграції	7
1.2 Основні характеристики професіоналізму нового вчителя для об'єднаної Європи	19
1.3 Вплив глобалізаційних та євроінтеграційних процесів на модернізацію педагогічної освіти в Україні	32
1.4 Бібліографічний аналіз наукових досліджень з проблем інтеграції педагогічної освіти України в європейський простір	42
Висновки до першого розділу	48
РОЗДІЛ 2. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ	50
2.1 Аналіз зарубіжного досвіду розвитку та реформування вищої педагогічної освіти	50
2.2 Сучасні тенденції розвитку системи освіти в країнах ЄС	66
2.3 Концепції розбудови педагогічної освіти в країнах Європейського Союзу на засадах нової філософії освіти	79
2.4 Національні моделі підготовки вчителя в європейському досвіді	91
Висновки до другого розділу	101
РОЗДІЛ 3. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	103
3.1 Методологічні підходи та принципи професійної підготовки вчителя в умовах євроінтеграції	103
3.2 Концептуальна модель розвитку педагогічного університету в умовах євроінтеграції	115
3.3 Стратегічні напрями розвитку педагогічного університету в умовах інтеграції до європейського освітнього та наукового простору	125
3.4 Інтернаціоналізація педагогічного університету в контексті глобалізації та євроінтеграції	135
Висновки до третього розділу	145
РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНА СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	147
4.1 Міжнародна співпраця університету як чинник забезпечення європейського вектору розвитку педагогічної освіти та академічної мобільності викладачів і студентів	147
4.2 Інтеграція інформаційного освітнього середовища в освітній процес педагогічного університету	158
4.3 Розвиток Soft Skills майбутніх учителів як умова модернізації вищої педагогічної освіти в контексті інтеграції до ЄС	171
4.4 Підготовка майбутніх педагогів до створення інклюзивного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами	195

Додаток 3 А

Зарубіжний досвід розвитку дослідницької компетентності магістрантів спеціальності «011 – Освітні, педагогічні науки»

Країна	Ініціативи, програми та підходи	Переваги	Недоліки	Вплив на підготовку магістрантів	Можливості використання в умовах сучасної вищої освіти в Україні
США	Гранти Національного наукового фонду (NSF); програми магістратури з дослідницьким ухилом; практика публікації досліджень у наукових журналах	Широкі можливості для наукового зростання	Нерівномірний доступ до ресурсів	Підвищення мотивації та рівня дослідницької компетентності; покращення якості наукових досліджень; стимулювання міжнародного наукового обміну	Впровадження системи грантів та стипендій; розвиток програм магістратури з акцентом на дослідницьку роботу; сприяння публікації результатів досліджень у наукових виданнях
Велика Британія	Програми PhD після магістратури; система менторства; наукові конференції та семінари	Можливість проведення масштабних досліджень	Відсутність структурованих програм	Розвиток магістрантів як дослідників; підтримка студентських ініціатив; обмін досвідом та знаннями	Впровадження програм PhD для магістрів; організація менторської підтримки; організація та підтримка наукових заходів для магістрів
Німеччина	Наукові ступені Dr. після магістратури; стипендіальні програми; публікація результатів у	Високий рівень наукових можливостей	Відсутність системного підходу	Стимулювання магістрантів до активної наукової роботи; підвищення рівня їхньої компетентності; розвиток	Впровадження системи стипендій та грантів для магістрів; розвиток програм PhD; стимулювання

	наукових монографіях			міжнародної наукової співпраці	публікації дослідницьких результатів у монографіях та наукових виданнях
Фінляндія	Програми PhD після магістратури; наукові конференції та семінари; програми магістратури з дослідницьким ухилом	Високий рівень наукової активності	Відсутність структурованих програм	Розвиток самостійності та наукових інтересів магістрантів; підвищення рівня їхньої підготовки та конкурентоспроможності	Впровадження системи PhD програм; розвиток програм магістратури з акцентом на дослідницьку роботу; організація наукових заходів для магістрів
Канада	Програми PhD після магістратури; стипендіальні програми; публікація результатів у наукових журналах	Високий рівень наукових можливостей	Відсутність системного підходу	Розвиток наукових навичок магістрантів; стимулювання наукового досвіду та публікації результатів досліджень	Впровадження системи стипендій та грантів для магістрів; розвиток програм PhD; стимулювання публікації дослідницьких результатів у наукових журналах
Польща	Співпраця з дослідницькими центрами та університетами; наукові гуртки; публікація результатів досліджень у наукових виданнях	Доступ до світового досвіду	Відсутність системного підходу	Розширення наукових можливостей магістрантів; підвищення рівня їхньої компетентності	Впровадження програм співпраці з науковими центрами та університетами; організація студентських наукових гуртків; стимулювання публікації дослідницьких

					результатів у наукових виданнях
Австрія	Інтердисциплінарні дослідження; наукові публікації	Розширення горизонтів досліджень	Відсутність структурованих програм	Формування комплексного підходу до наукової роботи; стимулювання міждисциплінарних досліджень	Впровадження інтердисциплінарних програм та проектів; стимулювання публікації дослідницьких результатів у наукових журналах
Швеція	Проекти зі студентським дослідженням; наукові стипендії	Розвиток наукової самостійності	Відсутність системного підходу	Сприяння активному залученню магістрантів до дослідницької роботи; підвищення рівня їхньої наукової підготовки	Впровадження проектів студентського дослідницького характеру; організація системи стипендій для наукових досліджень
Литва та Латвія	Інтердисциплінарні дослідження; наукові конференції та семінари	Розширення горизонтів досліджень	Відсутність структурованих програм	Формування комплексного підходу до наукової роботи; стимулювання міждисциплінарних досліджень	Впровадження інтердисциплінарних програм та проектів; організація наукових заходів для студентів; стимулювання публікації дослідницьких результатів у наукових журналах

*Приклади дослідницьких програм МКО, пропонованих університетами
Сполученого Королівства*

Магістр досліджень в галузі освіти <https://www.manchester.ac.uk/>

The screenshot shows the University of Manchester website. The header includes the university logo, navigation links (Home, Study, Research, Collaborate, Discover, Connect), and a search bar. The breadcrumb trail reads: Home / Study / Taught master's / Courses / A-Z list of courses / MA International Education (Higher Education). The main content area is titled 'MA International Education (Higher Education) / Overview'. It features a sidebar with navigation links: Home, Study, Taught master's, Courses, and A-Z list of courses. Below the sidebar is a button for 'Attend an open day'. The main content includes the 'Year of entry: 2024' and two buttons: 'View tabs' and 'View full page'. A horizontal menu contains tabs for 'Overview', 'Entry requirements', 'Application and selection', 'Course details', and 'Careers'. A table provides key course information:

Degree awarded:	Master of Arts (MA)
Duration:	1 year
Entry requirements:	We require a UK Honours degree with a First or Upper Second (2:1) classification and the minimum entry class is

Course description

MA Education International (Higher Education) will provide you with the opportunity to engage in structured study of, and reflection upon, the application of educational theories, ideas and concepts to a range of international educational and community-based contexts.

The course has been designed for teachers and other education professionals working in a range of national and international settings and is ideal if you're looking to develop your career by securing new posts or promotion within the area of higher education.

You will work with an international, diverse cohort of staff and students.

The course offers a unique combination of international education, policy, social justices, and practice-based perspectives, and is taught by outstanding, world-leading scholars who focus on the realities of professional practice using social sciences.

Aims

- Develop participants' critical understanding of educational concepts and theories in order to enable an informed analysis of educational practices in international contexts.
- Develop participants' capacity to engage in research and to inform and develop their understandings and practices of education in international contexts.
- Raise participants' awareness of the influence of global, national, and local contexts upon education.
- Develop participants' professional knowledge, understanding and skills in relation to their prior and emerging professional interests.

-
- Enable participants to gain analytical skills that will help them to engage critically with education policies and practices across and within international contexts.

Special features

- Education has been a discipline of study at Manchester since 1890.
- Our students and teaching staff come from all over the world, and our qualifications are recognised across the globe.

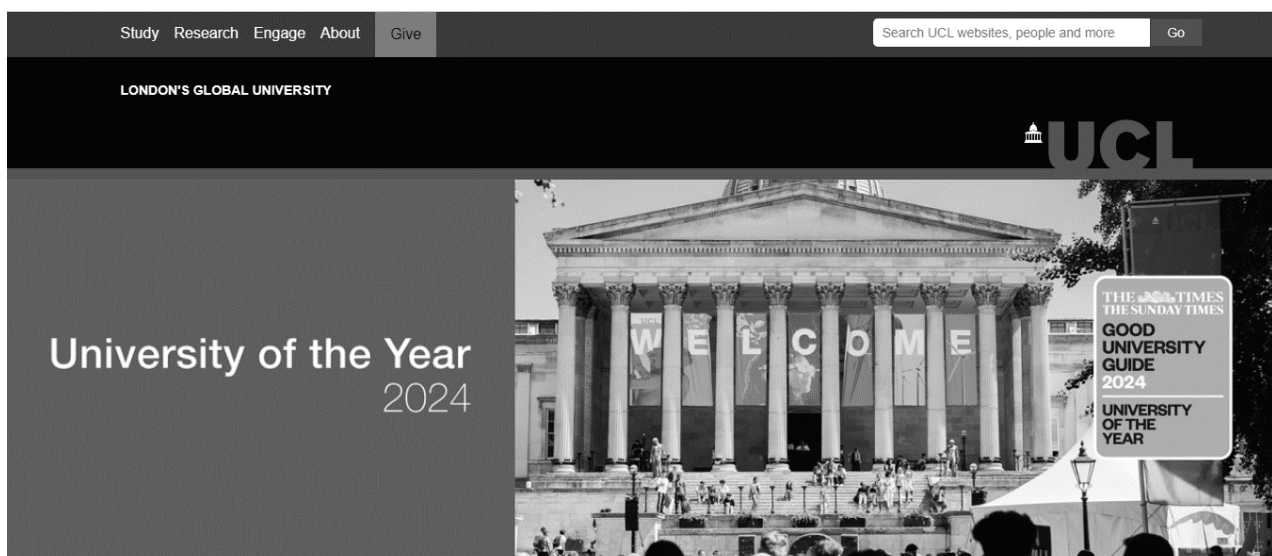
Course content for year 1

- Concepts and Practices in International Education;
- Theories of Teaching and Learning; Engaging with Education Research;
- Higher Education in International Contexts;
- Research Methods and Design.

Course unit list

- Engaging with Education Research
- Theories of Teaching and Learning
- Higher Education in International Contexts
- Concepts and Practices of International Education
- Dissertation MA International Education
- Digital Media and Information Literacy
- Blended Learning in a Digital Age
- Language Learning and Technology
- Psychology of Language Learning
- The Education of Language Teachers

Магістр досліджень в галузі освіти та соціальних наук <https://www.ucl.ac.uk/>

Graduate degrees

ⓘ Updates to this prospectus - Access to our graduate programme pages may be disrupted between 17:00 (UK time) on Friday, 12 April until 12:00 (UK time) on Monday, 15 April 2024 for upgrading work. During this period our application system will be unavailable. We value your interest in studying at UCL and if you experience any difficulty we recommend you come back to this website once the upgrade is complete.

Taught degrees

Research degrees

Teacher training

Become the teacher you want to be

IOE, UCL's Faculty of Education and Society, offers PGCEs in Early Years, Primary, Secondary and Further Education. Our unique gradual approach, carefully chosen placements and the constant support from our lecturers, tutors and school mentors will allow you to start teaching in just one year.

✓ **Skills**
This course will give you everything you need to face the classroom, both the pedagogical theory and the practical skills to be an inspiring teacher.

✓ **Support**
Our gradual immersion approach will introduce you to the classroom progressively, from one learner to the whole class.

→ A unique gradual approach to teaching

✓ **Experience**
Placement in diverse, carefully chosen colleges will allow you to learn from different contexts and be prepared to teach in any FE setting.

→ Read our placement guide

✓ **Start teaching**
For those already working in FE, the PGCE is designed to help you reflect on and improve your practice. For those new to FE teaching we will provide you with the tools to progress to a fulfilling career in the sector.

On this page

- Entry requirements
- Course overview
- Careers
- Teaching learning
- Location
- Fees funding
- Next steps
- Contact us

IOE, UCL's Faculty of Education and Society, has been ranked 1st for Education in the QS World University Rankings by Subject for the past decade (2014-2023). [Cookie settings](#)

UK qualifications

Equivalent qualifications

First degree

A minimum of a lower second-class UK Bachelor's degree or an overseas qualification of an equivalent standard.

A levels

Not required, but level 3 qualifications are normally expected in your subject specialism.

GCSEs

English Language and Mathematics at grade C or 4. We do not accept "applied" or "additional" GCSE subjects. Applicants who do not offer a GCSE in English Language or Mathematics may demonstrate an equivalent standard by completing a test via [Equivalency Testing](#) or [A Star Equivalency](#) and achieving at least a grade 4. For Mathematics, equivalency tests in Mathematics Foundation or Mathematics Higher with grade 4 are accepted. BTEC, Functional Skills or Access course qualifications are not accepted in place of GCSEs.

School experience

We recommend that you aim to gain some experience of education, [Cookie settings](#) further

On this page

- ▶ Entry requirements
- Course overview
- Careers
- Teaching learning
- Location
- Fees funding
- Next steps
- Contact us

<https://www.ucl.ac.uk/prospective-students/graduate/teacher-training-programmes/further-education-pgce>

About this course

The further education sector comprises further education colleges, sixth form colleges, adult education, prison education, charity and community organisations, and independent, work-based providers of learning. This sector is for you if you are interested in any, or all, of the following: supporting young people into further education; higher education and employment; leading technical and vocational education; encouraging post-16/adult learners returning to education for another chance; working in non-traditional educational settings; and assisting adults with skills and knowledge for life and work.

There are three routes on this programme: a specialist route to teach adult literacy and English for Speakers of Other Languages (ESOL), a specialist route to teach mathematics and numeracy and a general route that deals with all other subjects.

The programme caters for a range of subjects in the sector. The core elements of the programme will develop teaching skills that are common to all subjects whether you plan to work in arts, humanities, STEM subjects or vocational and technical education. Subject pedagogy is developed through a combination of partner organisation support and the use of ‘clustered’ subgroups. There are two ‘specialist’ modules concerned with the teaching of (a) English (literacy and ESOL) and (b) mathematics and numeracy in the sector.

Students on the PGCE FE programme benefit enormously from the complementary skills and expertise of staff in partnership organisations and at IOE, UCL's Faculty of Education and Society.

Structure

The programme is taught through a mix of face-to-face and online sessions, (including lectures, presentations, discussions, and classroom group tasks), and a practice element based in partner-provider organisations, usually further education colleges or adult education institutes. Online elements allow partnership working through joint university and partner taught sessions. You will learn about employment in the further education sector, how to plan lessons in your subject that engage learners, how to assess learners, how to manage the learning environment, and how to use theory and research to broaden and improve your professional knowledge and expertise in teaching. You are required to read widely and to carry out written assignments in your own time.

You will be assessed through a range of written assignments, module tasks and formal observations of practical teaching skills.

The Professional Practice module requires the submission of a portfolio which includes a range of assessment types such as the use of presentations, online discussions and formalised reflections. These form evidence of professional experience alongside the observation of teaching practice. There will be a final, oral assessment of your ability to meet the occupational standards of teachers in the sector.

The Teaching, Learning and Assessment module and The Wider Context of Educational Practice module each require a single submission of written work. The assignments use evidence from practical experience as the basis for the academic writing thus utilise a range of academic and practical skills.

The normal breakdown of time (1200 hours in total) involves:

- 180 hours of university-directed contact (face-to-face and online);

- 250 hours in placement of which at least 150 hours are teaching (including 20 hours online teaching); and
- 770 hours of self-directed study.

Магістр досліджень в галузі освіти та політики <https://www.education.ox.ac.uk/>

DEPARTMENT OF EDUCATION

HOME
ABOUT US
STUDY
RESEARCH
PEOPLE
NEWS
EVENTS
Q

Welcome to Oxford University's Department of Education

World-class research. Rigorous academic programmes. Unrivalled teacher training. A tireless dedication to excellence that has shaped education in the UK and beyond for more than 100 years. An intellectually stimulating and uniquely inclusive environment that has nurtured the finest minds in the field. We set

following five specialist pathways.

- Comparative & International Education ▼
- Child Development & Education ▼
- Digital & Social Change ▼
- Higher Education ▼
- Research Design & Methodology ▼
- Oxford 1+1 MBA programme ▼

- Colleges >
- Apply Now >

WELCOME

Join our pioneering international Masters course in Teacher Education to develop teacher educators' practice whilst 'on the job'. The course is specifically for those involved in training and educating other teachers in both pre-service and in-service teacher education. The course, covering specialisms in English, History, Mathematics, Science, Geography, Modern Foreign Language and Religious Education, is designed to be integral to the participants' day-to-day practice as teacher educators and blends online learning with two residential components in Oxford. This two-year part time course is a world first, bringing together teacher educators in the UK, EU and internationally.

This course provides an Oxford University masters-level qualification for anyone involved in pre-service and in-service teacher education:

NEXT STEPS

- Entry Requirements >
- Fees and funding >
- Colleges >
- Apply Now >

STUDENT EXPERIENCE

<https://www.education.ox.ac.uk/study/msc-teacher-education/>

THE COURSE

All over the world school teachers undergo pre-service teacher education before entering the teaching professional. Many undergo further in-service teacher education. Yet what training and education are available to the teacher educators themselves? There is a significant knowledge and skills base needed to be an effective and inspirational teacher educator. This ground-breaking course offers significant, innovative and sustained education for new and experienced teacher educators.

There are three taught units, each lasting eight weeks in the first year. In a typical week students will complete a series of tasks, the outcomes of which will be commented upon by the tutor and by peers, and there will be group discussions by Microsoft Teams. Tasks will involve individual and group work and small projects. All tasks will be based on readings provided or readily accessible, and on participants' own practice. These units last from October to December, January to March, and April to June.

During the second year the focus is on the Research and Development Project.

There will be two residential units in Oxford consisting of lectures, discussions, group work, fieldwork in schools, private study and student presentations. Costs for accommodation and meals during these residential units are not covered by course fees. Students matriculate in absentia.

Assessment will take the form of both formative assessment and summative assessment. Formative assessment will take place during the two residential units here in Oxford which all students are required to attend. Summative assessment will be through written assignments, one of each of the three taught units in the first year, and the research and development project to be submitted at the end of the year.

Магістр досліджень в галузі лідерства та менеджменту в освіті <https://www.gla.ac.uk/schools/education/>

University of Glasgow

→ STUDY → RESEARCH → EXPLORE → CONNECT

Home / Schools / School of Education

SCHOOL OF EDUCATION

Study

- Undergraduate & Initial Teacher Education degree programmes
- Postgraduate
- Continuing Professional Development
- Digital Learning

Research

- Research and Teaching Groups
- Research Centres, Hubs and Networks
- How our Research Makes a Difference
- From Local to Global Research

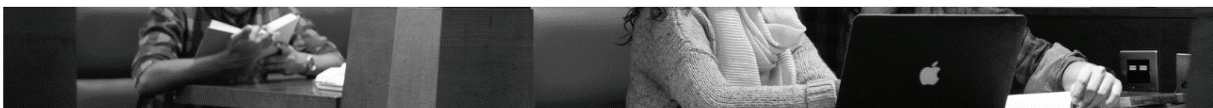
15 квітня 2024 р. понеділок

University of Glasgow

→ STUDY → RESEARCH → EXPLORE → CONNECT

Home / Schools / School of Education / ... / Postgraduate Research

SCHOOL OF EDUCATION

DIRECTOR OF POSTGRADUATE RESEARCH

Welcome to the School of Education. We are a thriving community of postgraduate research students, from both the United Kingdom and overseas. The University of Glasgow's vision is to be a world class, world changing university. We have a large cohort of PhD and EdD candidates, both full-time and part-time associated and embedded within our research groupings with a thriving Post Graduate Research (PGR) community of some 180 PhD candidates, over 100 EdD participants.

Our PGR community is drawn from more than 30 countries and so constitutes a truly international

University of Glasgow

→ STUDY → RESEARCH → EXPLORE → CONNECT

Search go

Home / Schools / School of Education / ... / Research and Teaching Groups

SCHOOL OF EDUCATION

RESEARCH AND TEACHING GROUPS

The research of the School is organized through four research and teaching groups (RTGs) and centres and with staff allocated to these on the basis of their research interests. These are:

- [Culture, Literacies, Inclusion and Pedagogy](#)
- [Educational Leadership and Policy](#)
- [Pedagogy, Praxis and Faith](#)
- [People, Place and Social Change](#)

PEDAGOGY, PRAXIS AND FAITH

The Pedagogy, Praxis and Faith Research and Teaching Group is composed of a team with strong disciplinary expertise and experience in different strands of Education, Teacher Education and other academic disciplines. These include: Art, Design and Technology, Health and Wellbeing, History, Languages, Religious Education, Social Studies and STEM. Some of the key aims of Pedagogy, Praxis and Faith are to strengthen the research foundations of these disciplines, to be creative and innovative in approaches to pedagogy and to explore interdisciplinary learning and teaching. There are existing national and international strengths in Catholic Education, Environmental Issues, Mathematics Education, Religious Education and STEM in Pedagogy, Praxis and Faith. There are emerging strengths in areas that are becoming increasingly important in education: Health and Well Being, the use of VR in learning and teaching and interdisciplinary learning. The research and scholarship dimension of Pedagogy, Praxis and Faith is strong and continues to be strengthened.

Many of the academic staff in Pedagogy, Praxis and Faith have close links with the Scottish Government, Government Agencies, local authorities, charities, Churches and other agencies in Scotland and the United Kingdom. They are also engaged in a variety of consultation and research and scholarship work .

FranciscoValdera-Gil is the co-chair of the Scottish Council Deans Education Modern Languages group. Ismail Zembat is on the Education Scotland National Network on Numeracy and Mathematics. Willie McGuire, Brian Leslie and Clare Smith support the work of the Scottish Qualifications Authority. Jennifer Farrar is the co-convenor of the UK Literacy Association's Special Interest Group on critical literacy. Mary Lappin is a member of the National Executive Committee of the Association of Catholic Primary Head Teachers in Scotland. Ria Dunkley is a member of Learning for Sustainability Scotland. Leonard Franchi is a Council Member of the Scottish Catholic Historical Association.

There is also a well-established international dimension to the research and teaching of the members of Pedagogy, Praxis and Faith. Many of our staff have extensive experience of working in education systems in other parts of the world. They also have active international research and teaching collaborations with partners in Europe, Russia, North America, India and Australia. Some colleagues also lead or support international research groups, networks and Associations. Stephen McKinney is a member of the Council of the European Educational Research Association (EERA). David Morrison-love is a member of the International Educational Assessment Network. Leonard Franchi is a member of the Executive of the Association of Catholic Institutes of Education.

The flagship Teacher Education programmes within the School are led by staff within Pedagogy, Praxis and Faith: The Master of Education (MEduc) and the Postgraduate Diploma in Education (PDGE). Pedagogy, Praxis and Faith also hosts the Professional Practice with PGDE MEd. Other major programmes within the RTG are the Master of Design & Technology Education (MDTechEd) and MA in Religious and Philosophical Education (MARPE). The learning and teaching on these programmes The School of Education suite of Religious Education courses is operated by the St. Andrew's Foundation in conjunction with Pedagogy, Praxis and Faith and the other Research and Teaching Groups.

Магістр досліджень в галузі викладання та навчання <https://essl.leeds.ac.uk/education>

UNIVERSITY LINKS

SCHOOL OF EDUCATION

HOME STUDY RESEARCH AND EXPERTISE PEOPLE CONTACT US

The Princess of Wales visits School of Education

During her visit to Leeds, her Royal Highness took part in an introductory session on the School of Education's BA (Hons) Childhood Studies course.

READ MORE >

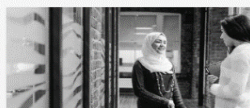
School of Education

We're proud of our standing as one of the very best schools in the UK for education research and teaching excellence. As a student in the School of Education, you'll become part of our thriving academic community.

Studying with us

Undergraduate degrees

Masters degrees

Teacher education

Research degrees

In this section

Masters

- Overview
- › Applying
- › Fees and costs
- › Funding
- › Your career
- ▼ Academic experience
 - Learning and teaching
 - Academic facilities
- › Campus life
- › Offer holders
- Postgraduate online events

Academic facilities

[Home](#) [Study](#) ▼ [Research and innovation](#) [Business and partnerships](#) [Global](#) [Around campus](#) [Give to Leeds](#) [About](#)

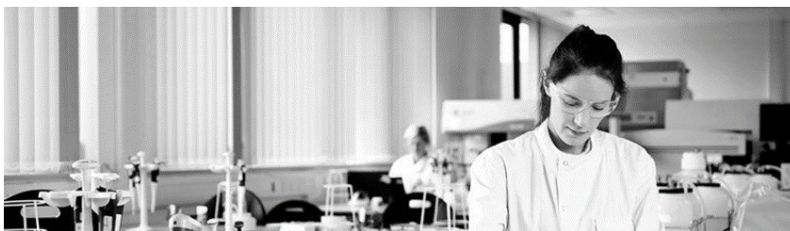
[Study](#) > [Masters](#) > [Academic experience](#)

In this section

Masters

- Overview
- › Applying
- › Fees and costs
- › Funding
- › Your career
- ▼ Academic experience
 - Learning and teaching

Learning and teaching

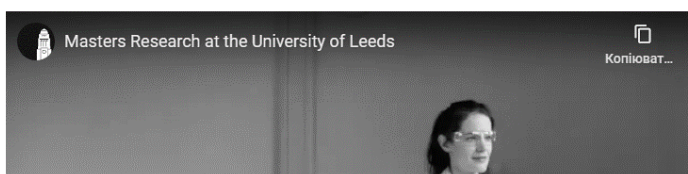
Related content**Student profiles** →

Find out from our Masters students what it's like to live, study and work in Leeds.

Studying for a Masters course will help you prepare for or boost your career. You'll develop transferable skills like critical thinking and analysis. It can also provide you with an excellent grounding for a research degree.

Research based learning

We're one of the largest research-based institutions in the UK providing a stimulating and exciting learning environment. Our research expertise means we deliver teaching that's informed by the latest discoveries, allowing you to deepen your understanding of your subject area. Extensive research funding means we can invest in the [best facilities](#) and staff, to give you an inspiring learning environment.

Додаток 3 В

Приклади дослідницьких програм, запропонованих університетами США

Магістратура з раннього дитинства Університету Меріленду:

<https://education.umd.edu/admissions/off-campus-programs/education-master-education-med-specialty-program-non-certification>

NOT CURRENTLY ACCEPTING APPLICATIONS

Responding to findings from the Kirwan Commission's 2019 Interim Report and reflecting the mission and vision of the Maryland State Department of Education (MSDE) Early Intervention & Preschool Special Education...the Department of Counseling, Higher Education, and Special Education now offers their Special Education in Early Childhood Ages Birth-Age 5 M.Ed. through outreach.

This M.Ed. Specialty Program (30 credits) is taken part-time with early evening courses taken over 2.5 years to accommodate full-time professionals and those with families. The course sequence contains Face-To-Face, blended, and online courses.

The program is designed for professionals with the following backgrounds:

- professionals who already hold an early childhood special education teacher license/certification,
- for professionals in early childhood interested in expanding their knowledge, skills, and abilities with those with special needs from Birth-Age 5,
- or for those professionals interested in working in an early childhood special education context outside of the classroom.

Graduate work will address the developmental and learning needs of our youngest ages birth-5 including those with physical, sensory (e.g., deaf-blindness, cortical visual impairment, etc.), and multiple disabilities. The program focuses on providing the graduate student the knowledge, skills, and abilities that support efforts to “achieve equitable developmental and academic achievement for all”.

Program Goals:

Graduate work will address the developmental and learning needs of our youngest ages birth-5 and includes coverage of the unique needs of those with physical, sensory (e.g., deaf-blindness, cortical visual impairment, etc.), and multiple disabilities.

Graduate students can expect to:

1. Develop and/or Expand their ability to support positive outcomes of developmentally diverse infants and young children and meet early childhood outcomes in the areas of:
 - a. positive social/interpersonal skills and relationships;
 - b. acquisition and use of functional knowledge and skills; and
 - c. use of appropriate behavior to meet needs.
2. Build and Use research and evidence-based practices in the areas of assessment, instruction, and individualization that enable our youngest to be active and successful participants in their homes, in child care, in preschool, and the community.
3. Ensure that families know their rights, guide parents to effectively communicate their child's needs and desires, and support families to provide care for their children and acquire the necessary supports and resources for their families.
4. Enable those in the most challenged circumstances to achieve their true potential as they progress through the educational system and beyond”.

Магістратура з спеціальної освіти Бостонського університету:
<https://www.bu.edu/academics/wheelock/programs/special-education/>

EdD in Special Education

This program is on moratorium until further notice.

The doctoral degree program in special education at Boston University is designed to increase and expand the knowledge and skills of enrolled graduate students to assume leadership roles as leaders in the field as teacher educators, program administrators, and researchers. It is recognized that to do so requires a deliberate course of study, including coursework in a specific content area, and research and active immersion in the community of student and faculty scholars within the program and throughout the Wheelock College of Education & Human Development, the University, and the field. Doctoral students enrolled in the special education doctoral program pursue one of three specializations. These specializations are:

- **Teaching and Learning** with a focus on individuals with moderate or severe disabilities
- **Student Support** with a focus on students with emotional and behavioral disorders or social work and disability
- **Policy and Program Administration** for individuals with disabilities

Students work closely with Wheelock faculty as research, teaching, and/or graduate assistants as they work to augment their knowledge and skills through their coursework, residency, and research.

The minimum credit requirement for a doctorate is 60 credits.

Learning Outcomes

- Demonstrate deep knowledge and understanding of a specific area in their field and the ability to use the knowledge to seek and find solutions to important problems of practice.
- Demonstrate competence in either qualitative or quantitative research methodology to conduct original research while also demonstrating sufficient familiarity with other research methodologies to be able to critically read relevant literature in the field.
- Through research and scholarship, expand the theoretical and empirical knowledge base in their field to inform researchers, practitioners, and policymakers.
- Contribute to their field as highly effective teachers in a variety of educational contexts (e.g., schools, colleges, universities, conferences, community meetings).

- Contribute to their field through service to educational and civic organizations that inform or implement policy, research, and practice.

Coursework and Other Requirements

Pro-Seminars (8 credits across two semesters; completed in Year 1)

- SED ED 800 Doctoral Pro-Seminar 1 Theories of Teaching, Learning, and Equity (4 cr)
- SED ED 801 Doctoral Pro-Seminar 2 Educational Foundations and Systems (4 cr)

Two-semester pro-seminar designed to develop a common conceptual understanding of Schools, Educational Institutions, Communities, Educational Foundations, and Systems and Theories of Learning and Teaching, with Social Justice being a unifying theme throughout, across all Wheelock EdD students.

Research and Teaching Apprenticeships (minimum: 6 semesters)

- At least 1 teaching apprenticeship: SED CT 700 Doctoral Teaching Apprenticeship (0 cr)
- At least 3 research apprenticeships: SED RS 799 Doctoral Research Apprenticeship (0 cr)
- Remaining apprenticeship foci determined in consultation with student's doctoral advisor

Research (minimum: 16 credits)

- Qualitative (Required)
- Quantitative (Required)
- Mixed methods
- Advanced research course
- Additional courses may be required by programs

Specialization Courses (minimum: 24 credits)

Specialization courses are determined jointly between the student and doctoral advisor.

Qualifying Tasks—SED ED 900 Qualifying Tasks (0 cr)

- Participation in a research project culminating in a formal write-up and presentation at a Doctoral Student Research Symposium at the end of the student's second or third year. The research report will include a statement of

the student's contribution to the research. Work will be evaluated by the student's Qualifying Committee.

- Completion of a literature review and an oral defense of that review on an area of the student's field of study where there is a problem/challenge/gap in the literature and identifying one or more promising practical or theoretical approaches. Work will be evaluated by the student's Qualifying Literature Review Committee.

Dissertation Proposal

- Preparation of written proposal for dissertation research
- Oral defense of proposal to Dissertation Committee

The screenshot displays the Boston University website. At the top, the navigation menu includes 'ADMISSIONS', 'ACADEMICS', 'RESEARCH', 'GLOBAL', 'CAMPUS LIFE', and 'ABOUT'. Below this is a secondary navigation bar with 'Schools & Colleges', 'Bulletin', 'Degree Programs', and 'Policies', along with a search bar labeled 'Search Academics'. The main content area is titled 'Wheelock College of Education & Human Development' and 'Programs'. The primary heading is 'Special Education', followed by a list of programs: BS in Special Education, Minor in Special Education, Minor in Autism Spectrum Disorders, Minor in Emotional and Behavioral Challenges in Schools, EdM in Special Education, Graduate Certificate in Teaching Students with Moderate Disabilities (PreK-8), Graduate Certificate in Teaching Students with Moderate Disabilities (5-12), Graduate Certificate in Teaching Students with Severe Disabilities, Graduate Certificate in Autism and Emotional/Behavioral Disorders, and CAGS in Special Education. A right-hand sidebar lists various 'Programs' such as Applied Human Development, Child Life & Family-Centered Care, Counseling, Curriculum & Teaching, Deaf Studies, Early Childhood, Education & Human Development, Educational Leadership & Policy Studies, Educational Studies, Education for Equity & Democracy, and Education for Equity & Social Justice.

Dissertation Study and Oral Defense (minimum: 12 credits)—SED ED 999

Dissertation Advising

- Dissertation which can take one of two forms: Traditional or Alternative format with three publishable articles
- Oral Defense of dissertation findings to Dissertation Committee

Residency Requirement

Every doctoral candidate must spend a minimum of two consecutive semesters in residence at Boston University. Residence is defined as registration for a minimum of 12 credit hours at the University during each of two consecutive semesters. (Summer terms may be considered one semester.) The residency requirement may be met by holding a research or teaching assistant position or being employed at Boston University 35 hours or more per week and registering for a minimum of 8 credit

hours for two consecutive semesters. For additional information, students should contact their academic advisors.

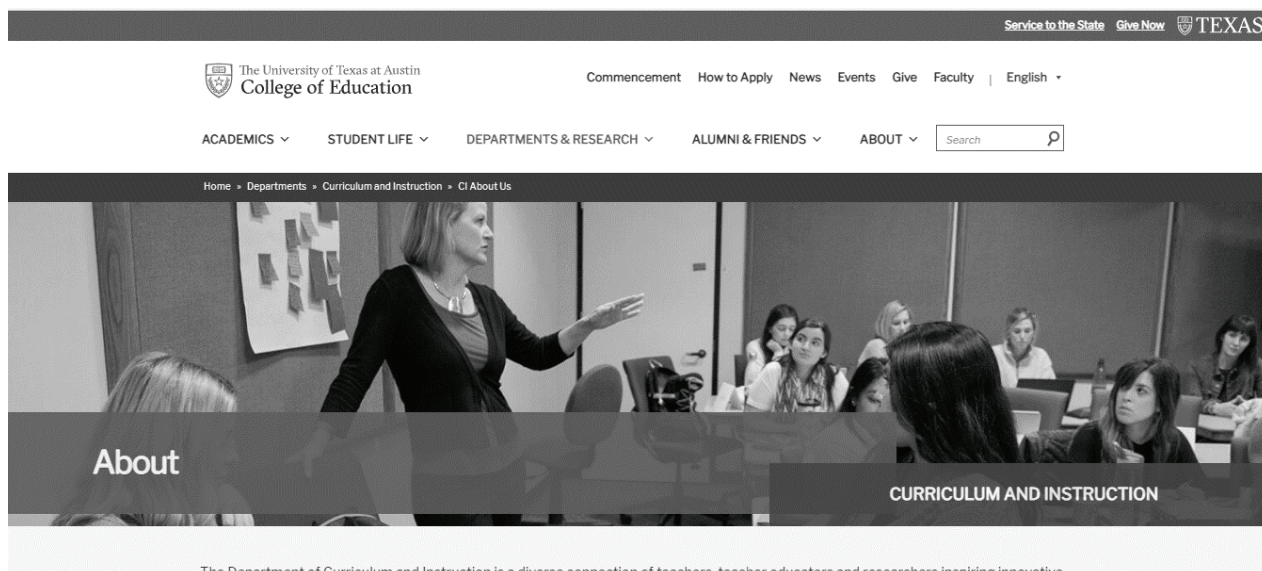
Магістратура з освітнього лідерства Техаського університету в Остіні:
<https://catalog.utexas.edu/graduate/areas-of-study/education/educational-leadership-and-policy/>

The screenshot shows the University Catalogs website. At the top, there is a search bar and navigation links: HOME, GENERAL INFORMATION, UNDERGRADUATE, GRADUATE, LAW, MEDICAL, SEARCH COURSES, GLOSSARY, ARCHIVES, and PRINT OPTIONS. The main content area is titled "University Catalogs" and features a breadcrumb trail: Catalogs > Graduate > Areas of Study > Education > Educational Leadership and Policy. The page title is "Educational Leadership and Policy". Below the title, there is a section "On This Page" with links to "For More Information", "Facilities for Graduate Work", "Areas of Study", "Graduate Studies Committee", and "Admission Requirements". The page also includes a sidebar with navigation options for the 2023-24 Edition, such as "General Information", "Undergraduate", "Graduate", "Introduction", "Graduate Study", "Admission and Registration", "Degree Requirements", "Areas of Study", "Architecture", "Business", and "Communication".

Master of Education

This is a professional degree offered in two areas of specialization—higher education leadership and public school executive leadership. In the public school executive leadership specialization, the master’s degree is offered in educational policy and planning, or the principalship. The master’s degree in the principalship is part of the state certification program. At least 35 semester hours of coursework are required in the principalship concentration and 36 semester hours of coursework in the other areas of specialization. All specializations require at least 30 hours of approved coursework in the department. Several specializations require a minor of at least six hours outside of the department.

The Department of Curriculum and Instruction is a diverse connection of teachers, teacher educators and researchers inspiring innovative teaching and learning. Our department values the contributions of linguistically and culturally rich communities and aims to develop deeper understandings and instructional approaches that apply to a range of student needs.

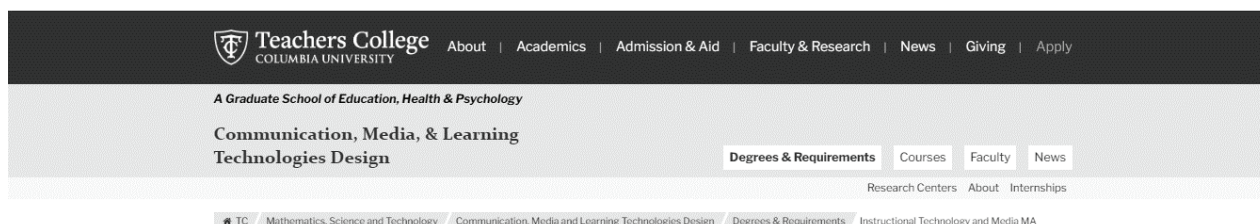

The College of Education is invested in providing students clear pathways to become teachers and mentors. Faculty members in the Departments of Curriculum and Instruction stress the importance of preparing teachers for diverse classroom settings. The College's undergraduate majors cover different areas of education that reflect the needs of individual students and their learning habits. Each of our programs features coursework readings, discussions and assignments, coupled with significant field experience that place our preservice teachers with students in classrooms. This invaluable experience prepares students for a rewarding career as a certified teacher or advocate for education and early childhood development.

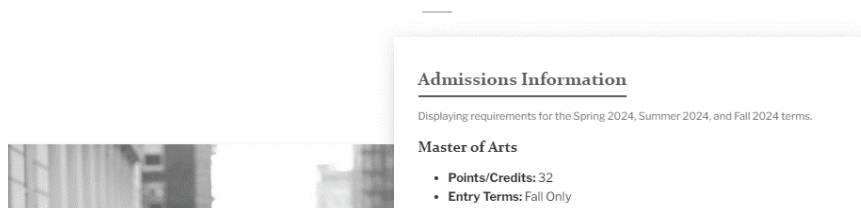
The Department of Curriculum and Instruction offers several master's and doctoral degrees that prepare graduate students for careers in teaching and leadership positions that promote equity and excellence in the education of diverse communities. Our programs focus on preparing teachers in a variety of disciplines with roots in sociocultural foundations and curriculum theory, as well as critical pedagogies and other innovative and democratic approaches to teaching and learning.

Several of our master's degrees also offer teacher certification so that students are ready to enter the classroom upon graduation. Our doctoral programs contribute to knowledge in education theory, concepts and practice through research in learning and curriculum, cultural studies and technology.

Магістратура з освітніх технологій Колумбійського університету:
<https://www.tc.columbia.edu/mathematics-science-and-technology/communication-media-and-learning-technologies-design/degrees--requirements/instructional-technology-and-media-ma/>

Master of Arts in Instructional Technology & Media

Instructional Technology and Media (TEIT)

The Instructional Technology and Media degree programs examine the relationship between the design of technology, digital media, cultural context, social interaction, and learning. Courses provide extensive exposure to theories of cognition and design, as well as deep dives into applications of these theories in practice.

Consequently, while students will encounter a wide range of cognitive, social, and design theories, students are encouraged to consider the power, equity, and ethical implications of context and culture in their application across learning spaces and environments. Faculty and students' current areas of exploration include state of the art technologies such as virtual and augmented reality, the design of toys and digital games, maker education and digital fabrication, robotics and social pedagogical agents, artificial intelligence and computational literacy.

Students graduating from the program in Instructional Technology and Media have pursued a wide variety of career paths, in accordance with their goals and interests. Some of these include:

- Teaching, and research positions in higher education;
- Administrative and teaching positions in elementary, middle, and high schools;

- Creating educational technology startups and joining established industry leaders such as PBS, Nickelodeon, Google, Amazon, Sesame Workshop;
- Research and design positions in informal learning contexts such as museums and non-profit organizations to leverage new media technologies in effective and empowering ways;
- Research positions and design of technology-based training in corporations;
- Conducting formative and evaluative research on the use of media in/for learning, both within classrooms and beyond;
- Designing and implementing innovations in the use of new media for educational, social or civic purposes; or
- Working in government or nonprofit settings to shape the conversation and policy around new media and learning through research and policy work.

Participants in all CMLTD Program areas share a basic conviction that good design in educative matters starts with careful attention to the needs and characteristics of the individuals that the design will serve. For example, the ability to understand the individual through empirical research and empathic engagement will make the design of instructional technology not only technically proficient but educationally valuable as well. In all, this attention to the individual in society and culture defines the technological humanism we seek through all components of the degree programs in CMLTD—a humanism that combines the use of sophisticated technology with humane commitments for guiding purposes.

Master of Arts (32 points required)

To earn the Master of Arts (M.A.) degree, students must satisfactorily complete 32 points of coursework and an integrative project. In CMLTD programs, the M.A. degree serves two main functions: a mark of entry-level professional qualifications in the fields covered and a grounding for further, more advanced specialization in the field.

Students must take coursework totaling at least 32 points. The following are required:

Core Requirement: (1 point)

- MSTU 4000 is a requirement for 1 credit in the first semester of study.
- MSTU 4900 IP Seminar is a requirement for 0 credits in the last semester of study.

Foundational Knowledge: At least three areas must be represented. (9 points, minimum)

- Cognitive Issues and Technology
 - MSTU 4133 Cognition and Computers
 - MSTU 4088 Introduction to Learning Sciences and Educational Technology
- Social Issues and Technology
 - MSTU 4005 Equity, Ethical, and Social Issues in Educational Technology
 - MSTU 4020 Social and Communicative Aspects of the Internet
- Cultural Issues and Technology
 - MSTU 4028 Technology and Culture
 - MSTU 5002 Culture, Media, and Education
- Educational Practice and Design
 - MSTU 4001 Technology and School Change
 - MSTU 4050 Online Schools and Online Schooling K-12
 - MSTU 4083 Instructional Design of Educational Technology

Breadth Requirement: (6 points)

All students (at both master's and doctoral levels) must complete a minimum of 6 points at Teachers College outside of the Communication, Media and Learning Technologies Design Program (that is, courses with a prefix other than MSTU).

Additional Requirements: for M.A. students in Instructional Technology and Media (TEIT)

- MSTU 4083 Instructional Design of Educational Technology Counts toward the Foundational Knowledge area
- Two programming courses must be taken. This requirement can be met by taking the two-course Interactive Media programming sequence.
 - MSTU 5003 and 5013 Theory and Programming of Interactive Media I & II
- 10 points of additional MSTU courses
- Other courses chosen in consultation with an advisor

Integrative M.A. Project

Candidates for the M.A. degree are expected to culminate their work with an integrative project. Projects vary but share the common following features:

- Empirically based and grounded in the research literature;
- Address a problem or phenomenon of the student's interest and area of study;
- Provide a solution to the problem.

Some examples include:

- Design of new learning technologies and media-driven experiences;
- Development of new models, curriculum, and/or lessons integrating technology;
- A thesis or case study analysis of a trend in the field of learning technology.

Specifics of the integrative project are determined through discussions with the students' advisors. In addition, because experientially-grounded learning is invaluable preparation for professional practice, students are strongly advised to take fieldwork or internships as an integral part of their master's program.

For students completing only the M.A. degree, this project should be related to their career goals and should provide tangible evidence of their skills and strengths.

Додаток 3 Г

Приклади наукових товариств, організацій та грантових програм в Німеччині

Німецька асоціація досліджень в галузі освіти (DGfE): <https://www.dgfe.de/dgfe-wir-ueber-uns>

- Aktuelles
- Tagungen | Workshops
- DGfE-Kongresse
- Stellungnahmen | Positionen
- Zeitschrift "Erziehungswissenschaft"
- Sektionen | Kommissionen | AG
- Service
- **DGfE: Wir über uns**

Kontakt Impressum Datenschutz

DE | EN

Suche

Sie sind hier: www.dgfe.de > DGfE: Wir über uns

DGfE: Wir über uns

Die Deutsche Gesellschaft für Erziehungswissenschaft ist eine Vereinigung der in Forschung und Lehre tätigen Erziehungswissenschaftlerinnen und Erziehungswissenschaftler. Sie wurde 1964 gegründet und hat derzeit ca. 4.200 Mitglieder. Zweck der DGfE ist die Förderung von Wissenschaft und Forschung, Bildung und Erziehung auf dem Gebiet der wissenschaftlichen Pädagogik. Ihre weitgefächerte Arbeit wird insbesondere in den 14 Sektionen und 18 Kommissionen durchgeführt. Sie findet ihren Niederschlag in Veröffentlichungen, Tagungen und alle zwei Jahre auf dem gemeinsamen Kongress. In Kooperation mit dem Deutschen Bildungsserver betreibt die DGfE eine Institutionendatenbank mit umfassenden Informationen zu Bildungsinstitutionen in Deutschland.

Die DGfE kooperiert mit anderen europäischen Fachgesellschaften und ist Mitglied der European Educational Research Association EERA sowie der World Education Research Association WERA.

- Präambel
- Mitgliederversammlung 2024
- Vorstandswahl 2024
- Vorstand
- Vorstandskommissionen
- Sektions- und
Kommissionsvorsitzende
- Wissenschaftler:innen in
Qualifizierungsphasen
- Geschäftsstelle
- Mitgliedschaft

Асоціація МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ

(JuFo): <https://www.tsv.fi/julkaisuforum/haku.php?lang=en>

**Publication
Forum**

Sign in

Suomeksi Svenska English

FRONT PAGE

PUBLICATION CHANNEL SEARCH

PROPOSALS FOR AMENDMENTS

Publication channel search

Search for journals, series, conferences and book publishers that have a Publication Forum rating.

- The classification has three levels: 1 = basic; 2 = leading; 3 = top.
- Other identified publication channels which have not received level 1 rating are marked with 0.
- If there is no marking, the publication channel in question is under evaluation, and yet without a rating.
- NOTE! 3,000 conferences removed from database in January 2017: Conferences removed from the database

Here you can download the entire list of all publication channels or separate lists of journals/serials, conferences and book publishers.

You can also download the results of your search using the function below.

Міжнародна асоціація порівняльного дослідження освіти

(IAACE): <https://iaace.com/conference-promo/>

Member Sign-in

ABOUT US

BLOG

NEWSLETTER

MEMBERSHIP

ADVOCACY

CONFERENCE

MORE...

MISSION:

Indiana Association for Adult and Continuing Education ELEVATES lifelong learning and workforce development through professional development, collaboration, and advocacy.

VISION:

We equip our members with tools to build more robust programs, empower teachers, and inspire students. We strive for equity and respect for all. We champion the benefits of obtaining an education at any point in life.

VALUES:

Німецька служба академічних обмінів (DAAD): <https://www.daad.de/en/>

DE | EN | 🇩🇪 | 🇬🇧

DAAD Deutscher Akademischer Austauschdienst
German Academic Exchange Service

Homepage

The DAAD

A brief look back at history shows that the DAAD has a long tradition of uniting people and academia. Founded in Heidelberg in 1925 on the initiative of a single student, the DAAD has since become one of the most important funding organisations in the world for the international exchange of students and researchers. On the fol-

Федеральне міністерство освіти та досліджень Німеччини (BMBF): <https://www.bmbf.de/>

BMBF

Bildung Forschung Europa und die Welt Über uns Service 🔊 🔍

Besuch einer der nördlichsten Forschungsstationen

Bundesforschungsministerin Bettina Stark-Watzinger besucht vom 14.-17. April die deutsch-französische AWIPEV-Forschungsstation auf Spitzbergen. Im Fokus: Die Erwärmung der Arktis.

AKTUELLES mehr News auf unseren Social Media Präsenzen 📄 📱 📺 📺 📺 📺

Фонд Макса Планка: <https://www.mpg.de/biodiversity>

MAX-PLANCK-GESELLSCHAFT

DEUTSCH Search 🔍 🔔

ABOUT US | RESEARCH | NEWSROOM | CAREER | INTERNATIONAL

Homepage > Newsroom > Keyword Collection > Biodiversity

- Science Magazine
- Events
- Images of Science
- On Location
- Infographics
- © Press Newsletter

Publication

📄 📱 📺 📺 📺 📺 📺 📺

*Приклади дослідницьких програм, пропонованих університетами
Німеччини*

Магістр досліджень в галузі освіти в Університеті Гейдельберга:
<https://www.uni-heidelberg.de/en/study/fields-of-study/master>

UNIVERSITY RESEARCH STUDY TRANSFER

UNIVERSITÄT HEIDELBERG ZUKUNFT SEIT 1386

Fields of Study
> Study
> »

ACADEMIC DEGREES

MASTER

A Master's programme is a postgraduate degree programme that can usually be completed after the successful completion of the Bachelor's programme, but also after other university degrees. It is usually designed for four semesters, but may also comprise two or three semesters, and usually ends with a Master of Science (M.Sc.) or Master of Arts (M.A) degree. The Master of Education (M.Ed.) prepares students for work as a teacher.

A Master's programme is a postgraduate degree programme that can usually be completed after the successful completion of the Bachelor's programme, but also after other university degrees. It is usually designed for four semesters, but may also comprise two or three semesters, and usually ends with a Master of Science (M.Sc.) or Master of Arts (M.A) degree. The Master of Education (M.Ed.) prepares students for work as a teacher.

A Master's degree is comparable to Diplom or Magister degrees. In general, only one subject is studied in which an academic thesis is to be written. However, the structure of some Master's programmes provides for an accompanying subject in which 20 credit points must be earned.

The various consecutive master's programmes differ in that some are only admission-restricted, while others also have an additional local cap (which limits the number of university places). Still others require a selection interview/test during the admission process.

The admission requirements vary depending on the programme. Essential parts of the programme may be held in English and special fees may be charged for some programmes (see below). The structure of the Master of Education (M.Ed.) however, expects students to study two subjects with an equal weighting (degree programme component). These subjects must have been studied previously as part of a Bachelor's degree programme. A third subject can also be selected as an M.Ed. supplementary subject. A distinction is made between consecutive study programmes and continuing Master's study programmes. Consecutive study programmes are the rule. These are degree programmes in which Bachelor's and Master's degree programmes build directly on one another. As a rule, continuing Master's programmes require at least one year of professional experience.

Магістр досліджень в галузі освіти та суспільних наук в Мюнхенському університеті Людвіга-Максиміліана: <https://www.lmu.de/en/study/all-degrees-and-programs/international-degree-programs/index.html>

No matter whether you come from Germany or abroad, LMU's English-held master's degree programs combine challenging research with professional qualifications – and make you fit for a wide range of international career paths. The prerequisite, of course, is that you can prove you have a very good command of English.

- [American History, Culture and Society](#)
- [Ancient Oriental Studies](#)
- [Astrophysics](#)
- [Biochemistry](#)
- [Data Science](#)
- [Economics](#)
- [English Studies](#)
- [Environment and Society](#)
- [Epidemiology](#)
- [Evolution, Ecology and Systematics](#)
- [Financial and Insurance Mathematics](#)
- [Geobiology and Paleobiology](#)
- [Geomaterials and Geochemistry](#)
- [Geophysics](#)
- [Human Biology – Principles of Health and Disease](#)
- [Insurance, Executive Master](#)
- [International Health](#)
- [Journalism, Media & Globalisation](#)

<https://www.environmentmaster.carsoncenter.uni-muenchen.de/index.html>

LMU LUDWIG-MAXIMILIANS-UNIVERSITÄT MÜNCHEN

FACULTY OF LANGUAGES AND LITERATURE
RACHEL CARSON CENTER
MASTER OF ARTS
ENVIRONMENT AND SOCIETY

www.en.lmu.de | [LMU-Portal](#) | [Sitemap](#) | [Rachel Carson Center for Environment and Society](#)

ABOUT THE MASTER OF ARTS ENVIRONMENT & SOCIETY

Master in Environment and Society

What do plants have to do with politics? How are the environment and justice related? Where does art meet climate change? We explore and explain the diverse relationships between environment and society. How has this relationship changed over time? Where do we stand today? Where do we want to go?

The interdisciplinary Master in Environment and Society examines current research questions and debates related to transformation processes in our environment. The disciplines involved include history, literature, art, law, anthropology, geography, and sociology. The program prepares students for a range of careers dedicated to tackling today's social and environmental challenges and for pursuing academic careers. Discover more about the program using the links below.

INFORMATION
• RCC Graduate Programs

SPONSORED BY
VolkswagenStiftung

SOCIAL MEDIA
Seeing the Woods
Find us on [f](#)
[twitter](#) FOLLOW US
[ig](#)

About **Core Modules**

Магістр досліджень в галузі освіти та політики в Вільний університет Берліна:
<https://www.fu-berlin.de/en/studium/studienangebot/master/index.html>

FREIE UNIVERSITÄT BERLIN

Homepage Contact Legal Notice Data Protection Policy Emergencies Accessibility Statement

EN Quicklinks Information for Search with Google™

EDUCATION

OUR DEGREE PROGRAMS HOW TO APPLY STUDYING HERE CAREER PROSPECTS INTERNATIONAL GUIDANCE & SERVICES

Homepage > Education > Our Degree Programs > Master's Programs

Master's Programs

Programs in English
 Study Programs in Cooperation with national and international Universities

New study offer for the winter semester 2024/25 (partly conditional on approval by the senate administration responsible for higher education):

Image Credit: Freepik

EDUCATION

OUR DEGREE PROGRAMS HOW TO APPLY STUDYING HERE CAREER PROSPECTS INTERNATIONAL GUIDANCE & SERVICES

Homepage > Education > Our Degree Programs > Master's Programs > Educational Research

Educational Research

- Master's programs

Department of Education and Psychology	
Contact	Susanne Heinze-Drinda
Address	Habelschwerdter Allee 45 14195 Berlin
Telephone	+49 30 838 556 53
Email	studium-ewi@ewi-psy.fu-berlin.de

Deadlines for Application and Enrollment →

Image Credit: Freepik

For admittance to the master's program, applicants need to fulfill the following admission requirements:

- A professionally qualifying German or equivalent foreign university degree with an educational science or educational research component of at least 60 credit points (ECTS) or a university degree in educational science, political science, psychology, or sociology also qualifies. Applicants must have earned at the minimum 15 credit points in empirical research methods, of which no less than 9 credit points must be in quantitative procedures, proven in their degree.

Applicants who have obtained their degree from a foreign university or an equivalent institution must provide proof of German language skills. This can be done by

passing the German language examination (DSH) to qualify for university entrance or by providing evidence of an equivalent level of German knowledge in accordance with the regulations for the German language examination (DSH) for foreign applicants at Freie Universität Berlin.

Among other factors, there are following selection criteria:

- Depending on the grade average achieved in the previous study program shown on the degree certificate, applicants will be awarded up to 90 selection points.

Furthermore, up to 25 selection points granted as follows:

- Once-off, 10 selection points for proof of study and examination achievements of at least 20 credit points in the field of empirical research methods

And

- As far as the university degree being obtained in the subject's psychology, sociology or political science: once-off 15 selection points awarded for the proof of study and examination achievements in the amount of at least 10 credit points, in which applicants have examined educational topics

Or

- if the previous university degree was obtained as part of a course of study with an educational science or educational research component of at least 60 CP or in the subject of educational science: 15 selection points are granted one time only for the proof of study and examination achievements of at least 10 credit points in the field of educational diagnostics.

Further information can be found in the regulations on allocation of study placement for the master's program educational research.

Subject

The subject matter of this consecutive, research-oriented study program is research in the field of education science. Students examine the fundamentals of education theory and research methodology, and specific concentrations within the program offer the opportunity to focus on two areas of emphasis in research in education – institutionalized education and education as a cultural form of knowledge. Common theoretical bases apply to both the individual and the social prerequisites and effects of learning, education, socialization, and the development of the education system. Theories in education are used as tools to reflect on education as a social practice with regard to its traditions, its application in current research, and its development.

The common fundamentals of education research are the general techniques of scientific and academic work and the methodology and methods used for empirical research.

Within the program, students focus on the areas of research and development.

1st Semester Admissions Restricted admission

Admission for Higher Semesters Unrestricted admission (for 3rd semester for winter semester, for 2nd and 4th semester for summer semester)

Program Start Winter semester

Language German

Degree Master of Arts (M.A.)

Duration 4 semesters

Магістр досліджень в галузі лідерства та менеджменту в освіті в Гамбурзькому університеті: <https://www.srh-campus-hamburg.de/en/master/international-business-leadership/>

The screenshot shows the website for the International Business & Leadership Master's program at srh Campus Hamburg. The page features a navigation bar with 'Bachelor' and 'Master' options, and a search icon. A prominent 'Apply now!' button is visible. The main heading is 'International Business & Leadership'. Below the heading, several key features are listed in black boxes: 'MASTER OF ARTS (M.A.)', '2-4 SEMESTERS', 'ON CAMPUS', '60-120 ECTS', 'DEGREE AFTER 1 OR 2 YEARS', and 'FULL TIME'. An 'OPTIONAL STUDY ABROAD' box is also present. The text below describes the program as a management expert program that expands soft skills and leadership qualities. The language is listed as 'English' and the semesters as 'summer and winter semester'. There are also icons for editing, a refresh symbol, and a share icon.

You want to develop new business models as a manager, tap into emerging markets and master global challenges? In the four semesters of studying International Business and Leadership in Hamburg, you will expand your knowledge of strategic HR management and learn how to search for, develop and retain talent.

Intercultural negotiation and communication skills are an important part of your studies. During your internship or semester abroad, you'll not only expand your personal and professional horizons, but also put theory into practice.

This degree programme is an excellent choice for you if ...

- You want to expand your knowledge in the field of business management after your bachelor's degree in management.
- You are looking for leadership skills in an international context
- You want to study in English.
- You want to build up an international network during your studies.

You also get to choose between:

- **2-year option (120 ECTS)**
- **1-year option (60 ECTS)**
- A 1.5-year option (90 ECTS; 12 months of studies + 6-month internship) is possible upon request
- Please find more information, e.g. required Bachelor's degree for each option, in the section Admission requirements below

Магістр досліджень в галузі викладання та навчання в Університеті Ерланген-Нюрнберг: <https://www.fau.eu/education/degree-programmes/masters-degree-programmes/>

UnivIS Campo Contacts and directions Careers at FAU 🔍 Deutsch

FAU Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg FAU ▾ People ▾ Education ▾ Research ▾ Outreach ▾

Home / Education / Degree programmes /

Master's degree programmes

< Degree programmes

- All degree programmes
- Bachelor's degree programs
- Master's degree programmes**
- Teaching degree programmes (Lehramt)
- State Examination (not Lehramt)

Master's degree programmes for postgraduate study

Questions about studying?
We are happy to be there for you!

Student Advice Service

Double degree programmes

- Elite degree programmes
- International degree programmes
- Language courses
- Virtual University of Bavaria (vhb)

Please enter search term... **Search**

Area of study ▾ Special ways to study ▾ Faculty ▾ **Advanced filters** ☰ ☰

Degree program	Degree type	Start	Location	NC
 Advanced Materials and Processes (MAP) (M.Sc.)	Master of Science	Winter semester	Erlangen	Qualification assessment
 Advanced Optical Technologies (MAOT) (M.Sc.)	Master of Science	Winter semester	Erlangen	Qualification assessment
 Advanced Signal Processing & Communications Engineering (M.Sc.)	Master of Science	Winter semester	Erlangen	Qualification assessment

Education MA <https://www.fau.eu/studiengang/education-ma/>

Learn to reflect on and shape educational and developmental processes. Our broad general education approach offers you a variety of career opportunities in education, business, politics and culture. Choose from concentrations in Aesthetic and Cultural Education, International Education, Media Education or Organizational Education and expand your knowledge in these areas. Develop not only design skills, but also skills in scientific research on educational issues.

- Degree:** Master of Arts (M.A.)
- Duration of studies in semester:** 4
- Start of degree program:** Winter semester
- Study location:** Erlangen
- Number of students:** 50-150
- Subject group:** Language and Cultural Studies
- Special ways to study:** Part-time degree program
- Teaching language:** completely in German
- Admission Requirements:** Qualification assessment

Apply now

Tips for application

Tips for internationals

What is the degree program about?

The master's degree program in pedagogy imparts knowledge and competencies for reflecting on and shaping situations and processes of education, upbringing and qualification. Thus, it offers foundations for supporting individual and collective learning and development processes, whereby it is oriented towards education

The master's degree program in pedagogy imparts knowledge and competencies for reflecting on and shaping situations and processes of education, upbringing and qualification. Thus, it offers foundations for supporting individual and collective learning and development processes, whereby it is oriented towards education that accompanies the entire life course. At the same time, it is systematically related to the professional development of pedagogically relevant institutions in the various sectors of society, in education, economy, politics, culture, science, religion, family and everyday life.

As a graduate of this Master's degree program, many social fields of action are accordingly open to you, whereby this multitude of options at FAU comes to bear in three ways:

- Broad general educational perspective
- Content profiling (aesthetic and cultural education, international education, media education or organizational education)
- Scientific and research orientation

The Master's degree program not only imparts design competencies, but also competencies of systematic reflection and methodologically sound research on pedagogical issues in the various fields.

Students receive in-depth academic training in an educational profile (aesthetic and cultural education, international education, media education or organizational education) and comprehensive knowledge with regard to the foundations, fields of action, methods and contexts of these areas. They thus develop specific professional pedagogical fields of activity on the basis of a well-founded scientific discussion and learn to be able to assess, reflect and scientifically analyze the structural demands and challenges of these professional fields.

The program consists of 10 modules, of which the general educational science area and the selected elective area (profile area) each comprise three modules. This structure is complemented by one module each on field exploration and empirical research practice.

The fourth semester consists of the master's module, which consists of the written master's thesis and an oral master's examination.

Semester 1

- Module I: General Pedagogy I – Historical and Systematic Aspects
- Module II: Profile Studies: Theoretical Foundations
- Module III: Free supplementary studies

Semester 2

- Module IV: General Pedagogy II – Research Methods
- Module V: Profile studies: Fields of action and methods
- Module VI: Field studies (profile specific)

Semester 3

- Module VII: General Pedagogy III – Theory Workshop

- Module VIII: Profile studies: Contexts of research and practice
- Module IX: Fieldwork (profile-specific)

Semester 4

- Module X: Master Module (Master Thesis, Master Examination, Master Seminar)

Educational Research on Learning and Instruction MA

<https://www.fau.eu/studiengang/educational-research-on-learning-and-instruction-ma/>

In the master's degree program in Educational Science-Empirical Educational Research, you will gain deep insights into the current fields of action in empirical educational research. Learn more about non-formal and formal educational settings, the use of digital media in learning environments, and the impact of quality in educational institutions. Immerse yourself in the many facets of heterogeneity and diversity or explore international comparative studies and educational systems. Become part of a dynamic discipline that understands, predicts, and transforms educational processes.

🎓 Degree: Master of Arts (M.A.)	📖 Subject group: Economic Sciences, Law, Language and Cultural Studies
🕒 Duration of studies in semester: 4	📚 Special ways to study: Part-time degree program
📅 Start of degree program: Summer semester, Winter semester	🌐 Teaching language: completely in German
📍 Study location: Nuremberg	📄 Admission Requirements: Qualification assessment
👤 Number of students: 50-150	

[Apply now](#)

[Tips for application](#)

[Tips for internationals](#)

What is the degree program about?

How to understand, predict and change educational processes?

What is the degree program about?

How to understand, predict and change educational processes?

You have completed a bachelor's degree in teaching, psychology, sociology, educational science, pedagogy, social work, health and nursing education or similar and would like to gain in-depth insights into current fields of action in empirical educational research?

You are interested in different research areas in non-formal and formal education, the use and effects of digital media in learning settings, the development and influence of quality in educational institutions or the effects of heterogeneity and diversity in all its facets or international comparative studies and educational systems?

The degree program combines educational science and research approaches to the planning and implementation of research, evaluation and development projects in the

education sector. In return, it qualifies students for a wide range of professional activities in the scientific and practically education-related fields.

The degree program consists of nine modules and the master's thesis. Each of these nine elements comprises a scope of performance of 10 ECTS, the master thesis is estimated at 30 ECTS.

- Modules 1 and 2 impart educational science basics and deepen these.
- In modules 3, 4 and 5 research methodological competences are acquired – prior knowledge is not necessary. Topics are quantitative as well as qualitative research methods.
- Module 6 and 7 are the profile modules, in which a topic area of empirical educational research is examined in more detail: Media Education, Heterogeneity and Diversity Management, Quality Development in Educational Institutions, International Education.
- Module 8 and 9 includes a project work. In addition to a seminar on project management, students design, conduct and evaluate their own research project.
- Module 10 is the master's thesis, which also involves empirical research.

Додаток 3 Е

Частина навчального плану для спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки

V. ПЛАН ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ										
Шифр за ОПП	НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	Розподіл за семестрами			Кількість кредитів ЄКТС	Загальний обсяг	Кількість годин			
		Екзамени	Заліки	Курсові роботи			Аудиторних			
							Всього	у тому числі		
						лекцій		лабора-торні	практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА										
1.1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ										
1.1.1. Цикл загальної підготовки										
ЗП.01	Філософія науки		2		3,0	90	30	16		14
ЗП.02	Іноземна мова для академічного спілкування		1		3,0	90	30			30
ЗП.03	Цивільний захист		3		3,0	90	18	6		12
	Всього:	0	3		9,0	270	78	22	0	56
1.1.2. Цикл професійної підготовки										
ПП.01	Педагогіка вищої школи	2	3		7,0	210	70	40		30
ПП.02	Методика викладання у вищій школі	1		2	7,0	210	60	40		20
ПП.03	Психологія вищої школи		1		4,0	120	40	26		14
ПП.04	Державні стандарти і якість вищої освіти		2		4,0	120	40	26		14
ПП.05	Едукологія	3			6,0	180	60	40		20
ПП.06	Цифрові технології наукових досліджень		2		3,0	90	30	10	20	
ПП.07	Методологія і методика наукових досліджень		1		3,0	90	30	12		18
	Всього:	3	5	1	34,0	1020	330	194	20	116
	Разом обов'язкові навчальні дисципліни:	3	8	1	43,0	1290	408	216	20	172
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ*										
1.2.1. Цикл загальної підготовки										
ЗП.04	Навчальна дисципліна 1		2		4,0	120	40	10		30
	Всього:		1		4,0	120	40	16		24
1.2.2. Цикл професійної підготовки										
ПП.08	Навчальна дисципліна 1		1		4,0	120	40	16		24
ПП.09	Навчальна дисципліна 2		1		4,0	120	40	16		24
ПП.10	Навчальна дисципліна 3		2		4,0	120	40	16		24
ПП.11	Навчальна дисципліна 4		3		4,0	120	40	16		24
ПП.12	Навчальна дисципліна 5		3		4,0	120	40	16		24
	Всього:		5		20	600	200	80	0	120
	Разом вибіркові навчальні дисципліни:		6		24	720	240	96	0	144
2. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА										
2.1. Виробнича практика										
ПП.13	Асистенська практика		2		7,0	210				
ПП.14	Переддипломна практика		3		4,0	120				
	Всього:		2		11,0	330				
	Атестація				3,0	90				
	Кваліфікаційна робота				6,0	180				

Фрагмент ОПП для спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки

6. Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати типові та нестандартні завдання і практичні проблеми у професійній педагогічній діяльності на основі комплексного й творчого застосування положень педагогічних, психологічних і соціально-економічних наук; ефективно виконувати професійні функції, використовуючи традиційні та інноваційні педагогічні методи та технології, успішно діяти в умовах невизначеності, недостатньої або обмеженої інформації.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність діяти соціально відповідально, виконуючи свої громадянські обов'язки.</p> <p>ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК3. Здатність до розуміння причинно-наслідкових зв'язків у предметній галузі та професії.</p> <p>ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК5. Здатність до самоосвіти та особистісно-професійного самовдосконалення.</p> <p>ЗК6. Здатність до адаптації та діяльності у нових умовах.</p> <p>ЗК7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК8. Здатність спілкуватися українською мовою усно і письмово, володіння мовленнєвою культурою.</p> <p>ЗК9. Здатність використовувати іноземні мови у професійній діяльності, працювати у міжнародному професійному середовищі.</p> <p>ЗК10. Здатність працювати в команді, налагоджувати конструктивну міжособистісну взаємодію з іншими суб'єктами спільної діяльності.</p> <p>ЗК11. Здатність об'єктивно оцінювати та забезпечувати якість виконуваної діяльності.</p> <p>ЗК12. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.</p> <p>ЗК13. Здатність усвідомлювати та критично аналізувати взаємозв'язки між культурними, соціальними та економічними процесами.</p>
Фахові компетентності (ФК)	ФК1. Здатність аналізувати тенденції розвитку вищої освіти в Україні та світі, розуміти сутність сучасних освітніх теорій і концепцій та приймати на цій основі

оптимальні педагогічні рішення.

ФК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з правовими нормами та юридичними документами в галузі освіти.

ФК3. Здатність спілкуватися українською та іноземними мовами з використанням спеціальної термінології в предметній галузі.

ФК4. Здатність конструктивно вирішувати складні педагогічні ситуації на основі застосування психолого-педагогічних знань.

ФК5. Здатність організовувати освітній процес, використовуючи оптимальні педагогічні форми, методи, засоби, технології і методики.

ФК6. Здатність використовувати у професійній діяльності знання психологічних закономірностей і механізмів функціонування й розвитку особистості та соціальної групи.

ФК7. Здатність враховувати психологічні особливості та освітні потреби студентів у навчальному процесі, створювати безпечне й комфортне інклюзивне освітнє середовище.

ФК8. Здатність моделювати професійну підготовку майбутніх фахівців, формувати у них професійно важливі якості та компетентності.

ФК9. Здатність адекватно застосовувати сучасні засоби контролю й оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, володіння основами педагогічної діагностики, педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти.

ФК10. Здатність до рефлексії та самовдосконалення, підвищення рівня власної педагогічної майстерності й культури.

ФК11. Здатність дотримуватися норм безпеки у професійній діяльності.

ФК12. Здатність здійснювати психологічну саморегуляцію та вести здоровий спосіб життя у побуті та професійній діяльності.

ФК13. Здатність дотримуватися норм педагогічної етики та академічної доброчесності у професійній діяльності.

ФК14. Здатність здійснювати ефективні комунікації та розв'язувати конфліктні ситуації у професійній діяльності.

ФК15. Здатність творчо і критично ставитися до інновацій, впроваджувати їх у свою діяльність.

ФК16. Здатність знаходити, інтерпретувати, критично

	<p>аналізувати та використовувати джерела інформації в сфері професійної діяльності.</p> <p>ФК17. Здатність застосовувати теоретико-методологічні основи педагогіки у вищій школі, володіння методикою викладання фахових дисциплін.</p> <p>ФК18. Здатність забезпечувати психолого-педагогічний супровід особистісно-професійного становлення майбутніх фахівців.</p> <p>ФК19. Здатність до творчого мислення, створення нових підходів і оригінальних способів вирішення педагогічних проблем.</p> <p>ФК20. Здатність планувати, організовувати, аналізувати та презентувати результати досліджень у галузі освіти.</p>
--	---

7. Програмні результати навчання

- ПРН1.** Використовувати в освітній діяльності сучасні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології, які забезпечують високий рівень пізнавальної активності студентів.
- ПРН2.** Застосовувати оптимальні форми, технології і методи навчального процесу на різних етапах його організації.
- ПРН3.** Розуміти місце навчальної дисципліни в системі підготовки фахівця та її взаємозв'язки з іншими галузями знань.
- ПРН4.** Знати і використовувати технології забезпечення якості освіти, критерії її оцінювання й способи моніторингу.
- ПРН5.** Використовувати знання іноземної мови у професійній комунікації та особистісно-професійному самовдосконаленні.
- ПРН6.** Планувати, організовувати та проводити навчально-методичну роботу відповідно до стандартів вищої школи.
- ПРН7.** Знати та використовувати у професійній діяльності законодавчі і нормативно-правові документи у галузі вищої освіти.
- ПРН8.** Знати і застосовувати традиційні та інноваційні методи, засоби і технології організації освітнього процесу у вищій школі.
- ПРН9.** Знати і розуміти специфіку професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи.
- ПРН10.** Вміти проводити критичний аналіз інформаційних джерел, освітніх, наукових і професійних текстів у галузі своєї спеціальності.
- ПРН11.** Знати і застосовувати процедури моделювання професійної підготовки майбутніх фахівців, конструювання навчальних курсів.
- ПРН12.** Розуміти особливості та тенденції розвитку вищої освіти у світі.
- ПРН13.** Реалізовувати функції управління (планування, організації, мотивування, контролю) педагогічним процесом у вищій школі.
- ПРН14.** Конструювати і застосовувати засоби діагностики якості освіти у вищій школі.
- ПРН15.** Знати і використовувати стратегії попередження та вирішення конфліктних ситуацій у педагогічному процесі.
- ПРН16.** Знати і застосовувати правила безпечної праці персоналу вищого

навчального закладу.

ПРН17. Знати й розуміти основні категорії методології науки, логічні форми й закони наукового пізнання.

ПРН18. Знати й застосовувати у професійній діяльності норми і принципи педагогічної етики.

ПРН19. Знати етапи організації науково-педагогічного дослідження, вміти планувати, проводити, аналізувати та презентувати його результати.

ПРН20. Знати загальні й спеціальні методи педагогічного дослідження, вміти обирати й застосовувати їх відповідно до мети і завдань дослідження.

ПРН21. Здійснювати психологічну саморегуляцію, вести здоровий спосіб життя у побуті та професійній діяльності.

ПРН22. Знати норми академічної доброчесності та наслідки за їх порушення.

ПРН23. Застосовувати у професійному спілкуванні конструктивні стилі, способи і стратегії міжособистісної взаємодії.

2. Перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кіль- кість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
1. ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА			
1.1. Обов'язкові навчальні дисципліни			
1.1.1. Цикл загальної підготовки			
ОК.01/ЗП.01	Філософія науки	3,0	залік
ОК.02/ЗП.02	Іноземна мова для академічного спілкування	3,0	залік
ОК.03/ЗП.03	Цивільний захист	3,0	залік
1.1.2. Цикл професійної підготовки			
ОК.04/ПП.01	Педагогіка вищої школи	6,0	екзамен
ОК.05/ПП.02	Методика викладання у вищій школі	6,0	екзамен
ОК.06/ПП.03	Психологія вищої школи	4,0	залік
ОК.07/ПП.04	Державні стандарти і якість вищої освіти	6,0	залік
ОК.08/ПП.05	Едукологія	6,0	екзамен
ОК.09/ПП.06	Цифрові технології наукових досліджень в галузі освіти/педагогіки	3,0	залік
ОК.10/ПП.07	Методологія і методика наукових досліджень в галузі освіти/педагогіки	5,0	екзамен

	Разом обов'язкові навчальні дисципліни	45	
1.2. Вибіркові навчальні дисципліни			
1.2.1. Цикл загальної підготовки			
ВБ.01/ЗП.04	LMS: методика розроблення і використання електронних курсів	4,0	залік
ВБ.02/ЗП.05	Цифрові інноваційні технології		залік
ВБ.03/ЗП.06	Менеджмент дистанційного освітнього продукту		залік
ВБ.04/ЗП.07	Інноваційно-освітній менеджмент		залік
ВБ.05/ЗП.08	Коучинг в освіті		залік
ВБ.06/ЗП.09	Педагогіка творчості		залік
ВБ.07/ЗП.10	Психологія життєвого вибору особистості		залік
ВБ.08/ЗП.11	Написання та реалізація соціальних проєктів		залік
ВБ.09/ЗП.12	Психологія професійного самоздійснення		залік
ВБ.10/ЗП.13	Психологія розвитку освітнього середовища		залік
ВБ.11/ЗП.14	Правові засади освітньої діяльності		залік
ВБ.12/ЗП.15	Публічне управління в сфері освіти		залік
ВБ.13/ЗП.16	Сучасна світова культура		залік
ВБ.14/ЗП.17	Теорія і практика народного образотворчого та декоративного мистецтва		залік
ВБ.15/ЗП.18	Основи кібербезпеки		залік
1.2.2. Цикл професійної підготовки			
ВБ.16/ПП.08	Моніторинг якості освіти	4,0	залік
ВБ.17/ПП.09	Інноваційні технології навчання		
ВБ.18/ПП.10	Етика викладача закладу вищої освіти	4,0	залік
ВБ.19/ПП.11	Адаптивні системи освіти		
ВБ.20/ПП.12	Робота з інформаційними ресурсами	4,0	залік
ВБ.21/ПП.13	Комунікація в професійному середовищі		
ВБ.22/ПП.14	Практикум з педагогіки	4,0	залік
ВБ.23/ПП.15	Педагогічна конфліктологія		
ВБ.24/ПП.16	Моделювання діяльності фахівця закладу вищої освіти	4,0	залік
ВБ.25/ПП.17	Актуальні проблеми андрагогічних досліджень		
	Разом вибіркові навчальні дисципліни	24	
2. Практична підготовка			
ОК.11/ПП.18	Асистентська практика	5,0	
ОК.12/ПП.19	Переддипломна практика	4,0	
	Загальний обсяг практичної підготовки	9,0	
	Атестація	3,0	

	Виконання кваліфікаційної роботи	5,0	
	Екзаменаційна сесія	4,0	
	Кількість екзаменів		4
	Кількість заліків		13
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		90	

Додаток 3 Ж

Платформи дистанційного навчання та онлайн освіти ВДПУ

<https://vspu.edu.ua/content/dist/dist2.php>

The screenshot shows the website for VSPU (Vinnytsya State Pedagogical University). The page is titled "ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА" (Distance Education). It features a navigation menu at the top with links like "ГОЛОВНА", "ПРО НАС", "СТРУКТУРА УНІВЕРСИТЕТУ", etc. The main content area is titled "Платформи для дистанційного навчання" (Platforms for distance education) and lists several options:

- Prometheus | Найбільша платформа онлайн-курсів в Україні
- EdEra | Студія онлайн-освіти
- Udemy | Онлайн-курси
- Coursera | Online Courses & Credentials From Top Educators
- MOOCs powered by HPI | openHPI
- DataCamp | Academic Communication Package

On the left side, there are links for "Нормативні документи", "Платформи для дистанційного навчання", and "LMS Collaborator". The footer contains "КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ", "ШВИДКІ ПОСИЛАННЯ", and "ОСТАННІ НОВИНИ".

Приклад запропонованих електронних навчальних ресурсів з репозитарію бібліотеки ВДПУ

The screenshot displays the library website for VSPU, titled "ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ" (Electronic Resources). It features a navigation menu at the top with "ІНТЕРНЕТ-КАТАЛОГ" and "ПОВНОЦЕНІСЬКИЙ АРХІВ ВИДАНЬ БІБЛІОТЕКИ". The main content area is titled "ЕЛЕКТРОННИЙ КАТАЛОГ БІБЛІОТЕКИ В ІНТЕРНЕТІ:" and includes a search bar and a section for "ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕСУРС:".

The "ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕСУРС:" section provides the following details:

- Загальний об'єм каталогу 279519 док.
- Останнє оновлення 8.11.2023
- Каталог поєднує інформаційно-бібліографічні записи наступних БД ЕК бібліотеки:
- КНИГИ
- АНАЛІТИЧНІ ОПИСИ
- АВТОРЕФЕРАТИ ТА ДИСЕРТАЦІЇ
- МУЛЬТИМЕДІЙНІ ВИДАННЯ

The website also features a "БАНЕР ДОСТУПУ ДО КАТАЛОГУ:" with a search button. The footer includes "ІНСТИТУЦІЙНИЙ РЕПОЗИТАРІЙ" and "ІНСТИТУЦІЙНИЙ РЕПОЗИТАРІЙ ВДПУ (IrvSPU)".

The "ІНСТИТУЦІЙНИЙ РЕПОЗИТАРІЙ ВДПУ (IrvSPU)" section describes the repository as a "відкритий архів електронних документів" (open archive of electronic documents) and provides information about its purpose and content.

The "DSPACE-архів" section includes a "БАНЕР ДОСТУПУ ДО РЕПОЗИТАРІЮ" and "ІНФОРМАЦІЯ КОРИСТУВАЧЕВІ" (User Information).

The "ІНФОРМАЦІЯ КОРИСТУВАЧЕВІ" section states: "Інституційний репозитарій університету формується на базі програмного забезпечення Dspace. Dspace - це відкрите програмне забезпечення, що дозволяє збирати, зберігати і поширювати контент. Dspace - це електронна повноценова бібліотека."

The "Переваги Dspace:" section lists the advantages of the platform.

<https://library.vspu.edu.ua/>

Приклади онлайн рекомендаційних систем, адаптивних систем навчання та штучного інтелекту для розвитку дослідницької компетентності майбутніх магістрантів

<https://www.researcher-app.com/>

The image displays three screenshots of the Researcher app interface. The top screenshot shows the main landing page with the Researcher logo, navigation links (Discover, About, Researcher Live, Researcher Insights, Commercial), and buttons for Log In and Sign Up. The central section is titled "10 Research Areas" and includes a descriptive paragraph: "Are you a passionate marine ecologist? An AI enthusiast? On Researcher, you'll find the top academic journals whatever your area of interest. We've got comprehensive coverage across all subjects, ranging from chemistry and materials science to arts and humanities." Below this are ten circular icons representing different research fields: Arts and Humanities, Business and Management, Chemistry and Materials Science, Earth Sciences and Geography, Economics and Finance, Life Sciences, Medicine, Physics and Astronomy, Social Sciences, and Technology. The middle screenshot shows a grid of logos for various partner organizations and journals, including Charlesworth Author Services, CORE, edanz SCIENTIFIC SOLUTIONS, JCR, KU, PMI, Research Square, research OUTREACH, sciencepod, scite_, Trend MD, writefull, and Scientia. The bottom section is titled "Trending Papers" and features three paper cards: "Digital Creativity" (Compositional strategies with generative scores), "Journal of Ethnic and Migration Studies" (Ethnicity across regional boundaries: migration and the politics of inequality in Ethiopia), and "Current Psychology" (Learning forward to increase approach motivation! The role of joy, exercise, and posture in achieving goals). The bottom screenshot shows a mobile app interface with the Researcher logo and navigation links. The main content area is titled "Journals, Blogs, Podcasts and more" and includes the text: "From criminology to oncology, our library contains over 19,000 of the best journals, preprints, science blogs and podcasts." Below this text are several journal covers displayed on a mobile device screen, including Science (SATURN'S RINGS), Nature (WTO LABORATE), Cell, and AMERICAN POLITICAL SCIENCE REVIEW.

<https://www.scientia.global/>

https://sciencepod.net/?utm_source=researcher&utm_medium=referral&utm_campaign=researcherlandingpage

https://scite.ai/?utm_source=researcher&utm_medium=referral&utm_campaign=researcherlandingpage

https://www.trendmd.com/?utm_source=researcher&utm_medium=referral&utm_campaign=researcherlandingpage

cherlandingpage

<https://www.writefull.com/>

https://researchoutreach.org/?utm_source=researcher&utm_medium=referral&utm_campaign=researcherlandingpage

The screenshot shows the top navigation bar of the Writefull website with links for STUDENTS & RESEARCHERS, INSTITUTIONS, PUBLISHERS, ENTERPRISE, PRODUCTS, WIDGETS, and SIGN IN / UP. The main headline reads "Academic writing is hard." followed by the subtext "Writefull's AI helps you write, paraphrase, copyedit, and more." A modal window titled "Abstract" is open, displaying a snippet of text about signal-to-noise ratio (SNR) and providing buttons for REPLACE, REGENERATE, and CLOSE.

The screenshot displays the Research Outreach website. The navigation bar includes Home, Publication, Articles, Outreach Leaders, About Us, Blog, and Contact Us. A search bar and social media icons are also present. The main section is titled "Recent Publications" and features four issue covers. A vertical sidebar on the left is labeled "feefo Reviews". Below each cover is a "Read issue" button with the issue number: Read Issue 140, Read Issue 139, Read issue 138, and Read Issue 137.

<https://vspu.edu.ua/international/>

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
International office

#Erasmus+
Joint Erasmus

Erasmus +
The European Union Program for Education,
Vocational Training, Youth, and Sport.

#StandWithUkraine

HOME PREPARATORY DEPARTMENT PROJECTS ERASMUS PROJECTS NEWS CONTACTS UNIVERSITY

ABOUT US

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University is one of the leading higher education institutions in Ukraine due to its effective teaching methods, highly qualified teaching staff and modern equipment

#StandWithUkraine

HOME PREPARATORY DEPARTMENT PROJECTS ERASMUS PROJECTS NEWS CONTACTS UNIVERSITY

Programs and grants

Exchange Programs

Students are offered the opportunity to spend a semester or academic year at renowned universities in Europe and around the world, with the possibility of transferring a portion of their credits or pursuing an academic degree, primarily a master's degree, by utilizing the following options:

Erasmus+ Program - a new program initiated by the European Union in 2014.

[Learn More](#)

Fulbright Program (USA) - for studying and conducting research at leading American universities.

[Learn More](#)

DAAD Program - Students and faculty, as well as doctoral candidates and researchers, can choose from one of 20 programs.

[Learn More](#)

#StandWithUkraine

ГОЛОВНА ПІДГОТОВЧЕ ВІДДІЛЕННЯ ПРОЕКТИ НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ НОВИНИ КОНТАКТИ САЙТ УНІВЕРСИТЕТУ

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

Стратегія інтернаціоналізації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського на 2019-2025 роки

Накази

Наказ про затвердження положення про навчання іноземних громадян

Наказ про затвердження стратегії інтернаціоналізації

Наказ про структурні підрозділи

Наказ про порядок визнання здобутих в іноземних ЗВО наукових ступенів

Наказ про визнання іноземних документів про освіту

Положення

Положення про міжнародну академічну мобільність

Положення про порядок визнання здобутих в іноземних ЗВО наукових ступенів

Положення про визнання іноземних документів про освіту

Положення про відділ міжнародних зв'язків

Положення про навчання іноземних громадян

МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ВІДДІЛУ

ШВИДКІ ПОСИЛАННЯ

КОНТАКТИ

Висвітлення міжнародної та всеукраїнської співпраці на сайті та соцмережах кафедри

Кафедра педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

vspu.edu.ua/faculty/pochat/kaf_pedagog/pd.g.php

Ще немає оцінок (0 відгуків)

Світлини Переглянути всі світлини

Кафедра педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

8 березня · 🌐

З 4 по 7 березня 2024 року доценти кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами О.В. Волошина і М.О. Давидюк взяли участь у роботі «Зимової школи «Соціально-емоційне навчання – м'які навички для вищих», яка відбулась у Полтавській області. Проведення заходу було ініційовано ГО «EdCamp Ukraine». Разом з представниками інших 9 закладів вищої освіти наші викладачі знайомилися з філософією соціально-емоційного навчання, технологією організації соціа...
Більше

Кафедра педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

Про себе

Сторінка · ВНЗ

vspu.edu.ua/faculty/pochat/kaf_pedagog/pd.g.php

Ще немає оцінок (0 відгуків)

Світлини Переглянути всі світлини

Кафедра педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

9 жовтень 2023 р. · 🌐

З 02 по 06 жовтня 2023 року на базі кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами в освітньому хабі «Not Box» Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського було проведено чергове тижневе навчання за програмою підвищення кваліфікації «ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ» для директорів, заступників директорів з навчально-виховної, виховної роботи, завідувачів відділень. Робота курсів відбувалася... Більше

Кафедра педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

Про себе

Сторінка · ВНЗ

vspu.edu.ua/faculty/pochat/kaf_pedagog/pd.g.php

Ще немає оцінок (0 відгуків)

Світлини Переглянути всі світлини

Кафедра педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

30 березня 2023 р. · 🌐

Викладачі, аспіранти і магістри кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами 30 березня 2023 року взяли участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Підготовка майбутнього педагога в умовах євроінтеграційних процесів», що відбулась на базі Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький). Широ дякуємо всім спікерам, учасникам за цікаві інформативні доповіді, наукові дискусії, різноманітні погляди та думки! #ВДПУ

Кафедра педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

- Сайт університету
- Youtube
- Instagram
- Facebook

[Головна](#) [Про нас](#) [Новини](#) [Абітурієнту](#) [Діяльність](#) [Педпрактика](#) [Бакалавру](#) [Магістру](#) [Аспіранту](#) [Наукові видання](#)

Зв'язки з ЗВО і науковими центрами України. Форми співробітництва

Кафедра педагогіки і професійної освіти налагодила конструктивну співпрацю із закладами вищої освіти України: Уманським педагогічним університетом імені П.Тичини, Хмельницьким національним університетом, Тернопільським національним педагогічним університетом імені В. Гнатюка, Східноєвропейським національним університетом імені Л. Українки (м. Луцьк), Житомирським державним університетом імені І. Франка.

Кафедра активно співпрацює з науковими центрами України, зокрема, з Інститутом педагогіки НАПН України та Інститутом проблем виховання НАПН України. Співпраця відбувається у формі участі у наукових семінарах і конференціях, стажування, спільної підготовки

[Головна](#) [Про нас](#) [Новини](#) [Абітурієнту](#) [Діяльність](#) [Педпрактика](#) [Бакалавру](#) [Магістру](#) [Аспіранту](#) [Наукові видання](#)

Міжнародні зв'язки. Укладання міжнародних угод. Участь у міжнародних проектах, програмах. Отримання грантів.

Кафедра педагогіки і професійної освіти підтримує тісні зв'язки з навчальними установами зарубіжжя, зокрема, з кафедрою теорії виховання і педагогічної деонтології Університету Казимира Великого (м. Бидгощ, Польща). Співпраця відбувається у формі взаємної участі у наукових конференціях і семінарах, обміні науковими публікаціями, спільній підготовці наукових монографій. Науковці Польщі з Лодзя, Бидгоща та Любліна регулярно друкуються у фаховому виданні «Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського», випуск якого забезпечує кафедра.

У квітні 2016 р. викладачами кафедри педагогіки і професійної освіти було укладено договір про співпрацю з громадською освітньою організацією «Педагог» (Ізраїль, м. Кфар-Саба). Договір передбачає розвиток двосторонньої співпраці в галузі прикладних педагогічних досліджень, обмін науковим і освітнім досвідом, проведення спільних науково-практичних семінарів і конференцій, підготовку спільних наукових публікацій.

У квітні 2016 р. доценти Галузяк В.М. і Холковська І.Л. надіслали матеріали для колективної монографії «Educationalists versus politicians – who should integrate Europe for wellbeing of all inhabitants», яку готують науковці Університету соціальних наук у Лодзі (Польща) під керівництвом професора Ришарда Куха.

Поліщук Володимир О.В. пройняв курс навчання в м. Ієрусалім (Ізраїль) у Навчальному центрі Ofri (Міжнародний тренінговий центр) за

Наукова робота студентів

- Науково-практична конференція студентів і молодих вчених «Освіта в європейському вимірі»
- Студентські наукові гуртки
- Переможці Всеукраїнських олімпіад і конкурсів наукових робіт
- Дипломи переможців Всеукраїнських олімпіад і конкурсів наукових робіт
- Спільні публікації викладачів кафедри зі студентами магістратури
- Збірник наукових праць студентів і молодих вчених «Педагогічний пошук»
- Збірник матеріалів науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Освіта в європейському вимірі»

Адреса: м. Вінниця, вул. Острозького, 32 (I навч. корпус), ауд.234, Телефон: 2-31, kafr234@gmail.com

2024 © ВДПУ

«TSDigComp»

Головна

Про проєкт

Група забезпечення

Учасники проєкту

Заходи та активності

Дослідження

Новини

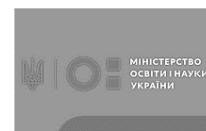

У країнах Європейського Союзу, де реформи освіти спрямовані на гармонізацію навчальних програм і стандартів до вимог міжнародної спільноти, було розроблено низку документів, що сприяють налаштуванню системи підготовки педагога з урахуванням сучасних тенденцій, спонукають застосовувати цифрові технології у повсякденній роботі.

Мета проєкту «TSDigComp» модернізувати систему формування цифрової компетентності педагога в умовах трансформації української освіти в контексті європейської

Тра 07, 05, 2024

Полтава	12:40 pm
UA	Europe/Zap
Лондон	10:40 am
GB	Europe/Lond

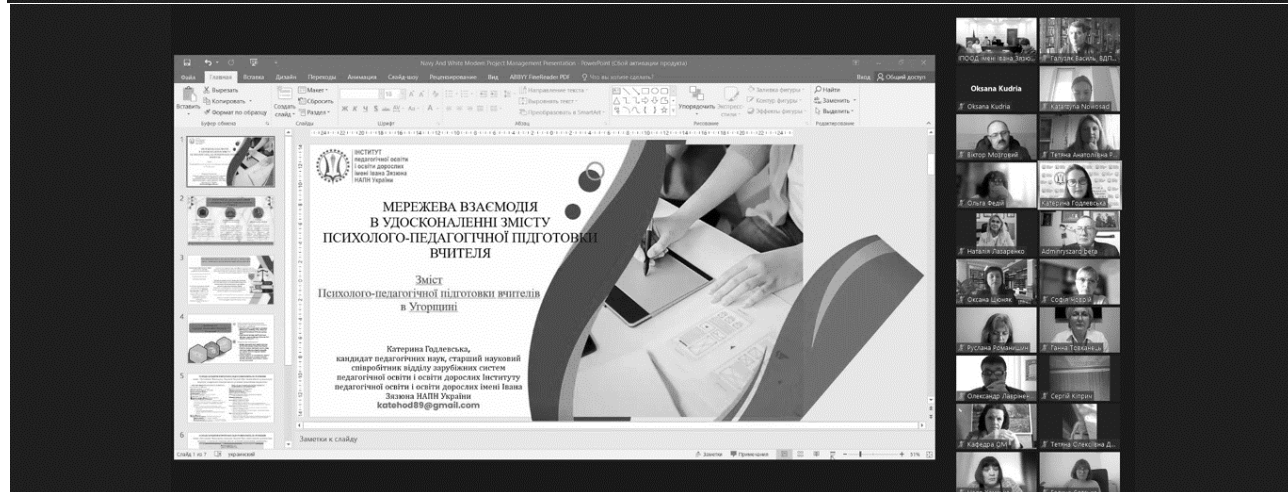
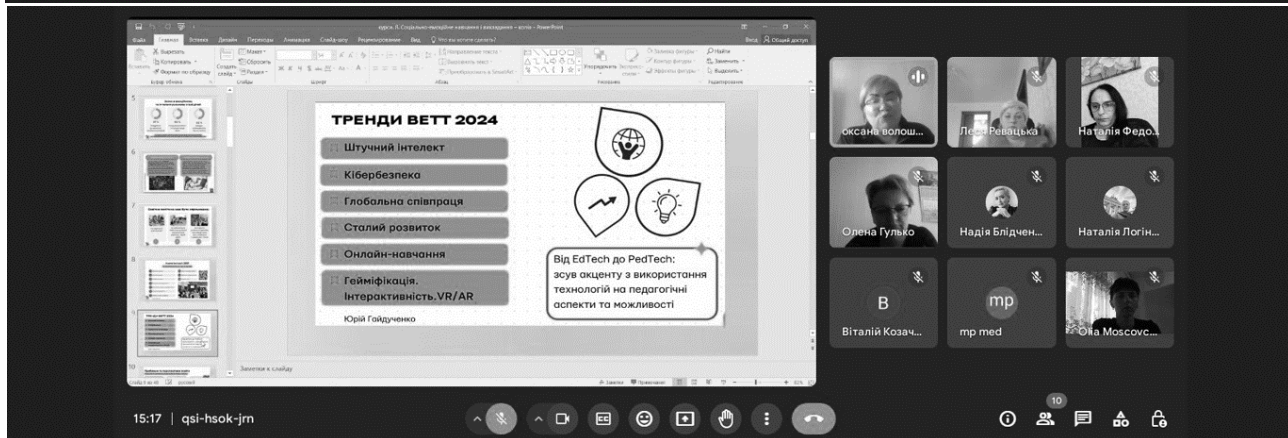
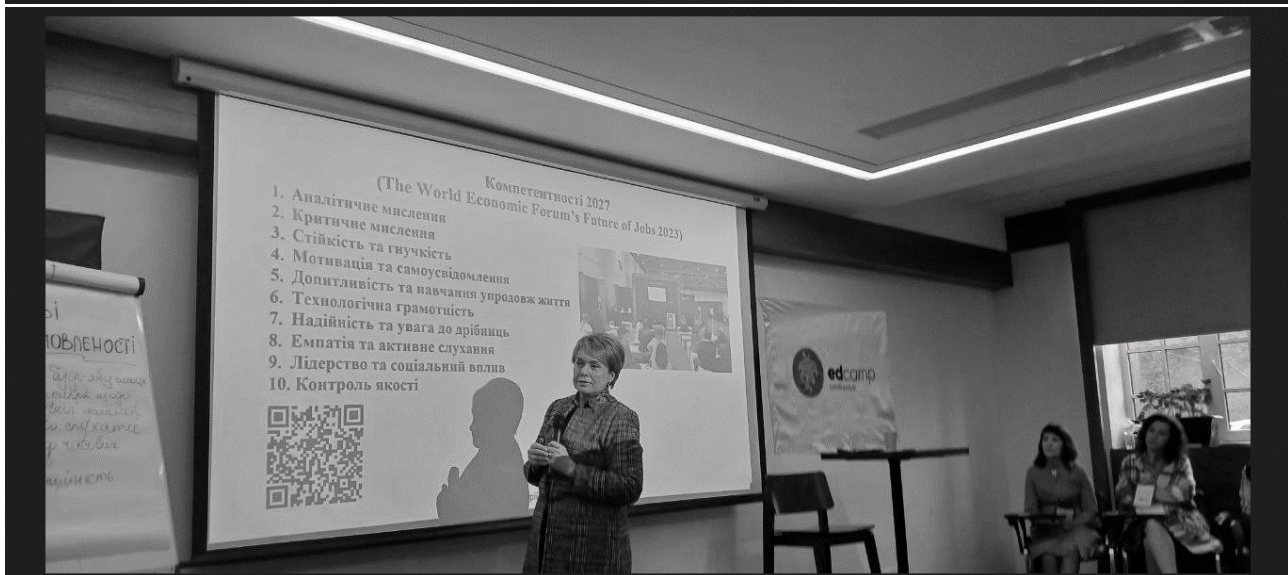
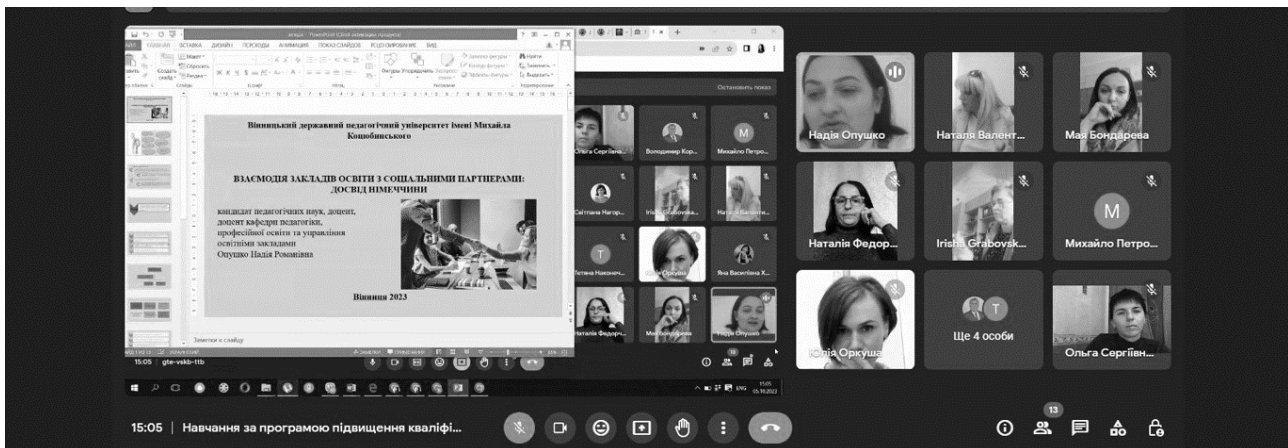
Напишіть нам

Крок 0 - Поставтеся до дослідження серйозно. Весь процес наукового дослідження - від визначення дослідницького питання до висновку про дані - вимагає від дослідника критичного мислення та підходу до дослідження організовано та систематично. Якщо ви хочете, щоб ваше дослідження призвело до підтвердження, переоцінки чи спростування існуючих теорій, або навіть до розробки абсолютно нової теорії, ви повинні бути впевнені у важливості та корисності дослідження.

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

Кафедра педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

Науково-практична конференція студентів і молодих вчених «Освіта в європейському вимірі»

ДОДАТОК

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації**Статті у наукових фахових виданнях України*

1. Акімова О. В., Сапогов М. В., Мельник А. Б. Категорія творчого розвитку викладача в контексті різних освітніх парадигм. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2022. № 69. С.45-52. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2022-69-45-51>.

2. Мельник А. Б. Розвиток дослідницької компетентності магістрантів як наукова категорія. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»).* 2023. № 10 (28). С. 320-327. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-10\(28\)-320-327](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-10(28)-320-327).

3. Мельник А. Б. Теоретичні аспекти проблеми розвитку дослідницької компетентності студентів магістратури. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2023. Випуск 75. С. 69-75. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-75-69-75>.

4. Мельник А. Б. Characterization of the development of research competence of master's students in the field of educational sciences: international experience. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки.* 2024. № 1(116). С. 108-121. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.1\(116\).2024.9](https://doi.org/10.35433/pedagogy.1(116).2024.9).

5. Мельник А. Б. Шляхи імплементації ефективного Європейського досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки.* 2024. № 1 (2024). С. 101-107. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-1-101-107>.

Наукові праці апробаційного характеру

6. Акімова О. В., Мельник А. Б. Індивідуальна освітня траєкторія: андрагогічний вимір. / Психолого-педагогічне забезпечення підготовки педагогічного персоналу в умовах трансформаційних змін: матеріали доповідей Звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2020 рік (23-29 березня 2021 р.). Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: ДКС-Центр, 2021. 127 с.

7. Акімова О. В., Мельник А. Б. Індивідуальна освітня траєкторія як педагогічна категорія. / Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя». Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. (м. Вінниця. 29-30 листопада 2021). Вінниця: «Твори ». 2021. 240с.

8. Акімова О. В., Сапогов М. В., Мельник А. Б. Деякі підходи до аналізу історико-педагогічного процесу. *The 14 th International scientific and practical conference “International scientific innovations in human life”* (August 4-6, 2022). Cognum Publishing House, Manchester, United Kingdom. 2022. 441 p.

9. Акімова О. В., Сапогов М. В., Мельник А. Б. Концепція історико-педагогічного дослідження. *The 3 rd International scientific and practical conference —Modern research in world science* (June 12-14, 2022). Lviv, Ukraine. 2022. 1867 p.

10. Акімова О. В., Сапогов М. В., Мельник А. Б. Проблеми теорії та історії педагогічної науки: розвиток систем навчання. *The 13 th International scientific and practical conference “Modern directions of scientific research development”* (June 15-17, 2022). VoScience Publisher, Chicago, USA. 2022. 883 p.

11. Мельник А. Б. Розвиток дослідницької компетентності магістрантів вітчизняних ЗВО у контексті євроінтеграційних процесів. / Особистісно-професійне становлення педагога в контексті інтеграції України в європейський освітній простір. Матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Вінниця. 29-30 листопада 2022). Частина 1. Вінниця: «Твори », 2022. 204 с.

12. Мельник А. Б. Розвиток дослідницької компетентності магістрантів. *Матеріали інтернет-конференції «Особистісно-професійна підготовка фахівців у контексті інтеграції України в європейський освітній простір»* (м. Вінниця, 2 листопада 2023) С. 84-88.

13. **Мельник А. Б.**, Бурлака Н. І. Андрагогічні підходи у формуванні професійної компетентності магістрів з освітніх наук. «Інноваційна педагогіка XXI століття: нові компетентності викладача закладу вищої освіти». С. 45-48.

14. Мельник А. Б. Професійний розвиток магістрантів з освітніх наук у педагогічних університетах України (кінець ХХ - перша чверть ХХІ століття) : *методичні рекомендації*. Вінниця, 2024. С. 303.

15. *Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ» для студентів СВО «магістр» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки / Укладачка Мельник А. Б. Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2024. 38с.*

Опубліковані праці, котрі додатково відображають результати дослідження

16. Melnyk A. Scientific and pedagogical preconditions for the development of the problem of formation of research competence of masters in educational sciences. *Pedeutology*. 2023. 1(2), С. 80-88. DOI: [https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023\(2\)-80-88](https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023(2)-80-88).

ДОДАТОК

Довідки про впровадження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

просп. Волі, 13, м. Луцьк, 43025, тел. (0332) 24-10-07, (0332) 72-01-23
ел. пошта: post@vnu.edu.ua, web: http://www.vnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125102

10. 05. 2024 № 03-24/01/1354 на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження **Мельник Алли Борисівни** «Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Результати дисертаційного дослідження Мельник Алли Борисівни «Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)» впродовж 2022-2023 навчальних років пройшли успішну апробацію в освітньому процесі Волинського національного університету імені Лесі Українки під час викладання фахових дисциплін («Теорія та методика викладання у ЗВО», «Методологічні засади організації науково-педагогічних досліджень») кафедри теорії і методики початкової освіти.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що впроваджено методичні рекомендації щодо розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах та визначено ефективність запропонованого методичного інструментарію для практики закладів вищої педагогічної освіти. Історико-педагогічні ідеї та теоретичні положення досліджуваного періоду були використані в системі педагогічної освіти в процесі підготовки методичних рекомендацій та у розробці лекційних і практичних занять з фахових дисциплін («Теорія та методика викладання у ЗВО», «Методологічні засади організації науково-педагогічних досліджень»). Результати впровадження дисертаційного дослідження А.Б. Мельник «Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)» обговорено і затверджено на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти (протокол № 13 від 8 травня 2024 р.)

Ректор

Анатолій ЦЬОСЬ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
 вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300, тел.: (03849) 3-05-13, факс: (03849) 3-07-83, E-mail: post@kpmu.edu.ua
 Web: http://www.kpmu.edu.ua код СДРПОУ 02125616

Від 16.04.2024 № 14/24 На № _____ від _____

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 «Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності
 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України
 (кінець XX – перша чверть XXI століття)»
 на здобуття ступеня доктора філософії
 зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
 МЕЛЬНИК АЛЛИ БОРИСІВНИ**

Упродовж 2022-2024 навчального року в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка впроваджено окремі результати дисертаційного дослідження Алли Борисівни Мельник.

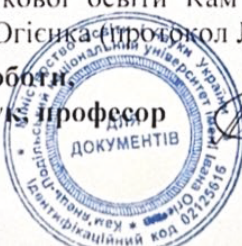
Викладачами кафедри теорії та методик початкової освіти в процесі підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта взято до уваги методичні рекомендації щодо розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах; апробовані запропоновані автором шляхи імплементації досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки досліджуваного періоду у практику роботи педагогічних університетів України. Результати дисертаційного дослідження активно використовуються в межах лекційних і практичних занять, під час виконання індивідуально-дослідних завдань і магістерських досліджень майбутніми фахівцями у галузі початкової освіти.

Загалом, наукове дослідження А. Б. Мельник одержало позитивну оцінку викладачів і здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівнів вищої освіти та має вагоме значення у розвитку та модернізації вітчизняної системи вищої освіти.

Ураховуючи наукову якість навчально-методичних матеріалів, розроблених Аллою Борисівною, та ефективність і практичну значущість науково-методичного супроводу професійної підготовки майбутніх магістрантів, зроблено висновок про доцільність їх використання у практиці закладів вищої освіти України.

Результати впровадження обговорили та схвалили на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 5 від 15 квітня 2024 року).

**Проректор з наукової роботи
 доктор педагогічних наук, професор**

[Handwritten signature]

**Світлана
 МИРОНОВА**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(КДПУ)

пр. Гагаріна, 54, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, 50086, тел. (056) 470-13-34
E-mail : kdpu@kdpu.edu.ua, Код ЄДРПОУ 40787802

22 КВІ 2024 № 08-187/3

На № _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Мельник Алли Борисівни на тему:

«Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)» подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Впровадження результатів дисертаційного дослідження Мельник А. Б. «Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)» здійснювалося упродовж 2021-2024 н.р. в Криворізькому державному педагогічному університеті.

У рамках власного підходу автор впроваджував конкретні організаційно-педагогічні принципи для розвитку дослідницької компетентності магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Визначені особливості формування змісту дослідницької компетентності магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, а також встановлені технології, форми і методи розвитку цієї компетентності в педагогічних університетах протягом досліджуваного періоду. Методичні рекомендації, розроблені автором щодо розвитку дослідницької компетентності магістрів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки стали ефективними у підготовці здобувачів вищої освіти ступеню магістра.

000532

Результати впровадження дисертаційного дослідження А. Б. Мельник «Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)» обговорено і затверджено на засіданні кафедри технологічної та професійної освіти (протокол № 4 від 19 квітня 2024 року).

РЕКТОР

Ярослав ШРАМКО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А.С. МАКАРЕНКА
 вул. Роменська, 87 м. Суми 40002, Україна, тел. (0542) 68-59-02, факс 22-15-17
 E-Mail: rector@sspu.edu.ua www.sspu.edu.ua
 Код ЄДРПОУ 02125510

10.05.2024 № 992 На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Мельник Алли Борисівни

«Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Упровадження результатів дисертації А. Б. Мельник «Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)» в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка відбувалося впродовж 2021-2024 рр.

Апробація виявила ефективність та практичне значення розробленого автором підходу до розвитку дослідницької компетентності магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки в університетах України. Виявлено, що розроблені та застосовані на практиці методи і форми імплементації досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки є ефективними. Також ідентифіковані методи, форми і технології розвитку дослідницької компетентності магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Аналіз упровадження підтвердив ефективність запропонованого методичного супроводу для розвитку дослідницької компетентності магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Також підтверджена ефективність створеного контенту методичних матеріалів і

методичних рекомендацій для розвитку дослідницької компетентності магістрантів.

Результати впровадження дисертаційного дослідження А.Б. Мельник «Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець XX – перша чверть XXI століття)» обговорено і затверджено на засіданні кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 14 від 10 травня 2024 року).

Проректор з науково-педагогічної
(наукової) роботи

Ольга КУДРІНА

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

**"ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО"**

65020, м.Одеса, вул. Старопортофранківська, 26. Тел.: (048) 752-98-10

E-mail: pdpu@pdpu.edu.uaвід 01.05.2024 № 946/30

на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Мельник Алли Борисівни

«Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Наукові та методичні результати дисертаційного дослідження Мельник А. Б. «Розвиток дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах України (кінець ХХ – перша чверть ХХІ століття)» були апробовані та впроваджені в освітній процес впродовж 2021-2024 рр.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що розроблено та впроваджено у практику робочу програму та методичні рекомендації навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» для студентів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки освітньо-професійного рівня – магістр з включенням дослідницької компетентності у компетентнісний потенціал навчальної дисципліни. Історико-педагогічні ідеї та теоретичні положення досліджуваного періоду були використані у розробці лекційних і практичних занять з навчальних дисциплін «Педагогіка вищої школи», «Методика викладання у вищій школі», «Історія педагогіки», «Педагогіка».

Апробація роботи підтвердила ефективність розроблених автором методичних рекомендацій та підтвердила практичне значення запропонованого інноваційного підходу до розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у педагогічних університетах

України, заснованого на новітніх методологічних підходах та теоретичних засадах сучасної педагогічної науки та педагогічному досвіді автора.

Впровадження теоретичних та практичних матеріалів дослідження засвідчило ефективність здійсненого дослідження щодо розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Використання запропонованих автором шляхів імплементації досвіду розвитку дослідницької компетентності магістрантів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки досліджуваного періоду у практику сучасних педагогічних університетів мало позитивний результат.

Результати впровадження дисертаційного дослідження Мельник А. Б. обговорено й схвалено на засіданні вченої ради факультету початкового навчання, протокол №9 від 23 квітня 2024 року.

Декан факультету

Ірина ПАЛЬШКОВА

Проректор з наукової роботи

Ганна МУЗИЧЕНКО

